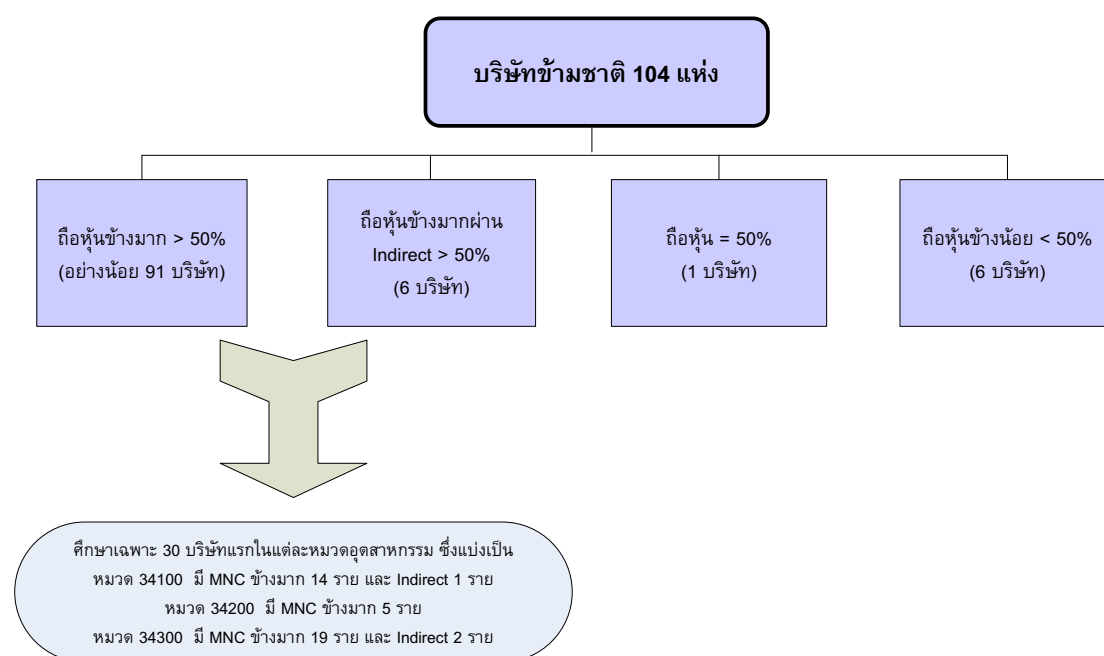

ไม่ได้ถือหุ้นโดยตรงมากกว่าร้อยละ 50 แต่ถ้าวรวมการถือหุ้นของบริษัทแม่ในบริษัทในเครือทั้งหมดแล้ว จะมีการถือหุ้นมากกว่าร้อยละ 50 (Indirect Majority Owned) ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 41 บริษัท (รูปที่ 7.2)

ส่วนบริษัทข้ามชาติที่มีการถือหุ้นในสัดส่วนร้อยละ 50 เท่ากับผู้ถือหุ้นคนไทยหรือบริษัทต่างชาติอีกแห่งหนึ่ง ซึ่งทั้งสองฝ่ายมีอำนาจควบคุมบริษัทเท่าเทียมกันคณะผู้วิจัยจะไม่ศึกษาวิเคราะห์บริษัทเหล่านี้ เพราะจัดเป็นการร่วมทุนของทั้งสองฝ่าย (Joint Venture) ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อต้องการคานอำนาจการบริหารซึ่งกันและกัน ดังนั้นนโยบายการบริหารของบริษัทจึงมาจากความเห็นของผู้ถือหุ้นทั้งสองฝ่าย

รูปที่ 7.2 รูปแบบการถือหุ้นของบริษัทข้ามชาติในอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วนยานยนต์

ที่มา: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

7.2.2 สัญชาติและประเภทธุรกิจของบริษัทข้ามชาติที่เป็นผู้ถือหุ้นข้างมากทั้งการถือหุ้นทางตรงและทางอ้อม และมีอำนาจควบคุมบริษัท

เมื่อพิจารณาสัญชาติของบริษัทข้ามชาติที่เข้ามาประกอบรถยนต์และผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ในประเทศไทย พบว่า บริษัทข้ามชาติจากประเทศญี่ปุ่นเข้ามาดำเนินกิจการมากที่สุดถึง 32 บริษัทใน 41 บริษัทหรือคิดเป็นร้อยละ 78 ของบริษัทข้ามชาติทั้งหมดที่เป็นผู้ถือหุ้นข้างมากในอุตสาหกรรมนี้ รองลงมาคือสัญชาติอเมริกัน 3 บริษัท ดังรายละเอียดตารางที่ 7.2 ทั้งนี้ บริษัทข้ามชาติญี่ปุ่นเข้ามาลงทุนมากทั้งภาคการผลิตรถยนต์และชิ้นส่วนยานยนต์

เนื่องจากในช่วงแรกของการพัฒนาอุตสาหกรรมยานยนต์นั้นได้เน้นการประกอบรถยนต์ภายในประเทศเพื่อทดแทนการนำเข้า ประกอบกับรัฐบาลได้ออกมาตรการการบังคับใช้ชิ้นส่วนยานยนต์ภายในประเทศ ส่งผลให้ผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ทั้งในประเทศและต่างประเทศเพิ่มศักยภาพในการผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการของโรงงานผลิตรถยนต์ในประเทศ รวมถึงผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ที่มีผู้ถือหุ้นเป็นผู้ผลิตรถยนต์ระดับโลกก็เข้ามาตั้งโรงงานผลิตชิ้นส่วนที่สำคัญเพื่อป้อนโรงงานผลิตรถยนต์ของตนเอง เพราะต้องการความมั่นใจว่าจะมีวัตถุดิบป้อนโรงงานตลอดเวลา และสามารถควบคุมคุณภาพได้

ตารางที่ 7.2 สัญชาติและชื่อของบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นข้างมากเป็นบริษัทข้ามชาติ

สัญชาติ	บริษัท	ประเภทธุรกิจ	กลุ่มผู้ถือหุ้นข้างมาก
ญี่ปุ่น	บริษัท โตโยต้า มอเตอร์ ประเทศไทย จำกัด	รถยนต์	Toyota
	บริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด	รถยนต์	Honda
	บริษัท มิตซูบิชิ มอเตอร์ส (ประเทศไทย) จำกัด	รถยนต์	Mitsubishi Motor
	บริษัท ฮีโนะมอเตอร์ส แมนูแฟคเจอร์ส(ประเทศไทย) จำกัด	รถยนต์	Hino
	บริษัท สยามนิสสัน ออโตโมบิล จำกัด	รถยนต์	Nissan
	บริษัท มิตซูบิชิ ฟิวส์ ทรัค (ประเทศไทย) จำกัด	รถยนต์	Mitsubishi Fuso (Daimler Chrysler 85%)
	บริษัท ซูซูกิ ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด	รถยนต์	Suzuki
	บริษัท โยโรซึ (ไทยแลนด์) จำกัด	ชิ้นส่วนยานยนต์	Yorozu
	บริษัท ไทย ออโต้ เวคส์ จำกัด	ชิ้นส่วนยานยนต์	Toyota
	บริษัท คาบิเทค ไทย จำกัด	ชิ้นส่วนยานยนต์	Komatsu
	บริษัท ไทย ออโต้ คอนเวอชั่น จำกัด	ประกอบ ดัดแปลง หรือเปลี่ยนแปลง สภาพรถยนต์	Toyota
	บริษัท สยามโตโยต้าอุตสาหกรรม จำกัด	ชิ้นส่วนยานยนต์	Toyota
	บริษัท ไทยแอโรวี จำกัด	ชิ้นส่วนยานยนต์	Yazaki
	บริษัท เอ็นเอชเค สปริง (ประเทศไทย) จำกัด	ชิ้นส่วนยานยนต์	NHK Spring
	บริษัท เอ็มเอ็มทีเอช เอ็นจิน จำกัด	ชิ้นส่วนยานยนต์	Mitsubishi Motor
	บริษัท สยามไอชิน จำกัด	ชิ้นส่วนยานยนต์	Aisin (Toyota 23%)
	บริษัท โตโยต้า โกเซ (ประเทศไทย) จำกัด	ชิ้นส่วนยานยนต์	Toyoda Gosei (Toyota 43.21%)
	บริษัท ซุมิโตโม อีเล็กทริก ไวริง ซิสเต็มส์ (ประเทศไทย) จำกัด	ชิ้นส่วนยานยนต์	Sumitomo
	บริษัท มิตซูบิชิ อิเลคทริก ไทย ออโต้-พาร์ท จำกัด	ชิ้นส่วนยานยนต์	Mitsubishi Electric
	บริษัท นิซชินเบรค (ประเทศไทย) จำกัด	ชิ้นส่วนยานยนต์	Nissin Kogyo
	บริษัท โตโยดะ แมชชีน เวิร์คส์ (ไทยแลนด์) จำกัด	ชิ้นส่วนยานยนต์	JTEKT Corp.
	บริษัท เอนไก ไทย จำกัด	ชิ้นส่วนยานยนต์	Enkei Corp.
	บริษัท โคโย สเตียร์ริง (ไทยแลนด์) จำกัด	ชิ้นส่วนยานยนต์	Koyo Seiko (JTEKT Corp.)
	บริษัท มิตซูย สยาม คอมโพเนนทส์ จำกัด	ชิ้นส่วนยานยนต์	Mitsui
	บริษัท เคอิฮิน (ไทยแลนด์) จำกัด	ชิ้นส่วนยานยนต์	Keihin Corp.
	บริษัท เอ็นเอ็มบีไทย จำกัด	ชิ้นส่วนยานยนต์	Minebea
	บริษัท ไทย โคโอิโท จำกัด	ชิ้นส่วนยานยนต์	Koito Mfg.

สัญชาติ	บริษัท	ประเภทธุรกิจ	กลุ่มผู้ถือหุ้นข้างมาก
	บริษัท อาซาฮี เทค อลูมิเนียม (ประเทศไทย) จำกัด	ชิ้นส่วนยานยนต์	Asahi Tec
	บริษัท ไทย นิปปอน เซอิกิ จำกัด	ชิ้นส่วนยานยนต์	Nippon Seiki
	บริษัท อีซูซุมอเตอร์(ประเทศไทย) จำกัด*	รถยนต์	Isuzu
	บริษัท นิสสันดีเซล(ประเทศไทย) จำกัด*	รถยนต์	Nissan
	บริษัท อีซูซุเอ็นอีเอ็น แมนูแฟคเจอร์ริง (ประเทศไทย) จำกัด*	ชิ้นส่วนยานยนต์	Isuzu
สิงคโปร์	บริษัท เด็นโซ่ (ประเทศไทย) จำกัด	ชิ้นส่วนยานยนต์	Denso
	บริษัท สยาม เด็นโซ่ แมนูแฟคเจอร์ริง จำกัด	ชิ้นส่วนยานยนต์	Denso
สหรัฐอเมริกา	บริษัท เจนเนอรัล มอเตอร์ส (ประเทศไทย) จำกัด	รถยนต์ (Chevrolet, Opel)	General Motors
	บริษัท ไฮล์ เอเชีย จำกัด	ถังบรรจุสำหรับรถ พ่วง	Heil
	บริษัท โอโตอัลลายแอนซ์ (ประเทศไทย) จำกัด	รถยนต์	Ford and Mazda
สวีเดน	บริษัท วอลโว่ ทรัค แอนด์ บัส (ประเทศไทย) จำกัด	รถยนต์	Volvo
	บริษัท ไทย-สวีดิช แอสเซมบลีย์ จำกัด	รถยนต์	Volvo
เยอรมนี	บริษัท เดมเลอร์ไครสเลอร์ แมนูแฟคเจอร์ริง (ประเทศไทย) จำกัด	รถยนต์ (Benz)	Daimler Chrysler
เนเธอร์แลนด์	บริษัท บีเอ็มดับเบิลยู แมนูแฟคเจอร์ริง (ประเทศไทย) จำกัด	รถยนต์	BMW

หมายเหตุ: * ผู้ถือหุ้นข้างมากของบริษัทที่จดทะเบียนในประเทศไทยมีสัญชาติเป็นสิงคโปร์ แต่บริษัทแม่มีสัญชาติญี่ปุ่น
คณะผู้วิจัยจึงจัดให้บริษัทเหล่านี้เป็นสัญชาติญี่ปุ่น

ที่มา: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

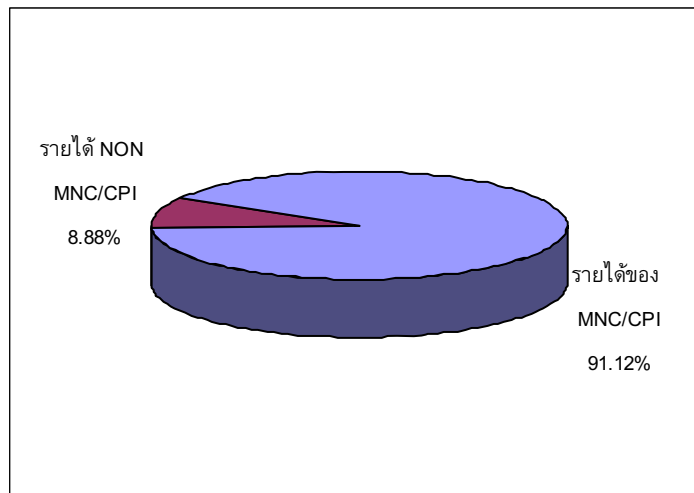
7.2.3 ส่วนแบ่งตลาดตามรายได้รวมของบริษัทข้ามชาติในอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วนยานยนต์

ดังที่เคยกล่าวมาแล้ว ว่าการคำนวณหาส่วนแบ่งตลาดตามรายได้โดยอิงกับรหัส TSIC อาจมีความคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง แต่ผลดังกล่าวก็แสดงให้เห็นถึงภาพรวมว่าบริษัทข้ามชาติได้เข้ามาลงทุนและสร้างรายได้ให้กับประเทศไทยจำนวนเท่าใด และมีความสนใจดำเนินธุรกิจในกิจการผลิตยานยนต์ประเภทใด

จากการศึกษาบริษัทข้ามชาติทั้ง 41 บริษัทใน 3 หมวดอุตสาหกรรมย่อย พบว่าส่วนแบ่งตลาดตามรายได้ของบริษัทข้ามชาติทั้งอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วนยานยนต์ในปี พ.ศ. 2548 คิดเป็นร้อยละ 91.12 ดังรูปที่ 7.3 โดยในหมวดธุรกิจผลิตรถยนต์ บริษัทข้ามชาติ 15 บริษัทมีส่วนแบ่งตลาดรวมกันสูงถึงร้อยละ 98.15 ของรายได้ของทั้งหมวดอุตสาหกรรมย่อย ซึ่งบริษัทข้ามชาติที่มีรายได้สูงสุด 5 อันดับแรกได้แก่ 1) บริษัท โตโยต้า มอเตอร์ ประเทศไทย จำกัด (ญี่ปุ่น) 2) บริษัท อีซูซุมอเตอร์(ประเทศไทย) จำกัด (ผู้ถือหุ้นมีสัญชาติสิงคโปร์ แต่บริษัทแม่เป็นสัญชาติญี่ปุ่น) 3) บริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด (ญี่ปุ่น) 4) บริษัท มิตซูบิชิ มอเตอร์ส (ประเทศไทย) จำกัด (ญี่ปุ่น) และ 5) บริษัท โอโตอัลลายแอนซ์ (ประเทศไทย) จำกัด (สหรัฐฯ) ซึ่งเป็นสัญชาติญี่ปุ่น 4 ใน 5 อันดับ

สำหรับธุรกิจการผลิตตัวถังยานยนต์ รวมทั้งการผลิตรถพ่วงและรถกึ่งรถพ่วง บริษัทข้ามชาติมีส่วนแบ่งตลาดค่อนข้างน้อย คือ ร้อยละ 15.94 แต่ธุรกิจผลิตชิ้นส่วนและอุปกรณ์ประกอบสำหรับยานยนต์และเครื่องยนตนั้น บริษัทข้ามชาติยังมีส่วนแบ่งตลาดมากพอสมควร เนื่องจากบริษัทข้ามชาติเหล่านี้เข้ามาตั้งฐานการผลิตเพื่อป้อนโรงงานผลิตรถยนต์ระดับโลกที่มาตั้งฐานการผลิตในประเทศไทย และเพื่อตอบสนองความต้องการชิ้นส่วนของตลาดทดแทนภายในประเทศด้วย

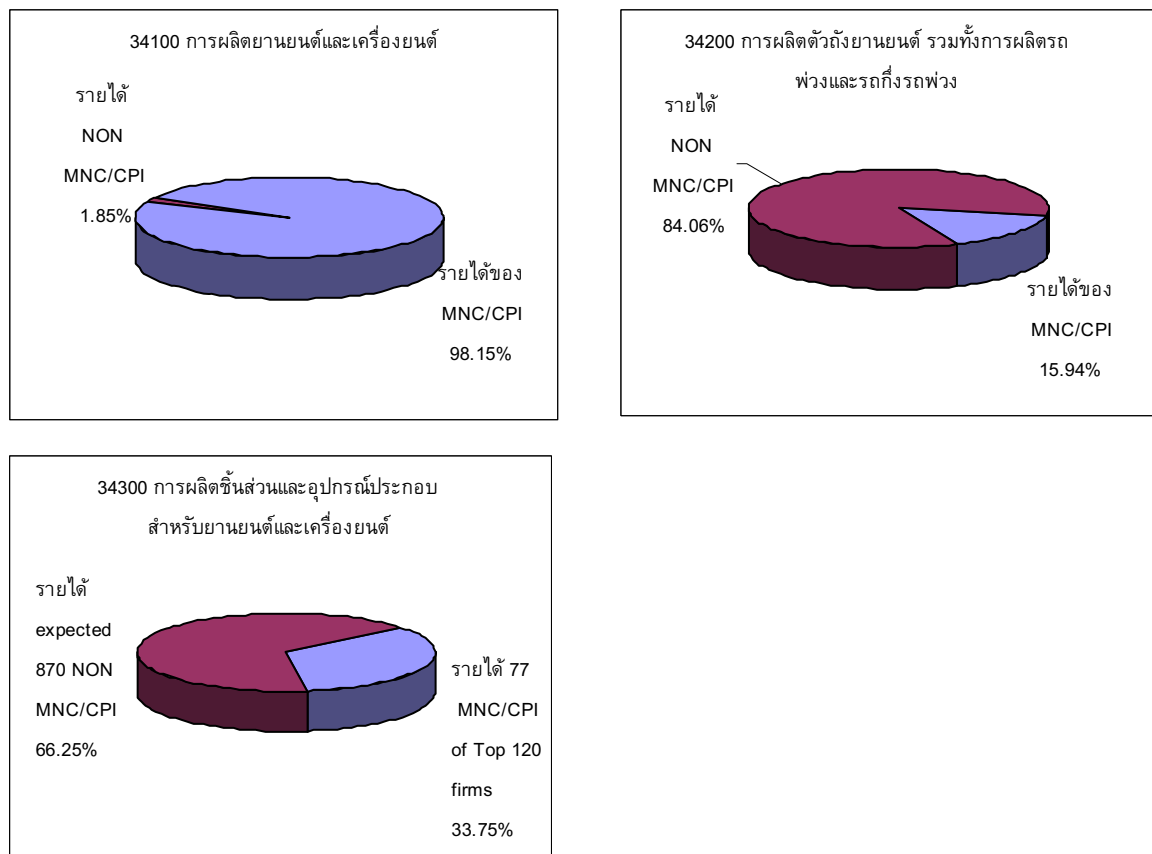
รูปที่ 7.3 ส่วนแบ่งตลาดตามรายได้รวมที่แท้จริงของบริษัทข้ามชาติที่เป็นผู้ถือหุ้นข้างมากในอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วนยานยนต์ ปี 2548

หมายเหตุ: รายได้ของการผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ (TSIC 34300) ที่เป็น MNC คำนวณมาจากรายได้ 120 บริษัทแรกในกิจการประเภทนี้ ซึ่งรายได้รวมของบริษัทข้ามชาติดังกล่าวเป็นรายได้ขั้นต่ำที่เกิดขึ้น ดังนั้นส่วนแบ่งตลาดตามรายได้ของบริษัทข้ามชาติร้อยละ 91.12 ดังรูปที่ 7.3 จึงเป็นสัดส่วนขั้นต่ำ ซึ่งมีความเป็นไปได้ที่ส่วนแบ่งตลาดของบริษัทข้ามชาติจะมีมากกว่าที่แสดง

ที่มา: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ประมวลผลข้อมูลจากข้อมูลบริษัทจดทะเบียน กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ และฐานข้อมูลบริษัทจดทะเบียนออนไลน์ บริษัทบีซีเนชั่นออนไลน์ จำกัด (มหาชน)) ณ มกราคม 2550

**รูปที่ 7.4 ส่วนแบ่งตลาดตามรายได้รวมที่แท้จริงของบริษัทข้ามชาติที่เป็นผู้ถือหุ้นข้าง
มากในอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วนยานยนต์
โดยแบ่งตามหมวดอุตสาหกรรมย่อย ปี 2548**

หมายเหตุ: จากการสืบค้นบริษัทผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ (TSIC 34300) 120 บริษัทแรกที่มีรายได้สูงสุด พบว่า เป็นบริษัทข้ามชาติ 77 บริษัท และเป็นบริษัทไทย 43 บริษัท โดยในรูปที่ 7.4 ได้แสดงรายได้ที่แท้จริงของบริษัทข้ามชาติ 77 บริษัทคิดเป็นร้อยละ 33.75 ซึ่งเป็นสัดส่วนขั้นต่ำ เนื่องจากคณะผู้วิจัยไม่สามารถทำการสำรวจได้ทั้งหมด 947 บริษัท ซึ่งมีความเป็นไปได้ที่ส่วนแบ่งตลาดของบริษัทข้ามชาติจะมีมากกว่าที่แสดง

ที่มา: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ประมวลผลข้อมูลจากข้อมูลบริษัทจดทะเบียน กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ และฐานข้อมูลบริษัทจดทะเบียนออนไลน์ บริษัทบีซีเนชั่นออนไลน์ จำกัด (มหาชน)) ณ มกราคม 2550

จะเห็นได้ว่า ผู้ประกอบรถยนต์ทั้งหมดในประเทศไทยเป็นบริษัทข้ามชาติทั้งสิ้น โดยมีส่วนแบ่งตลาดตามรายได้กว่าร้อยละ 98 ในธุรกิจการผลิตรถยนต์ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นบริษัทสัญชาติญี่ปุ่น และมีลักษณะการถือหุ้นแบบการถือหุ้นข้างมากเพื่อที่จะคงรักษาอำนาจในการบริหารจัดการธุรกิจได้อย่างเบ็ดเสร็จ เนื่องจากกฎหมายไทยมิได้จำกัดสัดส่วนหุ้นส่วนต่างชาติในภาคการผลิต บริษัทข้ามชาติจึงสามารถถือหุ้นในบริษัทที่จดทะเบียนในประเทศไทยได้ในสัดส่วนร้อยละ 100 ส่วนอุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนยานยนต์นั้น บริษัทข้ามชาติก็เข้ามาลงทุนและสร้างรายได้มากระดับหนึ่งเช่นกัน

เมื่อพิจารณาส่วนแบ่งตลาดเฉพาะอุตสาหกรรมผลิตรถยนต์ จะพบว่า บริษัทข้ามชาติที่ผลิตรถยนต์ทั้ง 15 รายมีส่วนแบ่งตลาดตามรายได้³ และตามกำลังการผลิตดังตารางที่ 7.3 บริษัทสัญชาติญี่ปุ่นมีส่วนแบ่งตลาดตามรายได้และกำลังการผลิตประมาณร้อยละ 70-80 โดยบริษัท โตโยต้า มอเตอร์ ประเทศไทย จำกัด มีส่วนแบ่งตลาดตามรายได้มากเป็นอันดับหนึ่ง คือ กว่าร้อยละ 28.65 และมีส่วนแบ่งตามกำลังการผลิตมากที่สุดในรถยนต์นั่งและรถกระบะคือ ร้อยละ 40.46 และ 22.32 ตามลำดับ แต่สำหรับรถเชิงพาณิชย์นั้น บริษัท อิซูซুমอเตอร์ (ประเทศไทย) จำกัด มีส่วนแบ่งตลาดสูงที่สุดถึงร้อยละ 42.96

³ ส่วนแบ่งตลาดตามรายได้ของบริษัทข้ามชาติที่ผลิตรถยนต์ยังมีความคลาดเคลื่อนอยู่ เนื่องจากการคำนวณหาส่วนแบ่งตลาดที่ถูกต้อง จำเป็นต้องคำนวณหารายได้ตามประเภทสินค้า เช่น รายได้จากการขายรถยนต์นั่ง รายได้จากการขายรถบรรทุก เป็นต้น

ตารางที่ 7.3 ส่วนแบ่งตลาดตามรายได้และกำลังการผลิตรถยนต์ของไทย

บริษัท	รายได้รวมปี 2548		กำลังการผลิตรถยนต์ปี 2549							ร้อยละของรถยนต์ทั้งหมด
	รายได้รวม (ล้านบาท)	ร้อยละของรายได้	รถยนต์นั่ง (คัน)	ร้อยละของรถยนต์นั่ง	รถยนต์อื่น ๆ (คัน)	ร้อยละรถยนต์อื่น ๆ	รถกระบะ 1 คัน (คัน)	ร้อยละรถกระบะ 1 คัน	รวมรถยนต์ทั้งหมด	
Toyota	200,813	28.65	200,000	40.46	50,000	26.85	200,000	22.32	450,000	28.54
Mitsubishi	70,751	10.09	50,000	10.12	80,000	42.96	150,000	16.74	208,000	13.19
Isuzu	153,210	21.86	-		20,000	10.74	180,000	20.09	200,000	12.69
General Motor	53,401	7.62	40,000	8.09	-		120,000	13.39	160,000	10.15
Auto Alliance	60,815	8.68	-		5,000	2.69	150,000	16.74	155,000	9.83
Nissan	26,835	3.83	36,000	7.28	2,400	1.29	96,000	10.71	134,400	8.53
Honda	79,626	11.36	120,000	24.28	-		-		120,000	7.61
Hino	21,506	3.07	-		28,800	15.47	-		28,800	1.83
DaimlerChrysler	10,851	1.55	16,300	3.30	-		-		16,300	1.03
YMC Assembly	NA	NA	12,000	2.43	-		-		12,000	0.76
BMW.	NA	NA	10,000	2.02	-		-		10,000	0.63
Volvo	1,407	0.20	10,000	2.02	-		-		10,000	0.63
Others	13,054	1.86								
Total Revenue and Capacity	700,930	100.00	494,300	100.00	186,200	100.00	896,000	100.00	1,576,500	100.00

ที่มา: จัดแปลงจาก สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม (2549). การแสวงหาผลประโยชน์จากข้อตกลงการค้าเสรี (Free Trade Agreements: FTAs).

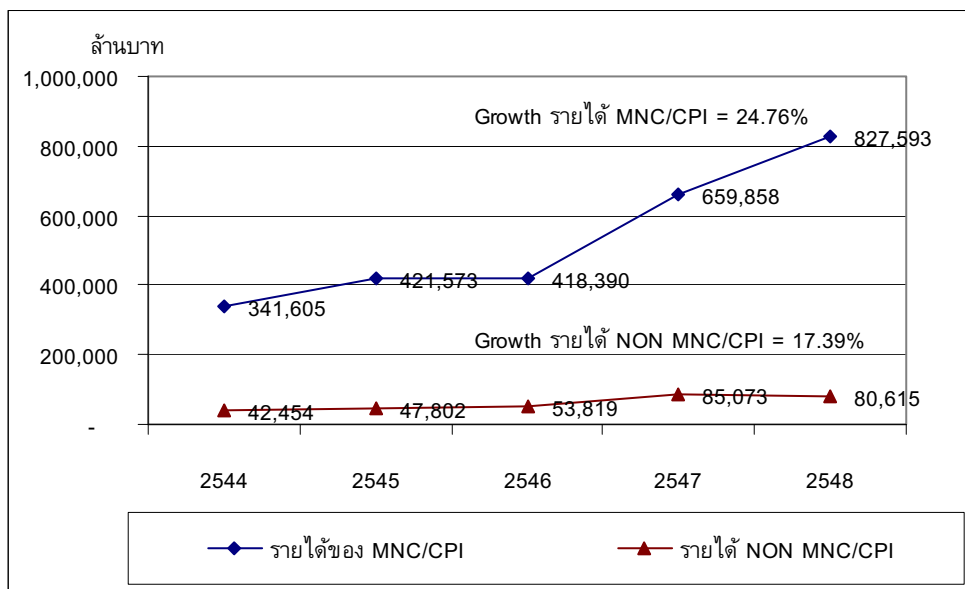
7.3 การประกอบกิจการของบริษัทข้ามชาติในอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วนยานยนต์ที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

การวิเคราะห์ผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจจะคำนึงถึงส่วนของการสร้างรายได้ให้กับประเทศไทย การส่งออกอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วน การจ่ายภาษีเงินได้นิติบุคคลให้แก่ภาครัฐ และการจ้างงานของภาคอุตสาหกรรม

7.3.1 รายได้รวมที่แท้จริงของบริษัทข้ามชาติ

ในปี 2548 บริษัทข้ามชาติในอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วนยานยนต์มีรายได้ในการประกอบธุรกิจรวมกันแล้วกว่า 8 แสนล้านบาท โดยมีอัตราการเติบโต (growth rate) ของรายได้ของบริษัทข้ามชาติในช่วง 5 ปี (พ.ศ. 2544-2548) เท่ากับร้อยละ 24.76 ซึ่งมากกว่าบริษัทไทยที่มีอัตราการเติบโตร้อยละ 17.39 ในช่วงเวลาเดียวกันดังรูป 7.5

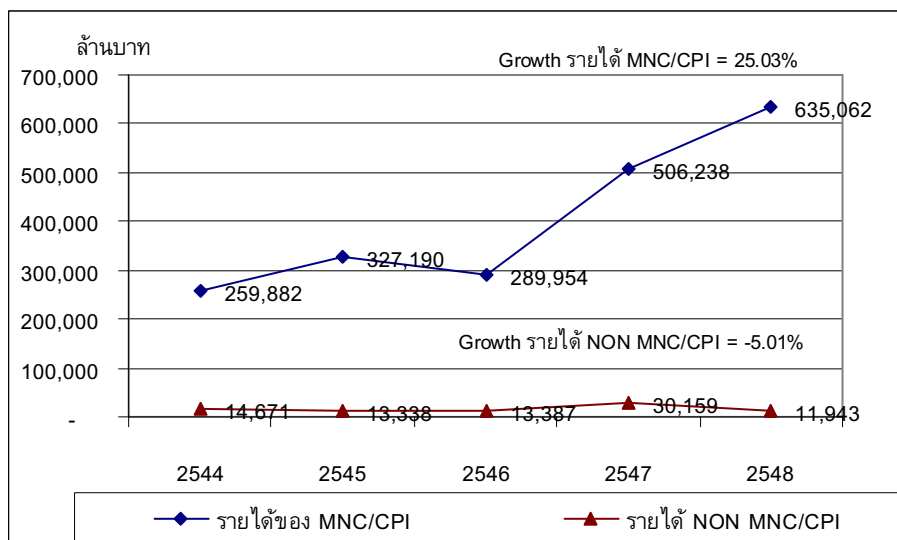
รูปที่ 7.5 รายได้และการเติบโตของรายได้ของบริษัทข้ามชาติและบริษัทไทย

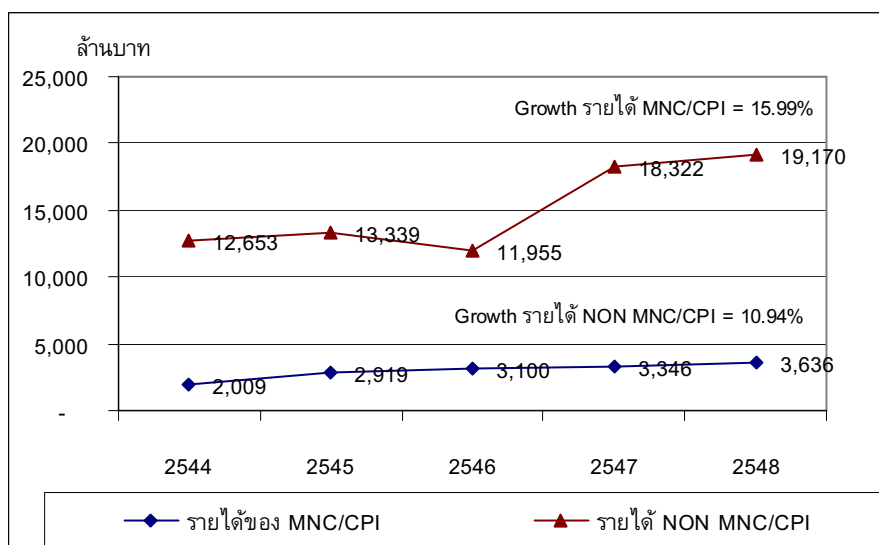
ที่มา: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ประมวลผลข้อมูลจากข้อมูลบริษัทจดทะเบียนกรมพัฒนาธุรกิจการค้ากระทรวงพาณิชย์ และฐานข้อมูลบริษัทจดทะเบียนออนไลน์ บริษัทปิซิเนสออนไลน์ จำกัด (มหาชน)) ณ มกราคม 2550.

เมื่อพิจารณาอัตราการเติบโต (growth rate) ของรายได้ในช่วง 5 ปี (พ.ศ. 2544-2548) ที่ผ่านมายกตามหมวดอุตสาหกรรมย่อย พบว่า อัตราการเติบโตของรายได้ของบริษัทข้ามชาติสูงกว่าบริษัทไทยในทุกหมวดอุตสาหกรรมดังรูปที่ 7.6 แสดงให้เห็นว่าบริษัทข้ามชาติมีการลงทุนในธุรกิจและสร้างรายได้ที่เติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งมีส่วนสำคัญในการช่วยพัฒนาเศรษฐกิจของไทย เพราะเมื่อภาคการผลิตรถยนต์เติบโตขึ้น การผลิตชิ้นส่วนยานยนต์หรืออุตสาหกรรมที่เชื่อมโยงอื่นๆ เช่น อุตสาหกรรมเหล็ก อุตสาหกรรมยางรถยนต์ อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ก็เติบโตขึ้นตามไปด้วย

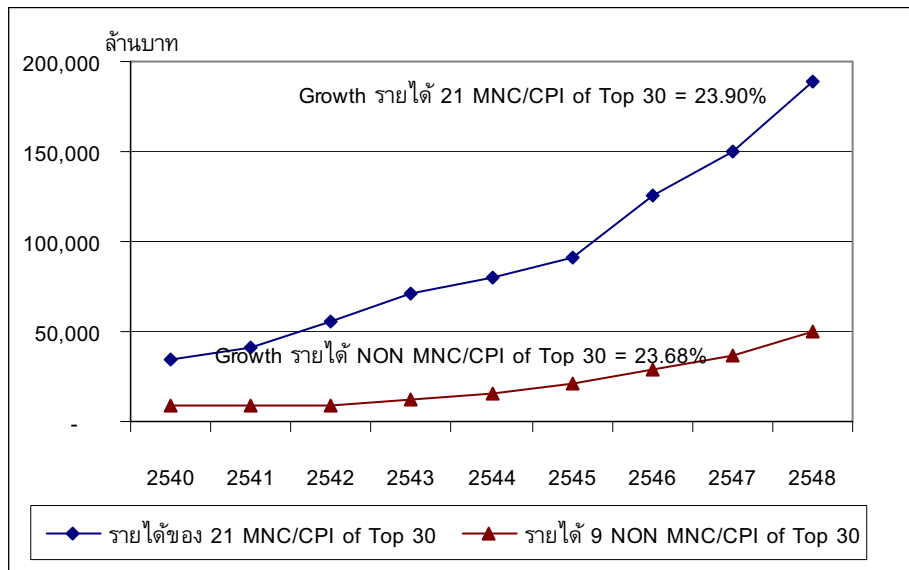
รูปที่ 7.6 รายได้ที่แท้จริงและอัตราการเติบโตของรายได้ของบริษัทข้ามชาติ
แยกตามหมวดอุตสาหกรรมย่อย
(ก) การผลิตยานยนต์และเครื่องยนต์

(ข) การผลิตตัวถังยานยนต์ รวมทั้งการผลิตรถพ่วงและรถกึ่งรถพ่วง

(ค) การผลิตชิ้นส่วนและอุปกรณ์ประกอบสำหรับยานยนต์และเครื่องยนต์

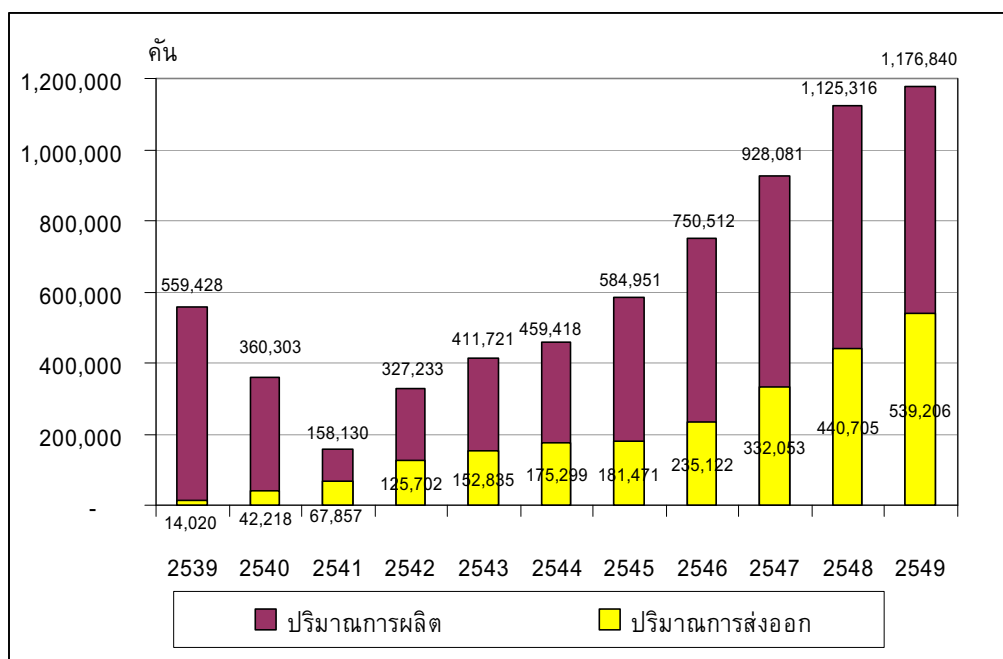
- หมายเหตุ: 1. การคำนวณอัตราการเติบโตช่วงปี 2544-2548 ใช้สูตร $CAGR = ((\text{รายได้ปี 2548} / \text{รายได้ปี 2544})^{1/4}) - 1$
 2. รูปที่ 7.6 (ค) คณะผู้วิจัยเปรียบเทียบรายได้โดยคำนวณจากบริษัท 30 อันดับแรกในหมวดอุตสาหกรรมนี้ โดยแบ่งเป็นบริษัทข้ามชาติ 21 บริษัทและบริษัทไทย 9 บริษัท ซึ่งเป็นข้อมูลเพียงส่วนหนึ่งของบริษัทในอุตสาหกรรมนี้เท่านั้น

ที่มา: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ประมวลผลข้อมูลจากข้อมูลบริษัทจดทะเบียนกรมพัฒนาธุรกิจการค้ากระทรวงพาณิชย์ และฐานข้อมูลบริษัทจดทะเบียนออนไลน์ บริษัทบีซีเนชั่นออนไลน์ จำกัด (มหาชน)) ณ มกราคม 2550.

7.3.2 การส่งออกรถยนต์

ดังที่กล่าวมาแล้วว่าในอดีตประเทศไทยเริ่มต้นพัฒนาอุตสาหกรรมรถยนต์เพื่อทดแทนการนำเข้า โดยเน้นการผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการภายในประเทศเท่านั้น แต่ด้วยนโยบายการเปิดเสรีอุตสาหกรรมรถยนต์และชิ้นส่วนของภาครัฐ ทำให้อุตสาหกรรมรถยนต์ของไทยขยายตัวอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจปี 2540 จากรูปที่ 7.7 จะเห็นว่าปริมาณการผลิตรถยนต์ในปี 2541 ลดลงจากปี 2540 กว่าร้อยละ 56 เนื่องจากหลังวิกฤตเศรษฐกิจมีความต้องการซื้อรถยนต์ลดลงอย่างมาก ส่งผลให้ผู้ผลิตรถยนต์เริ่มมองหาตลาดภายนอกประเทศเพื่อรองรับกำลังการผลิตส่วนเกินที่มีอยู่ ประกอบกับบริษัทข้ามชาติได้วางกลยุทธ์ทางธุรกิจให้ไทยเป็นฐานการผลิตรถยนต์เพื่อการส่งออกด้วย ดังนั้นปริมาณการส่งออกจึงเพิ่มสัดส่วนอย่างรวดเร็วจากร้อยละ 2.5 ของปริมาณการผลิตทั้งหมดในปี 2539 เป็นร้อยละ 45 ในปี 2549 ซึ่งเป็นการสร้างรายได้ให้กับประเทศเพิ่มขึ้นมหาศาล รวมถึงเป็นปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมให้อุตสาหกรรมสนับสนุนต่างๆ ภายในประเทศเติบโตเพิ่มขึ้นตามไปด้วย

รูปที่ 7.7 ปริมาณการผลิตและปริมาณการส่งออกรถยนต์ของไทย ปี 2539-2549

ที่มา: สถาบันยานยนต์

อย่างไรก็ตาม โครงสร้างการส่งออกรถยนต์สำเร็จรูปในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา มีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างมาก โดยแบ่งเป็น 2 ช่วงเวลา⁴ คือ ระหว่างปี 2542-2544 และ 2545-2548 โดยตลาดส่งออกสำหรับรถยนต์นั้นมีความแตกต่างกันอย่างมากใน 2 ช่วงเวลา กล่าวคือ ในช่วงปี 2542-2544 รถยนต์นั้นส่วนใหญ่ส่งออกไปยังนอกภูมิภาค (ประมาณกว่าร้อยละ 60) ในขณะที่มีการส่งออกไปยังกลุ่มอาเซียนร้อยละ 12 เท่านั้น ในทางกลับกันช่วงปี 2545-2548 ความสำคัญในการส่งออกรถยนต์นั้นสู่ตลาดอาเซียนกลับเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 50 ในขณะที่ตลาดนอกภูมิภาคลดลงเหลือเพียงร้อยละ 26.3 ดังตารางที่ 7.4 เมื่อพิจารณาเป็นรายประเทศพบว่า ไทยส่งออกรถยนต์นั้นไปยังประเทศอินโดนีเซีย ออสเตรเลีย และฟิลิปปินส์ในสัดส่วนค่อนข้างมากในช่วงปี 2545-2548

ส่วนตลาดรถบรรทุกหรือรถกระบะนั้น จะเน้นการส่งออกไปยังตลาดนอกภูมิภาค และออสเตรเลียเป็นหลัก และไม่มีการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างการส่งออกในสองช่วงเวลาเหมือนตลาดรถยนต์นั้น

⁴ อ้างแล้ว สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม (2549).

ตารางที่ 7.4 โครงสร้างตลาดส่งออกของรถยนต์สำเร็จรูป ปี 2542-2548

หน่วย: ร้อยละของมูลค่า

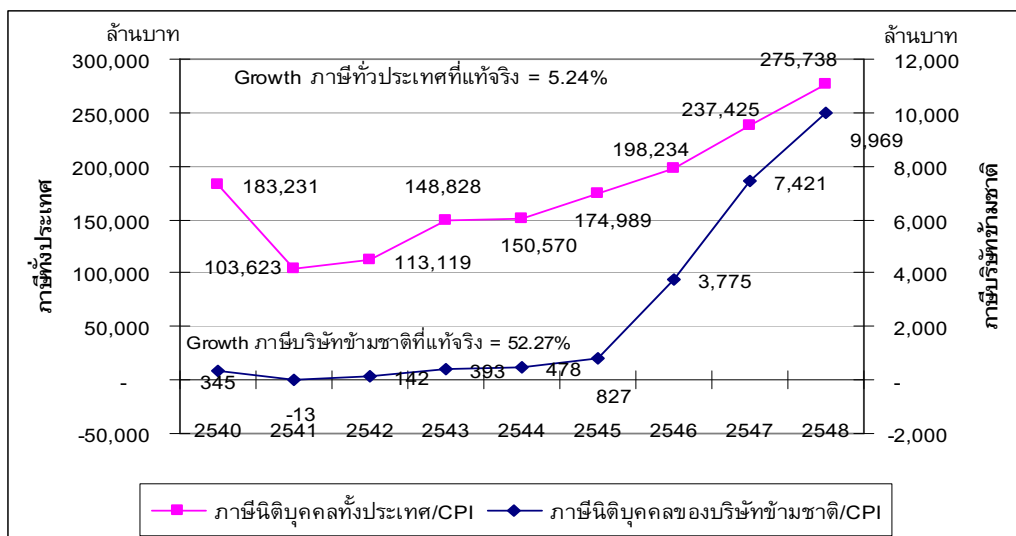
	อาเซียน-10	อินโดนีเซีย	ฟิลิปปินส์	ออสเตรเลีย	ญี่ปุ่น	อื่นๆ	มูลค่า (พันล้านบาท)
2542-44							
รถยนต์นั่ง	11.9	1.5	0.1	14.8	9.7	62.3	14.4
รถบรรทุก	4.5	0.2	0.7	23.8	0.1	71.6	51.7
อื่นๆ	73.6	3.1	1.1	1.5	0.3	24.1	0.6
รวม	6.7	0.5	0.6	21.7	2.2	69.2	66.7
2545-48							
รถยนต์นั่ง	50.1	21.3	10.6	14.9	7.8	26.3	46.9
รถบรรทุก	6.8	2.7	0.9	23.0	0.2	70.1	91.8
อื่นๆ	77.4	1.0	0.4	1.4	0.5	20.4	1.1
รวม	21.8	8.9	4.1	20.1	2.7	55.0	139.7

ที่มา: World Trade Atlas Database, อ้างใน สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม (2549).

7.3.3 การจ่ายภาษีให้แก่รัฐของบริษัทข้ามชาติ

นอกจากบริษัทข้ามชาติจะสร้างรายได้ให้กับประเทศจำนวนมากแล้ว ก็ยังมีส่วนช่วยพัฒนาเศรษฐกิจไทยจากการจ่ายภาษีเงินได้นิติบุคคลให้แก่รัฐอีกด้วยดังรูปที่ 7.8 โดยในปี 2547 บริษัทข้ามชาติที่ประกอบธุรกิจผลิตยานยนต์และชิ้นส่วนจ่ายภาษีเงินได้ที่แท้จริงให้แก่รัฐรวมเป็นจำนวน 7,421 ล้านบาท และเพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 9,969 ล้านบาทในปี 2548 และเมื่อเทียบกับการจ่ายภาษีนิติบุคคลของทั้งประเทศ พบว่า ภาษีที่บริษัทข้ามชาติในกิจการผลิตรถยนต์และชิ้นส่วนจ่ายให้แก่ภาครัฐมีอัตราเติบโตในช่วงปี 2540-2548 มากกว่าภาษีนิติบุคคลของทั้งประเทศอย่างมาก คือ เติบโตกว่าร้อยละ 52.27

รูปที่ 7.8 ภาษีเงินได้นิติบุคคลที่แท้จริงของบริษัทข้ามชาติของอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วนยานยนต์ทั้งหมด และภาษีนิติบุคคลของทั้งประเทศ

หมายเหตุ: ข้อมูลภาษีนิติบุคคลของทั้งประเทศปี 2546-2548 เป็นการประมาณการของคณะผู้วิจัย

ที่มา: คณะผู้วิจัย ประมวลผลข้อมูลจากรายการภาษีที่จ่ายของบริษัทข้ามชาติที่ปรากฏในงบการเงิน จากฐานข้อมูลบริษัทจดทะเบียนออนไลน์ บริษัทชินเนส ออนไลน์ จำกัด (มหาชน) และภาษีเงินได้นิติบุคคล จากกรมสรรพากร ณ มกราคม 2550.

7.3.4 การจ้างงาน

ภาคอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วนมีส่วนช่วยสร้างงานให้แก่คนไทยจำนวนมาก ด้วยข้อจำกัดของเวลา คณะผู้วิจัยได้รวบรวมจำนวนลูกจ้างเฉพาะลูกจ้างที่อยู่ในบริษัทข้ามชาติที่ถือหุ้นข้างมากจำนวน 41 บริษัทเปรียบเทียบกับบริษัทไทย 41 บริษัทที่มีรายได้สูงสุด เพื่อให้เห็นภาพรวมของทั้งภาคอุตสาหกรรมว่า บริษัทข้ามชาติและบริษัทไทยสามารถสร้างงานให้กับคนไทยได้มากน้อยเพียงใด

จากข้อมูลในตารางที่ 7.5 จะเห็นได้ว่าบริษัทข้ามชาติมีการจ้างงานมากกว่าบริษัทไทย เนื่องจากขนาดของกิจการของบริษัทข้ามชาติมีขนาดใหญ่กว่ามาก หากเทียบกับจำนวนแรงงานทั้งภาคอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วนยานยนต์ จะพบว่า บริษัทข้ามชาติจ้างแรงงานไทยในภาคการผลิตยานยนต์ ตัวถัง และชิ้นส่วนฯ (จำนวนการจ้างงานเฉพาะบริษัทข้ามชาติ 77 บริษัท) ร้อยละ 86.98 7.53 และ 39.91 ของภาคการผลิตในแต่ละหมวดตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าการลงทุนประกอบกิจการของบริษัทข้ามชาติช่วยสร้างงานให้แก่คนไทยจำนวนมาก โดยเฉพาะในธุรกิจยานยนต์ อีกทั้งยังช่วยพัฒนาบุคลากรของไทยให้มีความชำนาญและมีความสามารถทำงานในระดับสูงขึ้นด้วย

ตารางที่ 7.5 ลูกจ้างในบริษัทข้ามชาติและบริษัทไทยในอุตสาหกรรมยานยนต์ฯ

ประเภท	จำนวนแรงงานจาก Labor Force Survey 1/	จำนวนลูกจ้างในบริษัทข้ามชาติ 2/	จำนวนลูกจ้างในบริษัทไทย 2/
34100 การผลิตยานยนต์และเครื่องยนต์	32,801 คน	28,203 คน (15 บริษัทข้ามชาติ)	2,274 คน (15 บริษัทไทย)
34200 การผลิตตัวถังยานยนต์ฯ	17,693 คน	1,332 คน (5 บริษัทข้ามชาติ)	1,959 คน (5 บริษัทไทย)
34300 การผลิตชิ้นส่วนและอุปกรณ์ประกอบฯ	139,001 คน	35,273 คน (21 บริษัทข้ามชาติ) (54,081 คน ใน 77 บริษัทข้ามชาติ) 3/	20,550 คน (21 บริษัทไทย)
รวม	189,495	64,808 คน	24,783 คน

หมายเหตุ: 3/ เนื่องจากมีข้อจำกัดทางด้านเวลา คณะผู้วิจัยจึงไม่สามารถหาข้อมูลการจ้างงานในบริษัทข้ามชาติ 77 บริษัทจากทั้งหมด 120 บริษัทที่ได้สืบค้นข้อมูลได้ จึงใช้วิธีประมาณการเทียบกับรายได้ของบริษัทข้ามชาติ 21 บริษัทแรก โดยมีสมมติฐานว่าจำนวนการจ้างงานมีความสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกับขนาดของบริษัทตามรายได้ ดังนี้

ถ้าบริษัทข้ามชาติ 21 บริษัทแรก มีรายได้ 206,462 ล้านบาท มีลูกจ้าง 35,273 คน

บริษัทข้ามชาติ 56 บริษัทที่เหลือ มีรายได้ 110,090 ล้านบาท จะมีลูกจ้าง 18,808 คน

ดังนั้นจากการประมาณการ จำนวนลูกจ้างของบริษัทข้ามชาติทั้งหมด 77 บริษัท จะมีประมาณ 54,081 คน

ที่มา: 1/ ประมวลผลข้อมูลจากฐานข้อมูล Labor Force Survey ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ

2/ ฐานข้อมูล “รายชื่อโรงงานที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการ” ณ กุมภาพันธ์ 2550 จัดทำโดย กลุ่มสารสนเทศอุตสาหกรรม สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร <http://www.diw.go.th/diw/query.asp> และการสอบถามโดยตรง

3/ ประมาณการ

กล่าวโดยสรุป บริษัทข้ามชาติที่เข้ามาลงทุนในประเทศไทยสามารถสร้างรายได้และจ่ายภาษีเงินได้นิติบุคคลให้กับประเทศไทยอย่างมหาศาล โดยเฉพาะในช่วงปี 2545-2548 การส่งออกรถยนต์ของไทยไปต่างประเทศมีการเติบโตอย่างมาก โดยมีมูลค่าการส่งออกกว่า 1.4

แสนล้านบาทในปี 2548 เช่นเดียวกับที่รัฐมีรายได้จากภาษีนิติบุคคลของบริษัทข้ามชาติเพิ่มขึ้นอย่างมากในช่วงเวลาเดียวกัน อีกทั้งบริษัทข้ามชาติยังช่วยสร้างการจ้างงานภายในประเทศจำนวนมากด้วย

7.4 ผลกระทบทางสังคมจากการเข้ามาประกอบกิจการของบริษัทข้ามชาติในอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วนยานยนต์

การศึกษาผลกระทบทางสังคมจากการเข้ามาประกอบกิจการของบริษัทข้ามชาติในอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วนยานยนต์นั้น จะการศึกษาถึงการนำเข้าวัตถุดิบจากต่างประเทศว่าส่วนใหญ่ผู้ประกอบการภายในประเทศใช้วัตถุดิบส่วนใหญ่จากในประเทศหรือต่างประเทศ สภาพการแข่งขันในอุตสาหกรรมมีการกระจุกตัวของผู้ประกอบการรายใหญ่หรือไม่ และศึกษาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากภาคการผลิตด้วย

7.4.1 การนำเข้าชิ้นส่วน

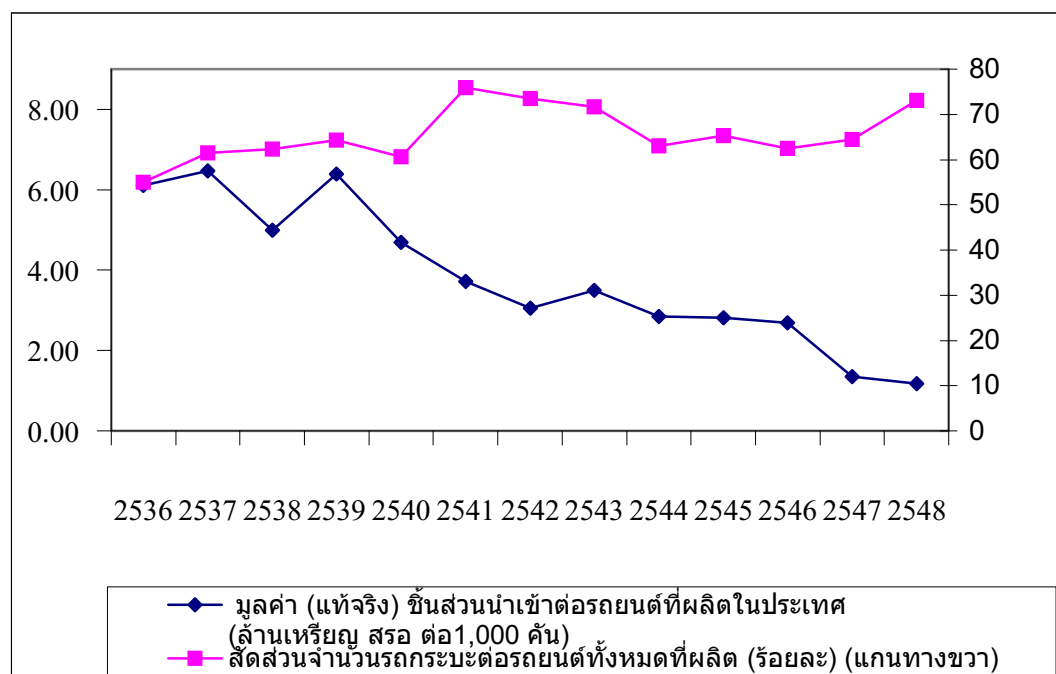
ก่อนปี 2543 ไทยมีมาตรการการบังคับใช้ชิ้นส่วนภายในประเทศตามสัดส่วนที่กำหนด ทำให้ผู้ผลิตชิ้นส่วนภายในประเทศทั้งที่เป็นบริษัทข้ามชาติและบริษัทไทยพยายามพัฒนาคุณภาพของสินค้าให้เป็นไปตามความต้องการของผู้ประกอบรถยนต์ อย่างไรก็ตาม ยังมีชิ้นส่วนยานยนต์บางประเภทที่ไทยต้องนำเข้าจากต่างประเทศเช่นกัน แต่เมื่อมีการยกเลิกการบังคับใช้ชิ้นส่วนในประเทศเมื่อเดือนมกราคม 2543 ตามเงื่อนไขการเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก (WTO) โรงงานผลิตรถยนต์ก็ได้นำเข้าชิ้นส่วนเพิ่มมากขึ้นเท่าใดนักอาจเป็นเพราะผู้ผลิตชิ้นส่วนชั้นนำในต่างประเทศได้ย้ายฐานการผลิตเข้ามาในประเทศไทย จะเห็นได้จากแนวโน้มสัดส่วนมูลค่าการนำเข้าชิ้นส่วนที่แท้จริงต่อรถยนต์ที่ผลิตในประเทศในช่วงปี 2533-2548 ปรับลดลงโดยตลอดจากประมาณ 8.7 ล้านเหรียญสหรัฐ ต่อ 1,000 คันในปี 2533 เป็น 1.2 ล้านเหรียญสหรัฐ ต่อ 1,000 คันในปี 2548 ดังรูปที่ 7.9⁵ ในทางทฤษฎี การปรับลดลงอาจจะสะท้อนการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างการผลิตจากรถยนต์ที่พึ่งพาชิ้นส่วนนำเข้ามากกว่าไปสู่รถยนต์ที่พึ่งพาชิ้นส่วนนำเข้าน้อยกว่า ดังนั้น เพื่อป้องกันปัญหาดังกล่าว จึงจำเป็นต้องพิจารณาการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิตรถกระบะต่อรถยนต์รวมทุกประเภทเพื่อให้การตีความสัดส่วนดังกล่าวมีความหมายมากขึ้นภายใต้สมมติฐานที่ว่ารถกระบะพึ่งพาชิ้นส่วนนำเข้าน้อยกว่าเมื่อเทียบกับรถยนต์นั่ง

จากรูปที่ 7.9 แสดงให้เห็นว่า ตั้งแต่ปี 2539 มูลค่าการนำเข้าชิ้นส่วนที่แท้จริงปรับลดลงนั้น มิได้เป็นผลมาจากการเปลี่ยนโครงสร้างการผลิตแต่อย่างใด เนื่องจากสัดส่วนการผลิตรถกระบะไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก (ประมาณร้อยละ 67) แต่มาจากการที่ไทยสามารถลดการ

⁵ อ้างแล้ว สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม (2549)

พึ่งพาชิ้นส่วนนำเข้าจากการปรับปรุงคุณภาพการผลิตชิ้นส่วนของอุตสาหกรรมชิ้นส่วนภายในประเทศได้⁶

รูปที่ 7.9 สัดส่วนมูลค่าการนำเข้า (ที่แท้จริง) ชิ้นส่วนต่อรถยนต์ที่ผลิตในประเทศ และสัดส่วนการผลิตรถกระบะต่อรถยนต์รวม ปี 2536-2548

ที่มา: ข้อมูลมูลค่าการนำเข้าจากกรมศุลกากร ในขณะที่จำนวนรถยนต์ที่ผลิตได้รับจากสถาบันยานยนต์ , อ่างโน สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม (2549)

ทั้งนี้ การนำเข้าชิ้นส่วนยานยนต์ของไทยมีมูลค่าเพิ่มขึ้นจาก 105.7 พันล้านบาทในช่วงปี 2542-44 เป็น 182.8 พันล้านบาทในปี 2545-2548 แต่แหล่งนำเข้ามีการเปลี่ยนแปลงไม่มากนัก โดยญี่ปุ่นยังคงเป็นแหล่งนำเข้าชิ้นส่วนที่สำคัญที่สุด คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 63.5 ในช่วงปี 2542-2548 (ตารางที่ 7.6) การนำเข้าชิ้นส่วน ณ ปัจจุบันเป็นการนำเข้าชิ้นส่วนที่สลับซับซ้อนและไม่สามารถผลิตได้ในประเทศเป็นส่วนใหญ่ เช่น เครื่องยนต์สำหรับรถยนต์นั่ง ระบบหัวฉีดน้ำมัน การขับเคลื่อน (Transmissions) ระบบเกียร์ ระบบไฟฟ้า ระบบตัวควบคุมอิเล็กทรอนิกส์ เทอร์โบวีร์ ระบบเบรค ABS ซึ่งเป็นส่วนที่ไม่มีการผลิตภายในประเทศ และการตัดสินใจนำเข้าหรือใช้ชิ้นส่วนภายในประเทศมักจะถูกกำหนดโดยบริษัทแม่ของบริษัทข้ามชาติ⁷

⁶ อ่างแล้ว สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม (2549)

⁷ อ่างแล้ว สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม (2549)

ตารางที่ 7.6 โครงสร้างแหล่งนำเข้าชิ้นส่วนรถยนต์ของไทย ปี 2542-2548

	การนำเข้า	
	2542-44	2545-48
ประเทศที่บรรลุข้อตกลง FTA	15.4	17.7
อาเซียน-10	12.8	13.5
อินโดนีเซีย	1.8	3.2
ฟิลิปปินส์	3.4	5.1
มาเลเซีย	2.1	3.0
จีน	2.2	3.2
ออสเตรเลีย	0.3	0.5
อินเดีย	0.1	0.5
ประเทศอื่น ๆ	84.6	82.3
ญี่ปุ่น	63.5	63.5
มูลค่า (พันล้านบาท)	105.7	182.8

ที่มา: World Trade Atlas Database, อ้างใน สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม (2549)

7.4.2 อัตราการกระจุกตัวของอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วนยานยนต์

จากการศึกษา พบว่า อุตสาหกรรมใน 3 หมวดย่อยที่มีบริษัทข้ามชาติประกอบกิจการอยู่ จะมีลักษณะการกระจุกตัวที่แตกต่างกัน (ดังตารางที่ 7.7) กล่าวคือ

1. อุตสาหกรรมการผลิตรถยนต์และเครื่องยนต์ มีการกระจุกตัวค่อนข้างสูงโดยบริษัทข้ามชาติระดับโลกทั้งสิ้น ซึ่งมีส่วนแบ่งตลาดรวมกันถึงร้อยละ 98 ผู้ประกอบการที่มีส่วนแบ่งตลาดใหญ่ที่สุดสามอันดับแรกเป็นบริษัทข้ามชาติ ได้แก่ บริษัท โตโยต้า มีส่วนแบ่งตลาด ร้อยละ 28.66 (CR1) บริษัท ฮีซูซุ มีส่วนแบ่งตลาดรองลงมารวมเป็นร้อยละ 50.51 (CR2) และเมื่อรวมส่วนแบ่งตลาดของบริษัทฮอนด้า เป็นร้อยละ 61.87 (CR3)

2. อุตสาหกรรมการผลิตตัวถังยานยนต์ รวมทั้งการผลิตรถพ่วงและรถกึ่งรถพ่วง ส่วนแบ่งตลาดเป็นของผู้ประกอบการภายในประเทศเป็นส่วนใหญ่ โดยส่วนแบ่งตลาดของผู้ประกอบการไทยสองอันดับแรกรวมกัน (CR2) เป็นร้อยละ 43.32 และเมื่อรวมกับผู้ประกอบการข้ามชาติลำดับที่สาม (CR) เป็นร้อยละ 56.28

3. อุตสาหกรรมการผลิตชิ้นส่วนและอุปกรณ์ประกอบสำหรับยานยนต์และเครื่องยนต์ มีส่วนแบ่งตลาดเป็นของบริษัทข้ามชาติพอสมควร แต่ส่วนแบ่งตลาดไม่กระจุกในผู้ประกอบการรายใดรายหนึ่ง จะเห็นได้ว่า ส่วนแบ่งตลาดของผู้ประกอบการข้ามชาติสามอันดับแรกรวมกัน (CR3) มีเพียงร้อยละ 17.31

กล่าวโดยสรุป บริษัทข้ามชาติรายใหญ่มีส่วนแบ่งตลาดกระจุกตัวอยู่ในธุรกิจการผลิตยานยนต์มากที่สุด ส่วนการผลิตชิ้นส่วนนั้นแม้จะมีบริษัทข้ามชาติเข้ามาลงทุนในประเทศไทย

จำนวนมาก แต่ไม่มีบริษัทใดมีขนาดใหญ่มากนัก สำหรับการผลิตตัวถังยานยนต์นั้นบริษัทข้ามชาติมีส่วนแบ่งตลาดไม่มากนัก จึงอาจกล่าวได้ว่า ในภาคอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วนยานยนต์ทั้งหมด บริษัทข้ามชาติมีบทบาทสำคัญต่อประเทศไทยในภาคการผลิตยานยนต์เป็นหลัก

ตารางที่ 7.7 อัตราการกระจุกตัวของอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วนยานยนต์ ปี 2548

TSIC	สาขาอุตสาหกรรม	จำนวนผู้ประกอบการ	จำนวนบริษัทข้ามชาติข้างมาก	ส่วนแบ่งตลาดตามรายได้ของบริษัทข้ามชาติ (%)	อัตราการกระจุกตัวของอุตสาหกรรมโดยรวม		
					CR1	CR2	CR3
34100	การผลิตยานยนต์และเครื่องยนต์	138	15	98.15	28.66 (บ.ข้ามชาติ 1 ราย)	50.51 (บ.ข้ามชาติรวมกัน 2 ราย)	61.87 (บ.ข้ามชาติรวมกัน 3 ราย)
34200	การผลิตตัวถังยานยนต์ รวมทั้งการผลิตรถพ่วงและรถกึ่งรถพ่วง	120	5	15.94	24.12 (ไทย 1 ราย)	43.32 (ไทยรวมกัน 2 ราย)	56.28 (ไทยรวมกัน 2 ราย และบ.ข้ามชาติ 1 ราย)
34300	การผลิตชิ้นส่วนและอุปกรณ์ประกอบสำหรับยานยนต์และเครื่องยนต์	947	อย่างน้อย 77	อย่างน้อย 33.75	8.04 (บ.ข้ามชาติ 1 ราย)	13.16 (บ.ข้ามชาติรวมกัน 2 ราย)	17.31 (บ.ข้ามชาติรวมกัน 3 ราย)
	รวม	1,205	อย่างน้อย 97				

ที่มา: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

7.4.3 มาตรฐานสิ่งแวดล้อม

ผู้ประกอบการในภาคการผลิตขนาดใหญ่และบริษัทข้ามชาติมักจะคำนึงถึงเรื่องคุณภาพสิ่งแวดล้อม เนื่องจากการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อองค์กรประการหนึ่ง ดังนั้นผู้ประกอบการรายใดที่ผ่าน การรับรองมาตรฐานสากล ISO 14001 (Environmental Management System) หรือ มาตรฐานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม จะทำให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีและมีความน่าเชื่อถือ เป็นที่ยอมรับโดยเฉพาะการส่งสินค้าไปขายยังต่างประเทศ

จากฐานข้อมูลของสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม พบว่า บริษัทข้ามชาติที่เข้ามาผลิตยานยนต์และชิ้นส่วนได้รับการรับรองมาตรฐานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14001 จำนวนทั้งสิ้น 28 รายดังรายชื่อในตารางที่ 7.8 จะเห็นได้ว่า บริษัทข้ามชาติรายใหญ่จะได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO 14001 แล้ว อย่างไรก็ตาม ข้อมูลดังกล่าวเป็นจำนวนขั้นต่ำที่บริษัทได้รับ ISO 14001 เนื่องจากบริษัทที่ได้รับการรับรองมาตรฐานไม่จำเป็นต้องแจ้งให้กับทาง สมอ. ได้รับทราบก็ได้ จึงอาจไม่อยู่ในฐานข้อมูลของ สมอ.

เมื่อเปรียบเทียบบริษัทข้ามชาติและบริษัทไทยที่ได้รับ ISO 14001 พบว่า บริษัทข้ามชาติได้รับใบรับรองมาตรฐานแล้ว 28 บริษัท ซึ่งมากกว่าบริษัทไทยที่ได้รับใบรับรองมาตรฐานจำนวน 23 บริษัทเพียงเล็กน้อย อาจเป็นเพราะผู้ผลิตชิ้นส่วนของไทยต้องผลิตสินค้าให้ได้มาตรฐานสากลเพื่อให้สามารถจำหน่ายให้แก่โรงงานผู้ประกอบรถยนต์ระดับโลกได้

ตารางที่ 7.8 บริษัทข้ามชาติและบริษัทไทยที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO 14001

บริษัทข้ามชาติ	ISO 14001	บริษัทไทย	ISO 14001
34100 การผลิตยานยนต์และเครื่องยนต์		34100 การผลิตยานยนต์และเครื่องยนต์	
1. บจ. โตโยต้า มอเตอร์ ประเทศไทย	✓	1. บจ. ธนบุรีประกอบรถยนต์	NA
2. บจ. อีซูซุมอเตอร์(ประเทศไทย)	✓	2. บจ. บาเซลินา มอเตอร์	NA
3. บจ. ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย)	✓	3. บจ. คราฟท์	NA
4. บจ. มิตซูบิชิ มอเตอร์ส (ประเทศไทย)	✓	4. บจ. เอ็มบีเอส ออโต้ เซ็นเตอร์	NA
5. บจ. ออโต้ฮิลล์ยานยนต์ (ประเทศไทย)	✓	5. บจ. สยามอโตแมนูแฟกเจอร์ริง	NA
6. บจ. เจนเนอรัล มอเตอร์ส (ประเทศไทย)	✓	6. บจ. บางชันเยนเนอเรลเอเชมบลี	✓
7. บจ. ฮีโน่มอเตอร์ส แมนูแฟกเจอร์ริง(ประเทศไทย)	✓	7. บจ. ยูโรเปียน โอโตโมบิลส์	NA
8. บจ. สยามนิสสัน ออโตโมบิล	✓	8. บจ. โนวาเท็ค	NA
9. บจ. เดมเลอร์ไครสเลอร์ แมนูแฟกเจอร์ริง (ประเทศไทย)	✓	9. บจ. อมตะมอเตอร์เซลล์	NA
10. บจ. บีเอ็มดับเบิลยู แมนูแฟกเจอร์ริง (ประเทศไทย)	✓	10. บจ. ปรีชาดการอุตสาหกรรม	NA
11. บจ. มิตซูบิชิ ฟิวส์ ทรีค (ประเทศไทย)	NA	11. บจ. สยามอินเตอร์เนชั่นแนลคอร์ปอเรชั่น	NA
12. บจ. นิสสันดีเซล(ประเทศไทย)	NA	12. ห้างหุ้นส่วน สยามวิศวกรรม (1993)	✓
13. บจ. วอลโว่ ทรีค แอนด์ บัส (ประเทศไทย)	NA	13. บจ. โชคชัยจักรกลเกษตร	NA
14. บจ. ไทย-สวีดิช แอสเซมบลีย์	✓	14. บจ. พานทองกลการ	NA
15. บจ. ซูซูกิ ออโตโมบิล (ประเทศไทย)	NA	15. บจ. อู่เสรีชัย	NA
รวม	11		2
34200 การผลิตตัวถังยานยนต์ฯ		34200 การผลิตตัวถังยานยนต์ฯ	
1. บจ. โยโรซี (ไทยแลนด์)	✓	1. บจ. ชัมมิต หลมฉบบัง โอโต บอดี้ เวิร์ค	✓
2. บจ. ไทย ออโต้ เวกัส	✓	2. บจ. โตโยต้า ออโต้ บอดี้ ประเทศไทย	✓
3. บจ. ไฮล์ เอเชีย	✓	3. บจ. เซส เอ็นเตอร์ไพรส์ (สยาม)	NA
4. บจ. คาบิเทค ไทย	✓	4. บจ.ม. ไทยรุ่งยูเนี่ยนคาร์	✓
5. บจ. ไทย ออโต้ คอนเวอชั่น	NA	5. บจ. พันัส แอสเซมบลีย์	NA
รวม	4		3
34300 การผลิตชิ้นส่วนและอุปกรณ์ฯ		34300 การผลิตชิ้นส่วนและอุปกรณ์ฯ	
1. บจ. สยามโตโยต้าอุตสาหกรรม	✓	1. บจ.ม. ไทยสแตนเลย์ไฟฟ้า	✓
2. บจ. อีซูซุเอ็นยีน แมนูแฟกเจอร์ริง (ประเทศไทย)	✓	2. บจ. ไทยชัมมิต โอโตพาร์ท อินดัสตรี	✓
3. บจ. ไทยแอโรวี	NA	3. บจ. ผลิตภัณฑ์วิศวะไทย	✓

บริษัทข้ามชาติ	ISO 14001	บริษัทไทย	ISO 14001
4. บจ. เติ้นโซ่ (ประเทศไทย)	✓	4. บจ. ชัมมิต โอโตซีทีอินดัสตรี	NA
5. บจ. สยาม เติ้นโซ่ แมนูแฟจเจอร์	NA	5. บจ. ไทยอินเตอร์เนชั่นแนลไดเมคกิง	✓
6. บจ. เอ็นเอชเค สปริง (ประเทศไทย)	✓	6. บจ. ชัมมิต โอโต บอดี อินดัสตรี	✓
7. บจ. เอ็มเอ็มทีเอช เอ็นจิน	NA	7. บจ. ม. ยานภัณฑ์	✓
8. บจ. สยามไอซิน	✓	8. บจ. อาบีโก อมตะ	NA
9. บจ. โตโยต้า โกเซ (ประเทศไทย)	NA	9. บจ. ซีเอชโอโตพาร์ท	✓
10. บจ. ซูมิโตโม อีเล็คทริก ไรริง ซิสเต็มส์ (ประเทศไทย)	NA	10. บจ. ไทยชัมมิต แหลมฉบัง โอโตพาร์ท	✓
11. บจ. มิตซูบิชิ อีเล็คทริก ไทย ออโต้พาร์ท	✓	11. บจ. ไทยชัมมิต พีเคเค	✓
12. บจ. นิซชินเบรค (ประเทศไทย)	NA	12. บจ. ชัมมิต แหลมฉบัง โอโต ซีที แมนูแฟจเจอร์	✓
13. บจ. โตโยตะ แมชชีน เวิร์คส์ (ไทยแลนด์)	NA	13. บจ. เอช-วัน พาร์ทส์ (ประเทศไทย)	✓
14. บจ. เอนโก ไทย	✓	14. บจ. สามมิตรมอเตอร์ส์แมนูแฟจเจอร์	✓
15. บจ. โคโย สเตียร์ (ไทยแลนด์)	✓	15. บจ. ไทย ออโตโมทีฟ ซีทีดี แอนด์ อินเทอเรีย	✓
16. บจ. มิตซูบิ สยาม คอมโพเนนท์ส	NA	16. บจ. กัลลิวอร์ ออโตพาร์ท อุตสาหกรรม	✓
17. บจ. เคฮิน (ไทยแลนด์)	✓	17. บจ. ไควา คาเซอิ (ไทยแลนด์)	✓
18. บจ. เอ็นเอ็มบีไทย	✓	18. บจ. ไทยชัมมิต พีเคเค บางนา	NA
19. บจ. ไทย โคเอโอ	✓	19. บจ. ไทยชัมมิต มิตซูบิ อีเล็คทริก แมนูแฟจเจอร์	✓
20. บจ. อาซาฮี เทค อลูมิเนียม (ประเทศไทย)	✓	20. บจ. สยาม อิตาชิ ออโตโมทีฟ โปรดักส์	✓
21. บจ. ไทย นิปปอน เซอิกิ	✓	21. บจ. ทาคาโอะ อีสเทิร์น	✓
รวม	13		18

ที่มา: สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม และจากการสอบถามบริษัทโดยตรง

กล่าวโดยสรุป จากการศึกษายังไม่พบผลกระทบทางสังคมจากบริษัทข้ามชาติที่เข้ามาลงทุนในประเทศไทยเท่าใดนัก เนื่องจากผู้ผลิตรถยนต์ภายในประเทศใช้ชิ้นส่วนที่ผลิตในประเทศเป็นส่วนใหญ่ และแม้จะมีผู้ผลิตรถยนต์ระดับโลกเข้ามาตั้งฐานการผลิตภายในประเทศไทยและมีส่วนแบ่งตลาดกระจุกตัวภายในบริษัทข้ามชาติ แต่ยังไม่พบข้อร้องเรียนว่ามีผู้ผลิตรายใดมีพฤติกรรมที่เป็นการใช้อำนาจเหนือตลาด อาจเนื่องมาจากการลงทุนจากบริษัทข้ามชาติจำนวนมาก ผู้บริโภคจึงมีทางเลือกมากในการซื้อรถยนต์ภายในประเทศ

ส่วนผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมนั้น จากข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้พบว่า บริษัทผลิตรถยนต์ข้ามชาติ และบริษัทชิ้นส่วนยานยนต์ได้ผ่านการรับรองมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมสากลจำนวนมากพอสมควร เนื่องจากบริษัทเหล่านี้ต้องผลิตสินค้าเพื่อการส่งออก จึงจำเป็นต้องผลิตสินค้าให้ได้มาตรฐานสากล

7.5 ยุทธศาสตร์ในการลงทุนในภาพรวมของบริษัทข้ามชาติ

ก่อนที่บริษัทข้ามชาติจะเข้ามาลงทุนประกอบกิจการในประเทศใด บริษัทเหล่านั้นต้องศึกษาปัจจัยภายในประเทศเปรียบเทียบกับประเทศใกล้เคียงอื่น เพื่อใช้เป็นเหตุผลประกอบการตัดสินใจลงทุน จากการสัมภาษณ์ พบว่า ประเทศไทยมีความได้เปรียบในการลงทุนจากหลายปัจจัย คือ

1. ด้านแรงงาน ในช่วงแรกของการย้ายฐานการผลิตของบริษัทข้ามชาติญี่ปุ่น ปัจจัยด้านแรงงานเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้บริษัทข้ามชาติญี่ปุ่นตัดสินใจเข้ามาลงทุนในประเทศไทย เนื่องจากค่าจ้างแรงงานไทยไม่สูงนัก แม้ในปัจจุบันค่าจ้างแรงงานของไทยไม่ได้ต่ำที่สุดในภูมิภาคเดียวกัน แต่ด้วยคุณภาพแรงงานเมื่อเปรียบเทียบกับค่าจ้างแรงงานแล้ว บริษัทข้ามชาติที่เข้ามาลงทุนในประเทศไทยยังยอมรับค่าจ้างดังกล่าวได้ เพราะคนไทยได้รับการพัฒนาในการผลิตยานยนต์และชิ้นส่วนมาเป็นระยะเวลานานแล้ว

2. ขนาดของตลาดภายในประเทศ เนื่องจากความต้องการซื้อรถยนต์ภายในประเทศมีค่อนข้างมาก ทำให้เกิดการผลิตที่ประหยัดต่อขนาด (Economy of Scale) โดยยอดจำหน่ายรถยนต์ภายในประเทศทั้งหมดปี 2538 เป็น 571,580 คัน ซึ่งเป็นรถยนต์นั่งร้อยละ 28.58 และรถกระบะร้อยละ 56.65 หลังจากนั้น 10 ปีความต้องการซื้อรถยนต์ของไทยก็ยังเพิ่มมากขึ้นเป็น 682,693 คันในปี 2549 โดยสัดส่วนการจำหน่ายรถยนต์นั่งยังเหมือนเดิมคือร้อยละ 28.46 แต่ยอดจำหน่ายรถกระบะลดลงเป็นร้อยละ 51.27 อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่า ด้วยขนาดความต้องการรถยนต์ภายในประเทศ ส่งผลให้บริษัทข้ามชาติสนใจเข้ามาลงทุนในประเทศไทยและตั้งฐานการผลิตในประเทศ เพื่อจำหน่ายรถยนต์ในประเทศและส่งออกไปยังต่างประเทศจำนวนหนึ่ง

3. อุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ภายในประเทศ เนื่องจากในอดีตประเทศไทยมีนโยบายการบังคับใช้ชิ้นส่วนยานยนต์ภายในประเทศ ส่งผลให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ภายในประเทศ และมีผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์จำนวนมากขึ้น จนปัจจุบันผู้ผลิตรถยนต์ในประเทศส่วนใหญ่ใช้ชิ้นส่วนยานยนต์ภายในประเทศเป็นหลัก

4. อุตสาหกรรมสนับสนุนอื่น เช่น อุตสาหกรรมยางรถยนต์ เหล็ก ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ล้วนมีส่วนช่วยสนับสนุนการผลิตรถยนต์ภายในประเทศ โดยบริษัทข้ามชาติยางรถยนต์สามารถไถ่ถอนสิทธิบัตรการผลิตที่ประเทศไทย เพื่อป้อนโรงงานประกอบรถยนต์และตลาดทดแทนภายในประเทศ

5. นโยบายอุตสาหกรรมของรัฐในภาพรวม เมื่อไทยมีนโยบายการเปิดเสรีในอุตสาหกรรมรถยนต์ โดยลดภาษีนำเข้าชิ้นส่วนลงเรื่อยๆ กอปรกับไทยไม่มีนโยบายพัฒนาอุตสาหกรรมรถยนต์แห่งชาติ ส่งผลให้ไทยไม่มีนโยบายกีดกันการประกอบธุรกิจการผลิตรถยนต์ของผู้ผลิตต่างชาติเหมือนเช่นประเทศมาเลเซีย

6. วัฒนธรรมการทำงานและการดำรงชีวิตของคนไทย ที่สามารถพึ่งพาอาศัยกันได้ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเป็นมิตร มีความเคารพและเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา ทำให้ผู้ลงทุนจากต่างประเทศยินดีที่จะเข้ามาลงทุนในประเทศไทย

7. ความมีเสถียรภาพทางการเมือง เมื่อเทียบกับประเทศภายในภูมิภาคเดียวกัน ประเทศไทยนับว่าเป็นประเทศที่มีเสถียรภาพทางการเมืองมั่นคงพอสมควร

7.6 อุปสรรคในการดำเนินธุรกิจผลิตยานยนต์และชิ้นส่วนในประเทศไทย

จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วนยังไม่พบอุปสรรคที่เป็นการกีดกันการลงทุนของต่างชาติ เพราะกฎหมายประกอบธุรกิจคนต่างด้าวอนุญาตให้ผู้ประกอบการต่างชาติสามารถเข้ามาดำเนินธุรกิจและถือหุ้นในบริษัทที่จดทะเบียนในประเทศไทยได้ร้อยละ 100 แต่ปัจจุบันผู้ผลิตรถยนต์และชิ้นส่วนยานยนต์ต่างชาติยังมีความไม่สะดวกในการดำเนินธุรกิจอยู่บ้าง เช่น ความไม่ชัดเจนทางด้านนโยบายของภาครัฐในเรื่องการการณรงคให้ใช้น้ำมันแก๊สโซฮอล เนื่องจากปัจจุบันมีการณรงคให้ใช้น้ำมันแก๊สโซฮอลแต่ยังมีสถานที่ให้บริการไม่พอเพียง ส่งผลให้ผู้ผลิตรถยนต์ไม่แน่ใจต่อการวางแผนการผลิตรถยนต์ที่ใช้เชื้อเพลิงเป็นน้ำมันแก๊สโซฮอล หรือการกำหนดเงื่อนไขการส่งออกชิ้นส่วนยานยนต์ที่ต้องทำตามขั้นตอนของกรมสรรพสามิตในการติดอากรแสตมป์ ทำให้ฝ่ายการผลิตต้องเสียเวลาในการติดอากรสินค้ทุกชิ้น แทนที่จะเสียอากรรวมกันไปในคราวเดียว จึงเป็นการเพิ่มภาระต้นทุนให้แก่ภาคธุรกิจ

7.7 สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการลงทุนของบริษัทข้ามชาติในอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วน พบว่าบริษัทข้ามชาติมักจะถือหุ้นข้างมาก และส่วนใหญ่เป็นผู้ถือหุ้นสัญชาติญี่ปุ่น โดยผู้ผลิตรถยนต์เกือบทั้งหมดในประเทศเป็นบริษัทข้ามชาติที่เข้ามาตั้งฐานการผลิตในไทย ทั้งนี้ รถยนต์ที่ผลิตในประเทศไทยมีสัดส่วนการผลิตเพื่อจำหน่ายภายในประเทศประมาณร้อยละ 55 และมีสัดส่วนการส่งออกร้อยละ 45 ในปี 2549 โดยรถกระบะมีอัตราการส่งออกเติบโตค่อนข้างสูง

สำหรับการผลิตชิ้นส่วนในประเทศไทยนั้น มีผู้ผลิตจำนวนมากกว่า 900 รายโดยมีผู้ผลิตที่เป็นบริษัทข้ามชาติพอสมควร แต่ส่วนแบ่งตลาดจะค่อนข้างกระจายตัว โดยผู้ผลิตเหล่านี้มีการผลิตเพื่อจำหน่ายให้กับผู้ผลิตรถยนต์ภายในประเทศ และผลิตเพื่อการส่งออกด้วย

เมื่อพิจารณาถึงการการสร้างรายได้ของบริษัทข้ามชาติ พบว่า รายได้จำนวนมากมาจากการผลิตรถยนต์ของบริษัทข้ามชาติ และมีการเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลจากบริษัทเหล่านั้นได้จำนวนมาก

ส่วนผลกระทบในเชิงสังคมนั้นยังไม่เห็นผลอย่างชัดเจน เนื่องจากผู้ผลิตรถยนต์ภายในประเทศใช้ชิ้นส่วนที่ผลิตในประเทศเป็นส่วนใหญ่ และมีการแข่งขันกันค่อนข้างมากทั้งในตลาดผู้ผลิตรถยนต์และตลาดผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ ผู้บริโภคจึงมีทางเลือกมากในการซื้อรถยนต์ภายในประเทศ และผู้ผลิตรถยนต์ก็มีทางเลือกในการซื้อชิ้นส่วนจากผู้ผลิตชิ้นส่วนเช่นกัน ส่วนผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมนั้น พบว่า บริษัทผู้ผลิตรถยนต์ข้ามชาติขนาดใหญ่รวมถึงผู้ผลิตชิ้นส่วนของไทยได้ผ่านการรับรองมาตรฐาน ISO 14001 จำนวนพอสมควร เนื่องจากผู้ผลิตเหล่านั้นต้องผลิตสินค้าให้ได้มาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับได้

ข้อเสนอแนะที่รัฐควรพิจารณาเพื่อลดอุปสรรคในการประกอบธุรกิจของผู้ผลิตรถยนต์และชิ้นส่วน คือ การลดขั้นตอนหรือระเบียบของภาครัฐเพื่ออำนวยความสะดวกในการส่งออก และการกำหนดนโยบายด้านพลังงานที่ชัดเจนเพื่อให้ผู้ผลิตรถยนต์วางแผนการผลิตได้อย่างเหมาะสม

ภาคผนวกบทที่ 7

ตารางภาคผนวกที่ 7.1 รายละเอียดของบริษัทข้ามชาติในอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยาง

บริษัทข้ามชาติ	สัญชาติผู้ถือหุ้น (%)		สัดส่วน กรรมการ ไทย:ต่างชาติ	กรรมการซึ่งลงชื่อผูกพันบริษัท	ผู้ถือหุ้นรายใหญ่ (%)	สัญชาติ ตามที่ตั้งทะเบียน	ประเทศที่ประกอบธุรกิจ
	ไทย	ต่างชาติ					
34100 การผลิตยานยนต์และเครื่องยนต์							
1. บจ. โตโยต้า มอเตอร์ ประเทศไทย	13.57	ญี่ปุ่น - 86.43	6:8	นายเวียอิจิ ซาซากิ หรือ นายยะซึฮิโระ มิซึมะ หรือ นายยาซึโอะ ซาซากิ หรือ นายไพบูลย์ ใจความดี หรือ นายมิทซึฮิโระ โทโมตะ คนใดคนหนึ่งมีอำนาจลงลายมือชื่อ	บริษัท โตโยต้า มอเตอร์ คอร์ปอเรชั่น จำกัด- 86.4316	ญี่ปุ่น	ญี่ปุ่น สหรัฐฯ แคนาดา
2. บจ. อีซูซุมอเตอร์(ประเทศไทย)	28.63	สิงคโปร์ – 64.44 ญี่ปุ่น – 6.93	5:10	นายซุนอิจิ ซาโตมิ กรรมการผู้จัดการ และ นายฮิเดโอะ อะซาคูมา กรรมการรองผู้จัดการสองคนลงลายมือชื่อร่วมกัน	บริษัท อีซูซุมอเตอร์เอเชีย จำกัด – 64.437	สิงคโปร์ (บริษัทแม่เป็นญี่ปุ่น)	ญี่ปุ่น สหรัฐฯ
3. บจ. ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย)	8.64	ญี่ปุ่น - 91.36	2:6	นายทัตสึฮิโระ โอยามา หรือ นายมิโนรุ ยานิดานิ หรือ นายพงษ์ สารสิน หรือ นายอิสะจิโร่ ชิสะว่า หรือ นายอิโรชิ โทะตะ หรือ นายโนบุโอะ ทาเคอิชิ ลงลายมือชื่อและประทับตราสำคัญของบริษัท	บริษัท ฮอนด้ามอเตอร์ จำกัด – 75.9414	ญี่ปุ่น	ญี่ปุ่น สหรัฐฯ บราซิล ออสเตรเลีย
4. บจ. มิตซูบิชิ มอเตอร์ส (ประเทศไทย)	0.21	ญี่ปุ่น - 99.79	1:6	นายอิซาโยชิ จูมาอิ ลงลายมือชื่อ หรือ นายคาซุยุกิ คัมบายาชิ, นายอิโรากิ ฮายาชิ , นายยาสุโอะ โอยามา , นายบุญช่วย โชควัฒนาชัยทั้งสาม สองในสี่คนนี้ ลงลายมือชื่อร่วมกัน	บริษัท มิตซูบิชิ มอเตอร์ส คอร์ปอเรชั่น – 99.7935	ญี่ปุ่น	ญี่ปุ่น สหรัฐฯ
5. บจ. ออโตลลายนยนต์ (ประเทศไทย)	5	สหรัฐฯ – 50 ญี่ปุ่น - 45	0:10	นายโนเบลล์ ซาร์ลิส แฮร์ริส หรือ นายมาฆา มาธิ โคไก ลงลายมือชื่อ	ฟอร์ด มอเตอร์ คัมปะนี – 50 มาสด้า มอเตอร์ คอร์ปอเรชั่น 45	สหรัฐฯ	สหรัฐฯ สหราชอาณาจักร

บริษัทผู้ขาย	สัญชาติผู้ถือหุ้น (%)		สัดส่วน การถือหุ้น ไทย:ต่างชาติ	สัดส่วน การถือหุ้น ไทย:ต่างชาติ	กรรมการผู้ถือหุ้นใหญ่	กรรมการผู้ถือหุ้นใหญ่	ผู้ถือหุ้นรายใหญ่ (%)	สัญชาติ ตามที่ตั้งทะเบียน	ประเทศที่ประกอบธุรกิจ
	ไทย	ต่างชาติ							
6. บจ. เจนเนอรัล มอเตอร์ส (ประเทศไทย) จำกัด	0	สหรัฐอเมริกา - 100	0:6	0:6	นายวิลเลียม สจ๊วต บอทวีค นายจอห์น ดักลาส ทอมสัน นายโทมัส เจฟฟรีย์ วิลเลียมส์ นายเคเนท โจเซฟ คาวานอร์ นายสตีเฟ่น นิโคลัส สโมลล์ และนายเมอร์เซดี อัลเดย์ สองในหกคนนั้นลงลายมือชื่อร่วมกัน	นายวิลเลียม สจ๊วต บอทวีค นายจอห์น ดักลาส ทอมสัน นายโทมัส เจฟฟรีย์ วิลเลียมส์ นายเคเนท โจเซฟ คาวานอร์ นายสตีเฟ่น นิโคลัส สโมลล์ และนายเมอร์เซดี อัลเดย์ สองในหกคนนั้นลงลายมือชื่อร่วมกัน	เจนเนอรัล มอเตอร์ส ไทยแลนด์ อินเวสเมนต์ 100	สหรัฐอเมริกา	สหรัฐอเมริกา เยอรมนี
7. บจ. ฮีโนมอเตอร์ส แมนูแฟคเจอร์ริง(ประเทศไทย) จำกัด	0	ญี่ปุ่น - 100	2:7	2:7	นายอิโรชิ โคคาจิ กรรมการผู้จัดการใหญ่คนเดิมลงลายมือชื่อ หรือนายมาซาฮิโร อาโอะและนายสุพจน์ วิสุทธิผล ลงลายมือชื่อร่วมกันหรือ กรรมการรองกรรมการผู้จัดการใหญ่หนึ่งในสองคนนั้นลงลายมือชื่อร่วมกับนายโยชิ คูโนะ หรือ นายสมชาย เปลี่ยนแก้ว รวมเป็นสองคน	นายอิโรชิ โคคาจิ กรรมการผู้จัดการใหญ่คนเดิมลงลายมือชื่อ หรือนายมาซาฮิโร อาโอะและนายสุพจน์ วิสุทธิผล ลงลายมือชื่อร่วมกันหรือ กรรมการรองกรรมการผู้จัดการใหญ่หนึ่งในสองคนนั้นลงลายมือชื่อร่วมกับนายโยชิ คูโนะ หรือ นายสมชาย เปลี่ยนแก้ว รวมเป็นสองคน	Hino Inters Ltd. - 79.9984	ญี่ปุ่น	ญี่ปุ่น สหรัฐฯ ไต้หวัน อินโดนีเซีย
8. บจ. สยามนิสสัน ออโตโมบิล	25	ญี่ปุ่น - 75	2:6	2:6	นายโคซึกุ โฮโซคาวา นายเคน ซูอิมัตสึ นายมาซาฮิโร นากาโมะ นายมาซาฮิโร นากามิเนะ และนายอิตารุ นิชิเกะ สองในห้าคนนั้นลงลายมือชื่อร่วมกัน	นายโคซึกุ โฮโซคาวา นายเคน ซูอิมัตสึ นายมาซาฮิโร นากาโมะ นายมาซาฮิโร นากามิเนะ และนายอิตารุ นิชิเกะ สองในห้าคนนั้นลงลายมือชื่อร่วมกัน	บริษัท นิสสัน มอเตอร์ จำกัด - 75	ญี่ปุ่น	ญี่ปุ่น สหรัฐฯ สหราชอาณาจักร
9. บจ. เดมเลอร์โครสเลอร์ แมนูแฟคเจอร์ริง (ประเทศไทย) จำกัด	0	เยอรมนี - 100	0:4	0:4	กรรมการผู้ถือหุ้นใหญ่	กรรมการผู้ถือหุ้นใหญ่	บริษัท เดมเลอร์โครสเลอร์ (ประเทศไทย) จำกัด - 100% โดยมีบริษัท เดมเลอร์โครสเลอร์ จำกัด - 100% โดยมีบริษัท เดมเลอร์โครสเลอร์ จำกัด - 100%	เยอรมนี	เยอรมนี

บริษัทข้ามชาติ	สัญชาติผู้ถือหุ้น (%)		สัดส่วน การรวมการ ไทย:ต่างชาติ	กรรมการซึ่งลงชื่อลงนามในบริษัท	ผู้ถือหุ้นรายใหญ่ (%)	สัญชาติ ตามที่จดทะเบียน	ประเทศที่ประกอบธุรกิจ
	ไทย	ต่างชาติ					
10. บจ. บีเอ็มดับเบิลยู แมนูแฟคเจอร์ริง (ประเทศไทย)	0	เนเธอร์แลนด์ - 100	0:3	กรรมการหนึ่งคนลงลายมือชื่อ	บีเอ็มดับเบิลยู โฮลดิ้ง บี.วี. - 99.999	เนเธอร์แลนด์	สหรัฐ เนเธอร์แลนด์
11. บจ. มิตซูบิชิ ฟู้ด ทรัค (ประเทศไทย)	0	ญี่ปุ่น - 100	0:6	นายรุจิรพงศ์ แอนตัน สเตฟาน สเตนเล่ ลงลายมือชื่อ และประทับตราสำคัญของบริษัท หรือ นายฟูจิโอะ อัสคิมะ นายโรแลนด์ เบคเกอร์ นายมิทสึโอะ อุจิยามะ สองในสามคนนั้นลงลายมือชื่อร่วมกัน	บริษัท มิตซูบิชิ ฟู้ด ทรัค แอนด์ บัส คอร์ปอเรชั่น - 99.9999	ญี่ปุ่น	ญี่ปุ่น สหรัฐ
12. บจ. นิสสันดีเซล(ประเทศไทย)	0	สิงคโปร์ - 100	0:6	นายเซา เริง ซอย หรือ นายหยง หยู ชัน ลงลายมือชื่อ	บริษัท ทีซี แมชชีนเนอรี จำกัด - 99.9997% ซึ่งเป็นบริษัทลูกของบริษัทนิสสัน (ญี่ปุ่น)	สิงคโปร์ (บริษัทแม่เป็นญี่ปุ่น)	ญี่ปุ่น สหรัฐ
13. บจ. วอลโว่ ทรัค แอนด์ บัส (ประเทศไทย)	51.13	สวีเดน - 48.87	2:7	กรรมการสองคนลงลายมือชื่อ	1) บริษัท วอลโว่ ทรัค (ประเทศไทย) จำกัด - 51.1345% (มีผู้ถือหุ้นคือ บจ. วอลโว่ ทรัค แอนด์ บัส (ประเทศไทย) ถือ 52.07% และ วอลโว่ ทรัค คอร์ปอเรชั่น ถือ 47.93%) 2) บริษัท วอลโว่ ทรัค คอร์ปอเรชั่น - 48.8653%	สวีเดน	สวีเดน สหรัฐ สหราชอาณาจักร
14. บจ. ไทย-สวีดิช แอสเซมบลีย์	0	สวีเดน - 100	0:6	กรรมการสองคนลงลายมือชื่อร่วมกัน	บริษัท วอลโว่ ทรัค คอร์ปอเรชั่น - 99.996%	สวีเดน	สวีเดน สหรัฐ

บริษัทข้ามชาติ	สัญชาติผู้ถือหุ้น (%)		สัดส่วน การรวมการ ไทย:ต่างชาติ	กรรมการซึ่งลงชื่อผูกพันบริษัท	ผู้ถือหุ้นรายใหญ่ (%)	สัญชาติ ตามที่จดทะเบียน	ประเทศที่ประกอบธุรกิจ
	ไทย	ต่างชาติ					
15. บจ. ซูซูกิ ออโตโมบิล (ประเทศไทย)	40	ญี่ปุ่น - 60	2:3	นายโยชิอากิ ทามาอิ หรือนายพรพงษ์ พร ประภา ลงลายมือชื่อ	บริษัท ซูซูกิมอเตอร์คอร์ ปอเรชั่น - 60	ญี่ปุ่น	ญี่ปุ่น สหรัฐฯ สเปน
34200 การผลิตตัวถังยานยนต์							
1. บจ. โยโรซึ (ไทยแลนด์)	0	ญี่ปุ่น - 100	1:3	นายโนบุยุกิ อุจิอิเอะ หรือ นายอากิโกะชิ โตะ ลงลายมือชื่อ	Yorozu Corporation Ltd. - 100	ญี่ปุ่น	ญี่ปุ่น สหรัฐฯ เม็กซิโก
2. บจ. ไทย ออโต เวกัส	59.99	ญี่ปุ่น - 40.01	1:5	นายเรียวอิจิ ซาซากิ หรือ นายนาโอะกิ โอนิ หรือ นายสุทริ จันทริณเลื่อง ลงลายมือชื่อ	1) Toyota Auto Body Thailand Co., Ltd. - 59.98% 2) Toyota Motor Thailand Co.,Ltd. - 19.99% 3) Toyota Auto Body Co.,Ltd. - 19.99%	ญี่ปุ่น	ญี่ปุ่น สหรัฐฯ อินโดนีเซีย
3. บจ. ไฮส์ เอเชีย	0	สหรัฐฯ - 100	0:6	กรรมการคนใดคนหนึ่งลงลายมือชื่อ	The Heil Co.,Ltd - 100%	สหรัฐฯ	สหรัฐฯ สหราชอาณาจักร อาร์เจนตินา
4. บจ. คาบิเทค ไทย	0	ญี่ปุ่น - 100	0:2	นายโคชิ โอะ ทูโบ ลงลายมือชื่อ	บริษัท ทากาฮาชิ เวกัส จำกัด (เป็นบริษัทลูกของ Komatsu) - 90%	ญี่ปุ่น	ญี่ปุ่น สหรัฐฯ จีน

บริษัทข้ามชาติ	สัญชาติผู้ถือหุ้น (%)		สัดส่วน กรรมการ ไทย:ต่างชาติ	กรรมการซึ่งลงชื่อผูกพันบริษัท	ผู้ถือหุ้นรายใหญ่ (%)	สัญชาติ ตามที่จดทะเบียน	ประเทศที่ประกอบธุรกิจ
	ไทย	ต่างชาติ					
5. บจ. ไทย ออโต้ คอมเนอชั่น	51	ญี่ปุ่น - 49	2:4	นายยาซุฮิโร อิโรเซ ประธานบริษัท ลง ลายมือชื่อแต่ผู้เดียว หรือ กรรมการที่เหลือ ในห้าคน ลงลายมือชื่อร่วมกัน	1) โตโยต้า ออโต้ บอดี้ คัมปะนี ลิมิเต็ด - 39.9973% 2) Thai Rung Union Car PLC. 29.9987% 3) Toyota Tsusho (Thailand) Co.,Ltd. - 21% 4) โตโยต้า เทคโนโลยีกราฟ คัมปะนี ลิมิเต็ด - 9%	ญี่ปุ่น	ญี่ปุ่น สหรัฐฯ อินโดนีเซีย
34300 การผลิตชิ้นส่วนและอุปกรณ์							
1. บจ. สยามโตโยต้า อุตสาหกรรม	4	ญี่ปุ่น - 96	2:6	นายโยชิฮิเดะ ซูกะกิ ลงลายมือชื่อร่วมกับ นายโอบากะ ธีรवारช	บริษัท โตโยต้ามอเตอร์ คอร์ปอเรชั่น - 96	ญี่ปุ่น	ญี่ปุ่น สหรัฐฯ
2. บจ. อีซูซุเอ็นเอ็น แชนแนลเจอ ริง (ประเทศไทย)	17	สิงคโปร์ - 78.6 ญี่ปุ่น - 17	3:9	นายมาโคโตะ ทานากะ กรรมการผู้จัดการ และนายฮิเดโอะ อะซากูมา กรรมการรอง ผู้จัดการ สองคนลงลายมือชื่อร่วมกัน	บริษัท อีซูซุมอเตอร์ (ประเทศไทย) จำกัด - 78.6%	สิงคโปร์ (บริษัท แม่เป็นญี่ปุ่น)	ญี่ปุ่น สหรัฐฯ
3. บจ. ไทยแอโร	10	ญี่ปุ่น - 90	5:7	นางมารศรี มหาคุณ ลงลายมือชื่อร่วมกับ นายคาซุโอะ ฮิราดัตสุ รวมเป็นสองคน	วายไอซี เอเชีย แปซิฟิก คอร์ปอเรชั่น (บริษัทลูก ของ Yazaki (ญี่ปุ่น) - 90	ญี่ปุ่น	ญี่ปุ่น สหรัฐฯ ออสเตรเลีย
4. บจ. เด็นโซ่ (ประเทศไทย)	48.75	สิงคโปร์ - 51.25	4:9	นายอะเคชิ คุม่าเง กรรมการผู้จัดการ ลงลายมือชื่อ	Denso International Asia Pte Ltd. - 51.25	สิงคโปร์	ญี่ปุ่น สหรัฐฯ แคนาดา บราซิล

บริษัทผู้ขาย	สัดส่วนผู้ถือหุ้น (%)		สัดส่วนการ การกระจาย	กรรมการผู้ถือหุ้นใหญ่	กรรมการผู้ถือหุ้นใหญ่	ผู้ถือหุ้นรายใหญ่ (%)	สัญชาติ ตามที่ตั้งทะเบียน	ประเทศที่ประกอบธุรกิจ
	ไทย	ต่างชาติ						
5. บจ. สยาม เติ้นโซ่ แมนูแฟคเจอร์	0	สิงคโปร์ - 100	1:4	นายโมโตมิ คาโตะ หรือ นายคัตสึโนริ ซูซูกิ ลงลายมือชื่อ	Denso International Asia Pte Ltd. - 99.9998	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์	ญี่ปุ่น สหรัฐฯ แคนาดา บราซิล
6. บจ. เอ็นเอชเค สปริง (ประเทศไทย)	4.69	ญี่ปุ่น - 95.31	3:9	นายโยชิโนริ โอโมริ กรรมการผู้อำนวยการ ลงลายมือชื่อ	NHK Spring Ltd. - 93.4685	ญี่ปุ่น	ญี่ปุ่น	ญี่ปุ่น สหรัฐฯ จีน
7. บจ. เอ็มเอ็มทีเอช เอ็นจิน	0.01	ญี่ปุ่น - 99.99	2:2	นายชิซึกะโยชิ คุมะอิ ลงลายมือชื่อ หรือ นายบุญช่วย โชตติวงษ์ชัยบำรุง, นายอัสสัย กุลโกวิท, นายชิตเกตุช ยาโนะ กรรมการสองในสามคนในนี้ ลงลายมือชื่อ ร่วมกัน	Mitsubishi Motors (Thailand) Co., Ltd. - 99.97	ญี่ปุ่น	ญี่ปุ่น	ญี่ปุ่น สหรัฐฯ
8. บจ. สยามโอชิน	3	ญี่ปุ่น - 97	2:4	กรรมการสองคนลงลายมือชื่อร่วมกัน	Aisin Seiki Co., Ltd.	ญี่ปุ่น	ญี่ปุ่น	ญี่ปุ่น สหรัฐฯ แคนาดา สหราชอาณาจักร
9. บจ. โตโยต้า โกเซ (ประเทศไทย)	21.5	ญี่ปุ่น - 78.5	1:6	นายชินเงรุ ทาคาตะ หรือนายเคนจิ สึกิยามะ นายยาสุฮิโร ฮามะจิมา คนใดคนหนึ่งลง ลายมือชื่อ	Toyoda Gosei Asia Co., Ltd. - 78.5	ญี่ปุ่น	ญี่ปุ่น	ญี่ปุ่น สหรัฐฯ จีน
10. บจ. ซุมิโตโม อีเล็คตริก ไรริง ซิสเต็มส์ (ประเทศไทย)	51	ญี่ปุ่น - 49	1:6	นายคุนิโอะ โอจิมา นายจิระพันธ์ อุลปาหาร นายเชจิ ยามาโมโต กรรมการคนใดคนหนึ่ง สามคนในนี้ ลงลายมือชื่อ	1) S.E.I Thai Holding Co., Ltd. - 41.8276% 2) ซุมิโตโม ไรริง ซิสเต็มส์ จำกัด - 30% 3) Sumitomo Electric Industry Co., Ltd. - 19%	ญี่ปุ่น	ญี่ปุ่น	ญี่ปุ่น อินโดนีเซีย จีน ฟิลิปปินส์
11. บจ. มิตซูบิชิ อิเล็คตริก ไทย ออโต้-พาร์ท	0	ญี่ปุ่น - 100	0:5	นายทาเคชิ ซูกิยาม่า หรือ นายโนบุอากิ อันโด ลงลายมือชื่อ	บริษัท มิตซูบิชิ อิเล็คตริก จำกัด - 99.9985	ญี่ปุ่น	ญี่ปุ่น	ญี่ปุ่น สหรัฐฯ
12. บจ. นิชิชินเบรค (ประเทศไทย)	49	ญี่ปุ่น - 51	3:3	นายทามะชิเกะ มาเอจิมะ ประธานกรรมการ หรือ นายมานพ ลีไทมลชัย รองประธาน กรรมการ คนใดคนหนึ่งลงลายมือชื่อ	Nissin Kogyo Ltd. - 51.0006	ญี่ปุ่น	ญี่ปุ่น	ญี่ปุ่น สหรัฐฯ สหราชอาณาจักร บราซิล

บริษัทข้ามชาติ	สัญชาติผู้ถือหุ้น (%)		สัดส่วน กรรมการ ไทย:ต่างชาติ	กรรมการซึ่งลงชื่อผูกพันบริษัท	ผู้ถือหุ้นรายใหญ่ (%)	สัญชาติ ตามที่จดทะเบียน	ประเทศที่ประกอบธุรกิจ
	ไทย	ต่างชาติ					
13. บจ. โตโยตะ แมชชีน เวิร์คส์ (ไทยแลนด์)	13.06	ญี่ปุ่น - 86.94	0:5	นายริวกาโร อะเบะ หรือ นายโนบุโยชิ โยชิมุระ ลงลายมือชื่อ	Toyoda Machine Works Ltd. - 86.9348	ญี่ปุ่น	ญี่ปุ่น สหรัฐฯ สหราชอาณาจักร
14. บจ. เอนโก ไทย	0.31	ญี่ปุ่น - 99.37	0:3	นายโนริโตะ ทากะกิ ลงลายมือชื่อ	เอนเคอิ คอร์ปอเรชั่น - 98.4375%	ญี่ปุ่น	ญี่ปุ่น สหรัฐฯ จีน มาเลเซีย
15. บจ. โคโย สตีลริง (ไทยแลนด์)	51	ญี่ปุ่น - 49	0:5	นายชินอิจิ ทาคะตะ ลงลายมือชื่อ	1) Koyo Manufacturing (Thailand) Co., Ltd. - 50.1676% 2) Koyo Seiko Ltd. - 48.9991%	ญี่ปุ่น	ญี่ปุ่น สหรัฐฯ
16. บจ. มิตซูบิชิ สยาม คอมโพเนนท์	10	ญี่ปุ่น - 90	1:8	นายฮาจิเมะ อิโนะ หรือ นายโทรุ อิวาซากิ หรือ นายชิซาโตะ อาเบะ ลงลายมือชื่อ	1) Mitsui Mining & Smelting Co., Ltd. - 75 2) Mitsui & Co., Ltd. - 15	ญี่ปุ่น	ญี่ปุ่น ไต้หวัน
17. บจ. เคอีน (ไทยแลนด์)	39.15	ญี่ปุ่น - 57.02	1:6	กรรมการหนึ่งคนลงลายมือชื่อ	บริษัท เคอีน คอร์ปอเรชั่น - 57.0211	ญี่ปุ่น	ญี่ปุ่น สหรัฐฯ จีน สหราชอาณาจักร
18. บจ. เอ็นเอ็มบีไทย	0	ญี่ปุ่น - 100	2:3	กรรมการสองคน ลงลายมือชื่อร่วมกัน	Minebea Co., Ltd. - 100	ญี่ปุ่น	ญี่ปุ่น สหรัฐฯ ไต้หวัน
19. บจ. ไทย โคเออิโท	38.25	ญี่ปุ่น - 61.75	2:3	นายมิเนโอะ โคบายาชิ กรรมการผู้จัดการลงลายมือชื่อร่วมกับกรรมการอื่นอีกหนึ่งคนรวมเป็นสองคน	Koito Manufacturing Co., Ltd. - 61.75%	ญี่ปุ่น	ญี่ปุ่น สหรัฐฯ จีน สหราชอาณาจักร ไต้หวัน
20. บจ. อาซาฮี เทค ออลิเมียม (ประเทศไทย)	0.98	ญี่ปุ่น - 99.02	1:8	นายมาซาโยชิ ฟุจิโร หรือ นายอากิรา คามิยา หรือ นายริวซุเกะ ทากาฮิชิ คนใดคนหนึ่งลงลายมือชื่อ	อาซาฮี เทค คอร์ปอเรชั่น - 99.0202	ญี่ปุ่น	ญี่ปุ่น จีน

บริษัทข้ามชาติ	สัญชาติผู้ถือหุ้น (%)		สัดส่วน กรรมการ ไทย:ต่างชาติ	กรรมการซึ่งลงชื่อผูกพันบริษัท	ผู้ถือหุ้นรายใหญ่ (%)	สัญชาติ ตามที่จดทะเบียน	ประเทศที่ประกอบธุรกิจ
	ไทย	ต่างชาติ					
21. บจ. ไทย นิปปอน เซลิก	6.15	ญี่ปุ่น – 63.84	2:3	นายอิโรฟูมิ ทาคาฮาชิ กรรมการผู้จัดการ ลงลายมือชื่อร่วมกับกรรมการอื่นอีกหนึ่งคน รวมเป็นสองคน	Nippon Seiki Ltd. – 63.8376	ญี่ปุ่น	ญี่ปุ่น สหรัฐฯ ไต้หวัน

ที่มา: รวบรวมโดยสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

บทที่ 8

ธุรกิจพลังงาน

8.1 บทนำ

พลังงานเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ และเป็นสิ่งจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตของประชาชน ปริมาณพลังงานและไฟฟ้าที่เพียงพอจะทำให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจดำเนินต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุผลดังกล่าวการลงทุนในการผลิตพลังงานโดยภาคเอกชนจึงมีบทบาทมากขึ้น และเพื่อให้มีปริมาณพลังงานเพียงพอต่ออุปสงค์ในประเทศภาครัฐจึงเปิดโอกาสให้ต่างชาติประกอบธุรกิจการขุดเจาะน้ำมันปิโตรเลียมดิบและก๊าซธรรมชาติ รวมทั้งประมูลการผลิตไฟฟ้าเอกชนภายใต้ระบบสัมปทานหรือทำสัญญาร่วมกับรัฐวิสาหกิจได้

การศึกษาในบทนี้จะศึกษาถึงบทบาทของบริษัทข้ามชาติที่เข้ามาลงทุนในกิจการพลังงานในประเทศไทย โดยการศึกษาจะครอบคลุมประเด็นต่างๆ 5 ประเด็นคือ รูปแบบของบริษัทข้ามชาติที่เข้ามาประกอบกิจการพลังงานในประเทศไทย ผลกระทบของการประกอบกิจการของบริษัทข้ามชาติในธุรกิจพลังงานต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ผลกระทบทางสังคมจากการเข้ามาประกอบกิจการของบริษัทข้ามชาติในธุรกิจพลังงาน ยุทธศาสตร์การลงทุนของบริษัทข้ามชาติ และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเปิดเสรีการลงทุนให้บริษัทข้ามชาติเข้ามาลงทุนในธุรกิจพลังงานเพื่อให้การลงทุนของบริษัทข้ามชาติเป็นประโยชน์สูงสุดต่อเศรษฐกิจไทย

8.2 บริษัทข้ามชาติที่เข้ามาประกอบธุรกิจพลังงานในประเทศไทย

ฐานข้อมูลบริษัทจดทะเบียนกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ในหมวดการผลิตพลังงานตามรหัสมาตรฐานอุตสาหกรรมประเทศไทย (TSIC) มี 3 หมวดย่อยที่เกี่ยวข้องกับการผลิตพลังงาน ได้แก่ การผลิตน้ำมันปิโตรเลียมดิบ (รหัส 11101) การผลิตก๊าซธรรมชาติ (รหัส 11102) และการผลิตพลังงานไฟฟ้า (40101) โดยในปี พ.ศ. 2548 มีจำนวนรายชื่อบริษัทจดทะเบียนในหมวดธุรกิจเหล่านี้ทั้งสิ้น 163 ราย รายได้รวมของธุรกิจทั้งสิ้น 1,717,317 ล้านบาท (รายละเอียดในตารางที่ 8.1)

ตารางที่ 8.1 จำนวนบริษัทและรายได้รวมของธุรกิจพลังงาน ปี 2548

ที่	ธุรกิจพลังงาน	TSIC CODE	จำนวนบริษัท	รายได้รวม (บาท)
1	การผลิตน้ำมันปิโตรเลียมดิบ	11101	36	1,528,250,282,551.36
2	การผลิตพลังงานไฟฟ้า	11102	122	163,251,652,444.79
3	การผลิตก๊าซธรรมชาติ	40101	5	25,815,478,508.00
	รวม		163	1,717,317,413,504.15

ที่มา : ฐานข้อมูลบริษัทจดทะเบียน กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ผ่านบริการบริษัทบีบีเอส ออนไลน์ จำกัด (มหาชน)

หากพิจารณาภาพรวมของธุรกิจพลังงานในปี 2548 พบว่า ในจำนวนบริษัทที่ประกอบธุรกิจพลังงานจำนวน 163 บริษัท ประกอบด้วยบริษัทภายในประเทศของคนไทยและบริษัทต่างชาติ โดยบริษัทที่มีรายได้สูงสุด 30 บริษัทแรกเป็นบริษัทต่างชาติ 9 บริษัทและบริษัทไทย 21 บริษัท ทั้งนี้ 30 บริษัทแรกที่มีรายได้สูงสุดมีรายได้รวมประมาณ 1,354,568 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 49.89 ของรายได้รวมทั้งหมดจำนวน 2,715,914 ล้านบาท ในปี 2548 (ดูตารางที่ 8.2 ประกอบ)

ตารางที่ 8.2 บริษัทในธุรกิจพลังงานที่มีรายได้สูงสุด 30 บริษัท ในปี 2548

ที่	บริษัท	รายได้ (บาท)	สัญชาติ
1	บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)	1,039,494,629,601.00	ไทย
2	บริษัท ไทยเชลล์ จำกัด	93,899,298,287.00	เนเธอร์แลนด์
3	ยูโนแคลไทยแลนด์ จำกัด - สาขาประเทศไทย	52,807,284,768.00	สหรัฐอเมริกา
4	บริษัท ผลิตไฟฟ้าราชบุรี จำกัด	44,314,524,752.00	ไทย
5	บริษัท ปตท.สผ. อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด	14,152,934,066.00	ไทย
6	บริษัท โกลว์ พลังงาน จำกัด (มหาชน)	12,639,913,024.00	สหรัฐอเมริกา
7	บริษัท ปตท.สผ.สยาม จำกัด	12,526,464,577.00	ไทย
8	บริษัท ไตร เอนเนอจี จำกัด	9,884,525,561.00	ไทย
9	บริษัท โกลว์ โอพีพี จำกัด	8,628,744,235.00	สหรัฐอเมริกา
10	บริษัท ผลิตไฟฟ้าอิสระ (ประเทศไทย) จำกัด	8,068,222,665.00	ไทย
11	บริษัท โกลว์ เอสพีพี 3 จำกัด	6,117,138,752.00	สหรัฐอเมริกา
12	บริษัท เนชั่นแนลเพาเวอร์ซัพพลาย จำกัด	5,345,818,875.00	ไทย
13	บริษัท ผลิตไฟฟ้าระยอง จำกัด	4,980,731,207.00	ไทย
14	บริษัท โกลว์ เอสพีพี 2 จำกัด	4,729,755,944.00	สหรัฐอเมริกา
15	บริษัท ผลิตไฟฟ้าขอนแก่น จำกัด	4,441,015,695.00	ไทย
16	บริษัท ไทยออยล์เพาเวอร์ จำกัด	3,372,889,930.00	ไทย
17	บริษัท โรงงานเพาเวอร์ จำกัด	3,115,666,825.00	ไทย
18	บริษัท อมตะ-เอ็กโก เพาเวอร์ จำกัด	2,774,396,541.00	ไทย
19	บริษัท โกลว์ เอสพีพี 1 จำกัด	2,731,331,138.00	สหรัฐอเมริกา
20	บริษัท สหโคเจน (ชลบุรี) จำกัด (มหาชน)	2,409,154,430.00	ไทย
21	บริษัท หนองแคว โคเจนเนอเรชั่น จำกัด	2,162,888,462.00	ไทย
22	บริษัท ไทย เนชั่นแนล พาวเวอร์ จำกัด	1,969,789,058.00	ไทย
23	บริษัท กัลฟ์ โคเจนเนอเรชั่น จำกัด	1,963,030,116.00	ไทย
24	บริษัท สมุทรปราการ โคเจนเนอเรชั่น จำกัด	1,934,540,727.00	ไทย
25	บริษัท อมตะ เพาเวอร์ (บางปะกง) จำกัด	1,870,321,145.00	ไทย
26	บริษัท บางกอก โคเจนเนอเรชั่น จำกัด	1,846,054,629.00	สหรัฐ/สิงคโปร์
27	บริษัท แหลมดบัง เพาเวอร์ จำกัด	1,835,136,304.00	ไทย
28	บริษัท ทีแอลพี โคเจนเนอเรชั่น จำกัด	1,736,438,497.00	ไทย

ที่	บริษัท	รายได้ (บาท)	สัญชาติ
29	เอ็กซ์ซอนโมบิล เอ็กซ์โพลเรชั่น แอนด์ โพรดัคชั่น โครราซ อิงค์ - สาขาประเทศไทย	1,408,362,032.00	สหรัฐอเมริกา
30	บริษัท ไทย เพาเวอร์ ซัพพลาย จำกัด	1,407,709,023.00	ไทย
	รายได้รวม 30 ราย	1,354,568,710,866.00	
	รายได้รวมของธุรกิจ	2,715,914,460,193.96	

ที่มา : ฐานข้อมูลบริษัทจดทะเบียน กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ผ่านบริการบริษัทบิซิเนส ออนไลน์ จำกัด (มหาชน)

8.2.1 จำนวนบริษัทข้ามชาติในธุรกิจพลังงาน

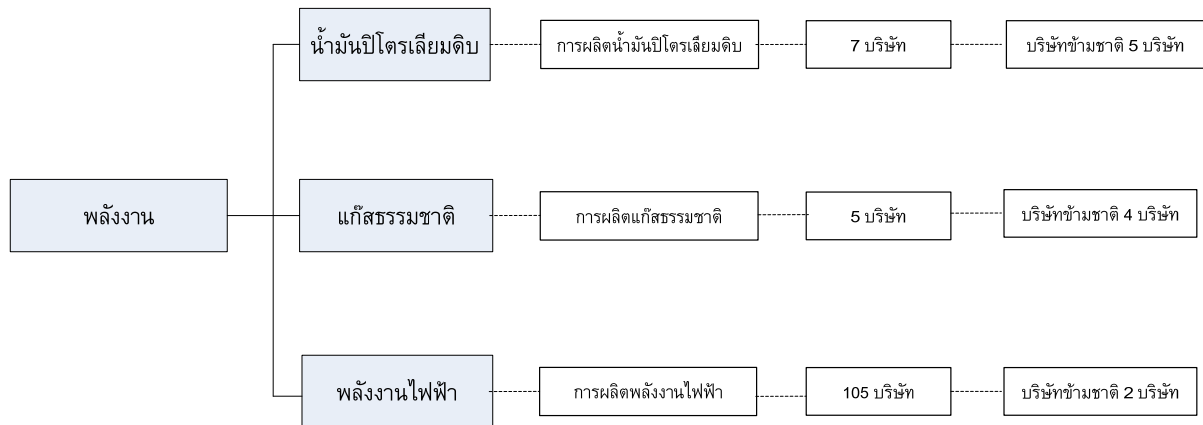
จำนวนผู้ประกอบการพลังงานจากฐานข้อมูลบริษัทจดทะเบียน กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ตามรหัส TSIC จากการตรวจสอบของคณะผู้วิจัย พบว่า ประกอบไปด้วยผู้ประกอบการประเภทโรงกลั่นน้ำมัน การจำหน่ายไฟฟ้ารวมถึงการจำหน่ายก๊าซ ซึ่งการศึกษานี้จะศึกษาครอบคลุมเฉพาะกิจการผลิตพลังงาน ผู้วิจัยจึงใช้รายชื่อและจำนวนผู้ประกอบการพลังงานในประเทศไทยจากข้อมูลของสำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน กระทรวงพลังงาน ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ดูแลกิจการด้านพลังงานของประเทศ โดยในปี 2548 ผู้ผลิตน้ำมันปิโตรเลียมดิบภายในประเทศมีจำนวน 7 ราย ผู้ผลิตก๊าซธรรมชาติจำนวน 5 ราย และผู้ผลิตไฟฟ้าจำนวน 105 ราย รวมผู้ผลิตกิจการพลังงานในประเทศทั้งสิ้น 117 ราย

จากจำนวนผู้ผลิตกิจการพลังงานดังกล่าว คณะผู้วิจัยถ่วงน้ำหนักว่าบริษัทใดเข้าข่ายบริษัทข้ามชาติโดยศึกษาโครงสร้างการถือหุ้นทั้งทางตรงและทางอ้อม และโครงสร้างการบริหารจัดการ โดยพิจารณาจากปัจจัยต่างๆ เช่น สัดส่วนกรรมการต่างชาติต่อกรรมการไทย สัญชาติของผู้มีอำนาจทำการแทนกิจการ สัญชาติผู้ถือหุ้น และรายชื่อผู้ถือหุ้นหลัก เป็นต้น การวิเคราะห์จากเกณฑ์ข้างต้น สรุปได้ว่า ในจำนวนผู้ผลิตกิจการพลังงานในประเทศทั้งสิ้น 117 ราย มีบริษัทที่มีบริษัทข้ามชาติเป็นผู้ถือหุ้นข้างมากหรือมีอำนาจในการบริหารจัดการ (Control) จำนวน 11 ราย แยกตามสาขาการผลิตพลังงาน ได้ดังนี้ (ดูรูปที่ 8.1ประกอบ)

- การผลิตน้ำมันปิโตรเลียมดิบ จำนวนบริษัทข้ามชาติ 5 ราย
- การผลิตก๊าซธรรมชาติ จำนวนบริษัทข้ามชาติ 4 ราย
- การผลิตพลังงานไฟฟ้า จำนวนบริษัทข้ามชาติ 2 ราย

จากรูปที่ 8.1 จะเห็นได้ว่าบริษัทข้ามชาติกระจุกตัวในกิจการผลิตน้ำมันปิโตรเลียมดิบและก๊าซธรรมชาติ โดยทั้ง 2 ธุรกิจ มีบริษัทข้ามชาติจำนวน 9 ราย จากจำนวนบริษัทข้ามชาติทั้งสิ้น 11 ราย ทั้งนี้ มีบริษัทข้ามชาติ 3 รายที่ประกอบธุรกิจน้ำมันปิโตรเลียมดิบและก๊าซธรรมชาติ จึงทำให้จำนวนบริษัทข้ามชาติโดยสุทธิแล้วมีจำนวน 8 ราย

รูปที่ 8.1 จำนวนบริษัทข้ามชาติในธุรกิจพลังงาน

ที่มา : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

8.2.2 รูปแบบการประกอบธุรกิจพลังงานของบริษัทข้ามชาติ

การประกอบกิจการของบริษัทพลังงานข้ามชาติใน 3 หมวดการผลิตมีรูปแบบแตกต่างกัน คือ การประกอบธุรกิจการขุดเจาะน้ำมันปิโตรเลียมดิบและก๊าซธรรมชาติของบริษัทต่างชาติในประเทศไทยจะต้องเป็นการประกอบธุรกิจในลักษณะคู่สัญญาหรือคู่สัญญาช่วงกับส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจ โดยขออนุญาตประกอบกิจการตามมาตรา 17 ของ พรบ. การประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พศ. 2542 ขณะที่ผู้ผลิตไฟฟ้าต่างชาติจะต้องเป็นผู้ประมูลการผลิตไฟฟ้าเอกชนภายใต้ระบบสัมปทานหรือทำสัญญาร่วมกับรัฐวิสาหกิจไทย อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาโครงสร้างการถือหุ้นและอำนาจการบริหารจัดการของบริษัทพลังงานข้ามชาติ พบว่า มีรูปแบบการดำเนินธุรกิจในประเทศ 3 รูปแบบ ดังนี้ (สรุปในตารางที่ 8.3)

(1) จัดตั้งบริษัทในรูปแบบสาขาของบริษัทข้ามชาติ ในลักษณะ “นิติบุคคลต่างด้าว” มีบริษัทข้ามชาติที่ประกอบธุรกิจในรูปแบบนี้จำนวน 3 บริษัท ได้แก่ บริษัท ยูโนแคลไทยแลนด์ จำกัด สาขาประเทศไทย ชิโน-ยู.เอส. ปิโตรเลียม อิงค์ สาขาประเทศไทย และบริษัท เอ็กซอนโมบิล เอ็กซ์โพลเรชั่น แอนด์ โพรดักชั่น โคราช อิงค์ - สาขาประเทศไทย

(2) จัดทะเบียนจัดตั้งบริษัทในรูปของบริษัทลูกของบริษัทข้ามชาติ (Subsidiary company) โดยบริษัทข้ามชาติเป็นผู้ถือหุ้นข้างมากเกินกว่าร้อยละ 49 และต่างชาติมีอำนาจควบคุมบริษัท โดยมีสัดส่วนกรรมการต่างชาติมากกว่ากึ่งหนึ่งหรือในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกับกรรมการไทย แต่กรรมการต่างชาติเป็นผู้มีอำนาจลงนามผูกพันหรือกระทำการแทนบริษัทได้ กลุ่มบริษัทข้ามชาติที่มีรูปแบบการดำเนินธุรกิจในลักษณะนี้มีจำนวน 4 บริษัท คือ บริษัท เซฟรอน ออฟชอร์ (ประเทศไทย) จำกัด บริษัท อีสเทิร์น เพาเวอร์ จำกัด บริษัท เพิร์ล ออย ออฟชอร์ จำกัด และบริษัท โกลว์ พลังงาน จำกัด (มหาชน)

(3) จัดทะเบียนจัดตั้งบริษัทในประเทศโดยต่างชาติถือหุ้นทั้งหมดร้อยละ 100 แต่ให้อำนาจการบริหารจัดการแก่กรรมการไทย โดยกรรมการไทยเป็นผู้ที่มีอำนาจลงนามผูกพันบริษัทหรือดำเนินการแทนบริษัท บริษัทที่ดำเนินธุรกิจในรูปแบบนี้ คือ บริษัท ไทยเซลล์ จำกัด

ตารางที่ 8.3 สัญชาติและรูปแบบการดำเนินธุรกิจของบริษัทข้ามชาติที่ประกอบกิจการพลังงานในประเทศไทย

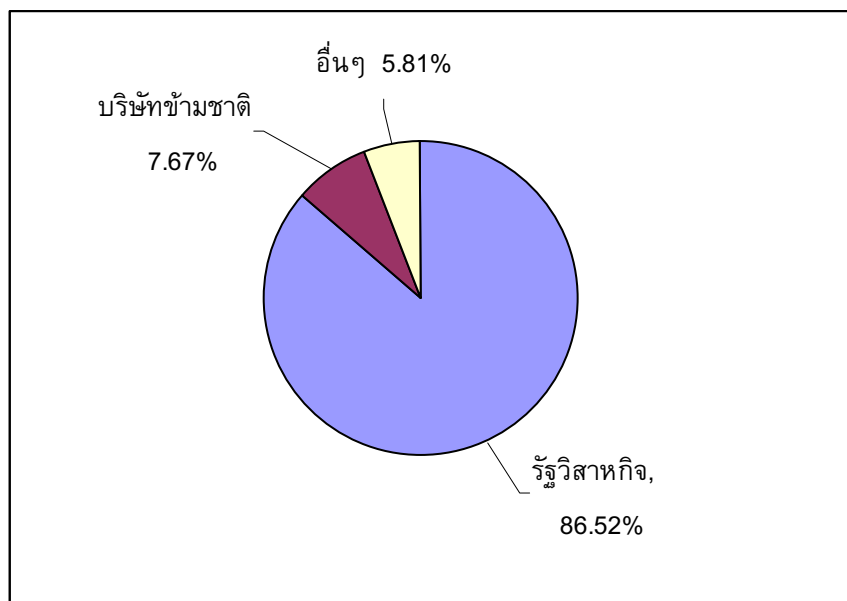
ที่	ผู้ผลิต	สัญชาติผู้ถือหุ้น	สัดส่วนกรรมการต่างชาติต่อจำนวนกรรมการทั้งหมด	รูปแบบการประกอบกิจการ
1	บริษัท เซฟรอน ออฟชอร์ (ประเทศไทย) จำกัด	สหรัฐอเมริกา 100%	4 : 6	บริษัทข้ามชาติเป็นผู้ถือหุ้นข้างมาก และมีอำนาจควบคุมบริษัท (Majority Owned)
2	บริษัท ไทยเซลล์ จำกัด	เนเธอร์แลนด์ 100%	0 : 9	บริษัทข้ามชาติเป็นผู้ถือหุ้นข้างมาก และให้กรรมการไทยเป็นผู้มีอำนาจควบคุมบริษัท
3	บริษัท ยูโนแคลไทยแลนด์ จำกัด สาขาประเทศไทย	นิติบุคคลต่างด้าว	-	สาขาของบริษัทข้ามชาติ
4	ซีโน-ยู.เอส. ปีโตรเลียม อิงค์ สาขาประเทศไทย	นิติบุคคลต่างด้าว	-	สาขาของบริษัทข้ามชาติ
5	บริษัท เฟิร์ล ออย (ประเทศไทย) จำกัด	หมู่เกาะเวอร์จิน (อังกฤษ) 99.99% สัญชาติอื่นๆ 0.01%	7 : 7	บริษัทข้ามชาติเป็นผู้ถือหุ้นข้างมาก และมีอำนาจควบคุมบริษัท (Majority Owned)
6	เอ็กซอนโมบิล เอ็กซ์โพลเรชั่น แอนด์ โปรดักชั่น โคราช อิงค์ - สาขาประเทศไทย	นิติบุคคลต่างด้าว	-	สาขาของบริษัทข้ามชาติ
7	บริษัท โกลว์ พลังงาน จำกัด (มหาชน)	เบลเยียม (ซูเอช – แทรกเตอเบล) 69.11% ผู้ถือหุ้นรายย่อย 30.89%	7 : 10	บริษัทข้ามชาติเป็นผู้ถือหุ้นข้างมาก และมีอำนาจควบคุมบริษัท (Majority Owned)
8	บริษัท อีสเทิร์น เพาเวอร์ จำกัด	ไทย 32 % จีน 12 % ฝรั่งเศส 28 % เนเธอร์แลนด์ 28%	9 : 10	บริษัทข้ามชาติเป็นผู้ถือหุ้นข้างมาก และมีอำนาจควบคุมบริษัท (Majority Owned)

ที่มา : รวบรวมข้อมูลโดยอาศัยฐานข้อมูลบริษัทจดทะเบียน กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ผ่านบริการบริษัทปิกิเนสออนไลน์ จำกัด (มหาชน)

8.2.3 ส่วนแบ่งตลาดของบริษัทข้ามชาติ

จากการศึกษาบริษัทข้ามชาติทั้ง 8 บริษัทใน 3 หมวดย่อย ได้แก่ การผลิตน้ำมันปิโตรเลียมดิบ การผลิตก๊าซธรรมชาติ และการผลิตพลังงานไฟฟ้า พบว่า ส่วนแบ่งตลาดตามรายได้ของบริษัทข้ามชาติในกิจการพลังงานทั้ง 3 หมวดย่อย ในปี พ.ศ. 2548 คิดเป็นร้อยละ 7.67 ของรายได้ของบริษัทธุรกิจพลังงานโดยรวม โดยรัฐวิสาหกิจไทยมีส่วนแบ่งรายได้ในธุรกิจพลังงานในสัดส่วนที่สูงถึงร้อยละ 86.52 ของรายได้ของบริษัทธุรกิจพลังงานในประเทศโดยรวม ดังรูปที่ 8.2

รูปที่ 8.2 ส่วนแบ่งรายได้ของบริษัทข้ามชาติในธุรกิจพลังงาน ปี 2548

ที่มา : คณะผู้วิจัย ประมวลผลข้อมูลจากรายได้ของผู้ประกอบธุรกิจพลังงานในปี 2548 จากข้อมูลบริษัทจดทะเบียน กรมพัฒนาธุรกิจการค้า ผ่านบริการบริษัทบิซิเนส ออนไลน์ จำกัด (มหาชน)

● การผลิตน้ำมันปิโตรเลียมดิบ

ในภาพรวมของธุรกิจการผลิตน้ำมันปิโตรเลียมดิบในปี 2548 ประเทศไทยมีกำลังการผลิตรวมที่ 110 พันบาร์เรลต่อวัน เพิ่มขึ้นจากปี 2547 ที่มีกำลังการผลิตอยู่ที่ 85 พันบาร์เรลต่อวัน โดยบริษัทข้ามชาติทั้ง 4 รายมีกำลังการผลิตรวมกันประมาณ 106 พันบาร์เรลต่อวัน คิดเป็นสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 97.16 ของกำลังการผลิตน้ำมันปิโตรเลียมดิบของประเทศโดยรวม โดยบริษัท เชฟรอน เป็นผู้ผลิตน้ำมันปิโตรเลียมดิบในประเทศที่มีการผลิตมากที่สุดจาก 2 แหล่งผลิตรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 51.23 ของการผลิตน้ำมันปิโตรเลียมดิบในประเทศทั้งหมด รองลงมา คือบริษัท ยูโนแคลไทยแลนด์ จำกัด สาขาประเทศไทยและบริษัท ไทยเชลล์ มีสัดส่วนการผลิตร้อยละ 25.36 และร้อยละ 16 ของการผลิตน้ำมันปิโตรเลียมดิบในประเทศทั้งหมดตามลำดับ (ตารางที่ 8.4 และรูปที่ 8.3) แต่ในช่วงปี พ.ศ. 2549 ได้มีการเปลี่ยนโครงสร้างในธุรกิจพลังงาน โดยบริษัทเชฟรอนได้ควบรวมธุรกิจกับบริษัทยูโนแคล ซึ่งส่งผลให้

บริษัทเชฟรอนมีส่วนแบ่งตลาดสูงถึงร้อยละ 76.58 ของกำลังการผลิตน้ำมันปิโตรเลียมดิบในประเทศไทยโดยรวม แสดงให้เห็นว่า บริษัทข้ามชาติมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อกิจการผลิตน้ำมันปิโตรเลียมดิบของไทย

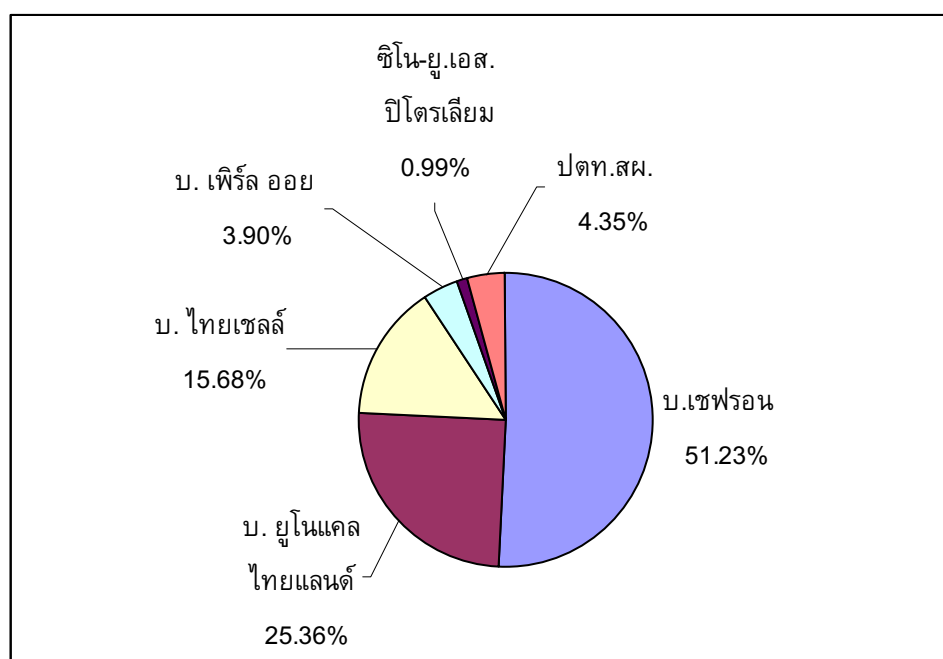
ตารางที่ 8.4 การผลิตน้ำมันปิโตรเลียมดิบของไทย ปี 2547-2548

(หน่วย:บาร์เรลต่อวัน)

แหล่งผลิต	ผู้ผลิต	ปี 2547	ปี 2548 (มค-กย)	
		ปริมาณ	ปริมาณ	สัดส่วน (%)
เบญจมาศ	บ.เชฟรอน	39,565	50,482	46.09
สิริกิติ์	บ. ไทยเซลล์	17,050	17,176	15.68
ทานตะวัน	บ.เชฟรอน	4,503	5,630	5.14
ยูโนแคล	บ. ยูโนแคลไทยแลนด์	22,021	27,777	25.36
บึงหญ้าและบึงม่วง	ซีโน-ยู.เอส. ปิโตรเลียม อิงค์ สาขาประเทศไทย	856	1,087	0.99
จัสมิน	บ. เพิร์ล ออย	-	4,273	3.90
นางนวล	ปตท.สผ.	-	1,667	1.52
ฝางและอื่นๆ	กรมการพลังงานทหาร/ปตท.สผ.	1,521	3,095	2.83
รวมในประเทศ		85,516	109,520	100.00

ที่มา : สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน กระทรวงพลังงาน

รูปที่ 8.3 ส่วนแบ่งตลาดการผลิตน้ำมันปิโตรเลียมดิบในประเทศไทย ตามกำลังการผลิต ปี 2548

ที่มา : ข้อมูลจากสำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน กระทรวงพลังงาน

● การผลิตก๊าซธรรมชาติ

ในภาพรวมธุรกิจการผลิตก๊าซธรรมชาติในประเทศไทยปี 2548 ประเทศไทยมีกำลังการผลิตรวมที่ระดับ 2,300 ล้านลูกบาศก์ฟุตต่อวัน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 73 ของปริมาณการใช้ทั้งหมด ส่วนอีกร้อยละ 27 นำเข้าจากต่างประเทศที่ระดับ 781 ล้านลูกบาศก์ฟุตต่อวัน ผู้ผลิตก๊าซธรรมชาติในประเทศ โดยเป็นบริษัทข้ามชาติมากกว่าครึ่งหนึ่งโดยมีจำนวน 4 ราย จากจำนวนผู้ผลิตทั้งสิ้น 5 บริษัท โดยบริษัท ยูโนแคล เป็นผู้ผลิตก๊าซธรรมชาติรายใหญ่ของประเทศไทยซึ่งมีแหล่งผลิตก๊าซธรรมชาติอยู่ 6 แหล่งทั่วประเทศทำการผลิตรวมกันประมาณ 1,262 ล้านลูกบาศก์ฟุตต่อวัน คิดเป็นร้อยละ 42.95 ของปริมาณการผลิตก๊าซธรรมชาติในประเทศโดยรวม การควบรวมกิจการของบริษัทเซฟรอนและยูโนแคล ในปี 2549 ส่งผลให้บริษัทเซฟรอนมีส่วนแบ่งเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 69.26 ของกำลังการผลิตก๊าซธรรมชาติของประเทศโดยรวม (ตารางที่ 8.5 และรูปที่ 8.4)

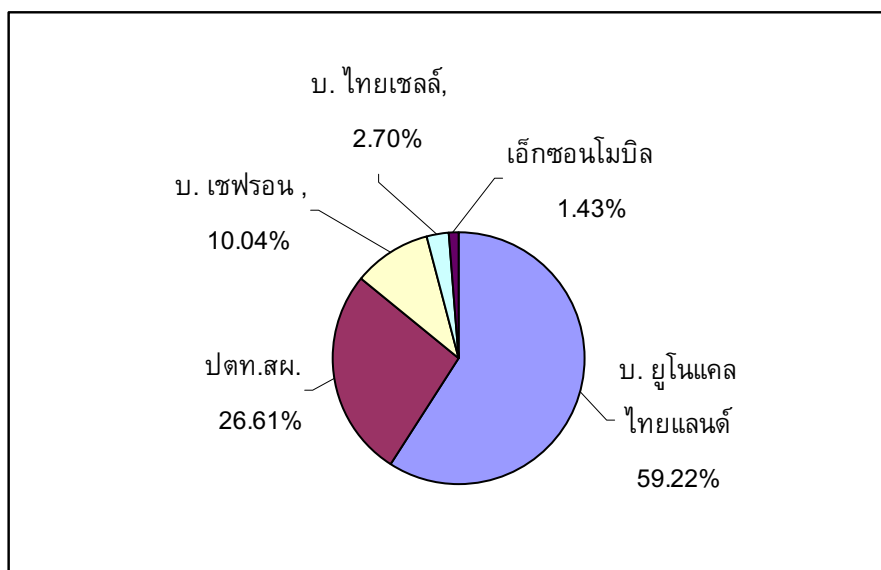
ตารางที่ 8.5 การผลิตก๊าซธรรมชาติของไทย ปี 2547-2548

(หน่วย: ล้านลูกบาศก์ฟุตต่อวัน)

แหล่ง	ผู้ผลิต	ปี 2547	ปี 2548 (มค-กย)	
		ปริมาณ	ปริมาณ	สัดส่วน (%)
แหล่งผลิตภายในประเทศ		2,158	2,300	73
เอราวัณ	บ. ยูโนแคลไทยแลนด์	274	277	12.04
ไพลิน	บ. ยูโนแคลไทยแลนด์	412	440	19.13
พูนานและจักรวาล	บ. ยูโนแคลไทยแลนด์	187	220	9.57
สตูล	บ. ยูโนแคลไทยแลนด์	104	120	5.22
กะพงและปลาทอง	บ. ยูโนแคลไทยแลนด์	10	8	0.35
อื่นๆ อีก 7 แหล่ง	บ. ยูโนแคลไทยแลนด์	275	297	12.91
บงกช	ปตท.สผ.	597	612	26.61
ทานตะวัน	บ. เซฟรอน	61	63	2.74
เบญจมาศ	บ. เซฟรอน	149	168	7.30
น้ำพอง	เอ็กซอนโมบิล เอ็กซีโพลเรชั่น แอนด์ โปรดัคชั่น โคราช อิงค์	35	33	1.43
สิริกิติ์	บ. ไทยเซลล์	54	62	2.70
แหล่งนำเข้า		726	871	27
ยาดานา	สหภาพพม่า	439	438	13.81
เยตากุน	สหภาพพม่า	287	433	13.65
รวม		2,884	3,171	100

ที่มา : ข้อมูลจากสำนักนโยบายและแผนพลังงาน กระทรวงพลังงาน

รูปที่ 8.4 สัดส่วนการผลิตก๊าซธรรมชาติในประเทศไทย ปี 2548 (มค-กย.)

ที่มา : ข้อมูลจากสำนักนโยบายและแผนพลังงาน กระทรวงพลังงาน

● การผลิตพลังงานไฟฟ้า

ธุรกิจการผลิตไฟฟ้าภายในประเทศมีบริษัทการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย จำกัด (มหาชน) (กฟผ.) เป็นผู้รับผิดชอบในการผลิตและส่งกระแสไฟฟ้า โดย กฟผ. มีแหล่งผลิตไฟฟ้าเองและรับซื้อไฟฟ้าจากผู้ผลิตไฟฟ้าเอกชนรายใหญ่ (IPP) และผู้ผลิตไฟฟ้ารายเล็ก (SPP) โดยในปี 2548 ประเทศไทยมีกำลังผลิตติดตั้งรวมของระบบไฟฟ้าทั้งสิ้น 26,450.16 เมกะวัตต์ บริษัท กฟผ. จำกัด (มหาชน) เป็นผู้ผลิตไฟฟ้ารายใหญ่โดยมีกำลังการผลิต 15,794.56 เมกะวัตต์ คิดเป็นร้อยละ 59.72 ของกำลังการผลิตไฟฟ้าทั่วประเทศ ในลำดับรองลงมา ได้แก่ บริษัทผลิตไฟฟ้าราชบุรี จำกัด (มหาชน) กำลังการผลิต 3,481.00 เมกะวัตต์ คิดเป็นร้อยละ 13.16 ของกำลังการผลิตทั้งประเทศ โดยบริษัทผลิตไฟฟ้าข้ามชาติ 2 รายได้แก่ บริษัท โกลว์ พลังงาน จำกัด (มหาชน) และบริษัท อีสเทิร์น เพาเวอร์ จำกัด มีกำลังการผลิตรวมกัน 2,059 เมกะวัตต์ คิดเป็นร้อยละ 7.78 ของกำลังการผลิตไฟฟ้าโดยรวม (ตารางที่ 8.6 และรูปที่ 8.5)

ตารางที่ 8.6 กำลังการผลิตไฟฟ้าในประเทศไทย ณ เดือนธันวาคม 2548

ที่	โรงไฟฟ้า	กำลังการผลิต (เมกะวัตต์)	สัดส่วน (%)
	ผู้ผลิตไฟฟ้าในประเทศ		
1	บริษัท กฟผ. จำกัด (มหาชน)	15,794.56	59.72
2	บริษัทผลิตไฟฟ้าราชบุรี จำกัด (มหาชน)*	3,481.00	13.16
3	บริษัทผลิตไฟฟ้า จำกัด (มหาชน)*	2,414.00**	9.13
4	บริษัท โกลว์ พลังงาน จำกัด (มหาชน)	1,709.00**	6.46
5	บริษัท ไตร เอ็นเนอร์ยี่ จำกัด*	700.00	2.65
6	บริษัทผลิตไฟฟ้าอิสระ (ประเทศไทย) จำกัด*	700.00	2.65

ที่	โรงไฟฟ้า	กำลังการผลิต (เมกกะวัตต์)	สัดส่วน (%)
7	บริษัท อีสเทิร์น เพาเวอร์ จำกัด	350.00	1.32
8	ผู้ผลิตไฟฟ้ารายเล็ก	661.00***	2.50
	ผู้ผลิตไฟฟ้าต่างประเทศ		
9	โรงไฟฟ้าน้ำเขื่อนน้ำเทิน	214.00	0.81
10	โรงไฟฟ้าน้ำเขื่อนห้วยเหาะ	126.00	0.48
11	สายส่งเชื่อมโยงไทย-มาเลเซีย	300.00	1.13
	รวม	26,449.56	100.00

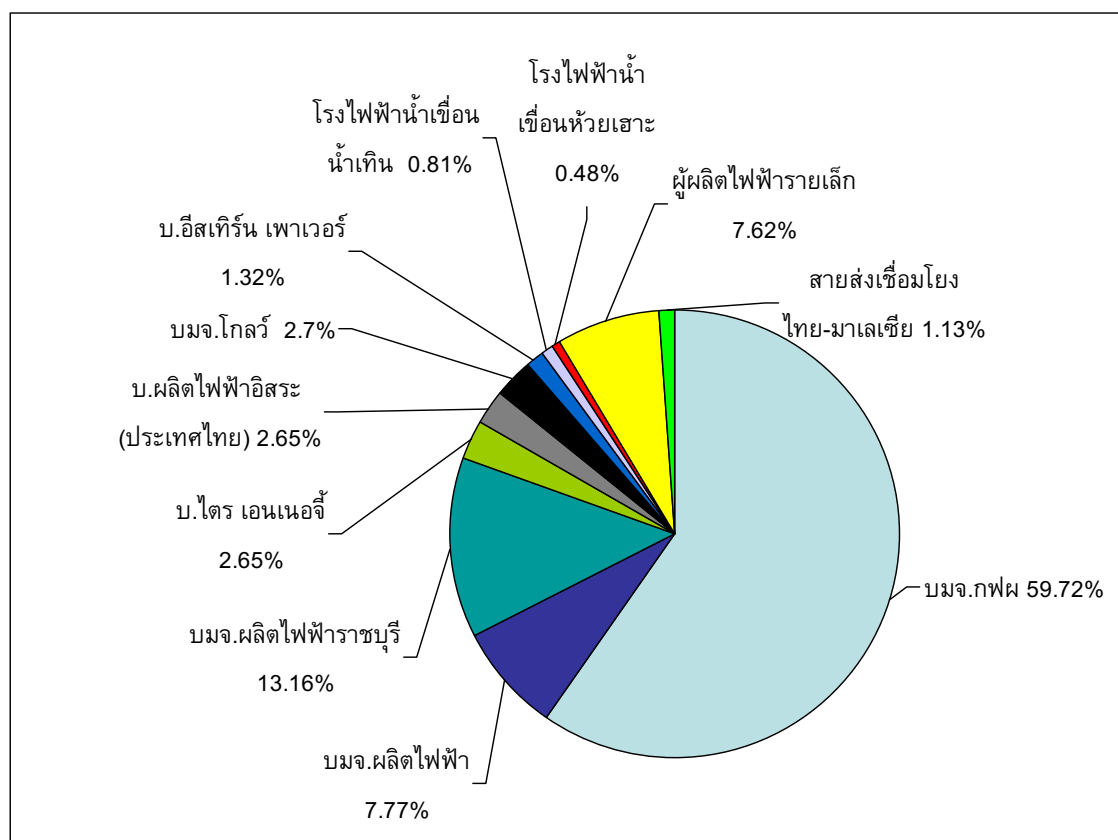
หมายเหตุ : * บริษัทที่ กฟผ. มีหุ้นส่วนในบริษัท

** เป็นกำลังการผลิตรวมของบริษัทในฐานะผู้ผลิตไฟฟ้ารายใหญ่และผู้ผลิตไฟฟ้ารายเล็ก

*** กำลังการผลิตของผู้ผลิตไฟฟ้ารายเล็กที่ไม่นับรวมกำลังการผลิตของบริษัทผลิตไฟฟ้า จำกัด (มหาชน) และบริษัท โกลว์ พลังงาน จำกัด (มหาชน) ในฐานะผู้ผลิตไฟฟ้ารายเล็ก

ที่มา : ข้อมูลจากการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย และคำนวณโดยผู้วิจัย

รูปที่ 8.5 ส่วนแบ่งกำลังการผลิตไฟฟ้าของผู้ผลิตไฟฟ้า ณ เดือนกันยายน 2549

ที่มา : ข้อมูลจากการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย

แม้ปัจจุบัน บมจ. กฟผ. จะเปิดโอกาสให้เอกชนลงทุนในโครงการโรงไฟฟ้าในรูปแบบของผู้ผลิตไฟฟ้าเอกชนรายใหญ่และผู้ผลิตไฟฟ้ารายเล็กเพื่อให้มีการแข่งขันมากขึ้น แต่จากการพิจารณาโครงสร้างการถือหุ้นของบริษัทผลิตไฟฟ้ารายใหญ่ที่ประมาณการผลิตไฟฟ้าภายใต้ระบบสัมปทานที่มีสัดส่วนกำลังการผลิตในอันดับรองลงมา พบว่า กฟผ. ถือหุ้นในบริษัท ผลิตไฟฟ้าราชบุรี จำกัด ถึงร้อยละ 45 และถือหุ้นในบริษัทผลิตไฟฟ้าจำกัด (มหาชน) ร้อยละ 25.41 นอกจากนี้ บริษัท ไตร เอนเนอจี้ จำกัด ซึ่งมีการผลิตไฟฟ้าสูงเป็นอันดับที่ 5 ยังเป็นกิจการร่วมค้าของบริษัท ผลิตไฟฟ้าราชบุรี จำกัด โดยบริษัท ราชบุรีก๊าซ จำกัดถือหุ้นร้อยละ 50 อีกด้วย จากโครงสร้างการถือหุ้นของ กฟผ. ในบริษัทผู้ผลิตไฟฟ้า ดังกล่าว ทำให้ กฟผ. มีสัดส่วนกำลังการผลิตไฟฟ้ามากถึงร้อยละ 87.31 ของกำลังการผลิตไฟฟ้าทั่วประเทศ

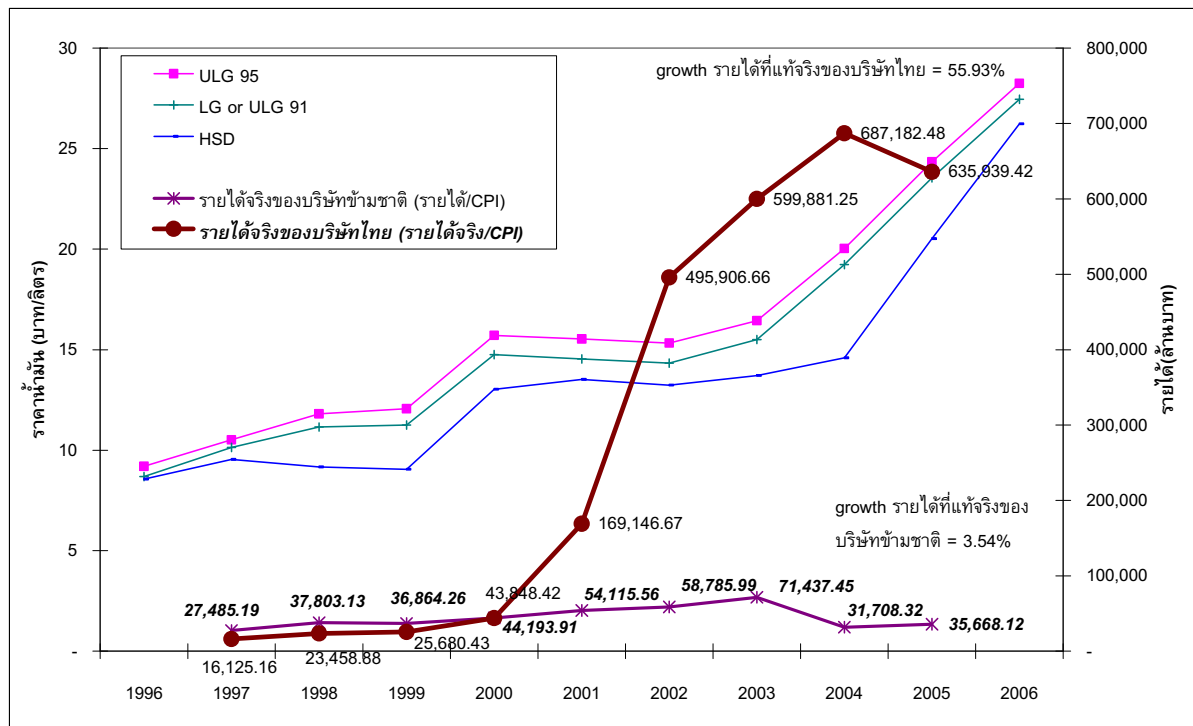
โดยสรุปแล้วกิจการการผลิตพลังงานทั้ง 3 สาขา พบว่าบริษัทข้ามชาติมีบทบาทสำคัญต่อการผลิตน้ำมันปิโตรเลียมดิบและการผลิตก๊าซธรรมชาติค่อนข้างมาก กล่าวคือ บริษัทข้ามชาติมีกำลังการผลิตน้ำมันปิโตรเลียมดิบคิดเป็นสัดส่วนรวมกันมากกว่าร้อยละ 97 ของกำลังการผลิตทั้งประเทศ การผลิตก๊าซธรรมชาติบริษัทข้ามชาติมีสัดส่วนกำลังการผลิตรวมกันมากกว่าร้อยละ 73.36 ของกำลังการผลิตทั้งประเทศ ขณะที่การผลิตพลังงานไฟฟ้าบริษัทข้ามชาติมีกำลังการผลิตเพียงร้อยละ 7.78 ของกำลังการผลิตโดยรวม

8.3 การประกอบธุรกิจของบริษัทข้ามชาติในธุรกิจพลังงานที่มีผลกระทบต่อ การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

8.3.1 มูลค่ารายได้ของบริษัทข้ามชาติในธุรกิจพลังงาน

รายได้ของบริษัทข้ามชาติในธุรกิจพลังงานในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา (ปี 2540-2548) มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ จากรูปที่ 8.6 หากเปรียบเทียบอัตราการเติบโตของรายได้โดยเฉลี่ยต่อปีในช่วงเวลาดังกล่าว (ปี 2540-2548) พบว่าบริษัทข้ามชาติ (MNC) มีอัตราการเติบโตของรายได้โดยเฉลี่ยต่อปีร้อยละ 3.54 ขณะที่บริษัทไทยมีอัตราการเติบโตของรายได้โดยเฉลี่ยต่อปีสูงถึงร้อยละ 55.93 โดยการเพิ่มขึ้นของรายได้ของบริษัทไทยเป็นผลมาจากการควบรวมกิจการของบริษัท ปตท. ควบรวมกิจการกับบริษัทอื่น เช่น ไทยโอเลฟินส์ จำกัด ในนามของบริษัท ปตท. เคมิคอล บริษัทเชลล์ไทยแลนด์ จำกัด นอกจากนี้ การเพิ่มขึ้นของรายได้ของบริษัทไทยยังเป็นผลมาจากการขายน้ำมันในประเทศตามราคาน้ำมันที่เพิ่มสูงขึ้นด้วย สภาพดังกล่าวสะท้อนให้เห็นการแผ่ขยายอำนาจของรัฐวิสาหกิจด้านพลังงาน 2 ราย คือ บริษัท ปตท. กับบริษัท กฟผ. อันสืบเนื่องมาจากนโยบายยุคทักษิณที่เน้นการแปรรูปรัฐวิสาหกิจพลังงานและการส่งเสริมการขยายธุรกิจของรัฐวิสาหกิจ

รูปที่ 8.6 รายได้ของบริษัทข้ามชาติและบริษัทไทยในธุรกิจพลังงานไทย ปี 2540-2548

ที่มา : รวบรวมข้อมูลจากบริษัทจดทะเบียนของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ผ่านบริการบริษัทปิซิเนส ออนไลน์ จำกัด (มหาชน)

8.3.3 การจ้างงาน

บริษัทข้ามชาติที่เข้ามาประกอบกิจการพลังงานในประเทศไทยสามารถจ้างผู้เชี่ยวชาญต่างชาติ หรือกรรมการต่างชาติเข้ามาบริหารจัดการบริษัทในประเทศไทยได้ตามที่กฎหมายกำหนด การลงทุนกิจการพลังงานจะมีส่วนช่วยให้การจ้างงานในประเทศเพิ่มขึ้น ยกตัวอย่างเช่น การจ้างงานของบริษัทปิซิเนส เซฟรอน ออฟชอร์ (ประเทศไทย) จำกัดซึ่งควบรวมกิจการกับบริษัทยูโนแคล มีการจ้างงานสูงถึง 1,200 คน บริษัท โกลว์ พลังงาน จำกัด (มหาชน) มีการจ้างงานรวม 425 ราย ประเมินการจากตัวเลขการจ้างงานของบริษัทข้ามชาติที่สืบค้นและตรวจสอบข้อมูลได้รวมกันแล้ว ประมาณ 3,557 คน (ตารางที่ 8.7) คิดเป็นสัดส่วนการจ้างงานร้อยละ 3.80 ของการจ้างงานในธุรกิจพลังงานของประเทศโดยรวม ซึ่งในปี 2548 การจ้างงานในธุรกิจพลังงานของทั้งประเทศในสาขาการขุดเจาะน้ำมันปิโตรเลียมดิบและก๊าซธรรมชาติ (TSIC 1110) และการผลิต การเก็บและการจ่ายไฟฟ้า (TSIC 4010) จากข้อมูล Labor Force Survey ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ มีจำนวนทั้งสิ้น 93,652 คน (สืบค้นจากฐานข้อมูลโรงงาน กรมโรงงานอุตสาหกรรม) ตัวเลขดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าบริษัทธุรกิจพลังงานข้ามชาติมีส่วนช่วยในการจ้างงานในระบบเศรษฐกิจไทย

ตารางที่ 8.7 การจ้างงานของบริษัทธุรกิจพลังงานข้ามชาติ

ที่	ผู้ผลิต	จำนวนการจ้างงาน ^{1/}
1	บริษัท เชฟรอน ออฟชอร์ (ประเทศไทย) จำกัด	1,200
2	บริษัท ไทยเชลล์ จำกัด	1,145
3	บริษัท ยูโนแคลไทยแลนด์ จำกัด สาขาประเทศไทย	644
4	ซิโน-ยู.เอส. ปีโตรเลียม อิงค์ สาขาประเทศไทย	20
5	บริษัท เพิร์ล ออย (ประเทศไทย) จำกัด	40
6	เอ็กซอนโมบิล เอ็กซโพลเรชั่น แอนด์ โปรดักชั่น โคราช อิงค์ - สาขาประเทศไทย	18
7	บริษัท โกลว์ พลังงาน จำกัด (มหาชน)	425
8	บริษัท อีสเทิร์น เพาเวอร์ จำกัด	65
รวมการจ้างงานของบริษัทข้ามชาติทั้ง 8 ราย		3,557
รวมการจ้างงานในธุรกิจพลังงาน		93,652 ^{2/}

มา : 1/ สืบค้นจากฐานข้อมูลโรงงานอุตสาหกรรม กรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม และข้อมูลบางส่วนได้จากการสอบถามหรือข้อมูลจากบริษัทโดยตรง

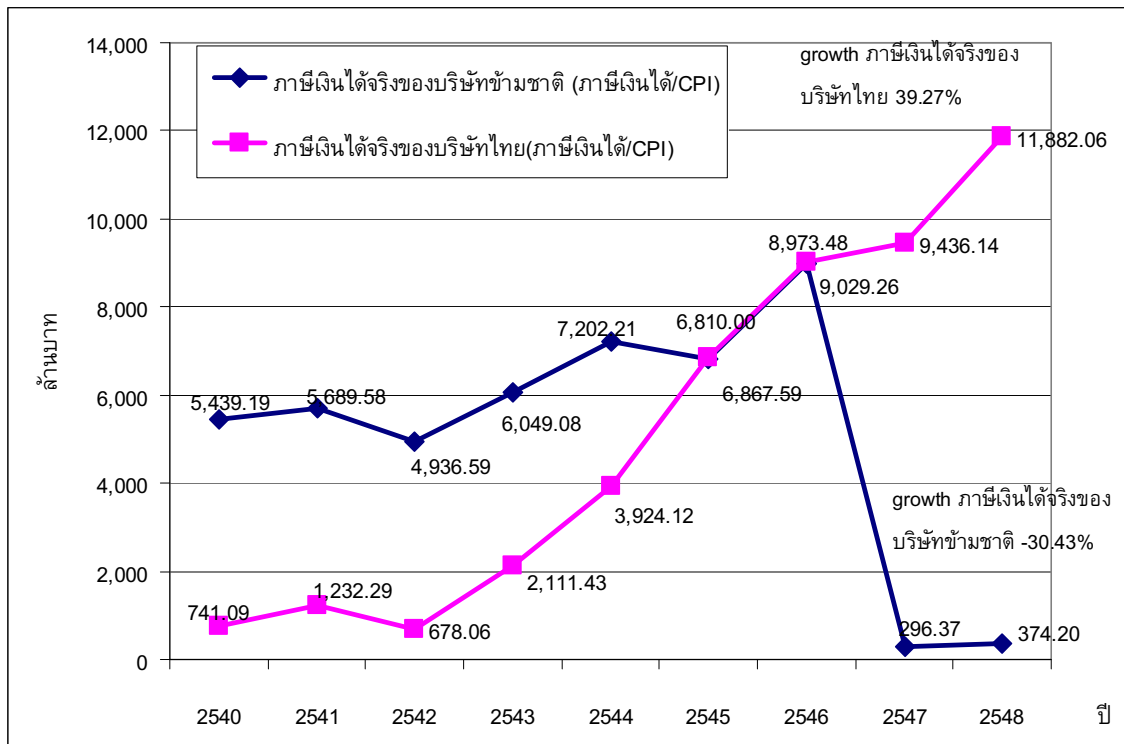
2/ ประมวลผลข้อมูลจากฐานข้อมูล Labor Force Survey สำนักงานสถิติแห่งชาติ

8.3.4 มูลค่าภาษีที่บริษัทข้ามชาติจ่ายให้แก่ภาครัฐ

มูลค่าภาษีที่บริษัทธุรกิจพลังงานข้ามชาติจ่ายให้แก่ภาครัฐในช่วงปี 2540-2546 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากรูปที่ 8.7 จะเห็นได้ว่าภาษีที่บริษัทข้ามชาติจ่ายให้แก่ภาครัฐมีมูลค่าสูงกว่าบริษัทไทยเป็นอย่างมาก โดยเพิ่มขึ้นจาก 4,830 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2540 เป็น 9,136 ล้านบาท ในปี 2546 แต่กลับลดลงในช่วงปี 2546 ตามรายได้ของบริษัทข้ามชาติที่ลดลงในช่วงเวลาเดียวกัน หากพิจารณาอัตราการเติบโตรายปี ในช่วงปี 2540-2548 เพิ่มขึ้นและลดลงเป็นช่วงๆ ในแต่ละปี โดยเพิ่มขึ้นสูงมากในช่วงปี 2546 และลดลงต่ำสุดในปี 2547 และหากเทียบอัตราการเติบโตของภาษีโดยเฉลี่ยต่อปี ในช่วงปี 2540-2548 พบว่า บริษัทข้ามชาติ (MNC) อัตราการเติบโตของภาษีโดยเฉลี่ยต่อปีลดลงร้อยละ -30.43 ขณะที่บริษัทไทย (Non-MNC) ที่มีอัตราการเติบโตของภาษีโดยเฉลี่ยต่อปีร้อยละ 39.27

สภาพดังกล่าวเกิดขึ้นจากมูลค่าภาษียาได้ของรัฐวิสาหกิจ ปตท. ซึ่งหลังจาก ปตท. จัดทะเบียนเป็นบริษัทจำกัดในปี 2545 บมจ. ปตท. จะต้องเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับผลดำเนินงานทั้งปีในอัตราร้อยละ 25 จึงส่งผลให้ภาษีนิติบุคคลของบริษัทไทยในช่วงเวลาดังกล่าวเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ดังปรากฏในรูปที่ 8.7

รูปที่ 8.7 ภาษีเงินได้ของบริษัทข้ามชาติในธุรกิจพลังงานไทย ปี 2540-2548

ที่มา : รวบรวมข้อมูลจากบริษัทจดทะเบียนของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ จากฐานข้อมูลบริษัทจดทะเบียนออนไลน์ บริษัทบิซิเนส ออนไลน์ จำกัด (มหาชน)

8.3.5 การวิจัยและพัฒนา

การวิจัยและพัฒนาของบริษัทธุรกิจพลังงานส่วนใหญ่มุ่งเน้นการพัฒนาและปรับปรุงโรงงานเพื่อเพิ่มคุณภาพ ประสิทธิภาพ และความมั่นคงในการผลิตพลังงาน โดยการพิจารณาทางการเงินของบริษัทข้ามชาติ พบว่าไม่มีบริษัทพลังงานข้ามชาติรายใดจัดสรรงบประมาณเพื่อการวิจัยและพัฒนา

8.4 ผลกระทบทางสังคมจากการเข้ามาประกอบธุรกิจของบริษัทข้ามชาติในธุรกิจพลังงานไทย

8.4.1 การนำเข้า

ในภาพรวมแล้วกิจการพลังงานของไทยยังต้องพึ่งพาการนำเข้าพลังงานเพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการภายในประเทศ การนำเข้าพลังงาน ในปี 2548 (เดือน มค-กย.) มีมูลค่าเท่ากับ 565.8 พันล้านบาท โดยเป็นมูลค่าการนำเข้าน้ำมันปิโตรเลียมดิบ 479 พันล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 85 ของมูลค่าการนำเข้าพลังงานทั้งหมด ก๊าซธรรมชาติมีสัดส่วนรองลงมา มีมูลค่าการนำเข้า 45.7 พันล้านบาท ในลำดับรองลงมาได้แก่ น้ำมันสำเร็จรูป มีมูลค่าการนำเข้า 24.4

พันล้านบาท ถ่านหินและไฟฟ้ามีมูลค่าการนำเข้าอยู่ที่ระดับ 11.7 พันล้านบาท และ 5.1 พันล้านบาท ตามลำดับ (ตารางที่ 8.8)

แม้ในการศึกษาครั้งนี้จะมีข้อจำกัดเกี่ยวกับข้อมูลการนำเข้าเป็นรายบริษัท แต่จากข้อมูลการนำเข้าพลังงานในภาพรวมข้างต้น พบว่าธุรกิจพลังงานไทยยังคงต้องพึ่งพาการนำเข้า ซึ่งการเข้ามาประกอบกิจการของบริษัทพลังงานข้ามชาติอาจมีส่วนช่วยเพิ่มปริมาณการผลิตในประเทศมากขึ้นด้วย

ตารางที่ 8.8 มูลค่าการนำเข้าพลังงานของไทยในปี 2544-2548

(หน่วย : พันล้านบาท)

การนำเข้า	2544	2545	2546	2547	2548(มค-กย)
น้ำมัน	284	287	346	487	479
ปิโตรเลียมดิบ					
น้ำมันสำเร็จรูป	4	7	9	16	24
ก๊าซธรรมชาติ	31	35	43	46	46
ถ่านหิน	7	8	9	12	12
ไฟฟ้า	5	4	4	6	5
รวม	331	341	411	566	566

ที่มา : สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน, กระทรวงพลังงาน

8.4.2 การโอนกำไรออกนอกประเทศ

การโอนกำไรออกนอกประเทศของบริษัทพลังงานข้ามชาติในการศึกษานี้จะพิจารณาจากรายการจ่ายเงินปันผลจากกำไรสุทธิไปยังผู้ถือหุ้นต่างชาติ ซึ่งจากการพิจารณารายการจ่ายเงินปันผลที่ปรากฏในงบการเงินของบริษัทข้ามชาติในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา พบว่า ข้อมูลจ่ายเงินปันผลที่ปรากฏในงบการเงินของกรมพัฒนาธุรกิจการค้าไม่ครบถ้วน โดยไม่มีการรายงานเงินปันผลตั้งแต่ปี 2545 เป็นต้นไป จึงไม่สามารถสรุปบริษัทข้ามชาติที่ประกอบธุรกิจพลังงานในประเทศไทยมีการโอนกำไรที่ได้จากการดำเนินงานกลับไปยังบริษัทแม่หรือไม่

8.4.3 การผูกขาดในธุรกิจพลังงาน

โดยภาพรวมแล้วธุรกิจพลังงานเป็นธุรกิจที่มีผู้ประกอบการน้อยราย เนื่องจากเป็นธุรกิจที่ต้องมีการลงทุนในด้านเครื่องมือหรือเทคโนโลยีขั้นสูง ทำให้โครงสร้างตลาดมีการกระจุกตัวกันสูงในทุกตลาด โดยบริษัทข้ามชาติมีส่วนทำให้เกิดการกระจุกตัวในตลาดน้ำมันปิโตรเลียมดิบและก๊าซธรรมชาติ จากการบริษัทข้ามชาติรายใหญ่ คือบริษัทเชฟรอน ครองส่วนแบ่งตลาดมากกว่าร้อยละ 76.60 และร้อยละ 69.26 ตามลำดับ (ตารางที่ 8.9) ซึ่งเป็นเกณฑ์ส่วนแบ่งตลาดที่ถือว่าเป็นลักษณะของตลาดผูกขาดที่มักจะเกิดขึ้นในกรณีที่ผู้ประกอบการรายเดียวในตลาดมีส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 40 ขึ้นไป อย่างไรก็ตาม ตลาดน้ำมันปิโตรเลียมดิบและก๊าซธรรมชาติ

เป็นตลาดที่มีผู้ซื้อขายเดี่ยวในตลาดที่เป็นรัฐวิสาหกิจไทยซึ่งมีความได้เปรียบในเชิงธุรกิจและมีอำนาจต่อรองสูงกว่าบริษัทข้ามชาติ

ส่วนการผลิตพลังงานไฟฟ้าบริษัทข้ามชาติมีส่วนแบ่งตลาดในธุรกิจนี้ประมาณร้อยละ 7.78 ของกำลังการผลิตไฟฟ้าทั้งหมดของประเทศ โดยผู้ประกอบการรัฐวิสาหกิจรายใหญ่ คือ กฟผ. ครองส่วนแบ่งตลาดสูงประมาณร้อยละ 85.95 ของกำลังการผลิตไฟฟ้าทั้งประเทศ ส่งผลให้อัตราการกระจุกตัวของธุรกิจเริ่มกระจุกตัวในลำดับต้นๆ แสดงให้เห็นว่า ธุรกิจด้านพลังงานไฟฟ้ายังคงมีลักษณะการผูกขาดการซื้อขายไฟฟ้ารายเดี่ยวทำให้อำนาจต่อรองในตลาดสูง

ตารางที่ 8.9 สภาพการแข่งขันของบริษัทข้ามชาติในธุรกิจพลังงานไทย

ที่	อุตสาหกรรม	จำนวนผู้ประกอบการ (ราย)	บริษัทข้ามชาติ		อัตราการกระจุกตัวของอุตสาหกรรมโดยรวม (%)		
			จำนวน (ราย)	ส่วนแบ่งตลาด	CR1	CR2	CR3
1	น้ำมันปิโตรเลียมดิบ	7	5	97.17%	76.60 (บ.ข้ามชาติ 1 ราย)	92.28 (บ.ข้ามชาติ 2 ราย)	96.63 (บ.ข้ามชาติ 3 ราย)
2	ก๊าซธรรมชาติ	5	4	73.37%	69.26 (บ.ข้ามชาติ 1 ราย)	98.57 (บ.ข้ามชาติ 1 ราย , บ.ไทย 1 ราย)	100 (บ.ข้ามชาติ 2 รายบ.ไทย 1 ราย)
3	พลังงานไฟฟ้า	120	2	7.78%	85.95 (บ.ไทย 1 ราย)	92.41 (บ.ไทย 1 ราย , บ.ข้ามชาติ 1 ราย)	95.06 (บ.ไทย 1 ราย , บ.ข้ามชาติ 2 ราย)

ที่มา : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

8.4.4 ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม

การประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมจากเกณฑ์การได้รับการรับรองมาตรฐานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมสากล ISO 14001 (Environmental Management System) พบว่า ผู้ประกอบกิจการพลังงานทุกรายได้รับมาตรฐานด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14001 เนื่องจากกิจการพลังงานเป็นกิจการประเภทหนึ่งที่ต้องผ่านขั้นตอนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม หรือ EIA ภายใต้ พรบ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พศ. 2535 และต้องผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม จากตารางที่ 8.10 ประเภทอุตสาหกรรมที่เกี่ยวกับกิจการพลังงาน 4 ประเภท ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม การขุดเจาะน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ การผลิต/จ่ายไฟฟ้า การผลิต/จ่ายก๊าซ มีบริษัทที่ได้รับมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อม รวมทั้งสิ้น 107 ราย บริษัทไทยจำนวน 101 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 94.39 ของผู้ประกอบกิจการพลังงานที่ได้รับมาตรฐานด้าน

สิ่งแวดล้อมทั้งหมด ส่วนบริษัทข้ามชาติที่ได้รับมาตรฐานสิ่งแวดล้อมมีจำนวน 6 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 5.61 ของผู้ประกอบการพลังงานที่ได้รับมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมทั้งหมด ทั้งนี้ บริษัทข้ามชาติที่เข้ามาประกอบกิจการพลังงานในประเทศไทยทุกรายล้วนได้รับมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14001 ทั้งสิ้น จึงอาจกล่าวได้ว่าการเข้ามาประกอบกิจการพลังงานของบริษัทข้ามชาติมิได้ก่อให้เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม หากพิจารณาจากเกณฑ์ดังกล่าว

ตารางที่ 8.10 จำนวนผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับกิจการพลังงานที่ได้รับมาตรฐาน ISO 14001

ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวนทั้งหมดที่ได้รับการรับรอง	จำนวนบริษัทไทย	จำนวนบริษัทข้ามชาติ
ผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม (ราย)	31	30	1
การขุดเจาะน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ (ราย)	15	13	2
การผลิต/จ่ายไฟฟ้า (ราย)	36	34	2
การผลิต/จ่ายก๊าซ (ราย)	25	24	1
รวม (ราย)	107	101	6

ที่มา : รวบรวมข้อมูลจากรายชื่อผู้ได้รับมาตรฐาน ISO 14001 สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม

ตารางที่ 8.11 บริษัทพลังงานข้ามชาติที่ได้รับมาตรฐานสิ่งแวดล้อม ISO 14001

ที่	ผู้ผลิต	ได้รับมาตรฐานสิ่งแวดล้อม ISO 14001
1	บริษัท เซฟรอน ออฟชอร์ (ประเทศไทย) จำกัด	/
2	บริษัท ไทยเชลล์ จำกัด	/
3	บริษัท ยูโนแคลไทยแลนด์ จำกัด สาขาประเทศไทย	/
4	ซิโน-ยู.เอส. ปิโตรเลียม อิงค์ สาขาประเทศไทย	/
5	บริษัท เพิร์ล ออย (ประเทศไทย) จำกัด	/
6	เอ็กซอนโมบิล เอ็กซโพลเรชั่น แอนด์ โปรดักชั่น โคราช อิงค์ - สาขาประเทศไทย	/
7	บริษัท โกลว์ พลังงาน จำกัด (มหาชน)	/
8	บริษัท อีสเทิร์น เพาเวอร์ จำกัด	/

ที่มา : ตรวจสอบจากเว็บไซต์ของผู้ประกอบการและข้อมูลบางส่วนได้จากการสอบถามหรือข้อมูลจากบริษัทโดยตรง

8.5 ยุทธศาสตร์การลงทุนในภาพรวม และยุทธศาสตร์การลงทุนของบริษัทข้ามชาติ

8.5.1 ยุทธศาสตร์การลงทุนในภาพรวม

(1) เหตุผลที่เข้ามาลงทุนในประเทศไทย

ประเทศไทยเป็นประเทศที่บริษัทต่างชาติสนใจเข้ามาประกอบธุรกิจพลังงาน เนื่องจากมีตลาดภายในประเทศที่ค่อนข้างใหญ่ซึ่งสามารถรองรับผลการผลิตเชื้อเพลิงธรรมชาติได้นอกจากนี้แล้ว ประเทศไทยยังเปิดโอกาสให้บริษัทต่างชาติสามารถดำเนินการขุดเจาะน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ และประมวลการผลิตไฟฟ้าเอกชนภายใต้ระบบสัมปทานหรือโดยการทำสัญญาร่วมกับรัฐวิสาหกิจได้อีกด้วย

หากเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น อินโดนีเซีย และ ฟิลิปปินส์ ประเทศไทยเป็นแหล่งลงทุนที่น่าสนใจมากกว่าเนื่องจากมีเสถียรภาพทางการเมืองมากกว่า มีการบริหารจัดการธุรกิจพลังงานที่เป็นระบบและเป็นแบบมืออาชีพ ตลอดจน กฎ กติกาในการกำกับดูแลของภาครัฐแม้จะมีข้อบกพร่องบ้างแต่ก็ยังดีกว่าในประเทศเพื่อนบ้าน

(2) การเลือกรูปแบบการดำเนินธุรกิจในประเทศไทย

รูปแบบการดำเนินธุรกิจของกิจการพลังงานของบริษัทข้ามชาติในประเทศไทยมากกว่าครึ่งหนึ่ง (5 รายจากทั้งหมด 8 ราย) ดำเนินธุรกิจในลักษณะจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทในรูปของบริษัทลูกของบริษัทข้ามชาติ (Subsidiary company) โดยบริษัทข้ามชาติเป็นผู้ถือหุ้นข้างมากและมีอำนาจควบคุมการดำเนินงานของบริษัททั้งหมด (Majority owned) และมีการดำเนินธุรกิจในรูปแบบสาขาของบริษัทข้ามชาติจำนวน 3 ราย โดยธุรกิจพลังงานที่ต่างชาติมีบทบาทค่อนข้างมาก คือการผลิตน้ำมันปิโตรเลียมดิบ และการผลิตก๊าซธรรมชาติ ขณะที่การผลิตพลังงานไฟฟ้ามีบริษัทข้ามชาติเข้ามาดำเนินธุรกิจประเภทนี้จำนวนน้อย

8.5.2 ปัญหาด้านกฎระเบียบและอื่นๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการลงทุน

ประเด็นปัญหาหลักสำหรับการประกอบธุรกิจด้านพลังงานสำหรับบริษัทต่างชาติ คือการได้เปรียบในเชิงธุรกิจของรัฐวิสาหกิจด้านพลังงาน ซึ่งมีทั้งอำนาจผูกขาดในธุรกรรมหลายประเภท เช่น ปตท. เป็นผู้ผูกขาดการซื้อและขายก๊าซรายเดียวในประเทศไทย ในขณะที่ กฟผ. เป็นผู้ผูกขาดการซื้อขายไฟฟ้ารายเดียวทำให้มีอำนาจต่อรองในตลาดสูง

นอกจากนี้แล้ว รัฐวิสาหกิจทั้งสองแห่งยังมีอำนาจและบทบาทในการกำกับดูแลอีกด้วย เช่น ในกรณีที่บริษัทผลิตไฟฟ้าเอกชนต้องการจะเข้าร่วมประมวลการผลิตไฟฟ้า ก็จะต้องเจรจาต่อรองกับ กฟผ. ในประเด็นของการเชื่อมต่อเข้ากับโครงข่ายส่งไฟฟ้าแรงสูงและการขายไฟฟ้า

ให้กับ กฟผ. ซึ่งเป็นคู่แข่งรายหนึ่งในการผลิตไฟฟ้าซึ่งเข้าร่วมในการประมูลด้วย ทำให้เอกชนตกอยู่ในสภาพที่เสียเปรียบอย่างชัดเจน

ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา แนวนโยบายภายใต้รัฐบาลทักษิณเน้นการแผ่ขยายบทบาทของ รัฐวิสาหกิจในธุรกิจพลังงาน จากการนำ ปตท. เข้าตลาดหลักทรัพย์ การส่งเสริมนโยบายให้ กฟผ. คงรูปแบบการเป็นผู้ผูกขาดการซื้อและขายไฟฟ้า (Enhanced Single Buyer Model) และที่ผ่านมา รัฐวิสาหกิจก็ได้แผ่ขยายอำนาจทางตลาด เช่นในกรณีที่ ปตท. เข้าซื้อหุ้นส่วนของ บริษัท เซลล์ ไทยแลนด์ ในโรงงานกลั่นน้ำมันระยอง เป็นต้น

8.5.3 แนวทางการส่งเสริมการลงทุน

เนื่องจากธุรกิจพลังงานค่อนข้างหลากหลาย คณะวิจัยได้เน้นการสัมภาษณ์เฉพาะใน ส่วนของธุรกิจการผลิตไฟฟ้า ซึ่งมีข้อเสนอดังต่อไปนี้

เพื่อเป็นการส่งเสริมให้บริษัทต่างชาติให้ความสนใจที่จะเข้าร่วมในธุรกิจด้านการผลิต ไฟฟ้าในประเทศไทย รัฐบาลมีความจำเป็นที่จะต้อง

- แยกบทบาทและอำนาจในการกำหนดนโยบาย (เช่นการจัดทำแผนความต้องการ ไฟฟ้าหรือ PDP) การกำกับดูแลและการประกอบธุรกิจพลังงานออกจากกันโดย เด็ดขาด
- ยกเลิกการผูกขาดโดยรัฐวิสาหกิจในธุรกรรมที่แข่งขันได้ เช่นในกรณีของธุรกิจการ ผลิตไฟฟ้านั้นควรยกเลิกอำนาจผูกขาดในการซื้อและขายไฟฟ้าของ กฟผ. และเปิด โอกาสให้ผู้ผลิตไฟฟ้าสามารถจำหน่ายไฟฟ้าให้แก่ผู้ซื้อไฟฟ้าได้โดยตรงผ่าน โครงข่ายสายส่งไฟฟ้าแรงสูงของ กฟผ. โดยจ่ายค่าบริการตามอัตราที่เป็นธรรมต่อ ทั้งสองฝ่ายตามที่หน่วยงานกำกับดูแลจะกำหนด
- ลดส่วนแบ่งตลาดของ กฟผ. ในธุรกิจการผลิตไฟฟ้าเพื่อให้ตลาดการผลิตไฟฟ้ามี การแข่งขันมากขึ้น โดยการให้ กฟผ. ทิ้งหุ้นในบริษัทไฟฟ้าอื่นๆ เช่น บริษัท ผลิต ไฟฟ้าราชบุรี จำกัด (มหาชน) และบริษัท ผลิตไฟฟ้า จำกัด (มหาชน) เป็นต้น
- ให้มีบริษัทที่เป็นคนกลางเข้ามาดูแลกระบวนการและขั้นตอนในการเตรียมการ ประมูลตลอดจนการบริหารจัดการสัญญา IPP หลังจากการประมูลเพื่อป้องกันมิให้ กฟผ. เลือกปฏิบัติระหว่างบริษัทผลิตไฟฟ้าที่เป็นบริษัทลูกของ กฟผ. และบริษัท อื่นๆ ในการให้ข้อมูลที่จำเป็นต่อการจัดทำข้อเสนอราคาในการประมูล ในการเจรจา ต่อรองค่าไฟฟ้า การกำหนดเงื่อนไขในการเชื่อมต่อเข้ากับโครงข่ายสายส่ง ไฟฟ้าแรงสูง ตลอดจน การบริหารจัดการสัญญา IPP หลังจากการประมูลสิ้นสุดลง แล้ว เป็นต้น อันจะเป็นการประกันความเป็นธรรมต่อผู้ประกอบการเอกชน

8.6.1 ข้อสรุปและข้อเสนอแนะ

การผูกขาดของรัฐวิสาหกิจและปัญหาการทับซ้อนระหว่างบทบาทหน้าที่ในการกำกับดูแลและการประกอบธุรกิจของรัฐวิสาหกิจ เป็นปัญหาสำคัญสำหรับบริษัทเอกชนที่ประกอบธุรกิจพลังงานทั้งที่เป็นต่างชาติและที่เป็นไทย การแผ่ขยายของธุรกิจของรัฐวิสาหกิจด้านพลังงานในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาทำให้ตลาดพลังงานไทยไม่เป็นที่น่าสนใจแก่ผู้ลงทุนต่างชาติเท่าที่ควร เพราะไม่สามารถแข่งขันกับรัฐวิสาหกิจได้เนื่องจากรัฐวิสาหกิจมีอภิสิทธิ์มากมายทำให้มีความได้เปรียบในเชิงธุรกิจ

คณะผู้วิจัยมีความเห็นว่า เพื่อที่จะปรับปรุงบรรยากาศในการลงทุนของภาคเอกชนในธุรกิจพลังงานซึ่งซบเซาในช่วงเวลาหลายปีที่ผ่านมา รัฐบาลมีความจำเป็นต้องลดบทบาทของรัฐวิสาหกิจในธุรกิจนี้เพื่อกระตุ้นให้มีการแข่งขันโดยเอกชนในตลาดมากขึ้น รวมทั้งปรับปรุง กฎกติกาในการกำกับดูแลให้มีความชัดเจนและโปร่งใสมากขึ้น

ภาคผนวกบทที่ 8

ตารางภาคผนวกที่ 8.1 โครงสร้างการถือหุ้นและอำนาจการควบคุมของบริษัทข้ามชาติในธุรกิจพลังงาน

	ผู้ประกอบการ	สัญชาติ		สัดส่วนกรรมการ ต่างชาติต่อกรรมการ ทั้งหมด	ผู้มีอำนาจผูกพัน	ผู้ถือหุ้นรายใหญ่
		ไทย	ต่างชาติ			
1	บริษัท โกลว์ พลังงาน จำกัด (มหาชน)	ไทย 45.38%	สัญชาติอื่น 30.11% สหราชอาณาจักร 10.41% สิงคโปร์ 1.16% สหรัฐอเมริกา 0.69 %	7 : 10	นายอนุตร จาติกวณิช หรือนายแซงก์การ กฤษณมูรี หรือ นายเดอรัค แอชเชอร์ มาร์ค บิวชาร์ต หรือ นายมาร์ค เรย์ มอนด์ โจสหรือ นายกิโด เก ฮาร์ด หรือ นายปีเตอร์ วาเลอร์ เจอร์เมน เทอร์โมท หรือ นายฟิลิป เดอ เคอนู หรือนายเบร นดอน จี.เอส. วาเวอร์	1.บริษัท ซูเอซ เอ็นเนอจี (ประเทศไทย) จำกัด 44.11% 2 SUEZ-TRACTEBEL ENERGY HOLDINGS COOPERATIVE U.A. 25%
2	บริษัท อีสเทิร์น เพาเวอร์ จำกัด	ไทย 32%	จีน 12% ฝรั่งเศส 28% เนเธอร์แลนด์ 28%	9 : 10	นายเดวิด แอล. ไมเคิลส์ หรือนายโร เบิร์ต เจมส์ เคย์ หรือหม่อมหลวงพรรณ วดี ศักดิ์สรวงมณู ลงลายมือชื่อร่วมกับ นายคิมียะ ชูชุกี หรือ นายคัทซุมิ มียาโม โตะ หรือ นายฟิลลิป เมอร์เนล หรือ นายคริสตอองจี ลา มาร์	1.จี เอ็ม เอส เพาเวอร์ จำกัด (มหาชน) 32% 2.บริษัท แอ็คเซีย เพาเวอร์ โฮ ลดิ้ง บี.วี. 28% 3.โททาล ก๊าซ แอนด์ พาวเวอร์ ไทยแลนด์ 28% 3.โซน่า ดีเวลลอปเม้นท์ อินดัส เตรียล แบงก์ 12%
3	บริษัท เซฟรอน ออฟชอร์ (ประเทศไทย) จำกัด	-	สหรัฐอเมริกา 100%	4 : 6	กรรมการสองคนลงลายมือชื่อและ ประทับตราสำคัญของบริษัท	
4	บริษัท ไทยเชลล์ จำกัด	-	เนเธอร์แลนด์ 100%	0 : 9	นายถาวร เจริญพิริยะ	บี.วี.เนเตอร์แลนด์ อินเดอร์ นาโซนาเล อินดัสตรี เอ็น อัน โดล แมทส์บีเป 99.9993%
5	บริษัท เพิร์ล ออย (ประเทศ ไทย) จำกัด	-	หมู่เกาะเวรจิน(อังกฤษ) 99.99%	7 : 7	นายโรเบิร์ต จอร์จ เทนโดร หรือนายอวอร์ เรน อะซาวา วอลกี หรือ นายคิธ กอร์ดอน	บริษัท เพิร์ลออยล์ (สยาม) จำกัด 99.9940%

	ผู้ประกอบการ	สัญญา		สัดส่วนการรวมการ ต่างขาดต่อการรวมการ ทั้งหมด	ผู้มีอำนาจผูกพัน	ผู้ถือหุ้นรายใหญ่
		ไทย	ต่างชาติ			
			อื่น ๆ 0.01%		คาเมรอน	
6	บริษัท ยูโนแคลไทยแลนด์ จำกัด สาขาประเทศไทย	นิติบุคคลต่างดาว	สาขาบริษัทข้ามชาติ			
7	ทีโน-ยู.เอส. ปีโตรเลียม อิงค์ สาขาประเทศไทย	นิติบุคคลต่างดาว	สาขาบริษัทข้ามชาติ			
8	บริษัท เอ็กซอนโมบิล เอ็กซ์ โพลเรชั่น แอนด์ โปรดักชั่น โคราซ อิงค์ - สาขาประเทศไทย	นิติบุคคลต่างดาว	สาขาบริษัทข้ามชาติ			

ที่มา : รวบรวมจากฐานข้อมูลบริษัทจดทะเบียน กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ผ่านบริการบริษัทบีดีเอสออนไลน์ จำกัด (มหาชน)

บทที่ 9

ธุรกิจบริการด้านบัญชี

9.1 บทนำ

ประเทศอุตสาหกรรมและประเทศพัฒนาแล้ว ซึ่งส่วนใหญ่มีฐานะเป็นผู้ส่งออกทุนได้พยายามผลักดันให้มีการเปิดเสรีด้านการลงทุนเพื่อที่จะเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการของตนสามารถไปลงทุนในต่างประเทศได้อย่างเสรี โดยเฉพาะการลงทุนในภาคบริการ เนื่องจากในปัจจุบัน ภาคบริการเป็นภาคเศรษฐกิจที่เพิ่มความสำคัญขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ประเทศต่างๆ ที่มีศักยภาพทางด้านธุรกิจบริการหันมาให้ความสำคัญกับการเจรจาการค้าบริการ ในปัจจุบันประเทศไทยมีการเจรจาการค้าบริการทั้งในระดับพหุภาคี ภูมิภาค และทวิภาคี ซึ่งภายหลังจากที่ความตกลงต่างๆ มีผลบังคับใช้ ก่อปรกับมาตรการในปัจจุบันที่ส่งเสริมการลงทุนจากนักลงทุนต่างชาติ ทำให้บริษัทข้ามชาติมีแนวโน้มที่จะเข้ามาลงทุนในภาคบริการในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลกระทบโดยตรงต่อผู้ประกอบการภายในประเทศ และการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม

ภาคบริการประกอบด้วยธุรกิจหลากหลายสาขา ธุรกิจบัญชีและกฎหมายเป็นธุรกิจในภาคบริการที่มีส่วนแบ่งตลาดของบริษัทต่างชาติค่อนข้างน้อยตามที่กล่าวไว้แล้วในบทที่ 2 เนื่องจากวิชาชีพบัญชีและกฎหมายเป็นวิชาชีพสงวนตามกฎหมายไทยทำให้บริษัทต่างชาติเข้ามาประกอบธุรกิจได้ลำบากกว่าในธุรกิจอื่นๆ ที่ไม่มีข้อบังคับเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจในวิชาชีพสงวน ส่งผลให้รูปแบบการดำเนินธุรกิจ รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการเข้ามาลงทุนในธุรกิจด้านบัญชีและกฎหมายของบริษัทต่างชาติแตกต่างจากการประกอบธุรกิจอื่น

การศึกษาในบทนี้จะครอบคลุมประเด็นต่างๆ 5 ประเด็นคือ รูปแบบของบริษัทข้ามชาติที่เข้ามาประกอบกิจการบัญชีในประเทศไทย ผลกระทบของการประกอบกิจการของบริษัทข้ามชาติในธุรกิจบริการด้านบัญชีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ผลกระทบทางสังคมจากการเข้ามาประกอบกิจการของบริษัทข้ามชาติในธุรกิจบริการด้านบัญชี ยุทธศาสตร์การลงทุนของบริษัทข้ามชาติ และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเปิดเสรีการลงทุนให้บริษัทข้ามชาติเข้ามาลงทุนในธุรกิจบริการด้านบัญชี รวมถึงข้อเสนอแนะในภาพรวมเพื่อให้การลงทุนของบริษัทข้ามชาติเป็นประโยชน์สูงสุดต่อเศรษฐกิจไทย

9.2 บริษัทข้ามชาติที่เข้ามาประกอบกิจการบริการด้านบัญชีในประเทศไทย

หากพิจารณาภาพรวมของธุรกิจบัญชีในปี 2547¹ พบว่า บริษัทที่ประกอบธุรกิจบัญชีในปี 2547 มีจำนวนประมาณ 2,200 บริษัท ประกอบด้วยบริษัทภายในประเทศของคนไทย และบริษัทต่างชาติ โดยบริษัทที่มีรายได้สูงสุด 20 บริษัทแรกเป็นบริษัทต่างชาติ² 7 บริษัท และบริษัทคนไทย 13 บริษัท 20 บริษัทแรกที่มีรายได้สูงสุดมีรายได้รวมประมาณ 4,585 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 27.60 ของรายได้รวมทั้งหมดจำนวน 16,610 ล้านบาท ในปี 2547 (ดูตารางที่ 9.1 ประกอบ)

ตารางที่ 9.1 บริษัทในธุรกิจบัญชีที่มีรายได้สูงสุด 20 บริษัท ในปี 2547

ลำดับที่	บริษัท	รายได้ (บาท)	สัญชาติ
1	ไพรัชเวอร์เตอร์เฮาส์คูเปอร์ส์*	1,222,301,889.00	ไทย
2	เคพีเอ็มจี ภูมิไชย*	1,080,057,777.00	ไทย-สหราชอาณาจักร
3	เอ็นส์ แอนด์ ยัง *	899,807,222.00	ไทย
4	ดีลอยท์ ทัช ไร้มัทส ไชยยศ	619,005,317.00	ไทย-สหรัฐอเมริกา
5	บริษัท คอร์ปอเรท เซอร์วิส อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด	71,484,088.69	ไทย
6	บริษัท เอฟบีแอลพี ลีกล จำกัด	66,227,612.00	ไทย
7	บริษัท แอดมิน แอนด์ แอ็คเคาท์ เซอร์วิส จำกัด	65,565,364.97	ไทย
8	บริษัท สอบบัญชีธรรมนิติ จำกัด	61,893,936.50	ไทย
9	บริษัท เดชอุดม แอนด์ แอสโซซิเอทส์ จำกัด	60,988,386.98	ไทย
10	บริษัท บัญชีกิจ จำกัด	57,618,730.65	ไทย
11	บริษัท โปรจีซิส โอเพอร์เรตติ้ง เฮดควอเตอร์ จำกัด	54,523,043.25	ไทย-หมู่เกาะเวอร์จิน
12	บริษัท ไบรท์เวย์ คอนซัลแตนท์ แอนด์ เทคดิง จำกัด	50,601,380.08	ไทย
13	บริษัท บีดีโอ ริชฟิลด์ จำกัด	40,519,703.00	ไทย
14	บริษัท แคริฟาย (ประเทศไทย) จำกัด	40,312,737.65	ไทย
15	บริษัท แกรนท์ ธอนตัน จำกัด	36,563,890.65	ไทย
16	บริษัท สำนักงาน เอสจีวี-ณ ถलग จำกัด	35,778,550.00	ไทย
17	บริษัท อาร์เอสเอ็ม เนลสัน วิลเลอร์ (ประเทศไทย) จำกัด	34,442,905.38	ไทย-ออสเตรเลีย-สหราชอาณาจักร
18	บริษัท สำนักงาน เอ เอ็ม ซี จำกัด	32,270,849.14	ไทย
19	บริษัท เอส.เค. แอดเคาน์แตนท์ เซอร์วิสเชส จำกัด	28,386,205.42	ไทย
20	บริษัท รัชดา อินเตอร์เนชั่นแนล บิสซิเนส ลอร์เยอร์ส จำกัด	27,491,195.72	ไทย
รวมรายได้ 20 บริษัทแรกที่มีรายได้สูงสุด ปี 2547		4,585,840,785.08	
รวมรายได้ทั้งหมดในธุรกิจบัญชี ปี 2547		16,610,000,000.00	

หมายเหตุ * รวมรายได้ของบริษัทในเครือด้วย

ที่มา :รวบรวมโดยสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

¹ ข้อมูลรายได้รวมปี 2548 ยังไม่สมบูรณ์จึงใช้ข้อมูลล่าสุดในปี 2547

² หมายถึง บริษัทที่มีต่างชาติเข้ามาถือหุ้น หรือมีอำนาจในการบริหารจัดการ หรือบริษัทที่เป็น partner กับบริษัทต่างชาติแต่อำนาจการบริหารจัดการเป็นของผู้ถือหุ้นไทย

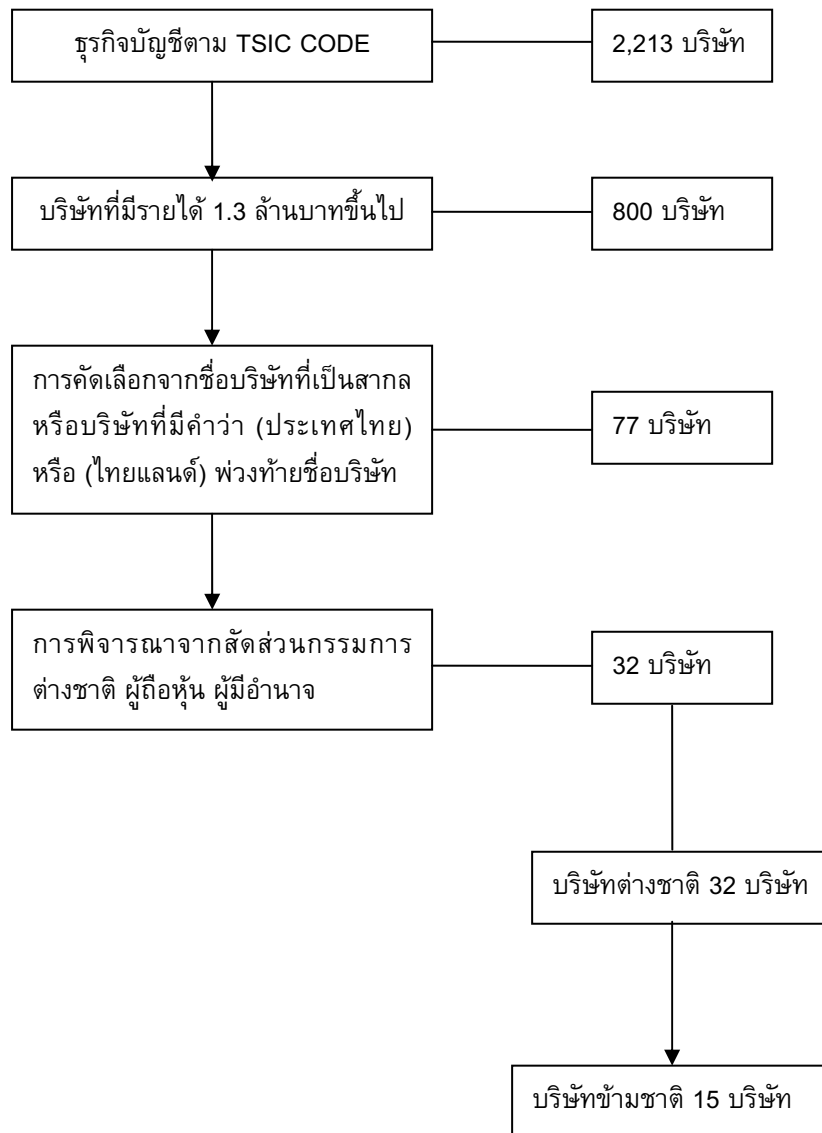
9.2.1 การค้นหาบริษัทข้ามชาติในธุรกิจบริการด้านบัญชี

การค้นหาบริษัทข้ามชาติในธุรกิจบริการด้านบัญชี จะพิจารณาตามขั้นตอนดังที่ได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 2 กล่าวคือ พิจารณาจากฐานข้อมูลรายชื่อบริษัทที่จดทะเบียนกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ซึ่งจำแนกประเภทธุรกิจของบริษัทจดทะเบียนตามรหัสมาตรฐานอุตสาหกรรมประเทศไทย (TSIC) ปี 2548 ธุรกิจบัญชีที่จะศึกษาในบทนี้จัดอยู่ภายใต้หมวดธุรกิจบริการด้านบัญชี รหัส 74120 ซึ่งครอบคลุมบริการการบัญชี การทำบัญชีและการตรวจสอบบัญชี และการให้คำปรึกษาด้านภาษี

ในปี พ.ศ. 2548 มีจำนวนรายชื่อบริษัทจดทะเบียนในหมวดธุรกิจนี้ทั้งสิ้น 2,213 ราย จากจำนวนดังกล่าว คณะผู้วิจัยมีขั้นตอนในการกลั่นกรองดังต่อไปนี้

1. คัดเลือกเฉพาะบริษัทที่มีรายได้ตั้งแต่ 1.3 ล้านบาทขึ้นไปเนื่องจากบริษัทข้ามชาติโดยส่วนมากแล้วจะไม่เข้ามาประกอบธุรกิจในต่างประเทศ ซึ่งทำให้เหลือบริษัทจำนวน 800 ราย
2. คัดเลือกบริษัทที่มีคำว่า (ประเทศไทย) หรือ (ไทยแลนด์) พ่วงท้ายชื่อซึ่งแสดงว่าบริษัทดังกล่าวเป็นบริษัทลูกของบริษัทข้ามชาติที่ประกอบธุรกิจในประเทศไทย หรือบริษัทที่มีชื่อเป็นบริษัทบัญชีที่เป็นที่รู้จักในตลาดสากล เช่น บริษัท ไพรซ์วอเตอร์เฮาส์ คูเปอร์ส หรือบริษัท เอ็นส์ท แอนด์ ยัง เป็นต้น รวมถึงบริษัทที่มีชื่อเป็นภาษาต่างชาติ ซึ่งจะทำให้เหลือบริษัทจำนวน 77 ราย
3. ศึกษาโครงสร้างการถือหุ้น และโครงสร้างการบริหารจัดการโดยพิจารณาจากปัจจัยต่างๆ เช่น สัดส่วนกรรมการต่างชาติต่อกรรมการไทย สัญชาติของผู้มีอำนาจทำการแทนกิจการ สัญชาติผู้ถือหุ้น และรายชื่อผู้ถือหุ้นหลัก เป็นต้น เพื่อนำมาพิจารณาว่าเข้าข่ายเป็นบริษัทต่างชาติซึ่งหมายถึง 1) บริษัทที่ต่างชาติเข้ามาถือหุ้นด้วย 2) บริษัทที่ต่างชาติมีอำนาจในการบริหารจัดการบริษัท หรือ 3) บริษัทที่เป็น partner ของบริษัทบัญชีข้ามชาติโดยใช้ชื่อแบรนด์ต่างชาติแต่อำนาจในการบริหารจัดการเป็นของผู้ถือหุ้นไทย ขั้นตอนในการกลั่นกรองบริษัทสามารถสรุปจำนวนบริษัทต่างชาติในธุรกิจบัญชีได้ 32 ราย (ดูรายละเอียดประกอบในรูปที่ 9.1)

รูปที่ 9.1 ขั้นตอนการค้นหบริษัทต่างชาติในธุรกิจบัญชี

อนึ่ง คณะวิจัยขอตั้งข้อสังเกตว่า เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวห้ามมิให้ต่างชาติถือหุ้นเกินร้อยละ 49 ในธุรกิจบริการทุกประเภท โครงสร้างผู้ถือหุ้นของบริษัทที่กลั่นกรองมาทุกรายจะมีสัดส่วนการถือหุ้นของคนต่างด้าวไม่เกินร้อยละ 49 โดยทั้งสิ้น ยกเว้นบริษัทที่จดทะเบียนโดยใช้สิทธิภายใต้สนธิสัญญาไมตรีซึ่งนักลงทุนสัญชาติอเมริกันสามารถถือหุ้นได้ 100% เช่นเดียวกับนักลงทุนไทย (ดูรายละเอียดประกอบในบทที่ 3) ด้วยเหตุนี้ การกำหนดสัญชาติของบริษัทบัญชีจึงต้องพิจารณาจากอำนาจในการบริหารจัดการในทางปฏิบัติประกอบ

การศึกษาในขั้นตอนต่อไป จำแนกว่าบริษัทต่างชาติทั้ง 32 รายดังกล่าวมีกี่รายที่เป็นบริษัทข้ามชาติ (ตามนิยามที่กล่าวไว้ในบทที่ 2) โดยตรวจสอบโครงสร้างผู้ถือหุ้นว่าผู้ถือหุ้น

ต่างชาติทั้งทางตรงและทางอ้อมนั้นเป็นบริษัทบัญชีข้ามชาติที่มีการประกอบธุรกิจบริการที่ปรึกษาบัญชีในประเทศอื่นๆ นอกเหนือจากประเทศไทยด้วยหรือไม่

การวิเคราะห์สรุปได้ว่ามีบริษัทต่างชาติทั้งหมดจำนวน 15 รายที่มีความเกี่ยวข้องกับบริษัทที่ปรึกษาทางบัญชีข้ามชาติ และอีก 17 รายเป็นบริษัทต่างชาติที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับบริษัทข้ามชาติ บริษัท 17 รายที่มีใช้บริษัทข้ามชาติเหล่านี้มักเป็นบริษัทขนาดเล็ก โดยอาจเป็นบริษัทที่

(1) จัดตั้งขึ้นมาเพื่อให้บริการจัดทำบัญชีเฉพาะแก่บริษัทในเครือของตนเองที่มาประกอบธุรกิจในประเทศไทยเท่านั้น เช่น บริษัท ชินไดคอนซัลติ้ง จำกัด

(2) ไม่ได้ประกอบกิจการในระดับสากลเนื่องจากไม่มีบริษัทลูกหรือสาขาในประเทศอื่น ยกเว้นไทย เช่น บริษัท ฟุจิ ไคเคอิ จำกัด ซึ่งดำเนินการโดยผู้สอบบัญชีชาวญี่ปุ่นและคนไทย โดยให้บริการด้านบัญชีในประเทศไทยเท่านั้น

(3) มีผู้ถือหุ้นต่างชาติที่เป็นผู้ถือหุ้นหลักที่ไม่ได้ดำเนินธุรกิจให้บริการด้านบัญชีหากแต่ว่าต้องการลงทุนในธุรกิจบัญชี เช่น บริษัท ไอซีอาร์ (ประเทศไทย) จำกัด บริษัท คอร์ปอเรท เซอร์วิส อินเตอร์เนชันแนล จำกัด ซึ่งผู้ถือหุ้นหลักเป็นต่างชาติที่ประกอบธุรกิจลงทุนในธุรกิจอื่น

9.2.2 รูปแบบการถือหุ้นและการบริหารจัดการของบริษัทข้ามชาติในประเทศไทย

รูปแบบของบริษัทข้ามชาติที่เข้ามาดำเนินธุรกิจในประเทศไทยมีค่อนข้างหลากหลาย อาทิ การเข้ามาในลักษณะหุ้นส่วนธุรกิจ (Partnership) โดยมีคนไทยเป็นผู้ดำเนินการและมีอำนาจบริหารกิจการแบบเบ็ดเสร็จ การเข้ามาในลักษณะกิจการสาขาหรือแฟรนไชส์ของบริษัทต่างชาติ (Franchise) การเข้ามาในลักษณะกิจการร่วมค้า (Joint Venture) และการเข้ามาโดยใช้สิทธิภายใต้สนธิสัญญาไมตรี (Treaty of Amity) เป็นต้น หากพิจารณารูปแบบของบริษัทข้ามชาติโดยจำแนกตามอำนาจการควบคุมการดำเนินงานของบริษัท และลักษณะการถือหุ้นในบริษัทเหล่านี้ สามารถสรุปได้ใน 3 รูปแบบดังนี้

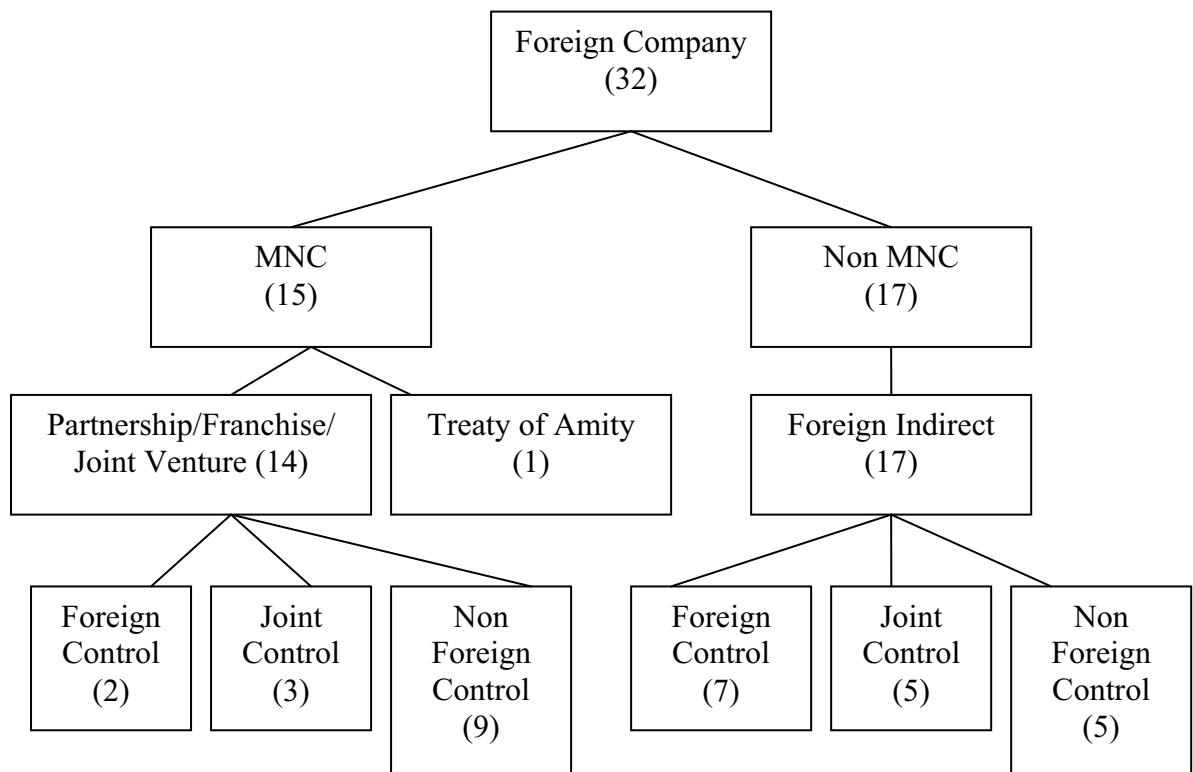
1) ถือหุ้น (ตรง) ไม่เกินร้อยละ 49 ตามกฎหมาย แต่กรรมการเป็นต่างชาติทั้งหมด หรือมีกรรมการต่างชาติต่อกรรมการทั้งหมดในสัดส่วนที่ค่อนข้างสูง และกรรมการต่างชาติมีอำนาจในการตัดสินใจหรือทำธุรกรรมต่างๆ แทนบริษัทได้ ทำให้การดำเนินธุรกิจอยู่ภายใต้การควบคุมของต่างชาติแบบเบ็ดเสร็จหรือเกือบเบ็ดเสร็จ บริษัทข้ามชาติที่เข้าข่ายนี้มีจำนวน 2 ราย ได้แก่ บริษัท อาร์เอสเอ็ม เนลสัน วิลเลอร์ (ประเทศไทย) จำกัด และบริษัท เอช แอล บี (ประเทศไทย) จำกัด

2) ถือหุ้นไม่เกินร้อยละ 49 ตามกฎหมายและแบ่งอำนาจในการบริหารจัดการกับผู้ร่วมทุนไทย บริษัทในกลุ่มนี้จะมีสัดส่วนกรรมการต่างชาติต่อกรรมการคนไทยที่เท่ากันหรือใกล้เคียงกัน และกรรมการที่มีอำนาจลงลายมือชื่อหรือดำเนินการแทนบริษัทเป็นกรรมการต่างชาติและกรรมการคนไทยในสัดส่วนที่เท่ากันหรือใกล้เคียงกัน ซึ่งทำให้ผู้ถือหุ้นทั้งสองฝ่ายสามารถถ่วงดุลอำนาจในการบริหารจัดการซึ่งกันและกันได้ บริษัทข้ามชาติที่จัดอยู่ในลักษณะนี้มีจำนวน

3 ราย ได้แก่ บริษัท ดีลอยท์ ทัช โธมัทสு ไฮยัค จำกัด บริษัท โปรจิติส โอเปอร์เรตติ้ง เซดควอเตอร์ จำกัด และบริษัท อาร์เอสเอ็ม เนลสัน วิลเลอร์ ออดิท จำกัด

3) ไม่ถือหุ้นในบริษัทไทยเลยแม้บริษัทในประเทศไทยจะใช้ชื่อบริษัทแม่ บริษัทในกลุ่มนี้จะมีกรรมการต่างชาติในสัดส่วนที่ค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนกรรมการคนไทย และกรรมการคนไทยต้องมีอำนาจในการลงลายมือชื่อหรืออำนาจในการตัดสินใจแทนกิจการได้ ซึ่งสามารถส่งผลให้การดำเนินธุรกิจอยู่ภายใต้การควบคุมของคนไทยแบบเบ็ดเสร็จหรือเกือบทั้งหมด อย่างไรก็ดี บริษัทแม่จะมีบทบาทสำคัญในการกำหนดและรับรองมาตรฐานของคุณภาพของบริการของบริษัทในประเทศไทยในลักษณะที่คล้ายคลึงกับธุรกิจแฟรนไชส์เพียงแต่บริษัทไทยไม่ต้องจ่ายค่าแฟรนไชส์ แต่มีค่าใช้จ่ายในการรับรู้ข้อมูลและฝึกอบรมจากบริษัทแม่อย่างต่อเนื่อง บริษัทไทยที่มีความสัมพันธ์ในลักษณะ “Partnership” กับบริษัทข้ามชาติมีจำนวน 9 ราย ได้แก่ บริษัท ไฟร์ชวอเตอร์เฮาส์คูเปอร์ส เอบีเอส จำกัด บริษัท เคพีเอ็มจี ภูมิภาค สอน บัญชี จำกัด บริษัท สำนักงาน เอ็นส์ แอนด์ ยัง จำกัด บริษัท ที่ปรึกษากฎหมายและภาษีอากร ไฟร์ชวอเตอร์เฮาส์คูเปอร์ส จำกัด บริษัท เอ็นส์แอนด์ ยัง คอร์ปอเรท เซอร์วิส เซส จำกัด บริษัท สำนักภาษีและกฎหมาย เคพีเอ็มจี ภูมิภาค จำกัด บริษัท เคพีเอ็มจี ภูมิภาค โฮลดิ้งส์ จำกัด บริษัท เอ็นส์ แอนด์ ยังเอซีเอส จำกัด และบริษัท โฮร์เวท(ประเทศไทย) จำกัด

รูปที่ 9.2 โครงสร้างบริษัทต่างชาติในธุรกิจบัญชี

ตารางที่ 9.2 รูปแบบอำนาจในการบริหารจัดการของบริษัทข้ามชาติในธุรกิจบัญชี

ลำดับ ที่	บริษัท	MNC			
		Foreign Control	Joint Control	Non Foreign Control	Treaty of Amity
1	บริษัท ไพร์ซวอเตอร์เฮาส์คูเปอร์ส เอบีเอส จำกัด			✓	
2	บริษัท เคพีเอ็มจี ภูมิภาค ไทย สอบบัญชี จำกัด			✓	
3	บริษัท ดีลอยท์ ทูช ไร้มัทส์ ไทยยศ จำกัด		✓		
4	บริษัท สำนักงาน เอ็นส์ แอนด์ ยัง จำกัด			✓	
5	บริษัท ที่ปรึกษากฎหมายและภาษีอากร ไพร์ซวอเตอร์ เฮาส์คูเปอร์ส จำกัด			✓	
6	บริษัท เอ็นส์แอนด์ ยัง คอร์ปอเรท เซอร์วิส จำกัด			✓	
7	บริษัท สำนักภาษีและกฎหมาย เคพีเอ็มจี ภูมิภาค จำกัด			✓	
8	บริษัท เคพีเอ็มจี ภูมิภาค โฮลดิ้งส์ จำกัด			✓	
9	บริษัท โปรจีซิส โอเปอเรตติ้ง เซดควอเตอร์ จำกัด		✓		
10	บริษัท อาร์เอสเอ็ม เนลสัน วิลเลอร์ (ประเทศไทย) จำกัด	✓			
11	บริษัท เอ็นส์ แอนด์ ยังเอซีเอส จำกัด			✓	
12	บริษัท ฟิอาร์จี-ซูลท์ (ประเทศไทย) จำกัด*				✓
13	บริษัท อาร์เอสเอ็ม เนลสัน วิลเลอร์ ออดิท จำกัด		✓		
14	บริษัท เอช แอล บี (ประเทศไทย) จำกัด	✓			
15	บริษัท โซร์เวท(ประเทศไทย) จำกัด			✓	

ที่มา :รวบรวมโดยสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

ผลการศึกษาโครงสร้างการถือหุ้นและการบริหารจัดการของบริษัทบัญชีพบว่า บริษัทข้ามชาติขนาดใหญ่หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า “Big Four” ด้านการบัญชีอันได้แก่ Price Waterhouse Coopers, KPMG, Deloitte Touche Tohmatsu Jaiyos และ Earnst & Young มีลักษณะเป็น partnership กับบริษัทแม่ในต่างประเทศโดยคนไทยเป็นผู้มีอำนาจในการบริหารจัดการ ในขณะที่บริษัทแม่หรือบริษัทที่เป็นหุ้นส่วนธุรกิจของบริษัทข้ามชาติขนาดใหญ่ไม่มีนโยบายที่จะเข้ามาถือหุ้นในบริษัทสมาชิกของตน เนื่องจากบริษัทข้ามชาติขนาดใหญ่เหล่านี้มีวัตถุประสงค์หลักในการขยายฐานลูกค้าและโครงข่ายการให้บริการด้านบัญชีไปยังประเทศอื่นๆ ส่วนบริษัทที่มีรูปแบบอำนาจในการบริหารจัดการเป็นของต่างชาติหรือมีอำนาจในการบริหารจัดการร่วมกันส่วนใหญ่เป็นบริษัทข้ามชาติขนาดกลางหรือรองจาก “Big Four” เช่น บริษัท อาร์เอสเอ็ม เนลสัน วิลเลอร์ (ประเทศไทย) จำกัด บริษัท เอช แอล บี (ประเทศไทย) จำกัด บริษัท โปรจีซิส โอเปอเรตติ้ง เซดควอเตอร์ จำกัด เป็นต้น โดยบริษัทขนาดกลางเหล่านี้ส่วนใหญ่มักถือหุ้นต่างชาติเข้ามาร่วมทุนกับบริษัทบัญชีของคนไทย หรือบุคคลธรรมดาสัญชาติไทย

หากจำแนกขนาดของธุรกิจบัญชีตามที่กล่าวมาข้างต้นจะสังเกตได้ว่า บริษัทที่มีขนาดรองลงมาหรือบริษัทขนาดเล็กซึ่งมีจำนวนค่อนข้างมากประมาณ 2,000 ราย เป็นบริษัทของคนไทยและดำเนินธุรกิจให้บริการแก่บริษัทคนไทยเป็นส่วนใหญ่ โดยจะมีส่วนแบ่งตลาดในสัดส่วนที่น้อยมากเช่นกัน ซึ่งรายละเอียดของโครงสร้างส่วนแบ่งตลาดในธุรกิจบัญชี และผลกระทบของรูปแบบอำนาจในการบริหารจัดการจะกล่าวถึงในส่วนถัดไป

นอกจากรูปแบบบริษัทข้ามชาติตามที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว คณะผู้วิจัยพบว่า มีรูปแบบบริษัทข้ามชาติอีกลักษณะหนึ่งคือ บริษัทข้ามชาติที่ใช้สิทธิเข้ามาลงทุนประกอบกิจการบัญชีภายใต้สนธิสัญญาไมตรีจำนวน 1 ราย คือบริษัท พีอาร์จี-ซูลท์ (ประเทศไทย) จำกัด ซึ่งเป็นสาขาของบริษัทในต่างประเทศที่ประกอบธุรกิจด้านการตรวจสอบบัญชี จากการศึกษาพบว่าบริษัทดังกล่าวมีสัดส่วนผู้ถือหุ้นสัญชาติอเมริกันเกือบ 100% (Foreign Owned) และมีกรรมการเพียง 1 คนเป็นต่างชาติ ส่งผลให้บริษัทดังกล่าวมีนักลงทุนต่างชาติควบคุมอำนาจบริหารจัดการแบบเบ็ดเสร็จ และได้รับสิทธิด้านการลงทุนและสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ภายใต้สนธิสัญญาไมตรีเช่นเดียวกับนักลงทุนไทย

อย่างไรก็ตาม ในบางกรณี การวิเคราะห์รูปแบบอำนาจการบริหารจัดการโดยพิจารณาจากสัดส่วนการถือหุ้น จำนวนกรรมการ และผู้มีอำนาจอาจยังไม่ชัดเจนและไม่เพียงพอที่จะสามารถสรุปได้ว่าอำนาจในการบริหารจัดการอยู่กับฝ่ายไทยหรือต่างชาติ คณะผู้วิจัยจะใช้ข้อมูลสัดส่วนการออกเสียงลงคะแนนของผู้ถือหุ้นช่วยประกอบการพิจารณาด้วย กล่าวคือ สัดส่วนผู้ถือหุ้นเพียงอย่างเดียวอาจไม่สามารถสะท้อนสิทธิในการออกเสียงของผู้ถือหุ้นได้ เนื่องจากข้อบังคับของบริษัทอาจกำหนดสิทธิการออกเสียงของผู้ถือหุ้นบุริมสิทธิแตกต่างจากสิทธิของผู้ถือหุ้นสามัญ อาทิ กำหนดให้ผู้ถือหุ้นบุริมสิทธิมีสิทธิออกเสียง 10 หุ้นต่อ 1 เสียง ในขณะที่ผู้ถือหุ้นสามัญมีสิทธิออกเสียง 1 หุ้นต่อ 1 เสียง ซึ่งจากการสุ่มตรวจสอบสำเนารายชื่อผู้ถือหุ้นและข้อบังคับของบริษัทจำนวน 5 บริษัทพบว่ามี 1 บริษัทที่มีการถือหุ้นบุริมสิทธิโดยระบุสิทธิการออกเสียงที่แตกต่างจากการถือหุ้นสามัญ โดยผู้ถือหุ้นบุริมสิทธิส่วนใหญ่เป็นบุคคลธรรมดาสัญชาติไทย และผู้ถือหุ้นสามัญเป็นนักลงทุนต่างชาติ³ (ดูตัวอย่างประกอบในตารางที่ 9.3) ดังนั้น ถึงแม้สัดส่วนผู้ถือหุ้นหลักจะเป็นสัญชาติไทย แต่การพิจารณาจากสัดส่วนผู้ถือหุ้นเพียงลำพังก็ไม่สามารถสรุปได้ว่าคนไทยมีอำนาจในการบริหารจัดการมากกว่า จำเป็นต้องพิจารณาจากองค์ประกอบอื่นๆ ควบคู่กันไปด้วย

³ ยกตัวอย่างเช่น บริษัทมีบุคคลธรรมดาไทยถือหุ้น 51% แต่เป็นหุ้นบุริมสิทธิจำนวน 35,700 หุ้นที่มีสิทธิออกเสียง 3 หุ้นต่อ 1 เสียงตามข้อบังคับของบริษัท ในขณะที่นักลงทุนต่างชาติถือหุ้น 49% แต่เป็นหุ้นสามัญจำนวน 34,300 หุ้นที่มีสิทธิออกเสียง 1 หุ้นต่อ 1 เสียง ทำให้ผู้ถือหุ้นคนไทยมีสิทธิออกเสียงเพียง 11,900 เสียง แต่ผู้ถือหุ้นต่างชาติมีสิทธิออกเสียงถึง 34,300 เสียง หรือคิดเป็น 75% ของจำนวนสิทธิการออกเสียงลงคะแนนทั้งหมด

ตารางที่ 9.3 ตัวอย่างสัดส่วนการออกเสียงลงคะแนนของผู้ถือหุ้นของบริษัทต่างชาติ

บริษัท	นโยบายการออกเสียง	สัญชาติผู้ถือหุ้น	จำนวนหุ้นที่ถือ (หุ้น)		สิทธิการออกเสียง (เสียง)		
			หุ้น บุริมสิทธิ	หุ้นสามัญ	หุ้น บุริมสิทธิ	หุ้นสามัญ	รวม
บริษัท อาร์เอสเอ็ม เนลสัน วิลเลอร์ (ประเทศไทย) จำกัด	<u>หุ้นบุริมสิทธิ</u> 10 หุ้น : 1 เสียง <u>หุ้นสามัญ</u> 1 หุ้น : 1 เสียง	ไทย	1,000	-	100	-	100
		ต่างชาติ	50,000	49,000	5,000	49,000	54,000

ที่มา : สำเนาบัญชีรายชื่อผู้ถือหุ้นและข้อบังคับบริษัท กรมพัฒนาธุรกิจการค้า

9.2.3 สัญชาติผู้ถือหุ้นของบริษัทข้ามชาติ

จากตารางที่ 9.4 จะเห็นได้ว่า บริษัท “Big Four” ด้านการบัญชี รวมทั้งบริษัทในเครือส่วนใหญ่มีโครงสร้างการถือหุ้นซึ่งมีผู้ถือหุ้นเป็นสัญชาติไทย 100% หรือเกือบ 100 % ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ลักษณะของการประกอบธุรกิจแบบ “Partnership” บริษัทแม่จะไม่เข้ามามีหุ้นส่วนของทุนในบริษัท หากแต่จะได้รับประโยชน์จากการที่บริษัทในต่างประเทศเข้ามาใช้ระบบและวิธีการในการทำงานและการให้บริการของบริษัทแม่ มีการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยี รวมทั้งระบบการบริหารจัดการตามมาตรฐานของบริษัทแม่ เพื่อแลกเปลี่ยนกับการรักษาระดับการบริหารจัดการตามมาตรฐานของบริษัทแม่และระดับค่าความนิยมจากการประกอบธุรกิจภายใต้ชื่อของบริษัทแม่ รวมทั้งเพื่อรองรับฐานลูกค้าที่เป็นบริษัทข้ามชาติที่เป็นลูกค้าของบริษัทแม่ในต่างประเทศอีกด้วย

ส่วนบริษัทข้ามชาติขนาดกลางส่วนใหญ่มีสัดส่วนการถือหุ้นโดยสัญชาติไทยประมาณ 51% และต่างชาติ 49% ซึ่งเป็นอัตราเพดานสูงสุดตามที่กฎหมายไทยกำหนด โดยมีสัญชาติผู้ถือหุ้นต่างชาติดังกล่าวหลาย อาทิ ออสเตรเลีย ฝรั่งเศส หมู่เกาะบริติชเวอร์จิน สิงคโปร์ และเยอรมนี เป็นต้น ในขณะที่บริษัทข้ามชาติขนาดใหญ่ที่มีสัดส่วนการถือหุ้นโดยสัญชาติไทยไม่ถึง 100% จะมีสัญชาติผู้ถือหุ้นต่างชาติจาก 2 ประเทศได้แก่ สหรัฐอเมริกา และสหราชอาณาจักร ส่วนบริษัทที่ใช้สิทธิเข้ามาลงทุนประกอบกิจการบัญชีภายใต้สนธิสัญญาไมตรีระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกามีสัดส่วนการถือหุ้นโดยนักลงทุนสัญชาติอเมริกันถึงเกือบ 100%

ตารางที่ 9.4 สัญชาติผู้ถือหุ้นของบริษัทข้ามชาติในธุรกิจบัญชี

ลำดับ ที่	บริษัท	สัญชาติผู้ถือหุ้น (%)							
		ไทย	สหรัฐ อเมริกา	สหราชอาณาจักร	ออสเตรเลีย	ฝรั่งเศส	หมู่เกาะ เวอร์จิน	สิงคโปร์	เยอรมนี
1	บริษัท ไฟร์ชวอเตอร์เฮาส์คูเปอร์ส เอบีเอ เอส จำกัด	100							
2	บริษัท เคพีเอ็มจี ภูมิภาค ไทย สอบบัญชี จำกัด	83.33		16.67					
3	บริษัท ดีลอยท์ ทูช ไร้มัทส์ ไซยศ จำกัด	51	49.00						
4	บริษัท สำนักงาน เอ็นส์ท แอนด์ ยัง จำกัด	100							
5	บริษัท ที่ปรึกษากฎหมายและภาษีอากร ไฟร์ชวอเตอร์เฮาส์คูเปอร์ส จำกัด	100							
6	บริษัท เอ็นส์ทแอนด์ ยัง คอร์ปอเรท เซอร์วิส จำกัด	100							
7	บริษัท สำนักภาษีและกฎหมาย เคพีเอ็มจี ภูมิภาค จำกัด	100							
8	บริษัท เคพีเอ็มจี ภูมิภาค โฮลดิ้งส์ จำกัด	80		20					
9	บริษัท โปรจิติส โอเปอร์เรตติ้ง เซดควอเตอร์ จำกัด	51				0.02	48.98		
10	บริษัท อาร์เอสเอ็ม เนลสัน วิลเลอรี่ (ประเทศไทย) จำกัด	51		10	39				
11	บริษัท เอ็นส์ท แอนด์ ยังเอซีเอส จำกัด	100							
12	บริษัท ฟิอาร์จี-ซูลท์ (ประเทศไทย) จำกัด*	0.01	99.98					0.01	
13	บริษัท อาร์เอสเอ็ม เนลสัน วิลเลอรี่ ออดิท จำกัด	70			30				
14	บริษัท เอช แอล บี (ประเทศไทย) จำกัด	51							49
15	บริษัท โซร์เวีย(ประเทศไทย) จำกัด	100							

หมายเหตุ * บริษัทที่ใช้สิทธิเข้ามาลงทุนประกอบกิจการบัญชีภายใต้สนธิสัญญาไมตรีซึ่งนักลงทุนสัญชาติอเมริกันสามารถถือหุ้น
ได้ 100%

ที่มา :รวบรวมโดยสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

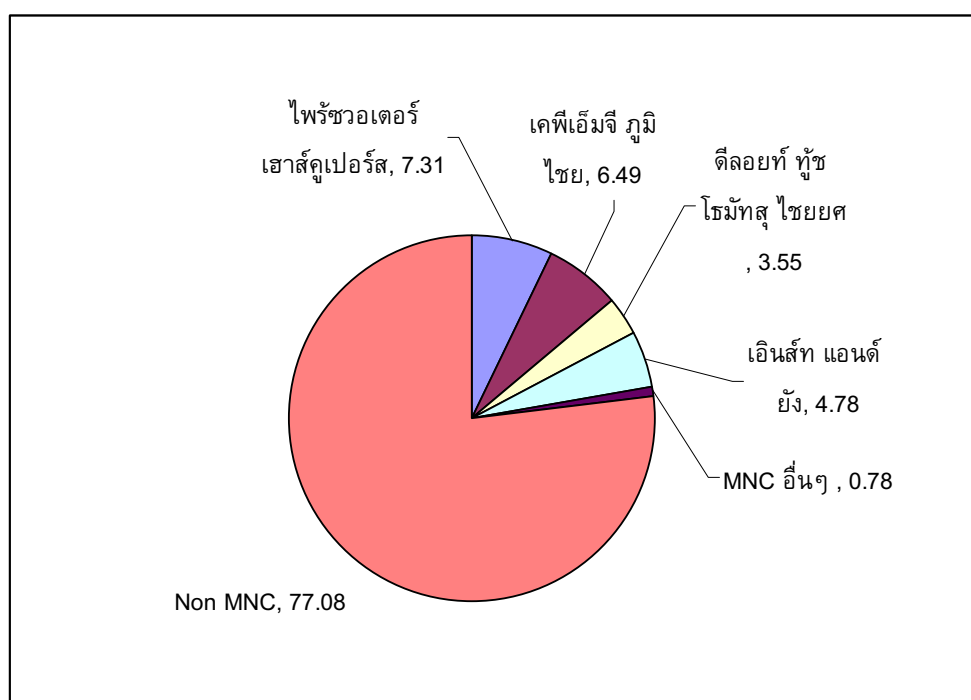
9.2.4 ส่วนแบ่งตลาดของบริษัทข้ามชาติ

หากพิจารณาส่วนแบ่งตลาดของบริษัทข้ามชาติในธุรกิจบัญชีทั้ง 15 บริษัทตามมูลค่า
รายได้ในปี 2547 จำนวน 3,800 ล้านบาท เปรียบเทียบกับยอดรายได้ทั้งหมดของบริษัทใน
ธุรกิจบัญชีจำนวน 16,610 ล้านบาท พบว่า บริษัทข้ามชาติมีส่วนแบ่งรายได้คิดเป็นร้อยละ
22.92 หรือประมาณ 1 ใน 4 ของรายได้ทั้งหมดของบริษัทในธุรกิจบัญชี และหากพิจารณา
โครงสร้างส่วนแบ่งตลาดของบริษัทข้ามชาติแต่ละบริษัททั้ง 15 บริษัทพบว่า ส่วนแบ่งตลาด
สูงสุด 5 อันดับแรกเป็นส่วนแบ่งตลาดของบริษัทข้ามชาติขนาดใหญ่ โดยบริษัทที่มีส่วนแบ่ง
ตลาดสูงสุดอันดับแรกได้แก่ ไฟร์ชวอเตอร์เฮาส์คูเปอร์ส คิดเป็นร้อยละ 7.31 ของส่วนแบ่งตลาด
ในธุรกิจบัญชีทั้งหมด หรือร้อยละ 31.90 ของส่วนแบ่งตลาดของบริษัทข้ามชาติทั้งหมด อันดับ
รองลงมาได้แก่ เคพีเอ็มจี ภูมิภาค มีส่วนแบ่งตลาดคิดเป็นร้อยละ 6.49 ของส่วนแบ่งตลาดใน

ธุรกิจบัญชีทั้งหมด หรือร้อยละ 28.33 ของส่วนแบ่งตลาดของบริษัทข้ามชาติทั้งหมด รองลงมา อันดับที่ 3 และ 4 ได้แก่ เอ็นส์ แอนด์ ยัง และ ดีลอยท์ ทูช ไร้มัทส์ ไชยยศ ตามลำดับ ส่วนบริษัทข้ามชาติอื่นๆ มีส่วนแบ่งตลาดคิดเป็นร้อยละ 0.78 ของส่วนแบ่งตลาดในธุรกิจบัญชีทั้งหมด (ดูรูปที่ 9.3 ประกอบ)

ทั้งนี้ หากพิจารณารายได้ที่นำมาคำนวณส่วนแบ่งตลาดพบว่า 20 บริษัทแรกที่มีรายได้สูงสุดในธุรกิจบัญชี ส่วนใหญ่เป็นบริษัทต่างชาติประกอบด้วย บริษัทข้ามชาติขนาดใหญ่ รวมทั้งบริษัทในเครือของบริษัทเหล่านี้ และบริษัทที่จัดตั้งขึ้นมาเพื่อให้บริการจัดทำบัญชีเฉพาะแก่บริษัทในเครือของตนเองที่มาประกอบธุรกิจในประเทศไทยเท่านั้น อย่างไรก็ตาม คณะผู้วิจัยขอตั้งข้อสังเกตว่า รายได้ที่นำมาคำนวณส่วนแบ่งตลาดนี้อาจรวมถึงรายได้จากการให้บริการด้านอื่นๆ ของบริษัทที่นอกเหนือจากรายได้บริการด้านบัญชี เช่น การให้บริการด้านกฎหมาย การจดทะเบียนบริษัท เป็นต้น ขึ้นอยู่กับการจำแนกประเภทรายได้ในงบการเงินของแต่ละบริษัทโดยทั่วไปแล้ว บริษัทข้ามชาติขนาดใหญ่จะมีบริการที่หลากหลาย ทำให้มีรายได้รวมสูง

รูปที่ 9.3 ส่วนแบ่งตลาดของบริษัทข้ามชาติในธุรกิจบัญชี ปี 2547

หมายเหตุ 1. ไฟร์ชวอเตอร์เฮาส์คูเปอร์ส ประกอบด้วย บริษัท ไฟร์ชวอเตอร์เฮาส์คูเปอร์ส เอบีเอส จำกัด และบริษัท ที่ปรึกษากฎหมายและ

ภาษีอากร ไฟร์ชวอเตอร์เฮาส์คูเปอร์ส จำกัด

2. เคพีเอ็มจี ภูมิไชย ประกอบด้วย บริษัท เคพีเอ็มจี ภูมิไชย สอบบัญชี จำกัด บริษัท สำนักภาษีและกฎหมาย เคพีเอ็มจี ภูมิไชย

จำกัด และบริษัท เคพีเอ็มจี ภูมิไชย โฮลดิ้งส์ จำกัด

3. ดีลอยท์ ทูช ไร้มัทส์ ไชยยศ ประกอบด้วย บริษัท ดีลอยท์ ทูช ไร้มัทส์ ไชยยศ จำกัด

4. เอ็นส์ แอนด์ ยัง ประกอบด้วย บริษัท สำนักงาน เอ็นส์ แอนด์ ยัง จำกัด บริษัท เอ็นส์แอนด์ ยัง คอร์ปอเรท เซอร์วิสเชส

จำกัด และบริษัท เอ็นส์ แอนด์ ยังเอชเอส จำกัด

ที่มา :รวบรวมโดยสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

ตารางที่ 9.5 ผลการดำเนินงานของบริษัทข้ามชาติในธุรกิจบัญชี ปี 2547

หน่วย: บาท

บริษัท	รายได้จากการขาย	ส่วนแบ่งตลาด (%)	กำไรสุทธิก่อนภาษี	ภาษีเงินได้	กำไรสุทธิหลังภาษี	สินทรัพย์
ไพร์ชวอเตอร์เฮาส์คูเปอร์ส	1,214,633,234.00	7.31	107,381,600.00	33,137,395.00	74,244,205.00	454,019,327.00
เคพีเอ็มจี ภูมิภาค	1,078,591,901.00	6.49	65,019,080.00	28,112,311.00	36,906,769.00	409,292,129.00
ดีลอยท์ ทูช ไร้มัทส โซเชียล	589,433,373.00	3.55	39,649,240.00	12,383,293.00	27,265,947.00	268,992,876.00
เอ็นส์ แอนด์ ยัง	794,459,119.00	4.78	59,643,336.00	23,341,533.00	36,301,803.00	334,243,201.00
บริษัท โปรเจกต์ โอเพอร์เรตติ้ง เซดควอเดอร์ จำกัด	53,710,751.00	0.32	7,384,660.00	1,754,938.00	5,629,722.00	29,417,251.00
บริษัท อาร์เอสเอ็ม เนลสัน วิลเลอร์ (ประเทศไทย) จำกัด	34,244,730.00	0.21	-114,559.00	0.00	-114,559.00	37,314,208.00
บริษัท ฟิอาร์จี-ซูลท์ (ประเทศไทย) จำกัด*		0.09	0.00			9,276,425.24
บริษัท อาร์เอสเอ็ม เนลสัน วิลเลอร์ ออดิท จำกัด	12,374,128.00	0.07	-3,258,810.00	0.00	-3,258,810.00	7,894,260.00
บริษัท เอช แอล บี (ประเทศไทย) จำกัด	10,670,172.00	0.06	1,163,690.00	193,464.00	970,226.00	6,448,770.00
บริษัท โซร์เวีย(ประเทศไทย) จำกัด	4,598,850.00	0.03	-1,219,580.00	0.00	-1,219,580.00	3,321,611.00
รวม	3,792,716,258.00	22.92	275,648,657.00	98,922,934.00	176,725,723.00	1,560,220,058.24

หมายเหตุ * บริษัทไม่ได้ส่งงบการเงินตั้งแต่ปี 2545 จึงคำนวณส่วนแบ่งตลาดจากรายได้ของบริษัทในปี 2544

ที่มา :รวบรวมโดยสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

9.3 การประกอบกิจการของบริษัทข้ามชาติในธุรกิจบริการด้านบัญชีที่มี

ผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

การเข้ามาประกอบกิจการของบริษัทข้ามชาติในประเทศไทยในธุรกิจบัญชีส่งผลกระทบในเชิงบวกต่อปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจในหลายด้าน อาทิ การสร้างมูลค่ารายได้ในธุรกิจบัญชี การจ้างงานที่เพิ่มขึ้น มูลค่าภาษีที่บริษัทข้ามชาติจ่ายให้แก่ภาครัฐ ประสิทธิภาพด้านการวิจัยและพัฒนาในอุตสาหกรรมบริการด้านบัญชี เป็นต้น

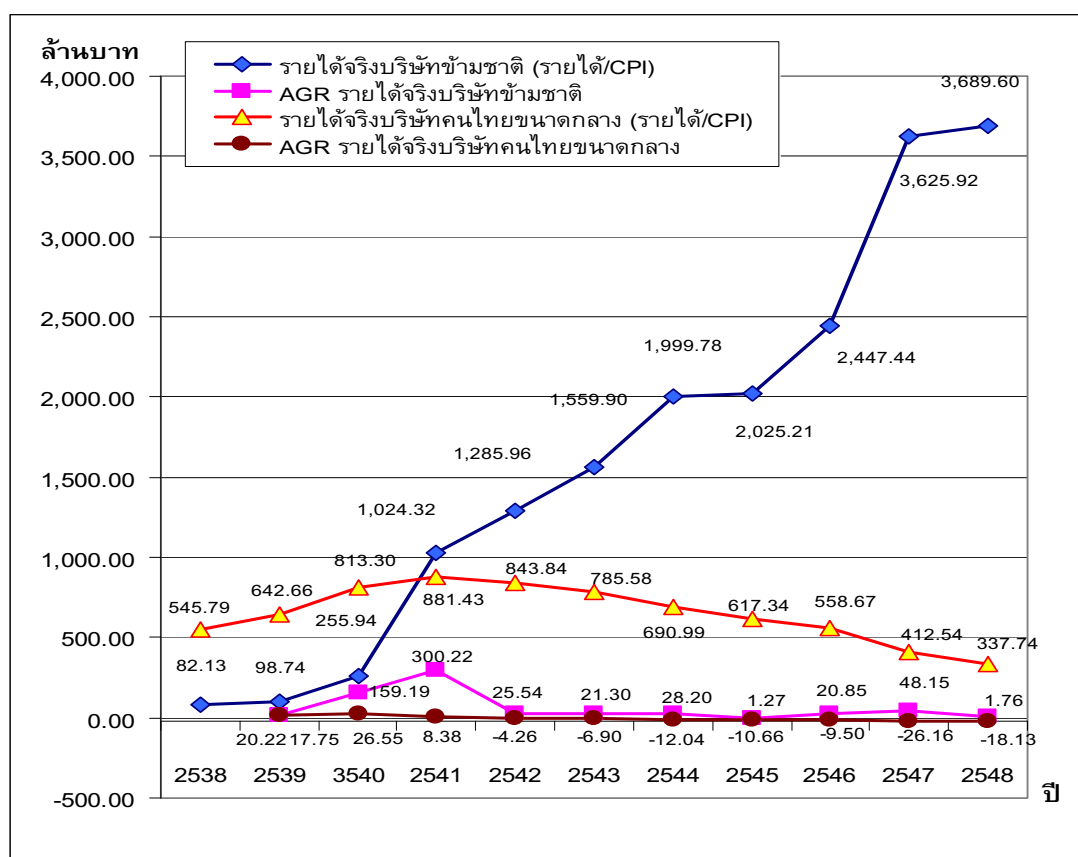
จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลย้อนหลัง 10 ปี พบว่า บริษัทข้ามชาติส่วนใหญ่เริ่มดำเนินกิจการหรือมีผลประกอบการช่วงหลังวิกฤตทางเศรษฐกิจที่มีการปรับปรุงโครงสร้างบริษัทจำนวนมากในปี 2542-2546 เป็นต้นมา มีเพียง 2 บริษัทที่เริ่มประกอบธุรกิจในปี พ.ศ. 2538 โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินการทางเศรษฐกิจ เช่น รายได้ ภาษีเงินได้ การจ้างงาน ฯลฯ ดังที่จะวิเคราะห์ต่อไป

9.3.1 มูลค่ารายได้จากการประกอบกิจการบัญชี

รายได้ของบริษัทข้ามชาติในธุรกิจบัญชีทั้ง 15 บริษัทย้อนหลัง 10 ปีในช่วงที่ผ่านมา มียอดรายได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจาก 65 ล้านบาทในปี 2538 เป็น 4,032 ล้านบาทในปี 2548 หรือยอดรายได้จริง (ปีฐาน 2545) เพิ่มขึ้นจาก 82.13 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2538 เป็น เท่ากับ

3,689.60 ล้านบาท ในปี 2548 คิดเป็นอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 46 ต่อปี โดยมีอัตราการเติบโตรายปี (Annual Growth Rate: AGR) ในช่วงปี 2538-2548 เพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยในแต่ละปี และหากเทียบกับรายได้ของบริษัทคนไทยขนาดกลาง 10 บริษัทแรกที่มีรายได้สูงสุดในปี 2547 พบว่า รายได้จริงของบริษัทคนไทยขนาดกลาง 10 บริษัทในปี 2538 มีมูลค่ารวม 545.79 ล้านบาท โดยเพิ่มขึ้นสูงสุดในปี 2541 จำนวน 881.43 ล้านบาท และลดลงเหลือ 337.74 ล้านบาทในปี 2548 คิดเป็นอัตราการเติบโตเฉลี่ยลดลงร้อยละ 5 ต่อปี โดยจะเห็นได้จากอัตราการเติบโตรายปี (Annual Growth Rate: AGR) ที่ลดลงเรื่อยมาตั้งแต่ปี 2542 ทั้งนี้อาจมีสาเหตุเนื่องจากหลังวิกฤตเศรษฐกิจที่ประเทศไทยต้องการจะยกระดับมาตรฐานของธุรกิจไทยจึงให้ความสำคัญแก่การตรวจสอบบัญชีที่เป็นมาตรฐานสากลมากขึ้น กอปรกับกระแสโลกาภิวัตน์ที่ทำให้มีบริษัทข้ามชาติเข้ามาประกอบธุรกิจในภาคการผลิตและภาคการบริการในประเทศไทยมากขึ้น ซึ่งบริษัทข้ามชาติเหล่านี้มักใช้บริการบัญชีของบริษัทข้ามชาติที่มีบริษัท partner ในทุกประเทศ และมีมาตรฐานในการตรวจสอบบัญชีเป็นที่ยอมรับของหน่วยงานกำกับดูแลในประเทศแม้อีกด้วย (ดูรายละเอียดประกอบในรูปที่ 9.4)

รูปที่ 9.4 รายได้ของบริษัทข้ามชาติและบริษัทคนไทยขนาดกลางในธุรกิจบัญชี
ปี 2538-2548

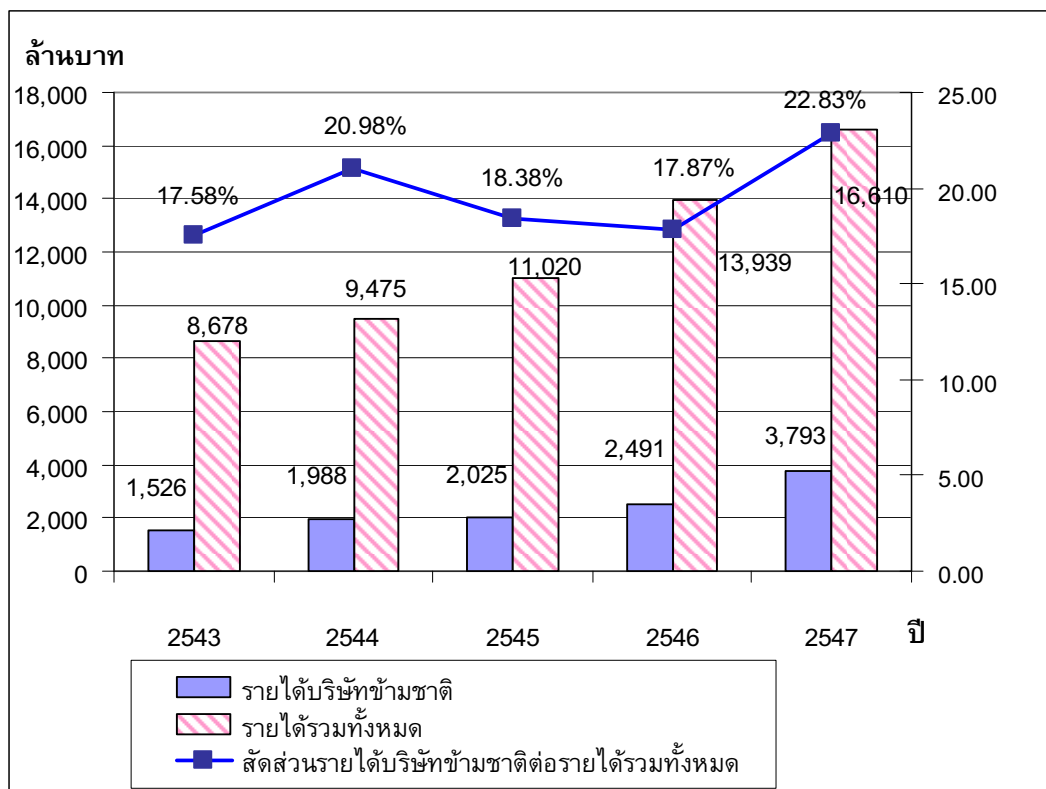

หมายเหตุ: ดัชนีราคาผู้บริโภค (CPI) ปีฐาน 2545

ที่มา: รวบรวมโดยสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

หากเปรียบเทียบรายได้ของบริษัทข้ามชาติต่อรายได้ของอุตสาหกรรมบริการบัญชีทั้งหมดตามรูปที่ 9.5 จะเห็นได้ว่า สัดส่วนรายได้ของบริษัทข้ามชาติต่อรายได้รวมทั้งหมดของธุรกิจบัญชีในแต่ละปีเพิ่มจากร้อยละ 17.58 ในปี 2543 เป็นร้อยละ 22.83 ในปี 2547 อย่างไรก็ตาม ข้อมูลรายได้ที่นำมาวิเคราะห์ข้างต้นนี้มีข้อจำกัดค่อนข้างมากเนื่องจากตัวเลขรายได้ของบริษัทข้ามชาติที่นำมาวิเคราะห์อาจรวมรายได้จากธุรกิจอื่นๆ ด้วย เช่น บริการที่ปรึกษาด้านกฎหมาย การเงิน และการบริหารจัดการ เนื่องจากบริษัทข้ามชาติเหล่านี้มีบริการที่ค่อนข้างหลากหลาย ทำให้รายได้ที่นำมาวิเคราะห์อาจสูงเกินควร แต่ในขณะเดียวกัน รายได้รวมของธุรกิจนี้ที่ใช้เป็นตัวหารก็อาจจะสูงเกินควรเช่นกัน เนื่องจากมีบริษัทบัญชีหลายรายที่ให้บริการเฉพาะแก่บริษัทในเครือเท่านั้น เช่น บริษัทเอ็กซอนโมบิล จำกัด บริษัทซีเมนต์ไทยการบัญชี จำกัด เป็นต้น หรือบริษัทที่ประกอบธุรกิจอื่นๆ เป็นหลัก โดยมีรายได้ส่วนน้อยจากธุรกิจด้านบัญชี

รูปที่ 9.5 การเปรียบเทียบรายได้ของบริษัทข้ามชาติต่อรายได้รวมของธุรกิจบัญชีในปี 2543-2547

ที่มา :รวบรวมโดยสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

การที่บริษัทบัญชีข้ามชาติขนาดใหญ่หรือ Big Four มีรายได้จากการให้บริการด้านบัญชีในสัดส่วนที่ค่อนข้างสูงนั้น สาเหตุสำคัญเนื่องมาจากการให้บริการแก่บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ซึ่งต้องใช้มาตรฐานการให้บริการด้านบัญชีที่มีคุณภาพในระดับสากล จากข้อมูลตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในปี 2547 พบว่ามีบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ทั้งสิ้น

433 บริษัท ซึ่งใช้บริการตรวจสอบบัญชีกับบริษัทบัญชีในประเทศไทยจำนวน 20 บริษัท โดยใช้ บริการตรวจสอบบัญชีกับ Big Four จำนวน 283 บริษัท หรือคิดเป็นร้อยละ 65.35 ของจำนวน บริษัทจดทะเบียนทั้งหมด บริษัทที่ให้บริการกับบริษัทจดทะเบียนมากที่สุดได้แก่ เอ็นส์ แอนด์ ยัง จำนวน 149 บริษัท หรือร้อยละ 34.41 รองลงมาคือ เคพีเอ็มจี ภูมิไชย ไพรัชวอเตอร์เฮาส์คู เเปอร์ส และดีลอยท์ ทูซ โรมัทส์ ไชยยศ จำนวน 77 บริษัท 34 บริษัท และ 23 บริษัทตามลำดับ ส่วนบริษัทบัญชีอีก 16 บริษัทที่ให้บริการกับบริษัทจดทะเบียนจำนวน 150 บริษัทที่เหลือ ส่วน ใหญ่เป็นบริษัทบัญชีขนาดกลางของคนไทย เช่น สำนักงานสอบบัญชี ดี ไอ เอ บริษัท บัญชีกิจ เป็นต้น โดยมีบริษัทบัญชีข้ามชาติขนาดกลางเพียงไม่กี่บริษัทที่ให้บริการกับบริษัทจดทะเบียน

9.3.2 ภาษีที่จ่ายให้แก่ภาครัฐ

ภาษีเงินได้นิติบุคคลที่บริษัทข้ามชาติจ่ายให้แก่ภาครัฐจากการประกอบกิจการบัญชีใน ประเทศไทย ในปี 2538-2548 มีมูลค่าทั้งสิ้น 491.85 ล้านบาท โดยในปี 2538 มียอดภาษีที่จ่ายให้แก่ ภาครัฐทั้งสิ้น 1.3 ล้านบาทซึ่งเป็นภาษีของบริษัทข้ามชาติขนาดใหญ่เพียง 1 บริษัท และในปี 2548 มี ภาษีที่จ่ายให้รัฐจำนวน 109.99 ล้านบาทจากภาษีของบริษัทข้ามชาติ 12 บริษัท⁴

จากรูปที่ 9.6 จะเห็นได้ว่า มูลค่าภาษีเงินได้จริง (ปีฐาน 2545) เพิ่มขึ้นจาก 1.64 ล้านบาท ใน ปี พ.ศ. 2538 เป็น 100.63 ล้านบาท ในปี 2548 คิดเป็นอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 51 ต่อปี โดย อัตราการเปลี่ยนแปลงในแต่ละปีโดยทั่วไปแล้วจะสูงกว่าบริษัทคนไทยขนาดกลางยกเว้นในปี 2544 และอัตราการเติบโตรายปี (Annual Growth Rate: AGR) เพิ่มขึ้นและลดลงเป็นช่วงๆ โดยเฉพาะในปี 2540-2541 มีอัตราการเติบโตรายปีเพิ่มขึ้นสูงมาก และลดลงในปี 2542 อย่างรวดเร็ว และหากเทียบกับภาษีเงินได้จริงของบริษัทคนไทยขนาดกลาง 10 บริษัทแรกที่มีรายได้สูงสุดในปี 2547 พบว่า ภาษี เงินได้ของบริษัทคนไทยขนาดกลาง 10 บริษัทในปี 2538 มีมูลค่ารวม 13.75 ล้านบาท โดยลดลง ต่ำสุดในปี 2540 จำนวน 4.30 ล้านบาท และเพิ่มขึ้นสูงสุดในปี 2544 จำนวน 15.79 ล้านบาท และ ลดลงเหลือ 12.73 ล้านบาทในปี 2548 คิดเป็นอัตราการเติบโตเฉลี่ยลดลงร้อยละ 1 ต่อปี โดยจะเห็น ได้จากอัตราการเติบโตรายปี (Annual Growth Rate: AGR) ที่ขึ้นลงตลอดเวลาในช่วงปี 2538-2548

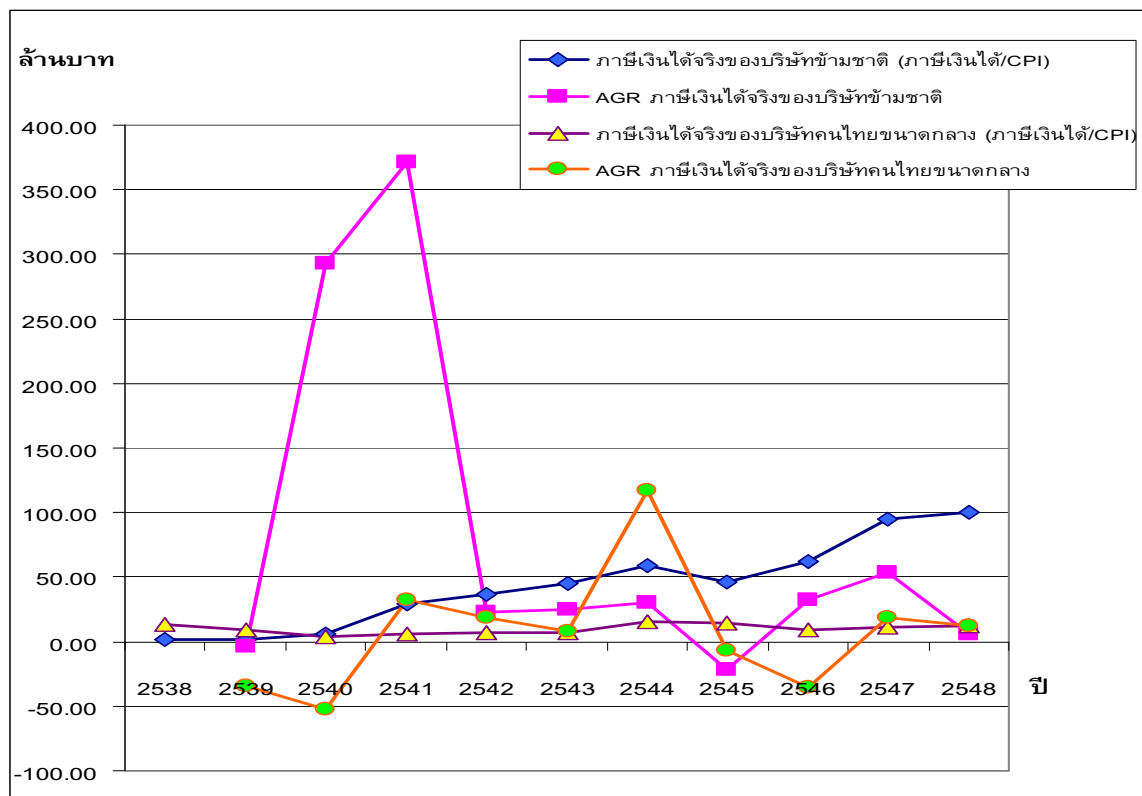
อัตราการเติบโตรายปีของภาษีเงินได้จริงของบริษัทข้ามชาติเพิ่มขึ้นอย่างมากในช่วงปี 2540-2541 อาจมีสาเหตุเนื่องจากเหตุการณ์วิกฤตเศรษฐกิจที่รัฐบาลมอบหมายให้บริษัทบัญชีข้าม ชาติตรวจสอบการทำ Due diligence ของบริษัทการเงิน 50 บริษัทของประเทศไทยที่ประสบปัญหา อย่างหนักในช่วงเวลาดังกล่าว ในขณะที่บริษัทบัญชีขนาดกลางของคนไทยกลับมีอัตราการเติบโต รายปีของภาษีเงินได้จริงลดลงซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงรายได้ของบริษัทบัญชีขนาดกลางของคนไทยใน ช่วงเวลาดังกล่าวที่ลดลงเช่นกันเนื่องจากได้รับผลกระทบในทางลบจากวิกฤตเศรษฐกิจ ภายในประเทศไทย เหตุการณ์หลังช่วงวิกฤตเศรษฐกิจพบว่า บริษัทเอกชนในประเทศไทยหันมาให้

⁴ อีก 3 บริษัทยังไม่มีการส่งงบการเงินปี 2548

ความสำคัญกับการบริการบัญชีที่ได้มาตรฐานของบริษัทบัญชีข้ามชาติมากขึ้น ทำให้บริษัทบัญชีข้ามชาติมีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องส่งผลให้มีการจ่ายภาษีเงินได้เพิ่มมากขึ้นด้วย แต่บริษัทบัญชีขนาดกลางของคนไทยกลับมีรายได้ลดลงอย่างต่อเนื่องส่งผลให้ภาษีเงินได้ของบริษัทบัญชีขนาดกลางของคนไทยลดลงเช่นกัน (ดูรูปที่ 9.6 ประกอบ)

หากพิจารณาภาษีเงินได้เป็นรายบริษัทพบว่า บริษัทข้ามชาติขนาดใหญ่มีสัดส่วนภาษีเงินได้ที่ค่อนข้างสูงเมื่อเปรียบเทียบกับบริษัทขนาดกลาง กล่าวคือ บริษัทที่มีมูลค่าภาษีเงินได้สูงสุด 6 อันดับแรกเป็นบริษัทข้ามชาติขนาดใหญ่ โดยมีมูลค่าภาษีเงินได้ในช่วงปี 2538-2548 รวมกันสูงถึง 471.28 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 95.82 ของยอดภาษีเงินได้ของบริษัทข้ามชาติทั้งหมด

รูปที่ 9.6 ภาษีเงินได้ของบริษัทข้ามชาติและบริษัทคนไทยขนาดกลางในธุรกิจบัญชี
ปี 2538-2548

รายการ	หน่วย	2538	2539	2540	2541	2542	2543	2544	2545	2546	2547	2548
ภาษีเงินได้จริงของบริษัทข้ามชาติ (ภาษีเงินได้/CPI)	(ล้านบาท)	1.64	1.58	6.23	29.36	36.17	45.22	58.83	46.36	61.61	94.57	100.63
ภาษีเงินได้จริงของบริษัทคนไทยขนาดกลาง (ภาษีเงินได้/CPI)	(ล้านบาท)	13.75	9.09	4.30	5.69	6.73	7.28	15.79	14.77	9.49	11.31	12.73
AGR ภาษีเงินได้จริงของบริษัทข้ามชาติ	%		-3.68	293.41	371.49	23.16	25.04	30.10	-21.19	32.88	53.50	6.41
AGR ภาษีเงินได้จริงของบริษัทคนไทยขนาดกลาง	%		-33.85	-52.70	32.34	18.30	8.17	116.76	-6.41	-35.74	19.10	12.53

หมายเหตุ: ดัชนีราคาผู้บริโภค (CPI) ปีฐาน 2545

ที่มา: รวบรวมโดยสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

9.3.3 การจ้างงาน

บริษัทข้ามชาติที่เข้ามาประกอบกิจการบัญชีในประเทศไทยสามารถนำเงินทุนเข้ามาลงทุนในประเทศไทยได้ รวมทั้งสามารถจ้างผู้เชี่ยวชาญต่างชาติ หรือกรรมการต่างชาติเข้ามาบริหารจัดการบริษัทในประเทศไทยได้ตามที่กฎหมายกำหนด แต่บริษัทข้ามชาติจำเป็นต้องจ้างนักบัญชี และผู้ตรวจสอบบัญชีในประเทศไทยซึ่งมีคุณสมบัติตามที่กฎหมายไทยกำหนด เนื่องจากวิชาชีพบัญชีเป็นอาชีพสงวนตาม พ.ร.บ. การทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2521

กฎหมายวิชาชีพทางบัญชีกำหนดให้นักบัญชีที่จะสามารถสอบบัญชีได้จะต้องเป็นผู้สอบบัญชีที่ได้รับอนุญาต (Certified Public Accountant หรือ CPA) ซึ่งสภาวิชาชีพบัญชีเป็นผู้จัดสอบใบอนุญาต โดยมีวิชาสอบ 5 วิชา คือ การบัญชี การสอบบัญชี 1 การสอบบัญชี 2 กฎหมายที่ใช้ในวิชาชีพบัญชี และการใช้คอมพิวเตอร์ในการจัดทำและตรวจสอบบัญชี โดยผู้มีสิทธิ์สอบใบอนุญาตจะต้องเป็นสมาชิกสภาวิชาชีพบัญชี มีวุฒิปริญญาตรีด้านการบัญชีจากสถาบันที่สภาวิชาชีพบัญชีรับรอง มีประสบการณ์สอบบัญชี 3 ปีขึ้นไป และเข้าหลักสูตรอบรมที่จัดโดยสภาวิชาชีพบัญชี เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม แม้กฎหมายอนุญาตให้ผู้ที่ไม่มีสัญชาติไทยเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาต และผู้ทำบัญชีได้ แต่กฎหมายกำหนดว่าต้องมีความรู้ภาษาไทยเพียงพอที่จะทำบัญชีหรือจัดทำรายงานเป็นภาษาไทยได้ และต้องมีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย รวมทั้งต้องมีความรู้ด้านมาตรฐานการบัญชีและกฎหมายภาษีอากรของไทยด้วย บริษัทข้ามชาติจึงจำเป็นต้องจ้างนักบัญชี และผู้ตรวจสอบบัญชีที่เป็นคนไทย เพราะคงเป็นเรื่องยากที่คนต่างด้าวจะสามารถรู้ภาษาไทยได้อย่างถ่องแท้ หรือมีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่กฎหมายไทยกำหนด ปัจจุบันมีผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในประเทศไทยประมาณ 7,000-8,000 คน ประกอบด้วยผู้สอบบัญชีทั้งของบริษัทข้ามชาติและของผู้ประกอบการไทย ซึ่งหากธุรกิจบัญชีมีการขยายตัวมากขึ้น กอปรกับบริษัทข้ามชาติเข้ามาประกอบกิจการในธุรกิจบัญชีในประเทศไทยมากขึ้น อัตราการจ้างงานสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีสัญชาติไทยจะเพิ่มมากขึ้นด้วยตามความต้องการของตลาดในอนาคต

9.3.4 การวิจัยและพัฒนา

ธุรกิจบริการด้านบัญชีจะเน้นเรื่องการวิจัยและพัฒนาใน 2 ประเด็นหลักได้แก่ ประสิทธิภาพการให้บริการด้านบัญชี และการพัฒนาบุคลากรในวิชาชีพบัญชี โดยประสิทธิภาพการให้บริการด้านบัญชีจะถูกกำหนดโดยมาตรฐานการบัญชี และมาตรฐานการสอบบัญชี ซึ่งในปัจจุบันทั้งภาครัฐและสภาวิชาชีพบัญชีมีนโยบายเร่งปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีและมาตรฐานการสอบบัญชีในด้านต่างๆ ให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องใช้บุคลากรที่มีความสามารถและความชำนาญในวิชาชีพบัญชีเพิ่มมากขึ้น

จากการสัมภาษณ์บริษัทข้ามชาติขนาดใหญ่พบว่า บริษัทแม่ในต่างประเทศมีการจัดทำระบบฐานข้อมูล ความรู้ทางด้านวิชาการ และมาตรฐานการตรวจสอบบัญชีระหว่างประเทศ เป็นต้น โดยบริษัทสมาชิกในแต่ละประเทศสามารถเข้าใช้ฐานข้อมูลดังกล่าวเพื่อเรียนรู้ ทดสอบความรู้ และพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานตามมาตรฐานที่บริษัทแม่กำหนดไว้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งการที่บริษัทแม่มีการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีในด้านต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการประกอบธุรกิจบัญชีให้แก่บริษัทข้ามชาติในประเทศไทยจะช่วยผลักดันคุณภาพการให้บริการด้านบัญชี และส่งผลให้บุคลากรไทยมีการพัฒนาทักษะด้านวิชาชีพบัญชีเพิ่มมากขึ้น

นอกจากนี้ บริษัทข้ามชาติยังมีการตรวจสอบคุณภาพการบริหารจัดการระหว่างบริษัทแม่กับบริษัทข้ามชาติในประเทศไทย โดยการส่งบุคลากรของแต่ละแห่งไปตรวจสอบบริษัทสมาชิกในประเทศอื่น ๆ เพื่อช่วยควบคุมคุณภาพการบริหารจัดการและการให้บริการให้อยู่ในมาตรฐานเดียวกันตามที่บริษัทแม่กำหนด

9.4 ผลกระทบทางสังคมจากการเข้ามาประกอบกิจการของบริษัทข้ามชาติในธุรกิจบริการด้านบัญชี

ผลกระทบทางสังคมจากการเข้ามาประกอบกิจการของบริษัทข้ามชาติในธุรกิจบัญชีสามารถจำแนกได้ใน 3 ลักษณะคือ การโอนกำไรออกนอกประเทศ การผูกขาดตลาดของบริษัทข้ามชาติ และผลกระทบต่อบริษัทคู่แข่งที่เป็นผู้ประกอบการไทยในธุรกิจบัญชี และสืบเนื่องจากธุรกิจบัญชีเป็นธุรกิจใญ่ภาคบริการจึงไม่มีประเด็นผลกระทบทางด้านการนำเข้า และปัญหาสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นผลกระทบที่เกิดกับธุรกิจใญ่ภาคการผลิต

9.4.1 การโอนกำไรออกนอกประเทศ

การโอนกำไรออกนอกประเทศกระทำไ้โดยบริษัทมีนโยบายจ่ายค่าตอบแทนในลักษณะเงินปันผลจากกำไรสุทธิไปยังผู้ถือหุ้นต่างชาติ ซึ่งหากพิจารณาสัดส่วนผู้ถือหุ้นของบริษัทข้ามชาติในธุรกิจบัญชีพบว่า ผู้ถือหุ้นของบริษัทข้ามชาติขนาดใหญ่ส่วนมากเป็นผู้ถือหุ้นสัญชาติไทย 100% จึงไม่มีการโอนกำไรออกนอกประเทศเนื่องจากไม่มีผู้ถือหุ้นต่างชาติ ส่วนบริษัทขนาดกลางลงมาบางบริษัทมีผลประกอบการขาดทุนสุทธิจึงไม่สามารถจ่ายเงินปันผลจากกำไรสุทธิได้ ซึ่งการจ่ายเงินปันผลขึ้นอยู่กับนโยบายของแต่ละบริษัท โดยทั่วไปบริษัทจะจ่ายเงินปันผลร้อยละ 10 ของกำไรสุทธิ

อย่างไรก็ตาม จากการตรวจสอบงบการเงินของบริษัทข้ามชาติจากฐานข้อมูลของบริการ Business online ในช่วงปี 2538-2548 พบว่า มีเพียง 4 บริษัทที่มีการจ่ายเงินปันผลในช่วงเวลาดังกล่าว ได้แก่ บริษัท ไพร์ชวอเตอร์เฮาส์คูเปอร์ส เอบีเอเอส จำกัด บริษัท สำนักงาน เอ็นส์ แอนด์ ยัง จำกัด บริษัท ที่ปรึกษากฎหมายและภาษีอากร ไพร์ชวอเตอร์เฮาส์คูเปอร์ส จำกัด และบริษัท เอ็นส์แอนด์ ยัง คอร์ปอเรท เซอร์วิสเชส จำกัด (ดูรายละเอียดประกอบใน

ตารางที่ 9.6) ซึ่งทั้ง 4 บริษัทมีผู้ถือหุ้นสัญชาติไทย 100% จึงไม่มีการโอนกำไรออกนอกประเทศ ซึ่งอาจสรุปได้ว่า บริษัทบัญชีข้ามชาติไม่มีการโอนกำไรออกนอกประเทศในช่วงเวลาดังกล่าว

ตารางที่ 9.6 การจ่ายเงินปันผลของบริษัทบัญชีข้ามชาติในช่วงปี 2538-2548

ลำดับ ที่	บริษัท	สัญชาติ ผู้ถือหุ้น	ปี										
			2538	2539	3540	2541	2542	2543	2544	2545	2546	2547	2548
1	บริษัท ไฟร์ชวอเตอร์เฮาส์คูเปอร์ส เอปีเอส จำกัด	ไทย						✓	✓	✓	✓		
2	บริษัท เคพีเอ็มจี ภูมิภาค สอบบัญชี จำกัด	ไทย- สหราชอาณาจักร											
3	บริษัท ดีลอยท์ ทูช ไร้มัทส์ ไชยยศ จำกัด	ไทย- สหรัฐอเมริกา											
4	บริษัท สำนักงาน เอ็นส์ท แอนด์ ยัง จำกัด	ไทย				✓		✓					
5	บริษัท ที่ปรึกษากฎหมาย และภาษีอากร ไฟร์ชว อเตอร์เฮาส์คูเปอร์ส จำกัด	ไทย					✓	✓	✓	✓	✓		
6	บริษัท เอ็นส์ทแอนด์ ยัง คอร์ปอเรท เซอร์วิสเชส จำกัด	ไทย				✓		✓					
7	บริษัท สำนักภาษีและ กฎหมาย เคพีเอ็มจี ภูมิภาค ไชยยศ จำกัด	ไทย											
8	บริษัท เคพีเอ็มจี ภูมิภาค โซลดิ้งส์ จำกัด	ไทย- สหราชอาณาจักร											
9	บริษัท โปรจิติส โอเปอร์เร ติง เฮดควอเตอร์ จำกัด	ไทย-ฝรั่งเศส- หมู่เกาะเวอร์จิน											
10	บริษัท อาร์เอสเอ็ม เนลสัน วิลเลอว์ (ประเทศไทย) จำกัด	ไทย- ออสเตรเลีย- สหราชอาณาจักร											
11	บริษัท เอ็นส์ท แอนด์ ยังเอ ซีเอส จำกัด	ไทย											
12	บริษัท ฟิอาร์จี-ซูลท์ (ประเทศไทย) จำกัด	สหรัฐอเมริกา											
13	บริษัท อาร์เอสเอ็ม เนลสัน วิลเลอว์ ออดิท จำกัด	ไทย-ออสเตรเลีย											
14	บริษัท เอส แอล บี (ประเทศไทย) จำกัด	ไทย-เยอรมนี											
15	บริษัท โซร์เวีย(ประเทศ ไทย) จำกัด	ไทย											

หมายเหตุ : ข้อมูลเงินปันผลจากฐานข้อมูลงบการเงินของบริการ Business online เป็นข้อมูลที่ยังไม่สมบูรณ์เนื่องจากบางบริษัทไม่มีการรายงาน การจ่ายเงินปันผล หรือไม่มีการรายงานข้อมูลล่าสุดไว้

ที่มา :ฐานข้อมูลงบการเงินของบริการ Business online

9.4.2 การผูกขาดตลาดของบริษัทข้ามชาติ

จากที่กล่าวไว้ข้างต้น บริษัทข้ามชาติ 15 บริษัทที่มีส่วนแบ่งรายได้คิดเป็นร้อยละ 22.92 หรือประมาณ 1 ใน 4 ของรายได้ทั้งหมดของบริษัทในธุรกิจบัญชีซึ่งเป็นส่วนแบ่งที่ไม่มากนัก รายใหญ่ที่สุดมีส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 4.90 แต่ส่วนแบ่งตลาดของบริษัท 5 อันดับแรกสูงถึงร้อยละ 19.10 ของรายได้ทั้งหมดของบริษัทในธุรกิจบัญชี หรือร้อยละ 83.35 ของรายได้ของบริษัทข้ามชาติทั้งหมด แต่ถึงกระนั้นก็ยังไม่สามารถสรุปได้ว่าตลาดธุรกิจบริการบัญชีผูกขาดแต่อย่างใดเนื่องจากการผูกขาดมักเกิดขึ้นในกรณีที่ผู้ประกอบการรายเดียวมีส่วนแบ่งตลาดมากกว่าร้อยละ 40 ขึ้นไป

สภาพการแข่งขันโดยรวมของธุรกิจบัญชีในประเทศไทยไม่น่าถือว่ามี การผูกขาดตลาดของบริษัทข้ามชาติเนื่องจากบริษัทข้ามชาติโดยเฉพาะบริษัทข้ามชาติขนาดใหญ่มีจำนวนหลายบริษัท ทำให้เกิดการแข่งขันระหว่างบริษัทข้ามชาติด้วยกัน อย่างไรก็ตาม บริษัทบัญชีข้ามชาติอาจผูกขาดกลุ่มลูกค้าที่เป็นบริษัทข้ามชาติ เนื่องจากบริษัทเหล่านี้มักมีนโยบายที่จะใช้บริการจากบริษัทที่ปรึกษาด้านบัญชีบริษัทเดียวสำหรับบริษัทในเครือที่ประกอบธุรกิจในประเทศต่างๆ ทั่วโลกจึงใช้บริษัทบัญชีที่ใช้ชื่อเดียวกับบริษัทบัญชีที่สำนักงานใหญ่ของบริษัทใช้ การผูกขาดดังกล่าวมิได้เกิดจากพฤติกรรมของบริษัทบัญชีข้ามชาติหากแต่เกิดจากความได้เปรียบในการมีมาตรฐานในการดำเนินการและในการให้บริการที่เป็นสากลและการมีเครือข่ายที่ครอบคลุมทั่วโลก

9.4.3 ผลกระทบต่อบริษัทคู่แข่งที่เป็นผู้ประกอบการไทยในธุรกิจบัญชี

การที่บริษัทข้ามชาติขนาดใหญ่มีส่วนแบ่งตลาดที่สูงกว่าบริษัทขนาดเล็กที่เป็นผู้ประกอบการไทย สาเหตุส่วนหนึ่งอาจเกิดจากมูลค่ารายได้ของบริษัทข้ามชาติส่วนใหญ่มาจากการให้บริการลูกค้าที่เป็นบริษัทขนาดใหญ่หรือบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ซึ่งการให้บริการแต่ละบริษัทมีอัตราค่าบริการค่อนข้างสูง ในขณะที่บริษัทที่ไม่ใช่บริษัทข้ามชาติหรือบริษัทที่ดำเนินการโดยคนไทยซึ่งเป็นบริษัทขนาดกลางและขนาดเล็กจะให้บริการลูกค้าที่เป็นธุรกิจขนาดกลางหรือขนาดเล็กเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งการให้บริการลูกค้าที่เป็นกลุ่มเป้าหมายคนละกลุ่มกันในลักษณะเช่นนี้อาจยังไม่ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการไทยมากนักโดยเฉพาะผู้ประกอบการไทยที่ไม่สนใจกลุ่มลูกค้าขนาดใหญ่

อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการไทยอาจได้รับผลกระทบจากการดำเนินธุรกิจของบริษัทข้ามชาติได้ใน 2 กรณีคือ หากบริษัทข้ามชาติหันมาให้บริการลูกค้าขนาดกลางและขนาดเล็กซึ่งเป็นกลุ่มลูกค้าหลักของผู้ประกอบการไทย หรือในกรณีที่ผู้ประกอบการไทยต้องการให้บริการกลุ่มลูกค้าขนาดใหญ่หรือลูกค้าในตลาดหลักทรัพย์เพิ่มมากขึ้น ซึ่งผู้ประกอบการไทยจะเสียเปรียบผู้ประกอบการข้ามชาติหากต้องแข่งขันการให้บริการในกลุ่มลูกค้าเดียวกัน เนื่องจากบริษัทข้ามชาติมีมาตรฐานการให้บริการด้านบัญชี และคุณภาพการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพมากกว่า แต่ผู้ประกอบการไทยอาจได้เปรียบเรื่องอัตราการให้บริการที่ถูกกว่าบริษัทข้ามชาติ ซึ่งหาก

ผู้ประกอบการไทยมีการพัฒนาความรู้ การบริหารจัดการ และมาตรฐานการให้บริการด้านบัญชีเพิ่มมากขึ้นจะช่วยให้ผู้ประกอบการไทยสามารถแข่งขันกับบริษัทข้ามชาติได้มากขึ้นในอนาคต

9.5 ยุทธศาสตร์การลงทุนของบริษัทข้ามชาติ

การเข้ามาประกอบกิจการในธุรกิจบัญชีของบริษัทข้ามชาติในประเทศไทยเกี่ยวข้องกับกฎระเบียบของไทยใน 2 ลักษณะคือ การเข้ามาลงทุนประกอบกิจการด้านบัญชี และการให้บริการด้านวิชาชีพบัญชีในประเทศไทย ซึ่งกฎระเบียบของไทยมีทั้งมาตรการที่เป็นการส่งเสริมการลงทุน และมาตรการที่เป็นข้อบังคับด้านการลงทุนในภาคบริการ และในวิชาชีพสงวนด้านบัญชี ดังนั้น การกำหนดยุทธศาสตร์การลงทุนของบริษัทข้ามชาติสำหรับการเข้ามาลงทุนในประเทศไทยจึงต้องคำนึงถึงกฎระเบียบเหล่านี้ด้วย (ดูรายละเอียดในบทที่ 3) เนื่องจากเป็นตัวแปรสำคัญในการตัดสินใจเข้ามาประกอบกิจการบัญชีในประเทศไทย

9.5.1 เหตุผลในการเข้ามาประกอบกิจการของบริษัทข้ามชาติ

บริษัทข้ามชาติที่เข้ามาประกอบกิจการบัญชีในประเทศไทยมีรูปแบบการลงทุนที่แตกต่างกันออกไป อาทิ การเข้ามาในลักษณะหุ้นส่วนธุรกิจ (Partnership) การเข้ามาในลักษณะกิจการสาขาของบริษัทต่างชาติ (Franchise) การเข้ามาในลักษณะกิจการร่วมค้า (Joint Venture) และการเข้ามาโดยใช้สิทธิภายใต้สนธิสัญญาไมตรี (Treaty of Amity) เป็นต้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ อาทิ การเปิดเสรีการลงทุน สิทธิภายใต้สนธิสัญญาไมตรี และสิทธิประโยชน์อื่นๆ ที่ได้รับตามกฎหมายไทย

กฎระเบียบการลงทุนของประเทศไทยในปัจจุบันเปิดเสรีให้นักลงทุนต่างชาติเข้ามาประกอบกิจการในภาคการผลิตได้เต็มที่ 100% ทำให้นักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนในภาคการผลิตเพิ่มมากขึ้น โดยการเข้ามาจัดตั้งนิติบุคคลเพื่อดำเนินธุรกิจในประเทศไทย ซึ่งอาจเป็นเหตุให้บริษัทข้ามชาติด้านบัญชีเล็งเห็นถึงปริมาณความต้องการของตลาดธุรกิจบริการด้านบัญชีในประเทศไทยที่มีเพิ่มมากขึ้น โดยบริษัทข้ามชาติที่เข้ามาให้บริการด้านบัญชีในประเทศไทยเป็นบริษัทขนาดใหญ่ และขนาดกลางที่มีบริษัทแม่และบริษัทสมาชิกสาขาอื่นๆ ให้บริการด้านบัญชีอยู่ในหลายประเทศ ซึ่งบริษัทแม่ของบริษัทข้ามชาติให้บริการลูกค้าในต่างประเทศ และบริษัทลูกค้าดังกล่าวมีบริษัทในเครือที่เข้ามาประกอบกิจการในประเทศไทย ทำให้บริษัทข้ามชาติที่เข้ามาให้บริการด้านบัญชีในประเทศไทยสามารถให้บริการด้านบัญชีกับลูกค้าที่ใช้บริการด้านบัญชีกับบริษัทแม่อยู่ก่อนแล้ว ซึ่งถือเป็นความได้เปรียบด้านฐานลูกค้าในประเทศไทยของบริษัทข้ามชาติเหล่านี้

บริษัทข้ามชาติยังมีความได้เปรียบบริษัทบัญชีภายในประเทศอีกประการหนึ่งคือ ศักยภาพในการให้บริการ กล่าวคือ บริษัทข้ามชาติมีการบริหารจัดการที่เป็นระบบ และมีการพัฒนาความรู้และเทคโนโลยีสำหรับองค์กรและบุคลากรให้อยู่ในระดับมาตรฐานสากลอย่าง

ต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือในการให้บริการด้านบัญชีแก่นิติบุคคลในประเทศไทย โดยเฉพาะนิติบุคคลขนาดใหญ่ที่ต้องการใช้บริการกับบริษัทบัญชีที่มีคุณภาพเพื่อช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่องค์กรของตน ในขณะที่บริษัทบัญชีขนาดกลางและขนาดเล็กที่ดำเนินธุรกิจโดยคนไทยจะให้บริการแก่ลูกค้าคนไทยซึ่งเป็นบริษัทขนาดกลางและขนาดเล็ก หากต้องการให้บริการแก่ลูกค้าที่เป็นบริษัทขนาดใหญ่จำเป็นต้องพัฒนามาตรฐานการให้บริการด้านบัญชีให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้การเปิดเสรีการลงทุนจะกำหนดให้นักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนในภาคบริการได้ไม่เกินร้อยละ 49 แต่ประเทศไทยได้ให้สิทธิกับนักลงทุนสัญชาติอเมริกันเข้ามาลงทุนประกอบกิจการในธุรกิจบัญชีได้เต็มที่ 100% ภายใต้สนธิสัญญาไมตรีระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา นอกจากนี้ ประเทศไทยยังให้สิทธิแก่นักลงทุนต่างชาติที่เข้ามาประกอบกิจการในประเทศไทย ดังจะเห็นได้จากสภาพแวดล้อมในการลงทุนที่ประเทศไทยไม่มีข้อจำกัดในการเคลื่อนย้ายเงินทุน อาทิ สิทธิในการส่งออกเงินตราต่างประเทศโดยไม่มีข้อจำกัด การแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ การนำเงินเข้ามาลงทุน เป็นต้น ซึ่งถือเป็นแรงจูงใจอีกอย่างหนึ่งที่ดึงดูดให้บริษัทข้ามชาติเข้ามาลงทุนประกอบกิจการในประเทศไทย

9.5.2 ปัญหาและอุปสรรคในการเข้ามาประกอบกิจการของบริษัทข้ามชาติ

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า บริษัทข้ามชาติเข้ามาประกอบธุรกิจบัญชีในประเทศไทยด้วยองค์ประกอบหลายอย่าง ในขณะเดียวกัน บริษัทข้ามชาติเหล่านี้ต้องประสบกับปัญหาและอุปสรรคบางประการ โดยจะเห็นได้จากการตัดสินใจเลือกรูปแบบการลงทุนของบริษัทข้ามชาติในธุรกิจบัญชีที่แตกต่างกันในหลายรูปแบบซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง อาทิ เงื่อนไขการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว เงื่อนไขการจ้างงานสำหรับพนักงานต่างชาติ เงื่อนไขการประกอบวิชาชีพบัญชี เป็นต้น

- เงื่อนไขการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว

เนื่องจากการเข้ามาประกอบธุรกิจในสาขาบริการนั้น กฎหมายไทยยังไม่อนุญาตให้นักลงทุนต่างชาติเข้ามาประกอบกิจการได้เสรีอย่างเต็มที่ โดยมีการจำกัดสัดส่วนการถือหุ้นไว้ไม่เกินร้อยละ 49 บริษัทข้ามชาติที่เข้ามาดำเนินธุรกิจในประเทศไทยในธุรกิจบัญชีเลือกเข้ามาลงทุนใน 3 ลักษณะคือ เป็นหุ้นส่วนธุรกิจ (Partnership) กับคนไทย โดยให้คนไทยถือหุ้นทั้งหมดหรือเกือบทั้งหมด เข้ามาถือหุ้นในอัตราเพดานตามกฎหมายกำหนดคือไม่เกินร้อยละ 49 และเข้ามาถือหุ้นเต็มที่ 100% ภายใต้สนธิสัญญาไมตรี การที่บริษัทข้ามชาติไม่สามารถถือหุ้นได้เต็มที่ 100% ทำให้บริษัทข้ามชาติไม่สามารถควบคุมบริหารจัดการธุรกิจได้แบบเบ็ดเสร็จ และจำเป็นต้องปันผลประโยชน์หรือค่าตอบแทนให้แก่ผู้ถือหุ้นที่เป็นคนไทยด้วย นอกจากนี้ ผลจากการเข้ามาลงทุนในรูปแบบที่ต่างกันทำให้อำนาจในการบริหารจัดการของบริษัทข้ามชาติต่างกันไปด้วย กล่าวคือ การเข้ามาถือหุ้นในอัตราเพดานตามที่กฎหมายกำหนดคือไม่เกินร้อยละ 49 โดยกรรมการเป็นต่างชาติทั้งหมด หรือมีกรรมการต่างชาติต่อกรรมการทั้งหมดในสัดส่วนที่

ค่อนข้างสูง และกรรมการต่างชาติมีอำนาจในการตัดสินใจหรือทำธุรกรรมต่าง ๆ แทนบริษัทได้ ทำให้การดำเนินธุรกิจอยู่ภายใต้การควบคุมของต่างชาติแบบเบ็ดเสร็จหรือเกือบเบ็ดเสร็จ แต่หากบริษัทข้ามชาติแบ่งอำนาจในการบริหารจัดการกับผู้ร่วมทุนไทย จะทำให้ผู้ถือหุ้นทั้งสองฝ่ายสามารถถ่วงดุลอำนาจในการบริหารจัดการซึ่งกันและกันได้ ส่วนการลงทุนในลักษณะเป็นหุ้นส่วนธุรกิจกับคนไทย โดยให้คนไทยถือหุ้นทั้งหมดหรือเกือบทั้งหมด ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นบริษัทข้ามชาติขนาดใหญ่ และมีคนไทยเป็นผู้ดำเนินการ สามารถส่งผลให้การดำเนินธุรกิจอยู่ภายใต้การควบคุมของคนไทยแบบเบ็ดเสร็จหรือเกือบทั้งหมด

อย่างไรก็ดี จากการสัมภาษณ์บริษัทที่ไทยเป็น partner กับบริษัทบัญชีข้ามชาติขนาดใหญ่หรือ Big Four พบว่า บริษัทบัญชีข้ามชาติเหล่านี้ไม่มีความประสงค์ที่จะเข้ามาถือหุ้นในบริษัทไทย หากเพียงแต่ต้องการที่จะมีบริษัท partner ที่เป็นเครือข่ายทั่วโลก เพื่อที่จะสามารถให้บริการทางบัญชีแก่ลูกค้าที่เป็นบริษัทข้ามชาติที่มีเครือข่ายบริษัทลูกในหลายประเทศทั่วโลก โดยทั่วไปแล้ว บริษัทแม่จะเข้ามาลงทุนเฉพาะในช่วงแรกของการก่อตั้งบริษัทเพื่อที่จะช่วยพัฒนาธุรกิจของบริษัท partner ให้การบริการเป็นไปตามมาตรฐานของบริษัทแม่เท่านั้น

- เงื่อนไขการจ้างงานสำหรับพนักงานต่างชาติ

สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองกำหนดเงื่อนไขสำหรับบริษัทในประเทศไทยที่ต้องการจ้างพนักงานต่างชาติเข้ามาทำงานโดยระบุว่า การจ้างพนักงานต่างชาติโดยยินยอมให้พำนักในประเทศไทยจะต้องคิดเป็นสัดส่วน 1 คนต่อการจ้างพนักงานไทย 4 คน ยกเว้นธุรกิจที่อยู่ภายใต้การส่งเสริมการลงทุนของสำนักงานส่งเสริมการลงทุน และการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าบริษัทต่างชาติที่ดำเนินธุรกิจด้านบริการจะต้องจ้างพนักงานไทยต่อพนักงานต่างชาติในสัดส่วน 4 ต่อ 1 ตามหลักเกณฑ์ดังกล่าว

- เงื่อนไขการประกอบวิชาชีพบัญชี

วิชาชีพบัญชีเป็นอาชีพสงวนตาม พ.ร.บ. การทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2521 เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมแรงงานหรือเจ้าพนักงานที่อธิบดีมอบหมาย ส่งผลให้คนต่างด้าวที่เข้ามาในประเทศไทยไม่สามารถเป็นนักบัญชีได้ นอกจากนี้ กฎหมายวิชาชีพทางบัญชีกำหนดให้ผู้ที่จะสามารถตรวจสอบบัญชีได้จะต้องเป็นผู้สอบบัญชีที่ได้รับอนุญาต ซึ่งสภาวิชาชีพบัญชีเป็นผู้จัดสอบใบอนุญาต โดยผู้มีสิทธิ์สอบใบอนุญาตจะต้องเป็นสมาชิกสภาวิชาชีพบัญชี มีวุฒิปริญญาตรีด้านการบัญชีจากสถาบันที่สภาวิชาชีพบัญชีรับรอง และเข้าหลักสูตรอบรมที่จัดโดยสภาวิชาชีพบัญชี เป็นต้น อย่างไรก็ตาม แม้กฎหมายอนุญาตให้ผู้ที่ไม่มีสัญชาติไทยเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาตได้ แต่กฎหมายกำหนดว่าต้องมีความรู้ภาษาไทยเพียงพอที่จะทำบัญชีหรือจัดทำรายงานเป็นภาษาไทยได้ และต้องมีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย รวมทั้งต้องมีความรู้ด้านมาตรฐานการบัญชีและกฎหมายภาษีอากรของไทยด้วย บริษัทข้ามชาติไม่ว่าจะมีรูปแบบการเข้ามาลงทุนแบบใดก็ตามจำเป็นต้องจ้างนักบัญชี และผู้ตรวจสอบบัญชีที่เป็นคนไทย

เพราะคงเป็นเรื่องยากที่คนต่างด้าวจะสามารถรู้ภาษาไทยได้อย่างถ่องแท้ หรือมีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่กฎหมายไทยกำหนด

9.6 สรุปและข้อเสนอแนะ

9.6.1 สรุป

ธุรกิจบริการด้านบัญชีในประเทศไทยมีผู้ประกอบการประมาณ 2,000 กว่าราย ประกอบด้วยผู้ประกอบการไทยซึ่งเป็นผู้ประกอบการขนาดเล็กจำนวนมาก เนื่องจากกฎระเบียบของไทยกำหนดให้นักลงทุนต่างชาติสามารถถือหุ้นในธุรกิจภาคบริการได้ไม่เกินร้อยละ 49 รวมทั้งมีข้อกำหนดให้วิชาชีพบัญชีเป็นอาชีพสงวนที่คนต่างด้าวไม่สามารถประกอบอาชีพนี้ได้ ทำให้บริษัทต่างชาติส่วนมากเข้ามาในลักษณะหุ้นส่วนธุรกิจ (Partner) โดยให้คนไทยถือหุ้นทั้งหมดหรือเกือบทั้งหมด และมีคนไทยเป็นผู้ดำเนินการและมีอำนาจบริหารจัดการแบบเบ็ดเสร็จ หากแต่บริษัทข้ามชาติมิได้มุ่งหวังผลกำไรจากการดำเนินการจากบริษัทในเครือ หรือ partner แต่ได้จากการมี “เครือข่าย” ของบริษัท partner (ที่ใช้แบรนด์เดียวกัน) ที่ได้มาตรฐาน ทำให้บริษัทแม่สามารถส่ง (refer) ลูกค้าจากประเทศอื่นให้มาใช้บริการของบริษัท partner ได้อย่างมั่นใจในลักษณะของ Headquarter กับ partner ที่เป็นการพึ่งพาซึ่งกันและกัน

การเข้ามาประกอบกิจการของบริษัทข้ามชาติในประเทศไทยในธุรกิจบัญชีส่งผลกระทบในเชิงบวกต่อปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจในหลายด้าน อาทิ การสร้างมูลค่ารายได้ในธุรกิจบัญชีโดยบริษัทข้ามชาติมีส่วนแบ่งรายได้ประมาณ 1 ใน 4 ของรายได้ทั้งหมดของบริษัทในธุรกิจบัญชี และอัตราการขยายตัวของรายได้จริงและภาษีเงินได้ของบริษัทข้ามชาติจากการประกอบกิจการบัญชีมีมูลค่าสูงกว่าอัตราการขยายตัวของธุรกิจไทยโดยรวม สภาพการแข่งขันโดยรวมของธุรกิจบัญชีในประเทศไทยไม่น่าถือว่ามีผลกระทบตลาดของบริษัทข้ามชาติเนื่องจากบริษัทข้ามชาติโดยเฉพาะบริษัทข้ามชาติขนาดใหญ่มีจำนวนหลายบริษัท ทำให้เกิดจากแข่งขันระหว่างบริษัทข้ามชาติด้วยกัน แต่บริษัทบัญชีข้ามชาติอาจมีความได้เปรียบจากการมีมาตรฐานในการดำเนินการและในการให้บริการที่เป็นสากลและการมีเครือข่ายที่ครอบคลุมทั่วโลก ซึ่งผู้ประกอบการไทยจะเสียเปรียบผู้ประกอบการข้ามชาติหากต้องแข่งขันการให้บริการในกลุ่มลูกค้าเดียวกัน

การศึกษาชี้ให้เห็นว่าในอนาคตบริษัทบัญชีข้ามชาติจะมีบทบาทที่สำคัญมากขึ้น เนื่องจากการประกอบธุรกรรมในยุคโลกาภิวัตน์เป็นการประกอบธุรกรรมข้ามหลายพรมแดน และมีความซับซ้อนมากขึ้น ซึ่งต้องอาศัยบริการบัญชีในระดับสากลที่มีองค์ความรู้เกี่ยวกับการบัญชีและการตรวจสอบบัญชีในระดับสากลและมีเครือข่ายที่ครอบคลุมหลายประเทศทั่วโลก โครงสร้างตลาดบริการบัญชีในอนาคตมีแนวโน้มที่จะกระจุกตัวเฉพาะบริษัทบัญชีข้ามชาติไม่กี่รายเท่านั้น

9.6.2 ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาข้างต้น คณะผู้วิจัยขอสรุปข้อเสนอแนะในภาพรวมดังต่อไปนี้

- เปิดเสรีการลงทุนในธุรกิจบริการด้านบัญชีอย่างเต็มที่ 100%

กฎระเบียบของไทยกำหนดให้นักลงทุนต่างชาติสามารถถือหุ้นในธุรกิจภาคบริการได้ไม่เกินร้อยละ 49 ทำให้บริษัทข้ามชาติไม่สามารถเป็นเจ้าของกิจการแบบเบ็ดเสร็จ และในบางกรณีไม่สามารถควบคุมอำนาจในการบริหารจัดการบริษัทได้แบบเบ็ดเสร็จ การเปิดเสรีการลงทุนให้แก่ นักลงทุนต่างชาติอย่างเต็มที่ จะช่วยให้ธุรกิจบริการด้านบัญชีสามารถระดมทุนจากต่างชาติได้มากขึ้น ซึ่งในทางปฏิบัติ อำนาจในการควบคุมกิจการยังเป็นของคนไทยเพราะวิชาชีพบัญชีเป็นวิชาชีพ ที่สงวนสำหรับคนไทย ส่งผลให้คนไทยมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการธุรกิจ รวมทั้งพนักงานใน ระดับปฏิบัติการหรือผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีคนไทยสามารถเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพบัญชีจาก บริษัทข้ามชาติเหล่านี้ซึ่งมีมาตรฐานการให้บริการในระดับสากล ด้วยเหตุนี้ วิชาชีพบัญชีควรคงไว้ เป็นอาชีพสงวนเฉพาะสำหรับคนไทยเท่านั้น เนื่องจากนักบัญชีไทยส่วนมากยังต้องอาศัยการ พัฒนาทักษะ ความรู้ และมาตรฐานการให้บริการด้านบัญชีหากต้องแข่งขันกับนักบัญชีต่างชาติ

- สนับสนุนให้บริษัทข้ามชาติเข้ามาลงทุนในประเทศไทยมากขึ้น

การเข้ามาประกอบกิจการของบริษัทข้ามชาติในประเทศไทยในธุรกิจบัญชีส่งผลกระทบ ในเชิงบวกต่อปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจในหลายด้าน รวมทั้งอัตราการขยายตัวของรายได้จริงและ ภาษีเงินได้ของบริษัทข้ามชาติจากการประกอบกิจการบัญชีมีมูลค่าสูงกว่าอัตราการขยายตัว ของธุรกิจไทยโดยรวม หน่วยงานภาครัฐควรให้การสนับสนุนการลงทุนของบริษัทข้ามชาติใน ธุรกิจบัญชีโดยเฉพาะการลงทุนที่คนไทยสามารถมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการธุรกิจได้ การมี บริษัทข้ามชาติจำนวนมากจะทำให้เกิดการแข่งขันในตลาดมากขึ้น ซึ่งจะช่วยป้องกันการผูกขาด ตลาดได้

- พัฒนามาตรฐานการให้บริการด้านบัญชีสำหรับผู้ประกอบการไทย

ถึงแม้บริษัทข้ามชาติจะมีข้อจำกัดในเรื่องสัดส่วนการถือหุ้นและข้อห้ามในการประกอบ วิชาชีพบัญชี แต่บริษัทข้ามชาติยังได้เปรียบผู้ประกอบการไทยในด้านศักยภาพการให้บริการ ด้านบัญชี ผู้ประกอบการไทยควรมีการเตรียมความพร้อมหากต้องแข่งขันกับบริษัทข้ามชาติใน การให้บริการในกลุ่มลูกค้าเดียวกัน โดยสภาวิชาชีพบัญชีและกรมพัฒนาธุรกิจการค้าควรจัด อบรมเพื่อพัฒนามาตรฐานและคุณภาพการให้บริการด้านบัญชีแก่ผู้บริหารธุรกิจบัญชีคนไทย รวมทั้งอบรมนักบัญชีเพื่อเพิ่มทักษะการเรียนรู้ และพัฒนาระดับความรู้ด้านวิชาชีพบัญชีให้ ทัดเทียมกับบริษัทข้ามชาติ ซึ่งหากผู้ประกอบการไทยมีการพัฒนาความรู้ การบริหารจัดการ และมาตรฐานการให้บริการด้านบัญชีเพิ่มมากขึ้นจะช่วยให้ผู้ประกอบการไทยสามารถแข่งขัน กับบริษัทข้ามชาติได้มากขึ้นในอนาคต

ภาคผนวกบทที่ 9

ตารางภาคผนวกที่ 9.1
รายละเอียดโครงสร้างผู้ถือหุ้นและอำนาจการบริหารจัดการของบริษัทข้ามชาติที่ประกอบกิจการบริการด้านบัญชีในประเทศไทย

บริษัท	ส่วนแบ่ง ตลาด (%)	สัญชาติ ผู้ถือหุ้น	สัดส่วน (%)	รายชื่อผู้ถือหุ้น	กรรมการ	ผู้มีอำนาจ
บริษัท ไพร์วอเตอร์ เฮาส์คูปเปอร์ส เอบีเอส จำกัด	4.90	ไทย	100	ห้างหุ้นส่วนสามัญ ไพร์วอเตอร์เฮาส์ คูปเปอร์ส โฮลดิ้ง 99.99%	นายศิริพงษ์ ศุภกิจจานุสรณ์ นายสุชาติ เหลืองสุสวัสดิ์ นายวิลเลียม แกร์ เมอร์ฟีย์ นายประสิทธิ์ เชื้อพานิช นายแม่ทริวิ เจมส์ วายบอร์น นายศิริระ อินทรกำรชัย สัดส่วนกรรมการต่างชาติต่อ กรรมการทั้งหมด 2:6	กรรมการสองคนลงลายมือชื่อร่วมกัน และประทับตราสำคัญของบริษัท ยกเว้นเอกสารที่เกี่ยวข้องกับ กระทรวง แรงงานและสวัสดิการสังคมกองตรวจ คนเข้าเมือง และกรมศุลกากร ให้ กรรมการคนใดคนหนึ่งเป็นผู้มีอำนาจลง ลายมือชื่อและประทับตราสำคัญของบริษัท
บริษัท เคพีเอ็มจี ภูมิภาค เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จำกัด	4.81	ไทย สหราชอาณาจักร	83.33 16.67	เคพีเอ็มจี ภูมิภาค เอเชีย โฮลดิ้งส์ จำกัด 33.3333% นางสาว สมบูรณ์ ศุภศิริกัญญา 33.3333% นาย โรเบิร์ต ชัทเธอร์ แลนด์ เอลลิส 16.6667% นางสาว นริศรา พัฒนพิบูล 6.6667% นางสาว ปิยะนุช นิติเกษตรสุนทร 3.3333% นาย เทอดทอง เทพมังกร 3.3333% นาง วิไลนา ลิมนรัตน์ 3.3323% นางสาว เบญจมาศ กุลกัณติมาศ 0.010%	นายไวยวัฒน์ จินตามณีพิทักษ์ นางวิไล บุณยเกิดโตโสภณ นางสาวกัลยารัตน์ ชัยวรพงศา สัดส่วนกรรมการต่างชาติต่อ กรรมการทั้งหมด 0:3	กรรมการสองคนลงลายมือชื่อร่วมกัน และประทับตราสำคัญของบริษัท
บริษัท ดีลอยท์ ทูช โหม้ท ซู ไซยต จำกัด	3.55	ไทย สหรัฐ อเมริกา	51 49	ดีลอยท์ ทูช โหม้ทซู 49% นาย สุภศักดิ์ กฤษณามระ 29% นาย เดิมศักดิ์ กฤษณามระ 18% นาย สมฤกษ์ กฤษณามระ 3.49% นาย ทวีเกียรติ กฤษณามระ 0.49%	นายทอดด์ สเปร์ย์ สมิน นายนิโคลัส เฟรเดอริค เมิน นายเพิ่มศักดิ์ จิระจักรวัฒนา นายสุภศักดิ์ กฤษณามระ นายเดิมศักดิ์ กฤษณามระ	กรรมการสองคน ลงลายมือชื่อร่วมกัน และประทับตราสำคัญของบริษัท โดย กรรมการอย่างน้อยหนึ่งคนจะต้องเป็น กรรมการกลุ่ม ก. โดยกรรมการกลุ่ม ก. ได้แก่ นายทอดด์ สเปร์ย์ สมิน นายนิ

บริษัท	ส่วนแบ่งตลาด (%)	สัญชาติผู้ถือหุ้น	สัดส่วน (%)	รายชื่อผู้ถือหุ้น	กรรมการ	ผู้มีอำนาจ
				นาง ประภาสศรี จรัสวานะเพท 0.0005% นางสาว สุชาดา ภักดีเสนา 0.0005%	นายสมฤกษ์ ฤกษ์นามะระ สัดส่วนกรรมการต่างชาติต่อกรรมการทั้งหมด 2:6	โคดิส เฟรเดอริค เมิน นายเพิ่มศักดิ์ จิระจักรวัฒนา และ นายสุภศักดิ์ ฤกษ์นามะระ และกรรมการกลุ่ม ข. ได้แก่ นายเติมศักดิ์ ฤกษ์นามะระ และ นายสมฤกษ์ ฤกษ์นามะระ
บริษัท สำนักงาน เอ็นสท์ แอนด์ ยัง จำกัด	3.43	ไทย	100	เอ็นสท์แอนด์ ยัง คอร์ปอเรท เซอร์วิส เทส จำกัด 33.33% เอ็นสท์ แอนด์ ยัง จำกัด 33.33% นาย ทรงเดช ประดิษฐ์สมานนท์ 33.28%	นายพรทศ เชาวนะกวี สัดส่วนกรรมการต่างชาติต่อกรรมการทั้งหมด 0:1	นายพรทศ เชาวนะกวี ลงลายมือชื่อและประทับตราสำคัญของบริษัท
บริษัท ที่ปรึกษากฎหมาย และภาษีอากร ไพรัชวอเดอร์เฮาส์ เทอร์เฮาส์คูเปอร์ส จำกัด	2.41	ไทย	100	ห้างหุ้นส่วนสามัญ ไพรัชวอเดอร์เฮาส์ คูเปอร์ส โฮลดิ้ง 99.99%	นายสุชาติ เหลืองสุรัสวดี นายศิริพงษ์ ศุภกิจจานุสรณ์ นายถาวร รุจินามัย นายแม่พิมพ์ เจมส์ วายบอร์น นายศิระ อินทรกำราชชัย สัดส่วนกรรมการต่างชาติต่อกรรมการทั้งหมด 1:5	กรรมการสองคนลงลายมือชื่อร่วมกัน และประทับตราสำคัญของบริษัท ยกเว้นเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมกองตรวจคนเข้าเมือง และกรมศุลกากร ให้กรรมการคนใดคนหนึ่งเป็นผู้มีอำนาจลงลายมือชื่อและประทับตราสำคัญของบริษัท
บริษัท เอ็นสท์แอนด์ ยัง คอร์ปอเรท เซอร์วิส เทส จำกัด	1.24	ไทย	100	เอ็นสท์ แอนด์ ยัง จำกัด 99.99%	นายทรงเดช ประดิษฐ์สมานนท์ นางอายลิน ประดิษฐ์สมานนท์ นายพรทศ เชาวนะกวี นางยุพา วิจิตรไกรสร นายณรงค์ พันตาวัช นายโสภณ เพ็ญศิริวัลลภ นายราล์ฟ โรเบิร์ต ไทย นางสาวทิพวัลย์ นานาวัฒน์ นางสาวรุ่งนภา เลิศสุวรรณกุล นางสาวเยาวลักษณ์ ชาติปัญชาชัย นายศุภชัย ปัญญาวัฒน์	นายทรงเดช ประดิษฐ์สมานนท์ หรือ นางอายลิน ประดิษฐ์สมานนท์ ลงลายมือชื่อและประทับตราสำคัญของบริษัท หรือ นายณรงค์ พันตาวัช หรือ นายพรทศ เชาวนะกวี หรือ นางยุพา วิจิตรไกรสร สองในสามคนลงลายมือชื่อร่วมกันและประทับตราสำคัญของบริษัท

บริษัท	ส่วนแบ่งตลาด (%)	สัญชาติผู้ถือหุ้น	สัดส่วน (%)	รายชื่อผู้ถือหุ้น	กรรมการ	ผู้มีอำนาจ
บริษัท สานักงานและกฎหมาย เคพีเอ็มจี ภูมิภาคไทย จำกัด	1.23	ไทย	100	นางสาว เบญจมาศ กลักติมาศ 50% นาย วิรัตน์ ศิริจรกิจ 20% นางสาว ศิราภรณ์ จุฬเศรษฐ์ภักดี 10% นางสาว นริศรา พัฒนพิบูล 10% นาง วัฒนา ลิมนรัตน์ 9.99%	นางสาววิสสุตา จรรย์นาการ นางสาวสุมาลี รวิธาบัณฑิต นางสาวรัตนา จาละ นางสายฝน อินทร์แก้ว นางสาวศิริภรณ์ เอื้ออนันต์กุล นางนงลักษณ์ พุ่มน้อย นางกิงกาญจน์ อัครังสฤษฎ์ นางสาวกมลทิพย์ เลิศวิทยวรรณ นายวิชาดี โลเกศกระวี สัดส่วนกรรมการต่างชาติต่อกรรมการทั้งหมด 1:20	
บริษัท เคพีเอ็มจี ภูมิภาคไทย โฮลดิ้งส์ จำกัด	0.45	ไทย สหราชอาณาจักร	80 20	นาย วัฒนา ลิมนรัตน์ 40% นาย โรเบิร์ต ชัทเธอร์แลนด์ เอลลิส 20% นางสาว สมบูรณ์ ศุภศิริกัญญา 20% นางสาว นริศรา พัฒนพิบูล 19.99%	นางสุดจิตร์ บุญประกอบ นางวิไล บุญเกิดดีโสภณ นางสาวกัลยารัตน์ ชัยวรพงศา นายไวยโรจน์ จินดาณีนพิทักษ์ นางสาวศรีสวชา ลิ้มทอง นายชเนศ เกษมศานต์ นายบรรณิศวรรค์ ดันติกุลวิจิตร นายวิระ ชุณหสุมบูรณ์ นายจอห์น เกิดเดส ติม นางไซศรี เนื่องลีทาเพียร สัดส่วนกรรมการต่างชาติต่อกรรมการทั้งหมด 1:5	กรรมการสองคนลงลายมือชื่อร่วมกัน และประทับตราสำคัญของบริษัท กรรมการสองคนลงลายมือชื่อ และ ประทับตราสำคัญของบริษัท

บริษัท	ส่วนแบ่งตลาด (%)	สัญชาติผู้ถือหุ้น	สัดส่วน (%)	รายชื่อผู้ถือหุ้น	กรรมการ	ผู้มีอำนาจ
บริษัท โปรเจกต์ โอเพอร์เรตติ้ง เฮดควอเตอร์ จำกัด	0.32	ไทย หมู่เกาะเวอรุจิน (อังกฤษ) ฝรั่งเศส	51 48.98 0.02	โปรเจกต์ โอเพอร์เรตติ้ง เฮดควอเตอร์ จำกัด 50.92% บริษัท โปรเจกต์ โอเพอร์เรตติ้ง เฮดควอเตอร์ จำกัด 48.98%	นายแบร์นาร์ดี ฟิลลิปส์ ฟรอน นางชวลิต กัทธราวงค์ นางศุภลักษณ์ โลหิตนวิศิษฐ์ สัดส่วนกรรมการต่างชาติต่อกรรมการทั้งหมด 1:3	กรรมการหนึ่งคนลงลายมือชื่อและประทับตราสำคัญของบริษัท
บริษัท อาร์เอสเอ็ม เนลสัน วิลเลจ (ประเทศไทย) จำกัด	0.21	ไทย ออสเตรเลีย สหราชอาณาจักร	51 39 10	นาย เดวิด จอห์น เคนเนดี 38.99% นางสาว วรณมา วรณชาติ 18.36% นาย นิโคลัส ทิมอร์ คอร์นฟอล์ก อีว 10%	นายกาเร็ท โจน อีว นายมาร์ค จอห์น บัตเตอร์ นางสาวพรณี รุ่งเรืองมณีรัตน์ นางสมนา เสนิงค์ ณ อยุธยา นางสาวจิราวรรณ จิวโพธิ์เจริญ สัดส่วนกรรมการต่างชาติต่อกรรมการทั้งหมด 2:5	นายกาเร็ท โจน อีว หรือ นายมาร์ค จอห์น บัตเตอร์ คนใดคนหนึ่งลงลายมือชื่อและประทับตราสำคัญของบริษัท และให้นางสาวพรณี รุ่งเรืองมณีรัตน์ หรือ นางสมนา เสนิงค์ ณ อยุธยา หรือ นางสาวจิราวรรณ จิวโพธิ์เจริญลงลายมือชื่อและประทับตราสำคัญของบริษัท เฉพาะเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเงินประจำปีต่อการพัฒนาธุรกิจการค้า
บริษัท เอ็นส์ แอนด์ ยัง เอทีเอส จำกัด	0.11	ไทย	100	นางสาว ศิริมา ประดิษฐ์สุमानนท์ 99.4%	นางเพ็ชรรัตน์ เชษฐชาติ นางสาวมัลลีย์ ศิริบุญรักษา นางสาวปิยพญา วัชรินทร์สุวรรณ นางสาวกรรวิดา จำจด นางสาวพวงรัตน์ อนันต์ สัดส่วนกรรมการต่างชาติต่อกรรมการทั้งหมด 0:5	นางเพ็ชรรัตน์ เชษฐชาติ ลงลายมือชื่อและประทับตราสำคัญของบริษัท ส่วนในการดำเนินการแจ้งรายละเอียดการทำบัญชีของผู้ทำบัญชี ตามพระราชบัญญัติการบัญชี กับกระทรวงพาณิชย์ ให้นางสาวมัลลีย์ ศิริบุญรักษา หรือนางสาวพวงรัตน์ อนันต์ หรือนางสาวปิยพญา วัชรินทร์สุวรรณ หรือนางสาวกรรวิดา จำจด คนใดคนหนึ่งลงลายมือชื่อและประทับตราสำคัญของบริษัท

บริษัท	ส่วนแบ่งตลาด (%)	สัญชาติผู้ถือหุ้น	สัดส่วน (%)	รายชื่อผู้ถือหุ้น	กรรมการ	ผู้มีอำนาจ
บริษัท ฟาร์อีส-ซูลท์ (ประเทศไทย) จำกัด	0.09	สหรัฐอเมริกายไทย สิงคโปร์	99.98 0.02 0.01	N/A	นายจอห์น ไมเคิล ค็อก สัดส่วนกรรมการต่างชาติดังกล่าวทั้งหมด 1:1	นายจอห์น ไมเคิล ค็อก ลงลายมือชื่อและประทับตราสำคัญของบริษัท
บริษัท อาร์เอสเอ็ม เนลสัน วิลเลอร์ ออดิท จำกัด	0.07	ไทย ออสเตรเลีย	70 30	นาย คอสตีโม บอร์เรลลี 30% นาย สุรัชย์ ดำเนินวงศ์ 20%	นายกาเร็ท โจน อิวจ์ นายสุรัชย์ ดำเนินวงศ์ นายประวิทย์ วัฏศิริคุปต์ สัดส่วนกรรมการต่างชาติดังกล่าวทั้งหมด 1:3	นายกาเร็ท โจน อิวจ์ ลงลายมือชื่อและประทับตราสำคัญของบริษัท หรือ นายสุรัชย์ ดำเนินวงศ์ และ นายประวิทย์ วัฏศิริคุปต์ ลงลายมือชื่อร่วมกันและประทับตราสำคัญของบริษัท
บริษัท เอช แอล บี (ประเทศไทย) จำกัด	0.06	ไทย เยอรมนี	51 49	นาย อุเว่ ไฮท์มันน์ 48.99% นาง นารีรัตน์ โอเว่นส์ 27.5% เอนก แอนด์ แอสโซซิเอตส์ จำกัด 12.5%	นายอุเว่ ไฮท์มันน์ นางนารีรัตน์ โอเว่นส์ นางสาวนฤมล ศาคริตชานันท์ สัดส่วนกรรมการต่างชาติดังกล่าวทั้งหมด 1:3	กรรมการหนึ่งคนลงลายมือชื่อและประทับตราสำคัญของบริษัท
บริษัท โฮร์วิท(ประเทศไทย) จำกัด	0.03	ไทย	100	บัญชีกิจบริหาร จำกัด 38.75% นาย วีรพงษ์ แก้วรัตน์ปัทมา 20% นาย อภิชาติ สายะสิต 15% นางสาว วลีรัตน์ อัครศรีสวัสดิ์ 10% นาย พณชิต กิตติปัญญางาม 5% นาง สุนันย์ กิตติปัญญางาม 5% นาย บุญชู โรจนเสถียร 5%	นายบุญชู โรจนเสถียร นายพรชัย กิตติปัญญางาม นายวีรพงษ์ แก้วรัตน์ปัทมา นายอภิชาติ สายะสิต สัดส่วนกรรมการต่างชาติดังกล่าวทั้งหมด 0:4	นายบุญชู โรจนเสถียร ลงลายมือชื่อและประทับตราสำคัญของบริษัท หรือ นายพรชัย กิตติปัญญางาม ลงลายมือชื่อร่วมกับ นายวีรพงษ์ แก้วรัตน์ปัทมา หรือ นายอภิชาติ สายะสิต และประทับตราสำคัญของบริษัท

ที่มา :รวบรวมโดยสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

บทที่ 10

ธุรกิจบริการด้านกฎหมาย

10.1 บทนำ

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 9 ว่า ธุรกิจบัญชีและกฎหมายเป็นธุรกิจในภาคบริการที่มีส่วนแบ่งตลาดของบริษัทต่างชาติค่อนข้างน้อย เนื่องจากวิชาชีพบัญชีและกฎหมายเป็นวิชาชีพสงวนตามกฎหมายไทยทำให้ผู้ลงทุนต่างชาติไม่สามารถเข้ามาบริหารจัดการธุรกิจบริการนี้ได้ อย่างเบ็ดเสร็จเพราะต้องพึ่งพานักวิชาชีพไทยในลักษณะของหุ้นส่วนธุรกิจ

การศึกษาในบทนี้จะครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ 5 ประเด็นคือ รูปแบบของบริษัทข้ามชาติที่เข้ามาประกอบกิจการด้านกฎหมายในประเทศไทย ผลกระทบของการประกอบกิจการของบริษัทข้ามชาติในธุรกิจบริการด้านกฎหมายต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ผลกระทบทางสังคมจากการเข้ามาประกอบกิจการของบริษัทข้ามชาติในธุรกิจบริการด้านกฎหมาย ยุทธศาสตร์การลงทุนของบริษัทข้ามชาติ และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเปิดเสรีการลงทุนให้บริษัทข้ามชาติเข้ามาลงทุนในธุรกิจบริการด้านกฎหมาย รวมถึงข้อเสนอแนะในภาพรวมเพื่อให้การลงทุนของบริษัทข้ามชาติเป็นประโยชน์สูงสุดต่อเศรษฐกิจไทย

10.2 บริษัทข้ามชาติที่เข้ามาประกอบกิจการบริการด้านกฎหมายในประเทศไทย

หากพิจารณาภาพรวมของธุรกิจกฎหมายในปี 2547¹ พบว่า บริษัทที่ประกอบธุรกิจกฎหมายในปี 2547 มีจำนวนเกือบ 1,900 บริษัท ประกอบด้วยบริษัทภายในประเทศของคนไทย และบริษัทต่างชาติ โดยบริษัทที่มีรายได้สูงสุด 20 บริษัทแรกเป็นบริษัทต่างชาติ² 11 บริษัท และบริษัทคนไทย 9 บริษัท 20 บริษัทแรกที่มีรายได้สูงสุดมีรายได้รวมประมาณ 4,854 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 38.40 ของรายได้รวมทั้งหมดจำนวน 11,975 ล้านบาท ในปี 2547 (ดูตารางที่ 10.1 ประกอบ)

¹ ข้อมูลรายได้รวมปี 2548 ยังไม่สมบูรณ์จึงใช้ข้อมูลล่าสุดในปี 2547

² หมายถึง บริษัทที่มีต่างชาติเข้ามาถือหุ้น หรือมีอำนาจในการบริหารจัดการ หรือบริษัทที่เป็น partner กับบริษัทต่างชาติแต่อำนาจการบริหารจัดการเป็นของผู้ถือหุ้นไทย

ตารางที่ 10.1 บริษัทในธุรกิจกฎหมายที่มีรายได้สูงสุด 20 บริษัท ในปี 2547

ลำดับที่	บริษัท	รายได้ (บาท)	สัญชาติ
1	บริษัท เบเคอร์ แอนด์ แม็คเค็นซี จำกัด	599,596,922.00	ไทย
2	บริษัท สำนักกฎหมายดำเนิน สมเกียรติและบุญมา จำกัด	478,555,135.00	ไทย
3	บริษัท ดีลลิกี่แอนด์กิบบินส์อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด	476,661,045.33	ไทย-สหรัฐอเมริกา
4	บริษัท ไวท์ แอนด์ เคส (ประเทศไทย) จำกัด	472,711,658.00	ไทย-สหรัฐอเมริกา
5	บริษัท อัลเลน แอนด์ โอเวอร์ี (ประเทศไทย) จำกัด	359,530,489.00	ไทย-สหราชอาณาจักร
6	บริษัท ที่ปรึกษากฎหมายสากล จำกัด	259,733,162.54	ไทย-สหรัฐอเมริกา
7	บริษัท จอห์นสัน สโต็คส์ แอนด์ มาสเตอร์ (ประเทศไทย) จำกัด	235,643,861.00	ไทย-สหราชอาณาจักร
8	บริษัท สำนักกฎหมายสากลสยามพรีเมียร์ จำกัด	228,627,908.09	ไทย
9	บริษัท คลิฟฟอร์ด ชานซ์ (ประเทศไทย) จำกัด	218,292,572.00	ไทย-สหราชอาณาจักร
10	บริษัท สำนักภาษีและกฎหมาย เคพีเอ็มจี ภูมิภาคไทย จำกัด	205,215,126.00	ไทย
11	บริษัท ที่ปรึกษากฎหมายแซนเดอร์และทองเอก จำกัด	192,289,890.00	ไทย-สหรัฐอเมริกา
12	บริษัท เคพีเอ็มจี แอดไวซอรี (ประเทศไทย) จำกัด	123,999,242.01	ไทย
13	บริษัท วิคเคอรี แอนด์ วรชัย จำกัด	123,890,552.85	ไทย-สหรัฐอเมริกา
14	บริษัท วัดสัน ฟาร์ลี แอนด์ วิลเลียมส์ (ไทยแลนด์) จำกัด	119,893,315.00	ไทย-สหราชอาณาจักร
15	บริษัท ไพริชส์นานาชาติประภาสและวินน์ จำกัด	110,234,588.47	ไทย-สหรัฐอเมริกา-สหราชอาณาจักร
16	บริษัท สำนักกฎหมายสมเกียรติ แอนด์ แอสโซซิเอท จำกัด	103,702,383.42	ไทย
17	บริษัท เดอะ ลีจิสท์ จำกัด	103,426,265.00	ไทย
18	บริษัท ฮันตัน แอนด์ วิลเลียม (ไทยแลนด์) จำกัด	101,068,702.00	สหรัฐอเมริกา
19	บริษัท สำนักงานกฎหมายสยามนิติ จำกัด	84,622,820.29	ไทย
20	บริษัท แอลเอส ฮอไรซัน จำกัด	72,168,454.04	ไทย
รวมรายได้ 20 บริษัทแรกที่มีรายได้สูงสุด ปี 2547		4,669,864,092.04	
รวมรายได้ทั้งหมดในธุรกิจกฎหมาย ปี 2547		11,975,540,000.00	

ที่มา : รวบรวมโดยสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

10.2.1 การค้นหาบริษัทข้ามชาติในธุรกิจบริการด้านกฎหมาย

การค้นหาบริษัทข้ามชาติในธุรกิจบริการด้านกฎหมาย จะพิจารณาตามขั้นตอนดังที่ได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 2 กล่าวคือ พิจารณาจากฐานข้อมูลรายชื่อบริษัทที่จดทะเบียนกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ซึ่งจำแนกประเภทธุรกิจของบริษัทจดทะเบียนตามรหัสมาตรฐานอุตสาหกรรมประเทศไทย (TSIC) ปี 2548 ธุรกิจกฎหมายที่จะศึกษาในบทนี้จัดอยู่ภายใต้หมวดธุรกิจบริการด้านกฎหมาย รหัส 74110 ซึ่งครอบคลุมบริการทางกฎหมายทุกประเภท

ในปี พ.ศ. 2548 มีจำนวนรายชื่อบริษัทจดทะเบียนในหมวดธุรกิจนี้ทั้งสิ้น 1,906 ราย จากจำนวนดังกล่าว คณะผู้วิจัยมีขั้นตอนในการกลั่นกรองดังต่อไปนี้

1. คัดเลือกเฉพาะบริษัทที่มีรายได้ตั้งแต่ 1.3 ล้านบาทขึ้นไปเนื่องจากบริษัทข้ามชาติโดยส่วนมากแล้วจะไม่เข้ามาประกอบธุรกิจในต่างประเทศ ซึ่งทำให้เหลือบริษัทจำนวน 694 ราย

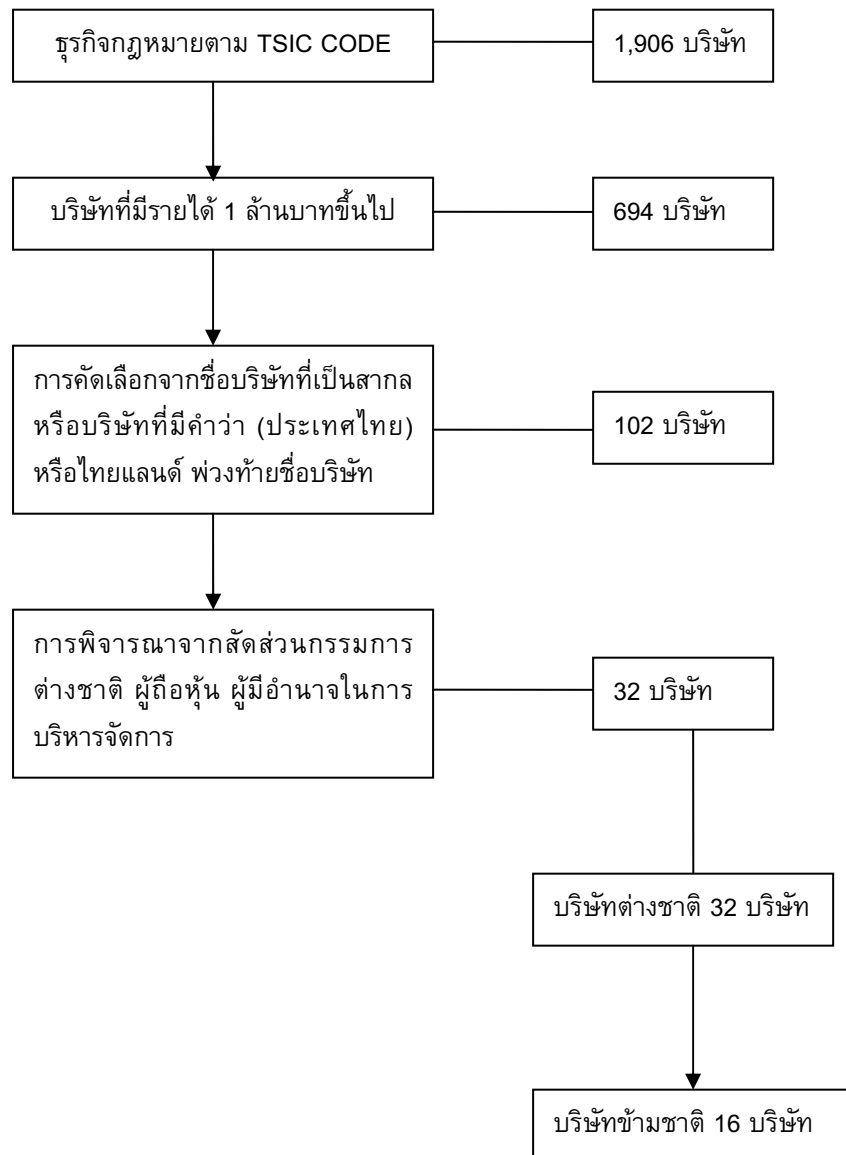
2. คัดเลือกบริษัทที่มีคำว่า (ประเทศไทย) หรือ (ไทยแลนด์) พ่วงท้ายชื่อซึ่งแสดงว่าบริษัทดังกล่าวเป็นบริษัทลูกของบริษัทข้ามชาติที่ประกอบธุรกิจในประเทศไทย หรือบริษัทที่มีชื่อเป็นบริษัทกฎหมายที่เป็นที่รู้จักในตลาดสากล เช่น บริษัท เบเคอร์ แอนด์ แม็คเค็นซี่ จำกัด หรือบริษัท วัईท์ แอนด์ เคส (ประเทศไทย) จำกัด เป็นต้น รวมถึงบริษัทที่มีชื่อเป็นภาษาต่างชาติซึ่งจะทำให้เหลือบริษัทจำนวน 102 ราย

3. ศึกษาโครงสร้างการถือหุ้น และโครงสร้างการบริหารจัดการโดยพิจารณาจากปัจจัยต่างๆ เช่น สัดส่วนกรรมการต่างชาติต่อกรรมการไทย สัญชาติของผู้มีอำนาจทำการแทนกิจการ สัญชาติผู้ถือหุ้น และรายชื่อผู้ถือหุ้นหลัก เป็นต้น เพื่อนำมาพิจารณาว่าเข้าข่ายเป็นบริษัทต่างชาติซึ่งหมายถึง 1) บริษัทที่ต่างชาติเข้ามาถือหุ้นด้วย 2) บริษัทที่ต่างชาติมีอำนาจในการบริหารจัดการบริษัท หรือ 3) บริษัทที่เป็น partner ของบริษัทกฎหมายข้ามชาติโดยใช้ชื่อแบรนดต่างชาติแต่อำนาจในการบริหารจัดการเป็นของผู้ถือหุ้นไทย ขั้นตอนในการกลั่นกรองบริษัทสามารถสรุปจำนวนบริษัทต่างชาติในธุรกิจกฎหมายได้ 32 ราย (ดูรายละเอียดประกอบในรูปที่ 10.1)

อนึ่ง คณะผู้วิจัยขอตั้งข้อสังเกตว่า เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวห้ามมิให้ต่างชาติถือหุ้นเกินร้อยละ 49 ในธุรกิจบริการทุกประเภท โครงสร้างผู้ถือหุ้นของบริษัทที่กลั่นกรองมาทุกรายจะมีสัดส่วนการถือหุ้นของคนต่างด้าวไม่เกินร้อยละ 49 โดยทั้งสิ้น ยกเว้นบริษัทที่จดทะเบียนโดยใช้สิทธิภายใต้สนธิสัญญาไมตรีซึ่งนักลงทุนสัญชาติอเมริกันสามารถถือหุ้นได้ 100% เช่นเดียวกับนักลงทุนไทย³ (ดูรายละเอียดประกอบในบทที่ 3) ด้วยเหตุนี้ การกำหนดสัญชาติของบริษัทกฎหมายจึงต้องพิจารณาจากอำนาจในการบริหารจัดการในทางปฏิบัติประกอบ

³ บริษัทต่างชาติที่ใช้สิทธิเข้ามาลงทุนประกอบกิจการด้านกฎหมายภายใต้สนธิสัญญาไมตรีมี 5 รายได้แก่ บริษัท ฮันตัน แอนด์ วิลเลียมส์ (ไทยแลนด์) จำกัด บริษัท กูแตร้ บราเธอร์ส จำกัด บริษัท มุลเวนา ดิแองเจลี แอนด์ แอสโซซิเอทส์ จำกัด บริษัท กลุ่มกฎหมายแปซิฟิค (ประเทศไทย) จำกัด และบริษัท ชันเบลท์ เอเชีย จำกัด

รูปที่ 10.1 ขั้นตอนการค้นหาบริษัทต่างชาติในธุรกิจกฎหมาย

การศึกษาในขั้นตอนต่อไป จำแนกว่าบริษัทต่างชาติทั้ง 32 รายดังกล่าวมีกี่รายที่เป็นบริษัทข้ามชาติ (ตามนิยามที่กล่าวไว้ในบทที่ 2) โดยตรวจสอบโครงสร้างผู้ถือหุ้นว่าผู้ถือหุ้นต่างชาติทั้งทางตรงและทางอ้อมนั้นเป็นบริษัทกฎหมายข้ามชาติที่มีการประกอบธุรกิจบริการที่ปรึกษากฎหมายในประเทศอื่นๆ นอกเหนือจากประเทศไทยด้วยหรือไม่

การวิเคราะห์สรุปได้ว่าจากบริษัทต่างชาติทั้งหมด 32 รายมีจำนวน 16 รายที่มีความเกี่ยวข้องกับบริษัทที่ปรึกษาทางกฎหมายข้ามชาติ และอีก 16 รายเป็นบริษัทต่างชาติที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับบริษัทข้ามชาติ บริษัท 16 รายที่ไม่มีบริษัทข้ามชาติเหล่านี้มักเป็นบริษัทขนาดเล็กโดยอาจเป็นบริษัทที่

- (1) จัดตั้งขึ้นมาเพื่อให้บริการด้านกฎหมายเฉพาะแก่บริษัทในเครือของตนเองที่มาประกอบธุรกิจในประเทศไทยเท่านั้น เช่น บริษัท เจ ที ซี อินไซท์ จำกัด
- (2) ไม่ได้ประกอบกิจการในระดับสากลเนื่องจากไม่มีบริษัทลูกหรือสาขาในประเทศอื่น ยกเว้นไทย เช่น บริษัท ดิลลิกี แอนด์กิบบินส์ อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด ซึ่งถือหุ้นและดำเนินการโดยนักลงทุนอเมริกันในประเทศไทยมาเป็นเวลานาน
- (3) มีผู้ถือหุ้นต่างชาติที่เป็นผู้ถือหุ้นหลักที่ไม่ได้ดำเนินธุรกิจให้บริการด้านกฎหมาย หากแต่ว่าต้องการลงทุนในธุรกิจกฎหมาย เช่น บริษัท คอร์ปอเรท เซอร์วิส อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด ซึ่งผู้ถือหุ้นหลักเป็นต่างชาติที่ประกอบธุรกิจลงทุนในธุรกิจอื่น

10.2.2 รูปแบบการถือหุ้นและการบริหารจัดการของบริษัทข้ามชาติในประเทศไทย

รูปแบบของบริษัทข้ามชาติที่เข้ามาดำเนินธุรกิจด้านกฎหมายในประเทศไทยมีค่อนข้างหลากหลาย อาทิ การเข้ามาในลักษณะหุ้นส่วนธุรกิจ (Partnership) โดยมีคนไทยเป็นผู้ดำเนินการและมีอำนาจบริหารกิจการแบบเบ็ดเสร็จ การเข้ามาในลักษณะกิจการสาขาหรือแฟรนไชส์ของบริษัทต่างชาติ (Franchise) การเข้ามาในลักษณะกิจการร่วมค้า (Joint Venture) และการเข้ามาโดยใช้สิทธิภายใต้สนธิสัญญาไมตรี (Treaty of Amity) เป็นต้น หากพิจารณา รูปแบบของบริษัทข้ามชาติโดยจำแนกตามอำนาจการควบคุมการดำเนินงานของบริษัท และ ลักษณะการถือหุ้นในบริษัทเหล่านี้ สามารถสรุปได้ใน 3 รูปแบบดังนี้

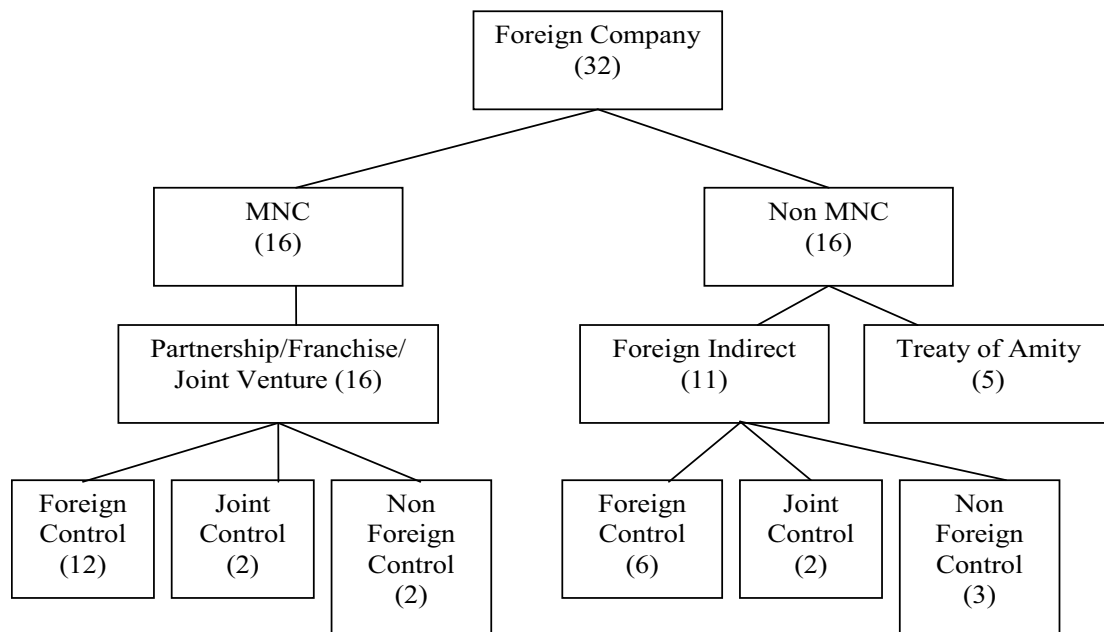
1) ถือหุ้น (ตรง) ไม่เกินร้อยละ 49 ตามกฎหมาย แต่กรรมการเป็นต่างชาติทั้งหมด หรือมีกรรมการต่างชาติต่อกรรมการทั้งหมดในสัดส่วนที่ค่อนข้างสูง และกรรมการต่างชาติมีอำนาจในการตัดสินใจหรือทำธุรกรรมต่าง ๆ แทนบริษัทได้ ทำให้การดำเนินธุรกิจอยู่ภายใต้การควบคุมของต่างชาติแบบเบ็ดเสร็จหรือเกือบเบ็ดเสร็จ บริษัทข้ามชาติที่เข้าข่ายนี้มีจำนวน 12 ราย ได้แก่ บริษัท ไวท์ แอนด์ เคส (ประเทศไทย) จำกัด บริษัท อัลเลน แอนด์ โอเวอร์ (ประเทศไทย) จำกัด บริษัท จอห์นสัน สโตนส์ แอนด์ มาสเตอร์ (ประเทศไทย) จำกัด บริษัท วัดสัน ฟาร์ ลี แอนด์ วิลเลียมส์ (ไทยแลนด์) จำกัด บริษัท นอร์ตัน โรส (ไทยแลนด์) จำกัด บริษัท มินเตอร์ เอลิสัน (ประเทศไทย) จำกัด บริษัท อาร์เอสเอ็ม เนลสัน วิลเลอร์ (ประเทศไทย) จำกัด บริษัท ดี แอลเอ ไปเปอ รุดนิก เกรย์ แคร์รี่ (ประเทศไทย) จำกัด บริษัท ไววอง แอนด์ แอสโซซิเอตส์ จำกัด บริษัท เราส์ แอนด์ โค อินเตอร์เนชั่นแนล (ประเทศไทย) จำกัด บริษัท เอช แอล บี (ประเทศไทย) จำกัด และบริษัท ลิงค์เลเทอร์ส (ประเทศไทย) จำกัด

2) ถือหุ้นไม่เกินร้อยละ 49 ตามกฎหมายและแบ่งอำนาจในการบริหารจัดการกับผู้ร่วมทุนไทย บริษัทในกลุ่มนี้จะมีสัดส่วนกรรมการต่างชาติต่อกรรมการคนไทยที่เท่ากันหรือใกล้เคียงกัน และกรรมการที่มีอำนาจลงลายมือชื่อหรือดำเนินการแทนบริษัทเป็นกรรมการต่างชาติและกรรมการคนไทยในสัดส่วนที่เท่ากันหรือใกล้เคียงกัน ซึ่งทำให้ผู้ถือหุ้นทั้งสองฝ่ายสามารถ

ถ่วงดุลอำนาจในการบริหารจัดการซึ่งกันและกันได้ บริษัทข้ามชาติที่จัดอยู่ในลักษณะนี้มีจำนวน 2 ราย ได้แก่ บริษัท คลิฟฟอร์ด ชานซ์ (ประเทศไทย) จำกัด และบริษัท ไพร์ชสันทน์ที่ปรึกษาและวิชั่น จำกัด

3) ไม่ถือหุ้นในบริษัทไทยเลยแม้บริษัทในประเทศไทยจะใช้ชื่อบริษัทแม่ บริษัทในกลุ่มนี้จะมีกรรมการต่างชาติในสัดส่วนที่ค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนกรรมการคนไทย และกรรมการคนไทยต้องมีอำนาจในการลงลายมือชื่อหรืออำนาจในการตัดสินใจแทนกิจการได้ ซึ่งสามารถส่งผลให้การดำเนินธุรกิจอยู่ภายใต้การควบคุมของคนไทยแบบเบ็ดเสร็จหรือเกือบทั้งหมด อย่างไรก็ตาม บริษัทแม่จะมีบทบาทสำคัญในการกำหนดและรับรองมาตรฐานของคุณภาพของบริการของบริษัทในประเทศไทยในลักษณะที่คล้ายคลึงกับธุรกิจแฟรนไชส์เพียงแต่บริษัทไทยไม่ต้องจ่ายค่าแฟรนไชส์เนื่องจากบริษัทแม่เองได้รับประโยชน์จากการที่มีบริษัทสมาชิกในประเทศไทยที่ได้มาตรฐานที่สามารถรองรับลูกค้าที่เป็นบริษัทข้ามชาติของบริษัทแม่ได้⁴ ทั้งนี้บริษัทในไทยจะมีค่าใช้จ่ายในรูปแบบของค่าธรรมเนียมในการใช้ฐานข้อมูลทางธุรกิจและหลักสูตรในการพัฒนาบุคลากรซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการรักษาระดับมาตรฐานของบริการของบริษัทให้เป็นสากลและทันสมัยอย่างต่อเนื่อง บริษัทไทยที่มีความสัมพันธ์ในลักษณะ “Partnership” กับบริษัทข้ามชาติมีจำนวน 2 ราย ได้แก่ บริษัท เบเคอร์ แอนด์ แม็คเคินซี่ จำกัด และบริษัท สำนักภาษีและกฎหมาย เคพีเอ็มจี ภูเก็ต จำกัด

รูปที่ 10.2 โครงสร้างบริษัทต่างชาติในธุรกิจกฎหมาย

ที่มา : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

⁴ จากการสัมภาษณ์พบว่าประมาณครึ่งหนึ่งของลูกค้าของบริษัทกฎหมายที่เป็นบริษัท partner ของบริษัทข้ามชาติจะเป็นลูกค้าที่บริษัทสมาชิกในประเทศอื่นๆ ส่งต่อมา

ตารางที่ 10.2 รูปแบบอำนาจในการบริหารจัดการของบริษัทข้ามชาติในธุรกิจกฎหมาย

ลำดับที่	บริษัท	MNC		
		Foreign Control	Joint Control	Non Foreign Control
1	บริษัท เบเคอร์ แอนด์ แม็คเค็นซี จำกัด			✓
2	บริษัท ไวท์ แอนด์ เคส (ประเทศไทย) จำกัด	✓		
3	บริษัท อัลเลน แอนด์ โอเวอร์ี (ประเทศไทย) จำกัด	✓		
4	บริษัท ลิงค์เลเทอร์ส (ประเทศไทย) จำกัด	✓		
5	บริษัท จอห์นสัน สโต็คส์ แอนด์ มาสเตอร์ (ประเทศไทย) จำกัด	✓		
6	บริษัท คลิฟฟอร์ด ชานซ์ (ประเทศไทย) จำกัด		✓	
7	บริษัท สำนักภาษีและกฎหมาย เคพีเอ็มจี ภูมิภาค ไทย จำกัด			✓
8	บริษัท วัดสัน ฟาร์ลี แอนด์ วิลเลียมส์ (ไทยแลนด์) จำกัด	✓		
9	บริษัท ไพร์ซซานนัทประภาสและวินน์ จำกัด		✓	
10	บริษัท นอร์ดัน โรส (ไทยแลนด์) จำกัด	✓		
11	บริษัท มินเตอร์ เอลิสัน (ประเทศไทย) จำกัด	✓		
12	บริษัท อาร์เอสเอ็ม เนลสัน วิลเลอร์ (ประเทศไทย) จำกัด	✓		
13	บริษัท ดีแอลเอ ไปเปอ รุดนิก เกรย์ แครี (ประเทศไทย) จำกัด	✓		
14	บริษัท โววอง แอนด์ แอสโซซิเอตส์ จำกัด	✓		
15	บริษัท เราส์ แอนด์ โค อินเตอร์เนชั่นแนล (ประเทศไทย) จำกัด	✓		
16	บริษัท เอช แอล บี (ประเทศไทย) จำกัด	✓		

ที่มา : รวบรวมโดยสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

บริษัทที่มีรูปแบบอำนาจในการบริหารจัดการเป็นของต่างชาติส่วนใหญ่เป็นบริษัทข้ามชาติขนาดใหญ่ที่มีชื่อเสียง อาทิ บริษัท ไวท์ แอนด์ เคส (ประเทศไทย) จำกัด บริษัท อัลเลน แอนด์ โอเวอร์ี (ประเทศไทย) จำกัด และบริษัท จอห์นสัน สโต็คส์ แอนด์ มาสเตอร์ (ประเทศไทย) จำกัด เป็นต้น ส่วนบริษัทที่มีรูปแบบอำนาจในการบริหารจัดการเป็นของคนไทยหรือมีอำนาจในการบริหารจัดการร่วมกันส่วนใหญ่เป็นบริษัทข้ามชาติขนาดกลาง เช่น บริษัท คลิฟฟอร์ด ชานซ์ (ประเทศไทย) จำกัด และบริษัท ไพร์ซซานนัทประภาสและวินน์ จำกัด (ยกเว้นบริษัท เบเคอร์ แอนด์ แม็คเค็นซี จำกัด ที่มีรูปแบบอำนาจในการบริหารจัดการเป็นของคนไทย แต่เป็นบริษัทขนาดใหญ่) ซึ่งหากจำแนกขนาดของธุรกิจกฎหมายตามที่กล่าวมาข้างต้นจะสังเกตได้ว่า บริษัทที่มีขนาดรองลงมาหรือบริษัทขนาดเล็กซึ่งมีจำนวนค่อนข้างมากประมาณเกือบ 1,900 ราย เป็นบริษัทของคนไทยและดำเนินธุรกิจให้บริการแก่บริษัทคนไทยเป็นส่วนใหญ่ โดยจะมีส่วนแบ่งตลาดในสัดส่วนที่น้อยมากเช่นกัน ซึ่งรายละเอียดของโครงสร้างส่วนแบ่งตลาดในธุรกิจกฎหมาย และผลกระทบของรูปแบบอำนาจในการบริหารจัดการจะกล่าวถึงในส่วนถัดไป

อย่างไรก็ตาม ในบางกรณี การวิเคราะห์รูปแบบอำนาจการบริหารจัดการโดยพิจารณาจากสัดส่วนการถือหุ้น จำนวนกรรมการ และผู้มีอำนาจอาจยังไม่ชัดเจนและไม่เพียงพอที่จะ

สามารถสรุปได้ว่าอำนาจในการบริหารจัดการอยู่กับฝ่ายไทยหรือต่างชาติ คณะผู้วิจัยจะใช้ข้อมูลสัดส่วนการออกเสียงลงคะแนนของผู้ถือหุ้นช่วยประกอบการพิจารณาด้วย กล่าวคือ สัดส่วนผู้ถือหุ้นเพียงอย่างเดียวอาจไม่สามารถสะท้อนสิทธิในการออกเสียงของผู้ถือหุ้นได้ เนื่องจากข้อบังคับของบริษัทอาจกำหนดสิทธิการออกเสียงของผู้ถือหุ้นบุริมสิทธิแตกต่างจากสิทธิของผู้ถือหุ้นสามัญ อาทิ กำหนดให้ผู้ถือหุ้นบุริมสิทธิมีสิทธิออกเสียง 10 หุ้นต่อ 1 เสียง ในขณะที่ผู้ถือหุ้นสามัญมีสิทธิออกเสียง 1 หุ้นต่อ 1 เสียง ซึ่งจากการสุ่มตรวจสอบสำเนารายชื่อผู้ถือหุ้นและข้อบังคับของบริษัทจำนวน 7 บริษัทพบว่า มี 2 บริษัทที่มีการถือหุ้นบุริมสิทธิโดยระบุนิติการออกเสียงที่แตกต่างจากการถือหุ้นสามัญ โดยผู้ถือหุ้นบุริมสิทธิส่วนใหญ่เป็นบุคคลธรรมดาสัญชาติไทย และผู้ถือหุ้นสามัญเป็นนักลงทุนต่างชาติ⁵ (ดูตัวอย่างประกอบในตารางที่ 10.3) ดังนั้น ถึงแม้สัดส่วนผู้ถือหุ้นหลักจะเป็นสัญชาติไทย แต่การพิจารณาจากสัดส่วนผู้ถือหุ้นเพียงลำพังก็ไม่สามารถสรุปได้ว่าคนไทยมีอำนาจในการบริหารจัดการมากกว่า จำเป็นต้องพิจารณาจากองค์ประกอบอื่นๆ ควบคู่กันไปด้วย

ตารางที่ 10.3 ตัวอย่างสัดส่วนการออกเสียงลงคะแนนของผู้ถือหุ้นของบริษัทต่างชาติ

บริษัท	นโยบายการออกเสียง	สัญชาติผู้ถือหุ้น	จำนวนหุ้นที่ถือ (หุ้น)		สิทธิการออกเสียง (เสียง)		
			หุ้นบุริมสิทธิ	หุ้นสามัญ	หุ้นบุริมสิทธิ	หุ้นสามัญ	รวม
บริษัท จอห์นสัน สโต๊คส์ แอนด์ มาสเตอร์ (ประเทศไทย) จำกัด	<u>หุ้นบุริมสิทธิ</u> 3 หุ้น : 1 เสียง <u>หุ้นสามัญ</u> 1 หุ้น : 1 เสียง	ไทย	35,700	-	11,900	-	11,900
		ต่างชาติ	-	34,300	-	34,300	34,300
บริษัท วัดสัน พาร์ลิส แอนด์ วิลเลียมส์ (ไทยแลนด์) จำกัด	<u>หุ้นบุริมสิทธิ</u> 10 หุ้น : 1 เสียง <u>หุ้นสามัญ</u> 1 หุ้น : 1 เสียง	ไทย	30,600	-	3,060	-	3,060
		ต่างชาติ	-	29,400	-	29,400	29,400

ที่มา : สำเนาบัญชีรายชื่อผู้ถือหุ้นและข้อบังคับบริษัท กรมพัฒนาธุรกิจการค้า

⁵ ยกตัวอย่างเช่น บริษัทมีบุคคลธรรมดาไทยถือหุ้น 51% แต่เป็นหุ้นบุริมสิทธิจำนวน 35,700 หุ้นที่มีสิทธิออกเสียง 3 หุ้นต่อ 1 เสียงตามข้อบังคับของบริษัท ในขณะที่นักลงทุนต่างชาติถือหุ้น 49% แต่เป็นหุ้นสามัญจำนวน 34,300 หุ้นที่มีสิทธิออกเสียง 1 หุ้นต่อ 1 เสียง ทำให้ผู้ถือหุ้นคนไทยมีสิทธิออกเสียงเพียง 11,900 เสียง แต่ผู้ถือหุ้นต่างชาติมีสิทธิออกเสียงถึง 34,300 เสียง หรือคิดเป็น 75% ของจำนวนสิทธิการออกเสียงลงคะแนนทั้งหมด

10.2.3 สัญชาติผู้ถือหุ้นของบริษัทข้ามชาติ

จากตารางที่ 10.4 จะเห็นได้ว่า บริษัทข้ามชาติเกือบทั้งหมดมีสัดส่วนการถือหุ้นโดยคนไทยร้อยละ 51 และต่างชาติร้อยละ 49 ซึ่งเป็นอัตราเพดานสูงสุดตามที่กฎหมายไทยกำหนด โดยมีเพียง 3 บริษัทที่มีผู้ถือหุ้นเป็นสัญชาติไทย 100% ซึ่งเป็นลักษณะของการประกอบธุรกิจแบบ “Partnership”

บริษัทข้ามชาติโดยเฉพาะบริษัทขนาดใหญ่มีผู้ถือหุ้นต่างชาติเป็นสัญชาติสหราชอาณาจักรเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาเป็นผู้ถือหุ้นสัญชาติอเมริกัน ส่วนบริษัทที่มีขนาดรองลงมามีสัญชาติผู้ถือหุ้นที่ค่อนข้างหลากหลาย อาทิ ออสเตรเลีย ฝรั่งเศส อังกฤษ และเยอรมนี เป็นต้น

ตารางที่ 10.4 สัญชาติผู้ถือหุ้นของบริษัทข้ามชาติในธุรกิจกฎหมาย

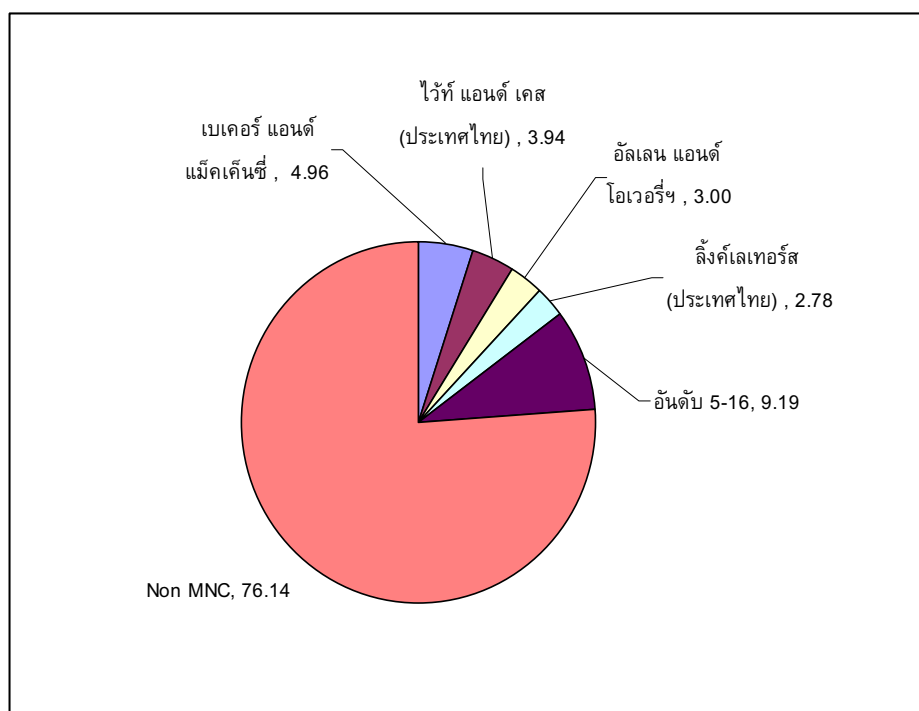
ลำดับ ที่	บริษัท	สัญชาติผู้ถือหุ้น						
		ไทย	สหรัฐ อเมริกา	สหราชอาณาจักร	ออสเตรเลีย	ฝรั่งเศส	ฮ่องกง	เยอรมนี
1	บริษัท เบเกอร์ แอนด์ แม็คเค็นซี จำกัด	100						
2	บริษัท ไวท์ แอนด์ เคส (ประเทศไทย) จำกัด	51	49					
3	บริษัท อัลเลน แอนด์ โอเวอร์รี (ประเทศไทย) จำกัด	51		49				
4	บริษัท ลิงค์เลเทอร์ส (ประเทศไทย) จำกัด	51		49				
5	บริษัท จอห์นสัน สโตคส์ แอนด์ มาสเตอร์ (ประเทศ ไทย) จำกัด	51		49				
6	บริษัท คลิฟฟอร์ด ชานซ์ (ประเทศไทย) จำกัด	51		49				
7	บริษัท สำนักภาษีและกฎหมาย เคพีเอ็มจี ภูมิภาค จำกัด	100						
8	บริษัท วัดสัน ฟาร์ลี แอนด์ วิลเลียมส์ (ไทยแลนด์) จำกัด	51		49				
9	บริษัท ไพรัชสานนท์ประภาสและวินน์ จำกัด	57.42	21.09	21.49				
10	บริษัท นอร์ดัน โรส (ไทยแลนด์) จำกัด	51		49				
11	บริษัท มินเตอร์ เอลิสัน (ประเทศไทย) จำกัด	51		49				
12	บริษัท อาร์เอสเอ็ม เนลสัน วิลเลอร์ (ประเทศไทย) จำกัด	51		10	39			
13	บริษัท ดีแอลเอ ไปเปอ รุดนิก เกรย์ แครี่ (ประเทศ ไทย) จำกัด	100						
14	บริษัท ไววอง แอนด์ แอสโซซิเอตส์ จำกัด	51	0.62			48.38		
15	บริษัท เราส์ แอนด์ โค อินเตอร์เนชั่นแนล (ประเทศ ไทย) จำกัด	51				1	48	
16	บริษัท เอช แอล บี (ประเทศไทย) จำกัด	51						49

ที่มา : รวบรวมโดยสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

10.2.4 ส่วนแบ่งตลาดของบริษัทข้ามชาติ

หากพิจารณาส่วนแบ่งตลาดของบริษัทข้ามชาติในธุรกิจกฎหมายทั้ง 16 บริษัทตามมูลค่ารายได้ในปี 2547 จำนวน 2,780 ล้านบาท เปรียบเทียบกับยอดขายได้ทั้งหมดของบริษัทในธุรกิจกฎหมายจำนวน 11,975 ล้านบาท พบว่า บริษัทข้ามชาติมีส่วนแบ่งรายได้คิดเป็นร้อยละ 23.24 หรือประมาณ 1 ใน 4 ของรายได้ทั้งหมดของบริษัทในธุรกิจกฎหมาย และหากพิจารณาโครงสร้างส่วนแบ่งตลาดของบริษัทข้ามชาติแต่ละบริษัททั้ง 16 บริษัทพบว่า ส่วนแบ่งตลาดสูงสุด 4 อันดับแรกเป็นส่วนแบ่งตลาดของบริษัทข้ามชาติขนาดใหญ่ โดยบริษัทที่มีส่วนแบ่งตลาดสูงสุดอันดับแรกได้แก่ บริษัท เบเคอร์ แอนด์ แม็คเค็นซี จำกัด คิดเป็นร้อยละ 4.96 ของส่วนแบ่งตลาดในธุรกิจกฎหมายทั้งหมด หรือร้อยละ 20.77 ของส่วนแบ่งตลาดของบริษัทข้ามชาติทั้งหมด อันดับรองลงมาได้แก่ บริษัท ไวท์ แอนด์ เคส (ประเทศไทย) จำกัด มีส่วนแบ่งตลาดคิดเป็นร้อยละ 3.94 ของส่วนแบ่งตลาดในธุรกิจกฎหมายทั้งหมด หรือร้อยละ 16.52 ของส่วนแบ่งตลาดของบริษัทข้ามชาติทั้งหมด รองลงมาอันดับที่ 3 และ 4 ได้แก่ บริษัท อัลเลน แอนด์ โอเวอร์ี (ประเทศไทย) จำกัด และบริษัท ลีจส์เลเทอร์ส (ประเทศไทย) จำกัด ตามลำดับ ส่วนอันดับที่ 5-16 เป็นส่วนแบ่งตลาดของบริษัทข้ามชาติขนาดกลางคิดเป็นร้อยละ 9.19 ของส่วนแบ่งตลาดในธุรกิจกฎหมายทั้งหมด (ดูรูปที่ 10.3 ประกอบ)

รูปที่ 10.3 ส่วนแบ่งตลาดของบริษัทข้ามชาติในธุรกิจกฎหมายปี 2547

ที่มา : ฐานข้อมูลรายได้ของบริษัทจากบริการ Business online

คณะผู้วิจัยขอตั้งข้อสังเกตว่า รายได้ที่น่ามาคำนวณส่วนแบ่งตลาดนี้อาจรวมถึงรายได้จากการให้บริการด้านอื่นๆ ของบริษัทที่นอกเหนือจากรายได้บริการด้านกฎหมาย ขึ้นอยู่กับการ

จำแนกประเภทรายได้ในงบการเงินของแต่ละบริษัททำให้ตัวเลขส่วนแบ่งรายได้อาจคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงได้

10.3 การประกอบกิจการของบริษัทข้ามชาติในธุรกิจบริการด้านกฎหมายที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

การเข้ามาประกอบกิจการของบริษัทข้ามชาติในประเทศไทยในธุรกิจกฎหมายส่งผลกระทบในเชิงบวกต่อปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจในหลายด้าน อาทิ การสร้างมูลค่ารายได้ในธุรกิจกฎหมาย การจ้างงานที่เพิ่มขึ้น มูลค่าภาษีที่บริษัทข้ามชาติจ่ายให้แก่ภาครัฐ ประสิทธิภาพด้านการวิจัยและพัฒนาในอุตสาหกรรมบริการด้านกฎหมาย เป็นต้น

จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลย้อนหลัง 10 ปี พบว่า บริษัทข้ามชาติส่วนใหญ่เริ่มดำเนินกิจการหรือมีผลประกอบการช่วงหลังวิกฤตทางเศรษฐกิจที่มีการปรับปรุงโครงสร้างบริษัทจำนวนมากในปี 2542-2544 เป็นต้นมา มีเพียง 4 บริษัทที่เริ่มประกอบธุรกิจในปี พ.ศ. 2538 โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินการทางเศรษฐกิจ เช่น รายได้ ภาษีเงินได้ การจ้างงาน ฯลฯ ดังที่จะวิเคราะห์ต่อไปนี้

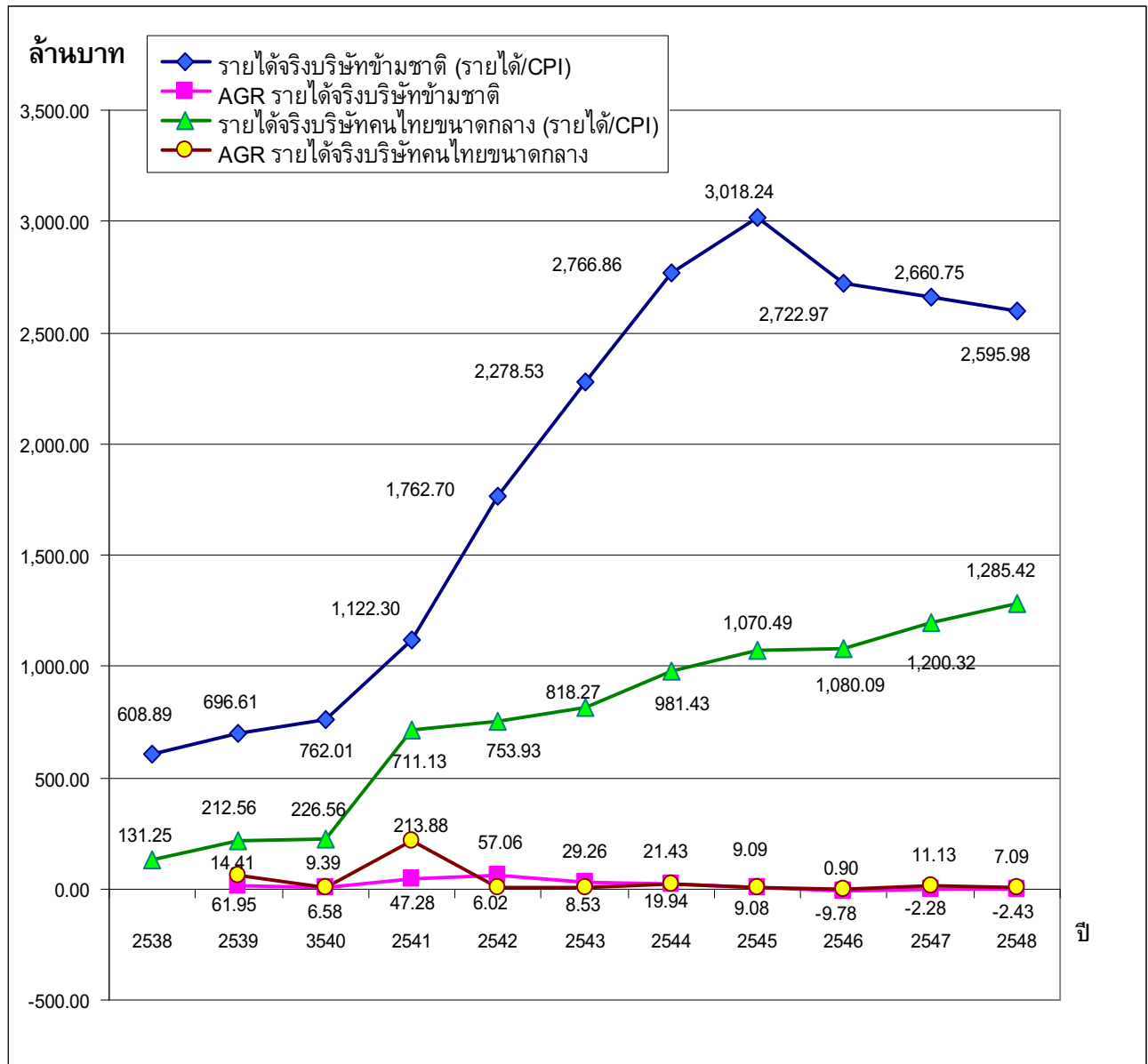
10.3.1 แนวโน้มของรายได้ของบริษัทกฎหมายข้ามชาติ

รายได้ของบริษัทข้ามชาติในธุรกิจกฎหมาย ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในปี พ.ศ. 2538 - 2544 แต่กลับลดลงในช่วงปี พ.ศ. 2545 - 2548 หลังจากนั้น ยอดรายได้จริง (ปีฐาน 2545) เพิ่มขึ้นจาก 608.89 ล้านบาทในปี พ.ศ. 2538 เป็น 2,595.98 ล้านบาทในปี 2548 คิดเป็นอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 16 ต่อปี

หากเทียบกับรายได้ของบริษัทคนไทยขนาดกลาง 10 บริษัทแรกที่มีรายได้สูงสุดในปี 2547 พบว่า รายได้จริงของบริษัทคนไทยขนาดกลาง 10 บริษัทในปี 2538 มีมูลค่ารวม 131.25 ล้านบาท และเพิ่มขึ้นสูงสุดในปี 2548 จำนวน 1,285.42 ล้านบาท คิดเป็นอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 26 ต่อปี ซึ่งต่ำกว่าอัตราเฉลี่ยของการเติบโตของบริษัทข้ามชาติ อย่างไรก็ตาม จากรูปที่ 10.4 จะเห็นได้ว่าในช่วงหลังปี พ.ศ. 2545 รายได้ของบริษัทกฎหมายขนาดใหญ่สัญชาติไทยกลับเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วสวนทางกับแนวโน้มรายได้ของบริษัทกฎหมายข้ามชาติที่ลดลง

หากเปรียบเทียบรายได้ของบริษัทข้ามชาติต่อรายได้ของอุตสาหกรรมบริการกฎหมายทั้งหมดตามรูปที่ 10.5 จะเห็นได้ว่า สัดส่วนรายได้ของบริษัทข้ามชาติต่อรายได้รวมทั้งหมดของธุรกิจกฎหมายลดลงในช่วงปี พ.ศ. 2545 ซึ่งสอดคล้องกับรายได้ที่ลดลงตามที่วิเคราะห์มาแล้ว

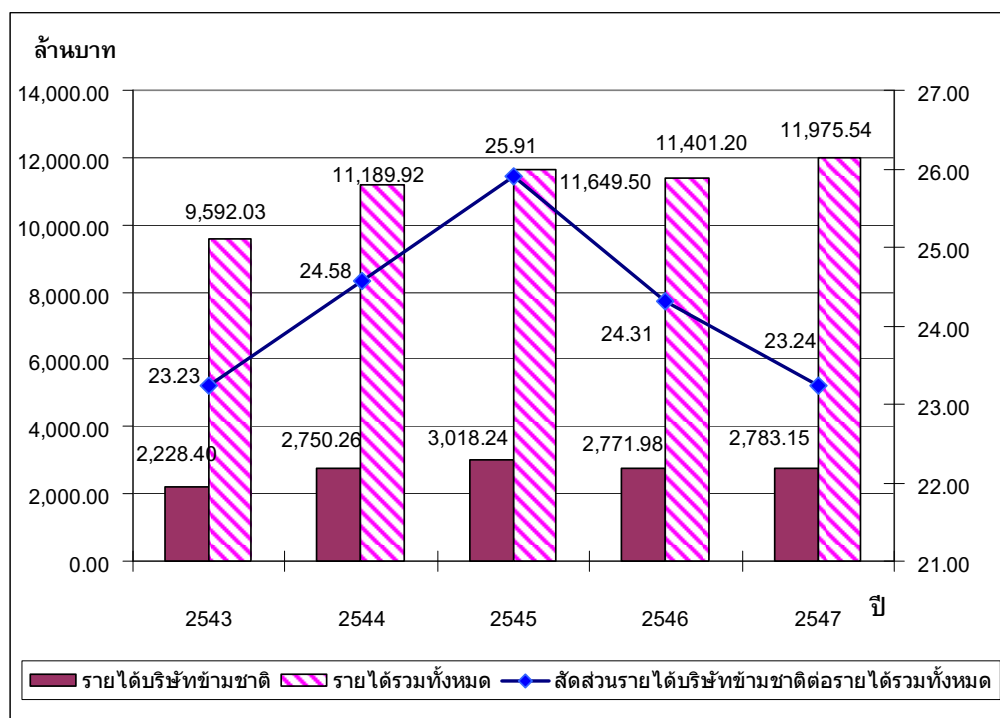
รูปที่ 10.4 รายได้ของบริษัทข้ามชาติและบริษัทคนไทยขนาดกลางในธุรกิจกฎหมาย
ปี 2538-2548

หมายเหตุ : ดัชนีราคาผู้บริโภค (CPI) ปีฐาน 2545

ที่มา : รวบรวมโดยสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

**รูปที่ 10.5 เปรียบเทียบรายได้ของบริษัทข้ามชาติต่อรายได้รวมของธุรกิจกฎหมาย
ในปี 2543-2547**

ที่มา : รวบรวมโดยสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

10.3.2 ภาษีที่จ่ายให้แก่ภาครัฐ

ภาษีเงินได้นิติบุคคลที่บริษัทข้ามชาติจ่ายให้แก่ภาครัฐจากการประกอบกิจการกฎหมายในประเทศไทย ในปี 2538-2548 มีมูลค่าทั้งสิ้น 1,009.34 ล้านบาท โดยในปี 2538 มียอดภาษีที่จ่ายให้แก่ภาครัฐทั้งสิ้น 14.57 ล้านบาทซึ่งเป็นภาษีของบริษัทข้ามชาติ 4 บริษัท และในปี 2548 มีภาษีที่จ่ายให้รัฐจำนวน 96.16 ล้านบาทจากภาษีของบริษัทข้ามชาติ 13 บริษัท⁶ ส่วนปีที่มีการจ่ายภาษีมากที่สุดคือ ปี 2544 จำนวน 211.51 ล้านบาท

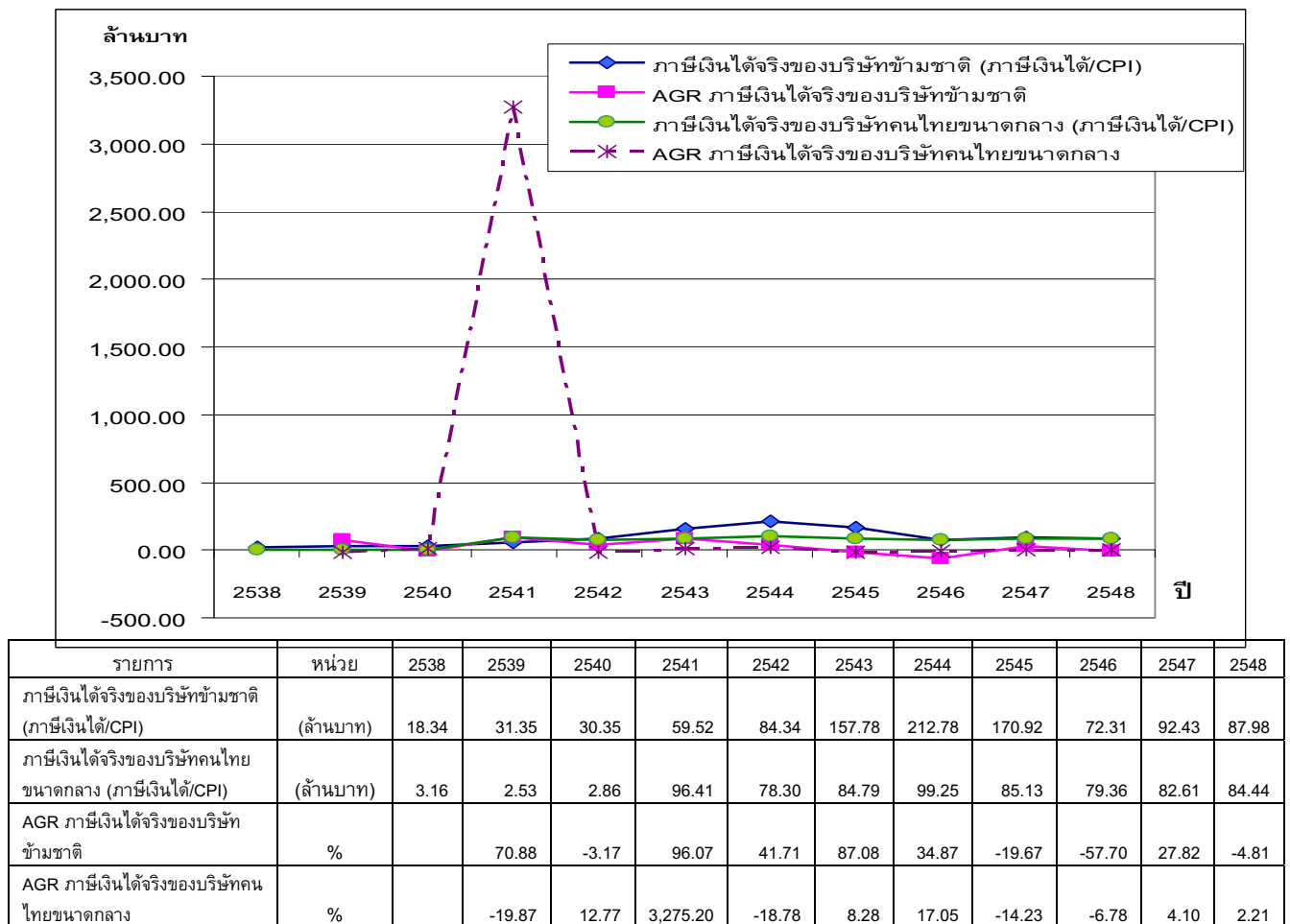
จากรูปที่ 10.6 จะเห็นว่า มูลค่าภาษีเงินได้จริง (ปีฐาน 2545) ในปี 2538 ยอดรายได้จริง (ปีฐาน 2545) เพิ่มขึ้นจาก 18.34 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2538 เป็น 87.98 ล้านบาท ในปี 2548 คิดเป็นอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 17 ต่อปี โดยมีอัตราการเติบโตรายปี (Annual Growth Rate: AGR) ในช่วงปี 2538-2548 เพิ่มขึ้นและลดลงเป็นช่วงๆ ในแต่ละปี โดยเพิ่มขึ้นสูงมากในช่วงปี 2541 และลดลงต่ำสุดในปี 2546 และหากเทียบกับภาษีเงินได้ของบริษัทคนไทยขนาดกลาง 10 บริษัทแรกที่มีรายได้สูงสุดในปี 2547 พบว่า ภาษีเงินได้ของบริษัทคนไทยขนาดกลาง 10 บริษัทในปี 2538 มีมูลค่ารวม 3.16 ล้านบาท โดยลดลงต่ำสุดในปี 2539 จำนวน 2.53 ล้านบาท และเพิ่มขึ้นสูงสุดในปี 2544 จำนวน 99.25 ล้านบาท และลดลงเหลือ 84.44 ล้านบาทในปี

⁶ อีก 3 บริษัทยังไม่มี การส่งงบการเงินปี 2548

2548 คิดเป็นอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 39 ต่อปี โดยจะเห็นได้จากอัตราการเติบโตรายปี (Annual Growth Rate: AGR) ที่ขึ้นลงตลอดเวลาในช่วงปี 2538-2548

อัตราการเติบโตรายปีของภาษีเงินได้จริงของบริษัทข้ามชาติเพิ่มขึ้นอย่างมากในช่วงปี 2540-2541 ในขณะที่บริษัทกฎหมายขนาดกลางของคนไทยกลับมีอัตราการเติบโตรายปีของภาษีเงินได้จริงลดลงซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงรายได้ของบริษัทกฎหมายขนาดกลางของคนไทยในช่วงเวลาดังกล่าวที่ลดลงเช่นกันเนื่องจากได้รับผลกระทบในทางลบจากวิกฤตเศรษฐกิจภายในประเทศไทย เหตุการณ์หลังช่วงวิกฤตเศรษฐกิจในปี 2542-2546 พบว่า บริษัทเอกชนในประเทศไทยหันมาให้ความสำคัญกับการบริการกฎหมายที่ได้มาตรฐานของบริษัทกฎหมายข้ามชาติมากขึ้น ทำให้บริษัทกฎหมายข้ามชาติมีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องส่งผลให้มีการจ่ายภาษีเงินได้เพิ่มมากขึ้นด้วย แต่บริษัทกฎหมายขนาดกลางของคนไทยกลับมีรายได้ลดลงอย่างต่อเนื่องส่งผลให้ภาษีเงินได้ของบริษัทกฎหมายขนาดกลางของคนไทยลดลงเช่นกัน (ดูรูปที่ 10.6 ประกอบ)

รูปที่ 10.6 ภาษีเงินได้ของบริษัทข้ามชาติในธุรกิจกฎหมาย ปี 2538-2548

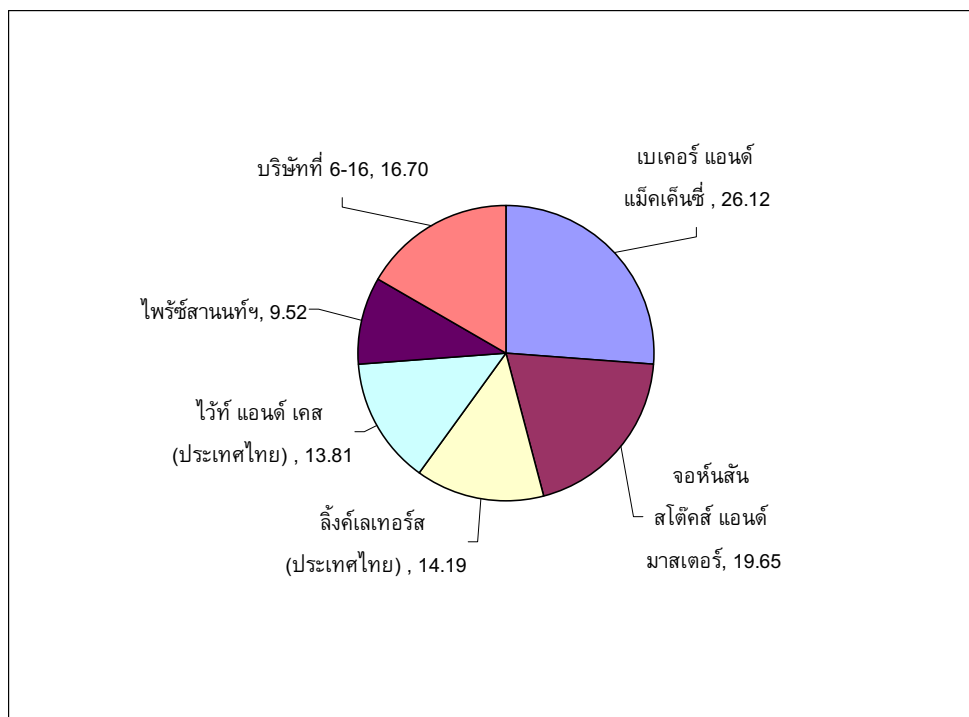

หมายเหตุ : ดัชนีราคาผู้บริโภค (CPI) ปีฐาน 2545

ที่มา : รวบรวมโดยสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

หากพิจารณาภาษีเงินได้เป็นรายบริษัทพบว่า บริษัทข้ามชาติขนาดใหญ่มีสัดส่วนภาษีเงินได้ที่ค่อนข้างสูงเมื่อเปรียบเทียบกับบริษัทขนาดกลาง กล่าวคือ บริษัทที่มีมูลค่าภาษีเงินได้สูงสุด 5 อันดับแรกเป็นบริษัทข้ามชาติขนาดใหญ่ โดยมีมูลค่าภาษีเงินได้ในช่วงปี 2538-2548 รวมกันสูงถึง 840.75 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 83.30 ของยอดภาษีเงินได้ของบริษัทข้ามชาติทั้งหมด (ดูรายละเอียดประกอบในรูปที่ 10.7)

**รูปที่ 10.7 สัดส่วนภาษีเงินได้ของบริษัทข้ามชาติในธุรกิจกฎหมายจำแนกรายบริษัท
ช่วงปี 2538-2548**

ที่มา : รวบรวมโดยสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

10.3.3 การจ้างงาน

บริษัทข้ามชาติที่เข้ามาประกอบกิจการกฎหมายในประเทศไทยสามารถนำเงินทุนเข้ามาลงทุนในประเทศไทยได้ รวมทั้งสามารถจ้างผู้เชี่ยวชาญต่างชาติ หรือกรรมการต่างชาติเข้ามาบริหารจัดการบริษัทในประเทศไทยได้ตามที่กฎหมายกำหนด แต่บริษัทข้ามชาติจำเป็นต้องจ้างนักกฎหมาย และทนายความในประเทศไทยซึ่งมีคุณสมบัติตามที่กฎหมายไทยกำหนด เนื่องจากวิชาชีพกฎหมายเป็นอาชีพสงวนตาม พ.ร.บ. การทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2521

พระราชบัญญัติหนายความ พ.ศ. 2528 กำหนดว่าผู้ที่สามารถเป็นหนายความในศาล และลงนามรับรองในนิติกรรมสัญญา จะต้องมิใช่ประกอบวิชาชีพหนายความ (ตัวหนาย) ซึ่งออกโดยสภาหนายความ⁷ ซึ่งผู้มีสิทธิรับใบอนุญาตจะต้องมีสัญชาติไทย สำเร็จการศึกษา ระดับปริญญาตรีทางกฎหมายจากสถาบันที่สภาหนายความรับรอง ต้องสอบและฝึกงานเป็น ภาษาไทย และต้องผ่านการฝึกอบรมมารยาทหนายความที่จัดโดยสภาหนายความ

ด้วยข้อจำกัดดังกล่าว นักกฎหมายต่างชาติจึงไม่สามารถให้บริการกฎหมายในนาม “ที่ปรึกษากฎหมาย” ได้ แต่ในทางปฏิบัติ นักกฎหมายต่างชาติก็ยังเข้ามาทำงานได้โดยใช้ชื่ออื่น แทน เช่น “ที่ปรึกษาการลงทุน” และ “ที่ปรึกษาธุรกิจต่างประเทศ” เป็นต้น โดยทั่วไป นักกฎหมายต่างชาติจะเข้ามาให้บริการตรวจสอบนิติกรรมต่างๆ เช่น สัญญาการร่วมทุน และการซื้อขายรายการใหญ่ๆ เป็นต้น โดยเข้ามาประกอบวิชาชีพในระยะสั้น ไม่ได้มาอยู่ประจำ และไม่มี ความจำเป็นที่จะต้องมาตั้งสำนักงานในประเทศไทย เพราะสามารถรับค่าปรึกษาเป็นราย ชั่วโมงอยู่แล้ว

ปัจจุบันมีผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมายสัญชาติไทยที่ขึ้นทะเบียนกับสภาหนายความ ประมาณ 50,000 คน ซึ่งหากธุรกิจกฎหมายมีการขยายตัวมากขึ้น กอปรกับบริษัทข้ามชาติเข้ามาประกอบกิจการในธุรกิจกฎหมายในประเทศไทยมากขึ้น อัตราการจ้างงานสำหรับผู้ประกอบ วิชาชีพกฎหมายสัญชาติไทยจะเพิ่มมากขึ้นด้วยตามความต้องการของตลาดในอนาคต

10.3.4 การวิจัยและพัฒนา

บริษัทข้ามชาติที่เข้ามาประกอบธุรกิจบริการด้านกฎหมายในประเทศไทยโดยเฉพาะ บริษัทขนาดใหญ่มีการแลกเปลี่ยนความรู้ และเป็นที่ปรึกษาด้านกฎหมายในการศึกษาวิจัยด้าน ต่างๆ อาทิ การจัดทำแผนฟื้นฟู การควบรวมกิจการ เป็นต้น การมีส่วนร่วมของบริษัทข้ามชาติ ในการศึกษาวิจัยด้านกฎหมายโดยอาศัยประสบการณ์ความเชี่ยวชาญ และทักษะด้านวิชาชีพ ของบริษัทข้ามชาติจะช่วยพัฒนาธุรกิจกฎหมายไทยให้มีมาตรฐานด้านวิชาชีพมากขึ้น นอกจากนี้ เนื่องจากวิชาชีพอื่นๆ มีการกำหนดมาตรฐานการประกอบวิชาชีพไว้อย่างยิ่งในระดับ สากล ในขณะที่วิชาชีพกฎหมายต่างกับวิชาชีพอื่นๆ โดยมาตรฐานการทดสอบความรู้เพื่อ ประกอบวิชาชีพนักกฎหมายในประเทศไทยถูกกำหนดโดยสภาหนายความ ซึ่งสภาหนายความ จำเป็นต้องศึกษาและพัฒนาข้อสอบและกระบวนการทดสอบความรู้ให้มีมาตรฐานเพิ่มมากขึ้น เพื่อช่วยคัดกรองและสร้างนักกฎหมายไทยที่สามารถช่วยพัฒนาวิชาชีพกฎหมายของไทยได้ใน ระยะยาว

⁷ ก่อนพรบ.หนายความปี 2528 เนติบัณฑิตยสภาเป็นผู้ออกใบอนุญาต

ผลกระทบทางสังคมจากการเข้ามาประกอบกิจการของบริษัทข้ามชาติในธุรกิจกฎหมาย สามารถจำแนกได้ใน 3 ลักษณะคือ การโอนกำไรออกนอกประเทศ การผูกขาดตลาดของบริษัทข้ามชาติ และผลกระทบต่อบริษัทคู่แข่งที่เป็นผู้ประกอบการไทยในธุรกิจกฎหมาย และสืบเนื่องจากธุรกิจกฎหมายเป็นธุรกิจในภาคบริการจึงไม่มีประเด็นผลกระทบทางด้านการนำเข้าและปัญหาสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นผลกระทบที่เกิดกับธุรกิจในการการผลิต

การโอนกำไรออกนอกประเทศกระทำได้โดยบริษัทมีนโยบายจ่ายค่าตอบแทนในลักษณะเงินปันผลจากกำไรสุทธิไปยังผู้ถือหุ้นต่างชาติ ซึ่งหากพิจารณาสัดส่วนผู้ถือหุ้นของบริษัทข้ามชาติในธุรกิจกฎหมายพบว่า ผู้ถือหุ้นของบริษัทข้ามชาติจำนวน 3 บริษัทเป็นผู้ถือหุ้นสัญชาติไทย 100% จึงไม่มีการโอนกำไรออกนอกประเทศเนื่องจากไม่มีผู้ถือหุ้นต่างชาติ ส่วนบริษัทขนาดกลางลงมาบางบริษัทมีผลประกอบการขาดทุนสุทธิจึงไม่สามารถจ่ายเงินปันผลจากกำไรสุทธิได้ ซึ่งการจ่ายเงินปันผลขึ้นอยู่กับนโยบายของแต่ละบริษัท โดยทั่วไปบริษัทจะจ่ายเงินปันผลร้อยละ 10 ของกำไรสุทธิ

อย่างไรก็ตาม จากการตรวจสอบงบการเงินของบริษัทข้ามชาติในช่วงปี 2538-2548 พบว่า มีเพียง 4 บริษัทที่มีการจ่ายเงินปันผลในช่วงเวลาดังกล่าว ได้แก่ บริษัท เบเกอร์ แอนด์ แม็คเค็นซี่ จำกัด บริษัท จอห์นสัน แอนด์ แมสเตอร์ (ประเทศไทย) จำกัด บริษัท ไพร์ซ สานนท์ประภาสและวินน์ จำกัด และบริษัท ลิงค์เลเทอร์ส (ประเทศไทย) จำกัด (ดูรายละเอียดประกอบในตารางที่ 10.5) ซึ่งจาก 4 บริษัทข้างต้นมีผู้ถือหุ้นสัญชาติไทย 100% เพียงบริษัท เดียวคือ บริษัท เบเกอร์ แอนด์ แม็คเค็นซี่ จำกัด ส่วนอีก 3 บริษัทมีผู้ถือหุ้นสัญชาติไทย ประมาณร้อยละ 51- 58 ที่เหลือเป็นผู้ถือหุ้นสัญชาติอเมริกัน และสหราชอาณาจักร โดยเป็นการจ่ายเงินปันผลในช่วงเวลาเดียวกันทั้ง 3 บริษัทคือ ในปี 2543-2544 ซึ่งเป็นช่วงที่บริษัทเหล่านี้มีกำไรสุทธิจากผลประกอบการมากที่สุด

ตารางที่ 10.5 การจ่ายเงินปันผลของบริษัทกฎหมายข้ามชาติในช่วงปี 2538-2548

[illegible]

ลำดับ ที่	บริษัท	สัญชาติ ผู้ถือหุ้น	ปี										
			2538	2539	2540	2541	2542	2543	2544	2545	2546	2547	2548
4	บริษัท จอห์นสัน สโต็คส์ แอนด์ มาสเตอร์ (ประเทศไทย) จำกัด	ไทย- สหราชอาณาจักร							✓				
5	บริษัท คลิฟฟอร์ด ชานซ์ (ประเทศไทย) จำกัด	ไทย- สหราชอาณาจักร											
6	บริษัท สำนักภาษีและ กฎหมาย เคพีเอ็มจี ภูมิภาค ไทย จำกัด	ไทย											
7	บริษัท วัดสัน ฟาร์ลี แอนด์ วิลเลียมส์ (ไทย แลนด์) จำกัด	ไทย- สหราชอาณาจักร											
8	บริษัท ไฟรชส์ซานนท์ ประกาศและวินน์ จำกัด	ไทย- สหรัฐอเมริกา- สหราชอาณาจักร						✓					
9	บริษัท นอร์ดัน โรส (ไทย แลนด์) จำกัด	ไทย- สหราชอาณาจักร											
10	บริษัท มินเตอร์ เอลิชั่น (ประเทศไทย) จำกัด	ไทย- สหราชอาณาจักร											
11	บริษัท อาร์เอสเอ็ม เนล สัน วิลเลอร์ (ประเทศ ไทย) จำกัด	ไทย- ออสเตรเลีย- สหราชอาณาจักร											
12	บริษัท ดีแอลเอ ไปเปอ รูดนิค เกรย์ แครี่ (ประเทศไทย) จำกัด	ไทย											
13	บริษัท วอวง แอนด์ แอสโซซิเอตส์ จำกัด	ไทย- สหรัฐอเมริกา- ฝรั่งเศส											
14	บริษัท เราส์ แอนด์ โค อินเตอร์เนชั่นแนล (ประเทศไทย) จำกัด	ไทย-ฮ่องกง- ฝรั่งเศส											
15	บริษัท เอช แอล บี (ประเทศไทย) จำกัด	ไทย-เยอรมนี											
16	บริษัท ลิงค์เลเทอร์ส (ประเทศไทย) จำกัด	ไทย- สหราชอาณาจักร							✓				

หมายเหตุ : ข้อมูลเงินปันผลจากฐานข้อมูลงบการเงินของบริการ Business online เป็นข้อมูลที่ยังไม่สมบูรณ์เนื่องจากบาง
บริษัทไม่มีการรายงานการจ่ายเงินปันผล หรือไม่มีการรายงานข้อมูลล่าสุดไว้

ที่มา : ฐานข้อมูลงบการเงินของบริการ Business online

10.4.2 การผูกขาดตลาดของบริษัทข้ามชาติ

จากที่กล่าวไว้ข้างต้น บริษัทข้ามชาติ 16 บริษัทมีส่วนแบ่งรายได้คิดเป็นร้อยละ 23.86 หรือประมาณ 1 ใน 4 ของรายได้ทั้งหมดของบริษัทในธุรกิจกฎหมายซึ่งเป็นส่วนแบ่งที่ไม่มากนัก รายใหญ่ที่สุดมีส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 4.96 แต่ส่วนแบ่งตลาดของบริษัท 4 อันดับแรกสูงถึงร้อยละ 14.67 ของรายได้ทั้งหมดของบริษัทในธุรกิจกฎหมาย หรือร้อยละ 61.49 ของรายได้ของบริษัทข้ามชาติทั้งหมด แต่ถึงกระนั้นก็ยังไม่สามารถสรุปได้ว่าตลาดธุรกิจบริการกฎหมายผูกขาดแต่อย่างใดเนื่องจากการผูกขาดมักเกิดขึ้นในกรณีที่ผู้ประกอบการรายเดียวมีส่วนแบ่งตลาดมากกว่าร้อยละ 40 ขึ้นไป

สภาพการแข่งขันโดยรวมของธุรกิจกฎหมายในประเทศไทยไม่น่าถือว่ามี การผูกขาดตลาดของบริษัทข้ามชาติเนื่องจากบริษัทข้ามชาติโดยเฉพาะบริษัทข้ามชาติขนาดใหญ่มีจำนวนหลายบริษัท ทำให้เกิดการแข่งขันระหว่างบริษัทข้ามชาติด้วยกัน อย่างไรก็ตาม บริษัทกฎหมายข้ามชาติอาจผูกขาดกลุ่มลูกค้าที่เป็นบริษัทข้ามชาติ เนื่องจากบริษัทเหล่านี้มักมีนโยบายที่จะใช้บริการจากบริษัทที่ปรึกษาด้านกฎหมายบริษัทเดียวสำหรับบริษัทในเครือที่ประกอบธุรกิจในประเทศต่างๆ ทั่วโลกจึงใช้บริษัทกฎหมายที่ใช้ชื่อเดียวกับบริษัทกฎหมายที่สำนักงานใหญ่ของบริษัทใช้ การผูกขาดดังกล่าวมิได้เกิดจากพฤติกรรมของบริษัทกฎหมายข้ามชาติหากแต่เกิดจากความได้เปรียบในการมีมาตรฐานในการดำเนินการและในการให้บริการที่เป็นสากลและการมีเครือข่ายที่ครอบคลุมทั่วโลก

10.4.3 ผลกระทบต่อบริษัทคู่แข่งที่เป็นผู้ประกอบการไทยในธุรกิจกฎหมาย

การที่บริษัทข้ามชาติขนาดใหญ่มีส่วนแบ่งตลาดที่สูงกว่าบริษัทขนาดเล็กที่เป็นผู้ประกอบการไทย สาเหตุส่วนหนึ่งอาจเกิดจากมูลค่ารายได้ของบริษัทข้ามชาติส่วนใหญ่มาจากการให้บริการลูกค้าที่เป็นบริษัทขนาดใหญ่หรือบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ซึ่งการให้บริการแต่ละบริษัทมีอัตราค่าบริการค่อนข้างสูง ในขณะที่บริษัทที่ไม่ใช่บริษัทข้ามชาติหรือบริษัทที่ดำเนินการโดยคนไทยซึ่งเป็นบริษัทขนาดกลางและขนาดเล็กจะให้บริการลูกค้าที่เป็นธุรกิจขนาดกลางหรือขนาดเล็กเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งการให้บริการลูกค้าที่เป็นกลุ่มเป้าหมายคนละกลุ่มกันในลักษณะเช่นนี้อาจยังไม่ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการไทยมากนักโดยเฉพาะผู้ประกอบการไทยที่ไม่สนใจกลุ่มลูกค้าขนาดใหญ่

อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการไทยอาจได้รับผลกระทบจากการดำเนินธุรกิจของบริษัทข้ามชาติได้ใน 2 กรณีคือ หากบริษัทข้ามชาติหันมาให้บริการลูกค้าขนาดกลางและขนาดเล็กซึ่งเป็นกลุ่มลูกค้าหลักของผู้ประกอบการไทย หรือในกรณีที่ผู้ประกอบการไทยต้องการให้บริการกลุ่มลูกค้าขนาดใหญ่หรือลูกค้าในตลาดหลักทรัพย์เพิ่มมากขึ้น ซึ่งผู้ประกอบการไทยจะเสียเปรียบผู้ประกอบการข้ามชาติหากต้องแข่งขันการให้บริการในกลุ่มลูกค้าเดียวกัน เนื่องจากบริษัทข้ามชาติมีมาตรฐานการให้บริการด้านกฎหมาย และคุณภาพการบริหารจัดการที่มี

ประสิทธิภาพมากกว่า แต่ผู้ประกอบการไทยอาจได้เปรียบเรื่องอัตราการให้บริการที่ถูกลงกว่า บริษัทข้ามชาติ ซึ่งหากผู้ประกอบการไทยมีการพัฒนาความรู้ การบริหารจัดการ และมาตรฐานการให้บริการด้านกฎหมายเพิ่มมากขึ้นจะช่วยให้ผู้ประกอบการไทยสามารถแข่งขันกับบริษัทข้ามชาติได้มากขึ้นในอนาคต

10.5 ยุทธศาสตร์การลงทุนของบริษัทข้ามชาติ

การเข้ามาประกอบกิจการในธุรกิจกฎหมายของบริษัทข้ามชาติในประเทศไทยเกี่ยวข้องกับกฎระเบียบของไทยใน 2 ลักษณะคือ การเข้ามาลงทุนประกอบกิจการด้านกฎหมาย และการให้บริการด้านวิชาชีพกฎหมายในประเทศไทย ซึ่งกฎระเบียบของไทยมีทั้งมาตรการที่เป็นการส่งเสริมการลงทุน และมาตรการที่เป็นข้อบังคับด้านการลงทุนในภาคบริการ และในวิชาชีพสงวนด้านกฎหมาย ดังนั้น การกำหนดยุทธศาสตร์การลงทุนของบริษัทข้ามชาติสำหรับการเข้ามาลงทุนในประเทศไทยจึงต้องคำนึงถึงกฎระเบียบเหล่านี้ด้วย (ดูรายละเอียดในบทที่ 3) เนื่องจากเป็นตัวแปรสำคัญในการตัดสินใจเข้ามาประกอบกิจการกฎหมายในประเทศไทย

10.5.1 เหตุผลในการเข้ามาประกอบกิจการของบริษัทข้ามชาติ

บริษัทข้ามชาติที่เข้ามาประกอบกิจการกฎหมายในประเทศไทยมีรูปแบบการลงทุนที่แตกต่างกันออกไป อาทิ การเข้ามาในลักษณะหุ้นส่วนธุรกิจ (Partnership) การเข้ามาในลักษณะกิจการสาขาของบริษัทต่างชาติ (Franchise) การเข้ามาในลักษณะกิจการร่วมค้า (Joint Venture) เป็นต้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ อาทิ การเปิดเสรีการลงทุน สิทธิภายใต้สนธิสัญญาไมตรี และสิทธิประโยชน์อื่นๆ ที่ได้รับตามกฎหมายไทย

กฎระเบียบการลงทุนของประเทศไทยในปัจจุบันเปิดเสรีให้นักลงทุนต่างชาติเข้ามาประกอบกิจการในภาคการผลิตได้เต็มที่ 100% ทำให้นักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนในภาคการผลิตเพิ่มมากขึ้น โดยการเข้ามาจัดตั้งนิติบุคคลเพื่อดำเนินธุรกิจในประเทศไทย ซึ่งอาจเป็นเหตุให้บริษัทข้ามชาติด้านกฎหมายเล็งเห็นถึงปริมาณความต้องการของตลาดธุรกิจบริการด้านกฎหมายในประเทศไทยที่มีเพิ่มมากขึ้น โดยบริษัทข้ามชาติที่เข้ามาให้บริการด้านกฎหมายในประเทศไทยเป็นบริษัทขนาดใหญ่ และขนาดกลางที่มีบริษัทแม่และบริษัทสมาชิกสาขาอื่นๆ ให้บริการด้านกฎหมายอยู่ในหลายประเทศ ซึ่งบริษัทแม่ของบริษัทข้ามชาติให้บริการลูกค้าในต่างประเทศ และบริษัทลูกคำดังกล่าวมีบริษัทในเครือที่เข้ามาประกอบกิจการในประเทศไทย ทำให้บริษัทข้ามชาติที่เข้ามาให้บริการด้านกฎหมายในประเทศไทยสามารถให้บริการด้านกฎหมายกับลูกค้าที่ใช้บริการด้านกฎหมายกับบริษัทแม่อยู่ก่อนแล้ว ซึ่งถือเป็นความได้เปรียบด้านฐานลูกค้าในประเทศไทยของบริษัทข้ามชาติเหล่านี้

บริษัทข้ามชาติยังมีความได้เปรียบบริษัทกฎหมายภายในประเทศอีกประการหนึ่งคือ ศักยภาพในการให้บริการ กล่าวคือ บริษัทข้ามชาติมีการบริหารจัดการที่เป็นระบบ และมีการ

พัฒนาความรู้และเทคโนโลยีสำหรับองค์กรและบุคลากรให้อยู่ในระดับมาตรฐานสากลอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือในการให้บริการด้านกฎหมายแก่นิติบุคคลในประเทศไทย โดยเฉพาะนิติบุคคลขนาดใหญ่ที่ต้องการใช้บริการกับบริษัทกฎหมายที่มีคุณภาพเพื่อช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่องค์กรของตน ในขณะที่บริษัทกฎหมายขนาดกลางและขนาดเล็กที่ดำเนินธุรกิจโดยคนไทยจะให้บริการแก่ลูกค้าคนไทยซึ่งเป็นบริษัทขนาดกลางและขนาดเล็ก หากต้องการให้บริการแก่ลูกค้าที่เป็นบริษัทขนาดใหญ่จำเป็นต้องพัฒนามาตรฐานการให้บริการด้านกฎหมายให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้การเปิดเสรีการลงทุนจะกำหนดให้นักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนในภาคบริการได้ไม่เกินร้อยละ 49 แต่ประเทศไทยให้สิทธิแก่นักลงทุนต่างชาติที่เข้ามาประกอบกิจการในประเทศไทย ดังจะเห็นได้จากสภาพแวดล้อมในการลงทุนที่ประเทศไทยไม่มีข้อจำกัดในการเคลื่อนย้ายเงินทุน อาทิ สิทธิในการส่งออกเงินตราต่างประเทศโดยไม่มีข้อจำกัด การแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ การนำเงินเข้ามาลงทุน เป็นต้น ซึ่งถือเป็นแรงจูงใจอีกอย่างหนึ่งที่ดึงดูดให้บริษัทข้ามชาติเข้ามาลงทุนประกอบกิจการในประเทศไทย

10.5.2 ปัญหาและอุปสรรคในการเข้ามาประกอบกิจการของบริษัทข้ามชาติ

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า บริษัทข้ามชาติเข้ามาประกอบธุรกิจกฎหมายในประเทศไทยด้วยองค์ประกอบหลายอย่าง ในขณะเดียวกัน บริษัทข้ามชาติเหล่านี้ต้องประสบกับปัญหาและอุปสรรคบางประการ โดยจะเห็นได้จากการตัดสินใจเลือกรูปแบบการลงทุนของบริษัทข้ามชาติในธุรกิจกฎหมายที่แตกต่างกันในหลายรูปแบบซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง อาทิ เงื่อนไขการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว เงื่อนไขการจ้างงานสำหรับพนักงานต่างชาติ เงื่อนไขการประกอบวิชาชีพกฎหมาย เป็นต้น

- เงื่อนไขการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว

เนื่องจากการเข้ามาประกอบธุรกิจในสาขาบริการนั้น กฎหมายไทยยังไม่อนุญาตให้นักลงทุนต่างชาติเข้ามาประกอบกิจการได้เสรีอย่างเต็มที่ โดยมีการจำกัดสัดส่วนการถือหุ้นไว้ไม่เกินร้อยละ 49 บริษัทข้ามชาติที่เข้ามาดำเนินธุรกิจในประเทศไทยในธุรกิจกฎหมายเลือกเข้ามาลงทุนใน 2 ลักษณะคือ เป็นหุ้นส่วนธุรกิจ (Partnership) กับคนไทย โดยให้คนไทยถือหุ้นทั้งหมดหรือเกือบทั้งหมด และเข้ามาถือหุ้นในอัตราเพดานตามกฎหมายกำหนดคือไม่เกินร้อยละ 49 การที่บริษัทข้ามชาติไม่สามารถถือหุ้นได้เต็มที่ 100% ทำให้บริษัทข้ามชาติไม่สามารถควบคุมบริหารจัดการธุรกิจได้แบบเบ็ดเสร็จ และจำเป็นต้องปันผลประโยชน์หรือค่าตอบแทนให้แก่ผู้ถือหุ้นที่เป็นคนไทยด้วย นอกจากนี้ ผลจากการเข้ามาลงทุนในรูปแบบที่ต่างกันทำให้อำนาจในการบริหารจัดการของบริษัทข้ามชาติต่างกันไปด้วย กล่าวคือ การเข้ามาถือหุ้นในอัตราเพดานตามที่กฎหมายกำหนดคือไม่เกินร้อยละ 49 โดยกรรมการเป็นต่างชาติทั้งหมด หรือ มีกรรมการต่างชาติต่อกรรมการทั้งหมดในสัดส่วนที่ค่อนข้างสูง และกรรมการต่างชาติมีอำนาจ

ในการตัดสินใจหรือทำธุรกรรมต่าง ๆ แทนบริษัทได้ ทำให้การดำเนินธุรกิจอยู่ภายใต้การควบคุมของต่างชาติแบบเบ็ดเสร็จหรือเกือบเบ็ดเสร็จ แต่หากบริษัทข้ามชาติแบ่งอำนาจในการบริหารจัดการกับผู้ร่วมทุนไทย จะทำให้ผู้ถือหุ้นทั้งสองฝ่ายสามารถถ่วงดุลอำนาจในการบริหารจัดการซึ่งกันและกันได้ ส่วนการลงทุนในลักษณะเป็นหุ้นส่วนธุรกิจกับคนไทย โดยให้คนไทยถือหุ้นทั้งหมดหรือเกือบทั้งหมด ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นบริษัทข้ามชาติขนาดใหญ่ และมีคนไทยเป็นผู้ดำเนินการสามารถส่งผลให้การดำเนินธุรกิจอยู่ภายใต้การควบคุมของคนไทยแบบเบ็ดเสร็จหรือเกือบทั้งหมด

- เงื่อนไขการจ้างงานสำหรับพนักงานต่างชาติ

สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองกำหนดเงื่อนไขสำหรับบริษัทในประเทศไทยที่ต้องการจ้างพนักงานต่างชาติเข้ามาทำงานโดยระบุว่า การจ้างพนักงานต่างชาติโดยยินยอมให้พำนักในประเทศไทยจะต้องคิดเป็นสัดส่วน 1 คนต่อการจ้างพนักงานไทย 4 คน ยกเว้นธุรกิจที่อยู่ภายใต้การส่งเสริมการลงทุนของสำนักงานส่งเสริมการลงทุน และการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าบริษัทต่างชาติที่ดำเนินธุรกิจด้านบริการจะต้องจ้างพนักงานไทยต่อพนักงานต่างชาติในสัดส่วน 4 ต่อ 1 ตามหลักเกณฑ์ดังกล่าว

- เงื่อนไขการประกอบวิชาชีพกฎหมาย

วิชาชีพกฎหมายเป็นอาชีพสงวนตาม พ.ร.บ. การทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2521 เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมแรงงานหรือเจ้าพนักงานที่อธิบดีมอบหมาย ส่งผลให้คนต่างด้าวที่เข้ามาในประเทศไทยไม่สามารถเป็นนักกฎหมายได้ นอกจากนี้ กฎหมายวิชาชีพทางกฎหมายกำหนดให้ผู้ที่สามารถเป็นทนายความในศาล และลงนามรับรองในนิติกรรมสัญญาจะต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพทนายความ ซึ่งออกโดยสภาทนายความ และผู้มีสิทธิรับใบอนุญาตจะต้องมีสัญชาติไทย สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีทางกฎหมายจากสถาบันที่สภาทนายความรับรอง ต้องสอบและฝึกงานเป็นภาษาไทย และต้องผ่านการฝึกอบรมมารยาททนายความที่จัดโดยสภาทนายความ ด้วยข้อจำกัดดังกล่าว นักกฎหมายต่างชาติจึงไม่สามารถให้บริการกฎหมายในนาม “ที่ปรึกษากฎหมาย” ได้ ส่งผลให้บริษัทข้ามชาติไม่ว่าจะมีรูปแบบการเข้ามาลงทุนแบบใดก็ตามจำเป็นต้องจ้างนักกฎหมายที่เป็นคนไทยซึ่งมีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่กฎหมายไทยกำหนด

- ทักษะความรู้ด้านภาษาอังกฤษของนักกฎหมายไทย

การที่นักลงทุนต่างชาติเข้ามาเป็นหุ้นส่วนกับคนไทยในบริษัทกฎหมายโดยเฉพาะบริษัทขนาดเล็กนั้น สาเหตุส่วนหนึ่งเกิดจากนักกฎหมายไทยไม่มีความรู้ด้านภาษาอังกฤษที่ดีพอสำหรับการประกอบวิชาชีพกฎหมาย จึงจำเป็นต้องพึ่งพาหุ้นส่วนต่างชาติในการดำเนินการ ซึ่งหากหุ้นส่วนต่างชาติที่เข้ามาร่วมลงทุนมุ่งแสวงหาเพียงผลประโยชน์จากการดำเนินการในฐานะหุ้นส่วน แต่ไม่สามารถช่วยพัฒนาวิชาชีพกฎหมายไทย และพัฒนาทักษะความรู้ด้านอื่นให้กับ

บุคลากรที่เป็นนักกฎหมายไทยได้ การเข้ามาเป็นหุ้นส่วนของนักลงทุนต่างชาติในลักษณะนี้ก็อาจไม่ส่งผลดีต่อธุรกิจบริการกฎหมายของไทยเท่าใดนัก

10.6 สรุปและข้อเสนอแนะ

10.6.1 สรุป

ธุรกิจบริการด้านกฎหมายในประเทศไทยมีผู้ประกอบการประมาณ 1,900 ราย ประกอบด้วยผู้ประกอบการไทยซึ่งเป็นผู้ประกอบการขนาดเล็กจำนวนมาก และผู้ประกอบการต่างชาติซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดใหญ่ กฎระเบียบของไทยกำหนดให้นักลงทุนต่างชาติสามารถถือหุ้นในธุรกิจภาคบริการได้ไม่เกินร้อยละ 49 รวมทั้งมีข้อกำหนดให้วิชาชีพกฎหมายเป็นอาชีพสงวนที่คนต่างด้าวไม่สามารถประกอบอาชีพนี้ได้ ทำให้บริษัทต่างชาติที่เข้ามาประกอบธุรกิจกฎหมายในประเทศไทยมีจำนวนไม่มากนัก และส่งผลให้บริษัทข้ามชาติเข้ามาดำเนินธุรกิจในประเทศไทยในหลากหลายรูปแบบ อาทิ การเข้ามาในลักษณะหุ้นส่วนธุรกิจ โดยคนไทยถือหุ้นทั้งหมดหรือเกือบทั้งหมด และมีคนไทยเป็นผู้ดำเนินการและมีอำนาจบริหารกิจการแบบเบ็ดเสร็จ และการเข้ามาโดยถือหุ้นไม่เกินร้อยละ 49 โดยอาจแบ่งอำนาจการบริหารจัดการกับคนไทย สำนักกฎหมายที่มีการบริหารจัดการโดยนักนักลงทุนต่างชาติแบบเบ็ดเสร็จมักจะเป็นสำนักกฎหมายขนาดย่อมเท่านั้นซึ่งหมายความว่าโอกาสที่เงินกำไรจากการประกอบการจะรั่วไหลไปนอกประเทศในรูปแบบของเงินปันผลกำไรมีน้อย หากแต่จะเป็นในรูปแบบของค่าใช้จ่ายที่บริษัทไทยต้องจ่ายในการเข้าถึงข้อมูลและข่าวสารของส่วนกลาง ตลอดจนค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมในหลักสูตรต่างๆ ในการพัฒนาองค์ความรู้ในด้านกฎหมายให้เป็นมาตรฐานสากลและให้ทันสมัยอย่างต่อเนื่อง

การเข้ามาประกอบกิจการของบริษัทข้ามชาติในประเทศไทยในธุรกิจกฎหมายส่งผลกระทบในเชิงบวกต่อปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจในหลายด้าน อาทิ การสร้างมูลค่ารายได้ในธุรกิจกฎหมาย โดยบริษัทข้ามชาติมีส่วนแบ่งรายได้ประมาณ 1 ใน 4 ของรายได้ทั้งหมดของบริษัทในธุรกิจกฎหมาย อัตราการขยายตัวเฉลี่ยต่อปีของรายได้จริงและเงินภาษีที่จ่ายให้รัฐของบริษัทข้ามชาติในช่วงปี พ.ศ. 2538 – 2548 สูงกว่าอัตราการขยายตัวเฉลี่ยต่อปีของรายได้ของบริษัทกฎหมายไทยขนาดใหญ่ที่เรียกว่าเป็นบริษัท “second tier” อย่างไรก็ดี หลังจากปี พ.ศ. 2545 แนวโน้มรายได้ของบริษัทไทยขนาดใหญ่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในขณะที่รายได้ของบริษัทข้ามชาติโดยรวมลดลงซึ่งอาจสะท้อนขีดความสามารถในการแข่งขันของบริษัทกฎหมายไทย

สภาพการแข่งขันโดยรวมของธุรกิจกฎหมายในประเทศไทยไม่น่าถือว่ามีผลกระทบตลาดของบริษัทข้ามชาติเนื่องจากบริษัทข้ามชาติโดยเฉพาะบริษัทข้ามชาติขนาดใหญ่มีจำนวนหลายบริษัท ทำให้เกิดจากแข่งขันระหว่างบริษัทข้ามชาติด้วยกัน แต่บริษัทกฎหมายข้ามชาติอาจมีความได้เปรียบจากการมีมาตรฐานในการดำเนินการและการให้บริการที่เป็นสากลและ

การมีเครือข่ายที่ครอบคลุมทั่วโลก ซึ่งผู้ประกอบการไทยจะเสียเปรียบผู้ประกอบการข้ามชาติ หากต้องแข่งขันการให้บริการในกลุ่มลูกค้าเดียวกัน

10.6.2 ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาข้างต้น คณะผู้วิจัยขอสรุปข้อเสนอแนะในภาพรวมดังต่อไปนี้

- เปิดเสรีการลงทุนในธุรกิจบริการด้านกฎหมายอย่างเต็มที่ 100%

กฎระเบียบของไทยกำหนดให้นักลงทุนต่างชาติสามารถถือหุ้นในธุรกิจภาคบริการได้ไม่เกินร้อยละ 49 ทำให้บริษัทข้ามชาติไม่สามารถเป็นเจ้าของกิจการแบบเบ็ดเสร็จ และในบางกรณีไม่สามารถควบคุมอำนาจในการบริหารจัดการบริษัทได้แบบเบ็ดเสร็จ แต่ถึงอย่างไร อำนาจในการควบคุมกิจการยังเป็นของคนไทยเพราะวิชาชีพกฎหมายเป็นวิชาชีพที่สงวนสำหรับคนไทย อีกทั้งสำนักกฎหมายข้ามชาติขนาดใหญ่โดยทั่วไปไม่มีนโยบายที่จะเข้ามาถือหุ้นทุนในบริษัทสมาชิกในต่างประเทศ (partner) เนื่องจากไม่ต้องการที่จะต้องมีการระดมทุนและในการบริหารจัดการธุรกิจซึ่งมีลักษณะที่แตกต่างกันในแต่ละประเภท โดยทั่วไปแล้ว สำนักกฎหมายข้ามชาติมุ่งหวังเพียงแต่การขยายเครือข่ายบริการกฎหมายภายใต้แบรนด์เนมของบริษัทแม่เท่านั้น โดยการมีบริษัทสมาชิกที่ได้มาตรฐานสากลจำนวนมากครอบคลุมหลายพื้นที่ทั่วโลก ด้วยเหตุผลดังกล่าว คนไทยจึงมักมีบทบาทสำคัญในการดำเนินธุรกิจของบริษัทกฎหมายที่เป็นบริษัทสมาชิกของบริษัทกฎหมายข้ามชาติขนาดใหญ่ รวมทั้งพนักงานในระดับปฏิบัติการหรือผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมายคนไทยสามารถเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพกฎหมายจากบริษัทข้ามชาติเหล่านี้ซึ่งมีมาตรฐานการให้บริการในระดับสากล

ในส่วนของวิชาชีพกฎหมายนั้น คณะผู้วิจัยมีความเห็นว่าควรคงไว้เป็นอาชีพสงวนเฉพาะสำหรับคนไทยเท่านั้น เนื่องจากนักกฎหมายไทยส่วนมากยังต้องอาศัยการพัฒนาทักษะความรู้ ภาษาอังกฤษ และมาตรฐานการให้บริการด้านกฎหมายหากต้องแข่งขันกับนักกฎหมายต่างชาติ

- พัฒนามาตรฐานการให้บริการด้านกฎหมายสำหรับผู้ประกอบการไทย

ถึงแม้บริษัทข้ามชาติจะมีข้อจำกัดในเรื่องสัดส่วนการถือหุ้นและข้อห้ามในการประกอบวิชาชีพกฎหมาย แต่บริษัทข้ามชาติยังได้เปรียบผู้ประกอบการไทยในด้านศักยภาพการให้บริการด้านกฎหมาย ผู้ประกอบการไทยควรเตรียมความพร้อมหากต้องแข่งขันกับบริษัทข้ามชาติในการให้บริการในกลุ่มลูกค้าเดียวกัน โดยสภานายความควรจัดอบรมเพื่อพัฒนามาตรฐานและคุณภาพการให้บริการด้านกฎหมายแก่ผู้บริหารธุรกิจกฎหมายคนไทย รวมทั้งอบรมนักกฎหมายเพื่อเพิ่มทักษะการเรียนรู้ ความรู้ด้านภาษาอังกฤษ และพัฒนาระดับความรู้ด้านวิชาชีพกฎหมายให้ทัดเทียมกับบริษัทข้ามชาติ ซึ่งหากผู้ประกอบการไทยมีการพัฒนาความรู้ การบริหารจัดการ และมาตรฐานการให้บริการด้านกฎหมายเพิ่มมากขึ้นจะช่วยให้ผู้ประกอบการไทยสามารถแข่งขันกับบริษัทข้ามชาติได้มากขึ้นในอนาคต

ภาคผนวกบทที่ 10

ตารางภาคผนวกที่ 10.1
รายละเอียดโครงสร้างผู้ถือหุ้นและอำนาจการบริหารจัดการของบริษัทข้ามชาติที่ประกอบกิจการบริการด้านกฎหมายในประเทศไทย

บริษัท	ส่วนแบ่ง ตลาด (%)	สัญชาติ ผู้ถือหุ้น	สัดส่วน (%)	รายชื่อผู้ถือหุ้น	กรรมการ	ผู้อำนาจ
บริษัท เบเกอร์ แอนด์ แม็คเค็นซี จำกัด	4.96	ไทย	100	นาย วิสิทธิ์ ภาณุโนภาส 8.33% นาง พีระพรรณ ตั้งสุวรรณ 8.33% นาย ทินวัฒน์ พุกกะมาน 8.33% นาย จักริน บันทัดทอง 8.33% นาย จิระชัย โอฆานุรักษ์ 8.33% นาย วีรพล สุวรรณประทีป 8.33% นาง พรนภา ไทยเจริญ 8.33% นาง สวนีย์ เสตเสถียร 8.33% นาย กิตติพงษ์ อรุณพัฒน์พงศ์ 8.33% นาย อนันต์ ตีพยากรณ์ 8.33% นาย คณิต วัลยะเพ็ชร 8.33% นาย ศิริพงษ์ ศิลปกุล 8.33%	นายวีรพล สุวรรณประทีป นายศิริพงษ์ ศิลปกุล นายอนันต์ ตีพยากรณ์ นายกิตติพงษ์ อรุณพัฒน์พงศ์ นางพรนภา ไทยเจริญ นายคณิต วัลยะเพ็ชร นายทินวัฒน์ พุกกะมาน นายจักริน บันทัดทอง นางพีระพรรณ ตั้งสุวรรณ นายวิสิทธิ์ ภาณุโนภาส นายคณภพ เกียรติเจริญกุล สัดส่วนกรรมการต่างชาติต่อกรรมการทั้งหมด 0:11	กรรมการสองคนลงลายมือชื่อร่วมกัน และ ประทับตราสำคัญของบริษัท ยกเว้นเอกสารใด ๆ เกี่ยวกับการเข้าประกวดขายประมูลกับ หน่วยงานราชการหรือเอกชน เอกสาร เกี่ยวกับใบอนุญาตทำงาน หรือการต่ออายุ พำนักของชาวต่างชาติในประเทศไทย ให้ กรรมการคนใดคนหนึ่งมีอำนาจลงลายมือชื่อ และประทับตราสำคัญของบริษัท
บริษัท ไวท์ แอนด์ เคส (ประเทศ ไทย) จำกัด	3.94	ไทย สหรัฐ อเมริกา	51 49	ไวท์ แอนด์ เคส โฮลดิ้ง จำกัด 50.9% ไวท์ แอนด์ เคส แอลแอลพี 49%	นายจอร์จ โนลส์ โครเซอร์ นายภักดี ภักดีนรา นายเดวิดส์ ดูเอน วอลล์ นายชินวัฒน์ ชินแสงอร่าม สัดส่วนกรรมการต่างชาติต่อ กรรมการทั้งหมด 2:4	นายชินวัฒน์ ชินแสงอร่ามและนายภักดี ภักดี นรา ลงลายมือชื่อร่วมกันและประทับตรา สำคัญของบริษัท หรือนายชินวัฒน์ ชินแสง อร่ามหรือนายภักดี ภักดีนรา ลงลายมือชื่อ ร่วมกับนายจอร์จ โนลส์ โครเซอร์ หรือนาย เดวิดส์ ดูเอน วอลล์ รวมเป็นสองคนและ ประทับตราสำคัญของบริษัท
บริษัท อัลเลน แอนด์ โอเวอร์ (ประเทศไทย) จำกัด	3.00	ไทย สหราชอาณาจักร	51 49	อัลเลน แอนด์ โอเวอร์ โฮลดิ้งส์ (ประเทศ ไทย) จำกัด 50.99%	นายไซมอน เกรกอร์ เมดินสัน นายดำเนิน ทวีชัยไพศาล นายสตีเฟน ไมเคิล แจ็กส์	กรรมการสองคนลงลายมือชื่อร่วมกันและ ประทับตราสำคัญของบริษัท ยกเว้นการส่ง มอบสรรพเอกสารให้กับเจ้าหน้าที่สรรพากร

บริษัท	ส่วนแบ่ง ตลาด (%)	สัญชาติ ผู้ถือหุ้น	สัดส่วน (%)	รายชื่อผู้ถือหุ้น	กรรมการ	ผู้อำนาจ
		จักร		อัลเลน แอนด์ โอเวอร์ แอลแอลพี 48.99%	นายอัครพล พิเศษฐาณินชัย สัดส่วนกรรมการต่างชาติต่อ กรรมการทั้งหมด 2:4	การลงลายมือชื่อในเอกสารที่ใช้ในการติดต่อ ราชการกับกองงานคนต่างด้าวของตรวจคน เข้าเมือง และหน่วยงานราชการอื่นๆ เพื่อ ประโยชน์เกี่ยวกับใบอนุญาตทำงานและการ ขยายเวลาพำนักในราชอาณาจักรของคนต่าง ด้าว ให้กรรมการหนึ่งคนลงลายมือชื่อและ ประทับตราสำคัญของบริษัท
บริษัท ลิงคัลเลทอร์ส (ประเทศไทย) จำกัด	2.78	ไทย สหราชอาณาจักร	51 49	แอลทีแอล โฮลดิ้งส์ จำกัด 50.99% นาย แอนโทนี สโตน แองเจิล 16.67% นาย จอห์น วิลเลียม แอนโทนี แคนน์ 16.67% นาย เจมส์ โจเซฟ เอ็ดเวิร์ด ไรซ์ 15.67%	นายจอห์น วิลเลียม แอนโทนี แคนน์ นางวิไลลักษณ์ โอชนาญักษ์ นายพิชิตพล เอี่ยมมงคลชัย นางวีระนุช กมลละบุตร สัดส่วนกรรมการต่างชาติต่อ กรรมการทั้งหมด 1:4	กรรมการหนึ่งคนลงลายมือชื่อและประทับตรา สำคัญของบริษัท
บริษัท จอห์นสัน สโตนส์ แอนด์ มาสเตอร์ (ประเทศไทย) จำกัด	1.84	ไทย สหราชอาณาจักร	51 49	นางสาว นิภาพร เวสโกสิทธิ์ 25.5% นาย อนุรักษ์ วัฒนัญ 22.36% นาย ชุ่ย ยวน ลิน 16.33% นาย หยุย เติน จากอบ ซื่อ 16.33% นาย เอียน โรเบิร์ต เดนซิล แชพแมน 16.33%	นายเอียน โรเบิร์ต เดนซิล แชพแมน นายหยุย เติน จากอบ ซื่อ นายชุย ยวน ลิน นายปีเตอร์ แกรี บิสทรี นายอนุรักษ์ วัฒนัญ สัดส่วนกรรมการต่างชาติต่อ กรรมการทั้งหมด 4:5	กรรมการหนึ่งคนลงลายมือชื่อและประทับตรา สำคัญของบริษัท และให้ นายอนุรักษ์ วัฒนัญ มีอำนาจเฉพาะการลงนามในคำขอและเอกสาร ใด ๆ เพื่อติดต่อกับหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรหรือองค์กรของรัฐ รวมทั้ง สหภาพความแห่งประเทศไทย เพื่อให้ได้มา ซึ่งใบอนุญาต หนังสืออนุญาต หรือสิทธิอื่นใด รวมทั้งหนังสืออนุญาตทำงานและการอยู่ใน ราชอาณาจักรไทย (วีซ่า) สำหรับพนักงานต่าง ด้าวของบริษัทตามกฎหมาย
บริษัท คลิฟฟอร์ด ชานซ์ (ประเทศ ไทย) จำกัด	1.77	ไทย สหราชอาณาจักร	51 49	นวาวะ จำกัด 50.98% คลิฟฟอร์ด ชานซ์ เซเครททรีส์ ลิมิเต็ด	นายเจมส์ วิลสัน แบรด นายพอล จอห์น เกรกอร์	กรรมการสองคนลงลายมือชื่อร่วมกันเพื่อ ผูกพันบริษัท

บริษัท	ส่วนแบ่งตลาด (%)	สัญชาติผู้ถือหุ้น	สัดส่วน (%)	รายชื่อผู้ถือหุ้น	กรรมการ	ผู้ถือหุ้น
		จักร		49%	นายเลิศศักดิ์ กังวาลสกุล สัดส่วนกรรมการต่างชาติต่อกรรมการทั้งหมด 2:3	
บริษัท สำนักภาษีและกฎหมาย เคพีเอ็มจี ภูมิไชย จำกัด	1.71	ไทย	100	นางสาว เบญจมาศ กุลกัฒนิมาศ 50% นาย วิรัตน์ ศิริขจรกิจ 20% นางสาว ศิริภาวณ จุฬเศรษฐ์ภักดี 10% นางสาว นริศรา พัฒนพิบูล 10% นาง วิไลนา ลิ้มนรรัตน์ 9.99%	นายวิรัตน์ ศิริขจรกิจ นายวีระ ชูณหสุมบูรณ์ นายบรรณิศวรรค์ ดันดีกุลจิตร นางสาวเบญจมาศ กุลกัฒนิมาศ นายจอห์น เก็ดเดส ชัม สัดส่วนกรรมการต่างชาติต่อกรรมการทั้งหมด 1:5	กรรมการสองคนลงลายมือชื่อร่วมกันและประทับตราสำคัญของบริษัท
บริษัท วัดสัน ฟาร์ลิส แอนด์ วิลเลียมส์ (ไทยแลนด์) จำกัด	1.00	ไทย สหราชอาณาจักร	51 49	นาย รัฐการ บุญเหนือ 51% เออส์คอร์ท ลิมิตเต็ด 48.99%	นายสตีเฟ่น จอห์น เบอริคัลล์ นายตัน เคย์ เคียน นายไมเคิล กอร์ดอน สก็อต เกรวิลล์ นายเดวิท นีล ออสบอร์น สัดส่วนกรรมการต่างชาติต่อกรรมการทั้งหมด 4:4	กรรมการคนใดคนหนึ่งลงลายมือชื่อและประทับตราสำคัญของบริษัท
บริษัท ไฟร์ชิสันท์ประกาศและวินน์ จำกัด	0.92	ไทย สหรัฐ อเมริกา สหราชอาณาจักร	57.42 21.09 21.49	นาย แอนดรูว์ โรเจอร์ วิลสัน 21.49% นาย ประกาศ ศกุลวัฒน์ 21.49% นาย ไฟร์ชิสันท์ 21.49% นาย ดักลาส โดแนลด์ แมนเชิลล์ 11.65% นาย โจนาธาน เจฟเฟอร์รี่ อูทิม่า 9.44% นาย จำเนียร ภิญญาดุลยเจต 9.44% นาย สันติ คุปครวัฑฒกุล 5%	นายไฟร์ชิสันท์ หาญระวี นายแอนดรูว์ โรเจอร์ วิลสัน นายจำเนียร ภิญญาดุลยเจต นายโจนาธาน เจฟเฟอร์รี่ อูทิม่า นายดักลาส โดแนลด์ แมนเชิลล์ นายสันติ คุปครวัฑฒกุล นายปราโมทย์ ศรีสมัย	นายไฟร์ชิสันท์ หาญระวี หรือ นายแอนดรูว์โรเจอร์ วิลสัน หรือ นายโจนาธานเจฟเฟอร์รี่ อูทิม่า หรือกรรมการอื่นสองคนลงลายมือชื่อร่วมกัน

บริษัท	ส่วนแบ่ง ตลาด (%)	สัญชาติ ผู้ถือหุ้น	สัดส่วน (%)	รายชื่อผู้ถือหุ้น	กรรมการ	ผู้จำหน่าย
					นายมงคล วุฒิชัยกุล สัดส่วนกรรมการต่างชาติต่อ กรรมการทั้งหมด 3:8	
บริษัท นอร์ตัน รัส (ไทยแลนด์) จำกัด	0.50	ไทย สหราชอาณาจักร	51 49	เอชอาร์ โฮลดิ้งส์ จำกัด 51% บริษัท นอร์ตัน รัส 48.99%	นายเดวิด บีเตอร์ โรเบิร์ต สแตนฮาร์ด นายฟิลลิป แอล.เอ็ม. จอห์น นายเจอร์มี สตีเฟ่น แพทลีย์ กิบบ์ นายสมบุรณ์ กิติญาณทรัพย์ สัดส่วนกรรมการต่างชาติต่อ กรรมการทั้งหมด 3:4	กรรมการหนึ่งคนลงลายมือชื่อและประทับตรา สำคัญของบริษัท
บริษัท มินเตอร์ เอลิสัน (ประเทศ ไทย) จำกัด	0.48	ไทย สหราชอาณาจักร	51 49	มินเตอร์ เอลิสัน โฮลดิ้ง (ประเทศไทย) จำกัด 51% มินเตอร์ เอลิสัน อินเตอร์เนชั่นแนล ลิมิเต็ด 48.99%	นายกาย อเล็กซานเดอร์ เทมเพิลตัน นายเดล แพททริก คูนิย์ สัดส่วนกรรมการต่างชาติต่อ กรรมการทั้งหมด 2:2	กรรมการคนหนึ่งลงลายมือชื่อพร้อม ประทับตราสำคัญของบริษัท
บริษัท อาร์เอสเอ็ม เนลสัน วิลเลอร์ (ประเทศไทย) จำกัด	0.29	ออสเตรเลีย ไทย สหราชอาณาจักร	39 51 10	นาย เดวิด จอห์น เคนเนดี 38% นางสาว วรณภา วรณชาติ 18.36% นาย นิโคลัส ทิมothy คอรันฟอร์ท ฮิว 10% นางสาววัลลภา เลิศนาเสนา 8.16% นางสาว สุมณฑา ลีระรัตน์วงศ์ 8.16% นางสาว ภาวณี เทมเพิลตัน 8.16% นางสาว พิมพาดี โกมลลิต 8.16%	นายกาเร็ท โวน ฮิวจ์ นายมาร์ค จอห์น บีเตอร์ นางสาวพรณี รุ่งเรืองเมธีรัตน์ นางสาวจิราวรรณ จิวโพธิ์เจริญ สัดส่วนกรรมการต่างชาติต่อ กรรมการทั้งหมด 2:4	นายกาเร็ท โวน ฮิวจ์ หรือนายมาร์ค จอห์น บีเตอร์ คนใดคนหนึ่งลงลายมือชื่อและ ประทับตราสำคัญของบริษัท และ ให้นางสาว พรณี รุ่งเรืองเมธีรัตน์ หรือ นางสาวจิราวรรณ จิวโพธิ์เจริญ ลงลายมือชื่อและประทับตรา สำคัญของบริษัท เฉพาะเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการ ยื่นงบการเงินประจำปีต่อกรมพัฒนาธุรกิจ การค้า
บริษัท ดีแอลเอ ไปปเปอ รุดนิก แกร์ย์ แครี่ (ประเทศไทย) จำกัด	0.24	ไทย	100	ดีแอลเอ ไปปเปอ รุดนิก แกร์ย์ แครี่ โฮลดิ้งส์ (ประเทศไทย) จำกัด 99.99%	นายนิโคลัส พอล เซทดอน นายออง ไท ท็อง เดสมอนด์ นายชาญวิทย์ สุวรรณบุญ	(1) นายนิโคลัส พอล เซทดอนนายออง ไท ท็อง เดสมอนด์ หรือนายบีเตอร์ เบงจัท แมคเนล เซลฟอร์ด คนใดคนหนึ่งลงลายมือชื่อ

บริษัท	ส่วนแบ่งตลาด (%)	สัญชาติผู้ถือหุ้น	สัดส่วน (%)	รายชื่อผู้ถือหุ้น	กรรมการ	ผู้มีอำนาจ
บริษัท ivoong แอนด์ แอสโซซิเอตส์ จำกัด	0.22	ฝรั่งเศส ไทย สหรัฐ อเมริกา	48.38 51 0.62	นาง ลักช์มี วรประศาสน์ 50.99% นาย เฟรเดริก ฟาฟร์ 29.87% บริษัท ivoong แอนด์ แอสโซซิเอตส์ จำกัด 18.5%	นายฉัตรชัย อินทสุวรรณ นายแถมพรอส วาสสิลุย นายปีเตอร์ เบงจัท แมคเนล เซลฟอร์ด นายตุษย์ จิตไสยะพันธ์ สัดส่วนกรรมการต่างชาติต่อกรรมการทั้งหมด 4:7	และประทับตราสำคัญของบริษัท หรือ (2) นายชาญวิทย์ สุวรรณพรอส วาสสิลุย นายตุษย์ จิตไสยะพันธ์ กรรมการสองในสี่คนนั้นลงลายมือชื่อร่วมกันและประทับตราสำคัญของบริษัท
บริษัท เราส์ แอนด์ โค อินเตอร์เนชันแนล (โอเวอร์ซีส์) จำกัด	0.14	ไทย ฝรั่งเศส ฮ่องกง	51 1 48	บริษัท เราส์ แอนด์ โค อินเตอร์เนชันแนล (โอเวอร์ซีส์) จำกัด 48% นาย ณรงค์ ชัชวาลย์ 25.4% นาย ไพโรจน์ บิณิตสันต์ 25.4%	นายเฟรเดริก ฟาฟร์ นางลักช์มี วรประศาสน์ นายปาทริก โรเบิร์ต เอ็ม หลุยส์ โววง สัดส่วนกรรมการต่างชาติต่อกรรมการทั้งหมด 2:3	กรรมการหนึ่งคนลงลายมือชื่อและประทับตราบริษัท
บริษัท เอช แอล บี (ประเทศไทย) จำกัด	0.09	ไทย เยอรมนี	51 49	นาย อุเว ไฮท์มันน์ 48.99% นาง นารีรัตน์ โอเวนส์ 27.5% เอนก แอนด์ แอสโซซิเอตส์ จำกัด 12.5% นางสาว เลขา คุณวัฒน์ 6% เอฟ.ไอ.เอช. จำกัด 2.5% นาย คิลปร ครีจินเพชร 2.5%	นายอุเว ไฮท์มันน์ นางนารีรัตน์ โอเวนส์ นางสาวณมล สาคิริดขานันท์ สัดส่วนกรรมการต่างชาติต่อกรรมการทั้งหมด 1:3	กรรมการหนึ่งคนลงลายมือชื่อและประทับตราสำคัญของบริษัท

ที่มา : รวบรวมโดยสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

บทที่ 11

บทสังเคราะห์และข้อเสนอแนะ

การศึกษากิจการประกอบกิจการของบริษัทข้ามชาติในแต่ละสาขา ทั้งภาคเกษตรกรรม (อาหารแปรรูป และธุรกิจขยายพันธุ์พืช) การผลิต (ผลิตภัณฑ์ยาง ยานยนต์และชิ้นส่วน และธุรกิจพลังงาน) และบริการ (บัญชี และกฎหมาย) จะเน้นศึกษารูปแบบการเข้ามาประกอบกิจการในประเทศไทยว่ามักเข้ามาถือหุ้นข้างมากหรือข้างน้อยในกิจการนั้นๆ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นบริษัทสัญชาติใดที่ให้ความสนใจเข้ามาลงทุนในไทย อีกทั้งยังศึกษาบทบาทของบริษัทข้ามชาติว่าได้สร้างผลประโยชน์ให้แก่ประเทศไทยเท่าใดบ้าง รวมถึงเหตุผลในการตัดสินใจเข้ามาลงทุนในไทย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายส่งเสริมการลงทุนของบริษัทข้ามชาติต่อไป

ในบทนี้ได้เปรียบเทียบรูปแบบการลงทุน บทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจ และเหตุผลในการลงทุนของบริษัทข้ามชาติของแต่ละสาขา เพื่อให้เห็นภาพรวมของการลงทุนของบริษัทข้ามชาติได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น และสามารถจัดทำข้อเสนอแนะเพื่อส่งเสริมการลงทุนในประเทศไทย

11.1 รูปแบบการประกอบกิจการในประเทศไทย

จากการศึกษาการลงทุนในประเทศไทยของบริษัทข้ามชาติใน 7 สาขา พบว่า ในสาขาภาคการผลิต บริษัทข้ามชาติจะถือหุ้นข้างมากในบริษัทที่จดทะเบียนในประเทศไทย เช่น อุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วนมี 41 บริษัทที่เป็นบริษัทข้ามชาติถือหุ้นข้างมากดังรูปที่ 11.1 รองลงมาคืออุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยางที่มีบริษัทข้ามชาติถือหุ้นข้างมาก 30 บริษัท เนื่องจากกฎหมายการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวอนุญาตให้บริษัทต่างชาติถือหุ้นได้ร้อยละ 100 ในภาคการผลิต ส่วนธุรกิจพลังงานต่างชาติจะเข้ามาประกอบธุรกิจน้ำมันปิโตรเลียมและก๊าซธรรมชาติจะต้องเป็นดำเนินการในลักษณะคู่สัญญาหรือคู่สัญญาช่วงกับส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจไทย ส่วนการประกอบธุรกิจพลังงานไฟฟ้าต่างชาติจะต้องประมูลการผลิตไฟฟ้าภายใต้ระบบสัมปทาน โดยรูปแบบการลงทุนของบริษัทข้ามชาติส่วนใหญ่จะถือหุ้นข้างมากซึ่งมีประมาณ 5 ราย ส่วนอีก 3 รายดำเนินธุรกิจในรูปแบบบริษัทสาขาของบริษัทข้ามชาติจากจำนวนบริษัทพลังงานข้ามชาติทั้งสิ้น 8 ราย

สำหรับภาคเกษตรกรรมใน 2 ธุรกิจที่ทำการศึกษาล้วนส่วนใหญ่บริษัทข้ามชาติจะถือหุ้นข้างมากเช่นกัน ธุรกิจอาหารแปรรูปบริษัทข้ามชาติถือหุ้นข้างมาก 17 รายจากทั้งหมด 19 ราย โดยธุรกิจอาหารแปรรูปบริษัทข้ามชาติสามารถถือหุ้นได้ร้อยละ 100 มีบางรายที่เลือกร่วมทุนกับคนไทย เนื่องจากต้องการที่จะดำเนินธุรกิจอื่นๆ ที่เกี่ยวเนื่องซึ่งมีข้อห้ามเกี่ยวกับคนต่างชาติได้สะดวกยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังต้องการที่จะร่วมทุนกับผู้ประกอบการท้องถิ่นเพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากขึ้นด้วย ขณะที่ธุรกิจขยายเมล็ดพันธุ์พืชซึ่งเป็นธุรกิจที่บริษัทข้ามชาติถือหุ้น

ได้ไม่เกินร้อยละ 49 จากรูปที่ 11.1 มีบริษัทข้ามชาติ 5 ราย ถือหุ้นข้างมากได้ เนื่องจากได้รับการอนุญาตจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้าหรือได้รับการส่งเสริมการลงทุนจาก BOI

ส่วนภาคบริการนั้น บริษัทต่างชาติสามารถถือหุ้นได้ไม่เกินร้อยละ 49 จากรูปที่ 11.1 จะเห็นได้ว่า บริษัทต่างชาติที่ให้บริการด้านบัญชีและกฎหมายจะถือหุ้นในรูปแบบที่หลากหลายได้แก่

1) เป็น Member¹ หรืออาจเรียกได้ว่าเป็น Non Foreign Control ซึ่งในธุรกิจบัญชีมีบริษัทข้ามชาติถือหุ้นในลักษณะ Member 9 บริษัท

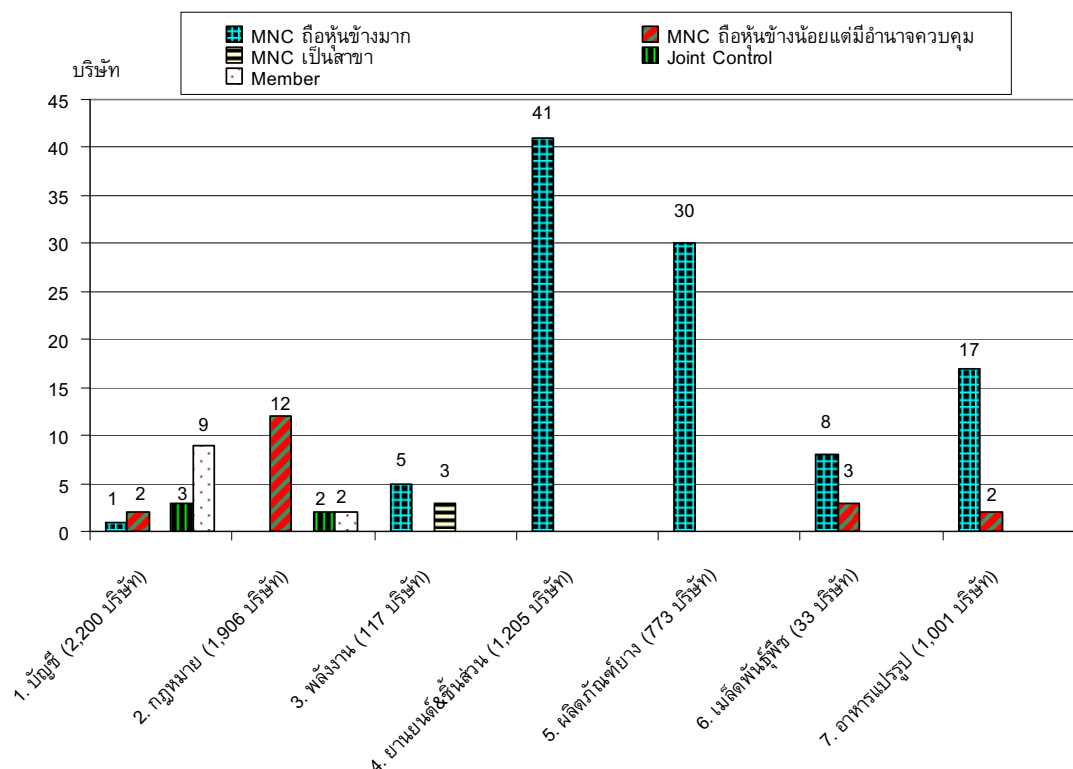
2) เป็นบริษัทข้ามชาติที่ถือหุ้นข้างน้อยแต่มีอำนาจบริหาร (Foreign Control) ซึ่งอาจใช้การบริหารผ่านกรรมการโดยมีกรรมการต่างชาติมากกว่าคนไทย หรือผ่านการเป็นผู้มีอำนาจลงนาม รวมถึงสิทธิในการลงคะแนนเสียงของผู้ถือหุ้นตามข้อบังคับบริษัท เพราะแม้บริษัทต่างชาติจะถือหุ้นข้างน้อยแต่อาจมีสิทธิในการลงคะแนนเสียงมากกว่าได้ขึ้นกับข้อบังคับบริษัทว่าจะกำหนดให้หุ้นจำนวนเท่าไรมีหนึ่งคะแนนเสียง²

ส่วนกรณีที่บริษัทข้ามชาติในธุรกิจบัญชีหนึ่งรายในรูปที่ 11.1 สามารถถือหุ้นได้มากกว่าร้อยละ 49 เนื่องจากเป็นการเข้ามาประกอบกิจการตาม Treaty of Amity โดยอนุญาตให้บริษัทหรือคนอเมริกันสามารถถือหุ้นได้ร้อยละ 100

¹ รูปแบบ Member คือ การใช้ชื่อบริษัทเช่นเดียวกับชื่อบริษัทในต่างประเทศ แต่คนไทยถือหุ้นข้างมาก เช่น บริษัท ไพร์ชวอเตอร์เฮาส์คูเปอร์ เอบีเอส จำกัด หรือ บริษัท เบเกอร์ แอนด์ แม็คเค็นซี จำกัด โดยทั้งสองบริษัทมีคนไทยถือหุ้นร้อยละ 100

² ยกตัวอย่างเช่น กรณีของบริษัท จอห์นสัน สโตคส์ แอนด์ มาสเตอร์ (ประเทศไทย) จำกัด ที่มีคนไทยถือหุ้นบุริมสิทธิ 35,700 หุ้น และคนต่างชาติถือหุ้นสามัญ 34,300 หุ้น หากพิจารณาเฉพาะจำนวนหุ้นก็จะเห็นว่า คนไทยมีอำนาจการบริหารมากกว่าต่างชาติ แต่เมื่อพิจารณาสิทธิการออกเสียงของผู้ถือหุ้น พบว่า ข้อบังคับบริษัทกำหนดให้หุ้นบุริมสิทธิ 3 หุ้นเท่ากับ 1 คะแนนเสียง ส่วนหุ้นสามัญ 1 หุ้นเท่ากับ 1 คะแนนเสียง จึงเป็นเหตุให้คนต่างชาติมีสิทธิในการออกคะแนนเสียงมากกว่าคนไทย

รูปที่ 11.1 รูปแบบการถือหุ้นของบริษัทข้ามชาติที่มีอำนาจในการบริหาร
ในรายอุตสาหกรรม

หมายเหตุ: 1) ดัชนีข้อจำกัดของระยะเวลาการศึกษา คณะผู้วิจัยตรวจสอบโครงสร้างการถือหุ้นของบริษัทที่จดทะเบียนในประเทศไทย 30 บริษัทแรกที่มีรายได้สูงสุดในทุกหมวดอุตสาหกรรมย่อยใน 7 สาขา

2) จำนวนบริษัทในวงเล็บ คือ จำนวนบริษัททั้งหมดในภาคอุตสาหกรรมหรือภาคบริการนั้น
ที่มา: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

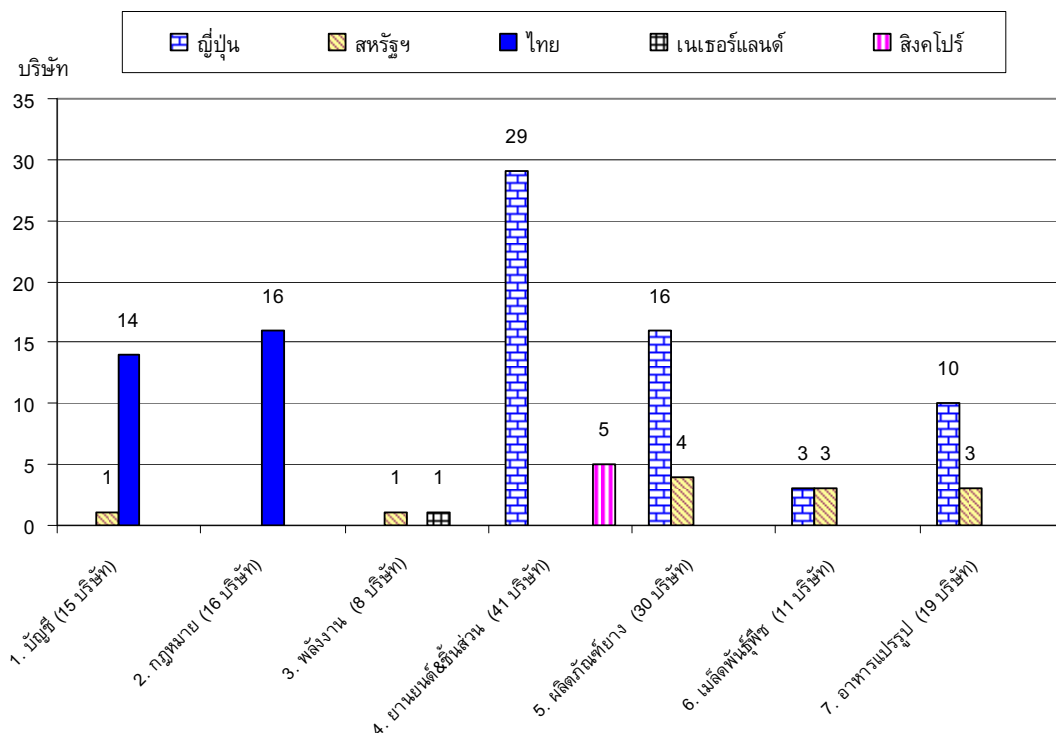
โดยสรุปแล้วรูปแบบการลงทุนของบริษัทข้ามชาติในประเทศไทยมีลักษณะแตกต่างกัน 2 ประเด็นที่สำคัญ คือ (1) การมีอำนาจควบคุมบริษัท (Corporate control) และ (2) การถือหุ้น (Equity share) โดยมีบทบาทสำคัญแตกต่างกันดังนี้

- การมีอำนาจควบคุมบริษัท (Corporate control) บางธุรกิจสามารถทำได้สูงและมีการเติบโตสูงต่างชาติแต่งตั้งกรรมการเป็นผู้มีอำนาจควบคุมบริษัททั้งหมดเพื่อที่จะสามารถกำหนดทิศทางในการบริหารธุรกิจได้ค่อนข้างมากขึ้น ขณะที่บางธุรกิจแม้จะเป็นธุรกิจที่ให้ผลตอบแทน/กำไรจากการประกอบกิจการที่ดี แต่ต่างชาติไม่ต้องการที่จะเข้ามาบริหารจัดการ บริษัทข้ามชาติเป็นเพียงผู้ลงทุน (Investor) เท่านั้น โดยให้อำนาจกรรมการคนไทยเป็นผู้บริหารจัดการทั้งหมด

- การร่วมทุน (Equity share) บางธุรกิจต่างชาติต้องการลงทุนโดยถือหุ้นข้างมาก แต่ติดเงื่อนไขข้อจำกัดการถือหุ้นของต่างชาติตามกฎหมายไทย (เกณฑ์ 49:51) การจำกัดหุ้นส่วนต่างชาติจะเป็นการจำกัดทุนต่างชาติที่เข้ามาลงทุนด้วย ซึ่งมีผลทำให้คนไทยที่เป็น partner ได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและเรียนรู้เทคโนโลยีของบริษัทข้ามชาติเหล่านั้นด้วย

จากจำนวนบริษัทข้ามชาติที่มีอำนาจในการบริหารงานใน 7 สาขา พบว่า บริษัทข้ามชาติส่วนใหญ่เป็นสัญชาติญี่ปุ่นโดยเฉพาะในภาคการผลิต ทั้งการผลิตยานยนต์ ผลิตภัณฑ์ยาง อาหารแปรรูป และเมล็ดพันธุ์พืช ในลำดับรองลงมาคือบริษัทข้ามชาติสัญชาติอเมริกัน (รูปที่ 11.2) ส่วนสาขาบริการด้านบัญชีและกฎหมายจะเป็นบริษัทคนไทยที่เป็น member ของบริษัทข้ามชาติ เนื่องจากกฎหมายประกอบกิจการคนต่างด้าวไม่อนุญาตให้คนต่างชาติถือหุ้นเกินร้อยละ 49 ดังที่กล่าวมาแล้ว นอกจากนี้กฎหมายการทำงานของคนต่างด้าวก็ยังกำหนดให้อาชีพนักบัญชีและนักกฎหมายเป็นอาชีพสงวนสำหรับคนไทย ดังนั้นธุรกิจบริการทั้งสองประเภทนี้ จึงจำเป็นต้องมีผู้ถือหุ้นที่เป็นคนไทยเพื่ออำนวยความสะดวกในการประกอบธุรกิจ และมีลูกจ้างเป็นคนไทยเพื่อดำเนินงานภายในองค์กร และคนไทยมีอำนาจการบริหารบริษัททั้งหมดโดยบริษัทข้ามชาติเป็นเพียงผู้ลงทุน (Investor) ในธุรกิจบริการเหล่านี้

รูปที่ 11.2 สัญชาติของบริษัทข้ามชาติที่เข้ามาประกอบธุรกิจในประเทศไทย 2 อันดับแรก

หมายเหตุ: จำนวนบริษัทในวงเล็บ คือ จำนวนบริษัทข้ามชาติทั้งหมดในภาคอุตสาหกรรมหรือภาคบริการนั้น
ที่มา: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

11.2 บทบาทของบริษัทข้ามชาติต่อการพัฒนาเศรษฐกิจไทย

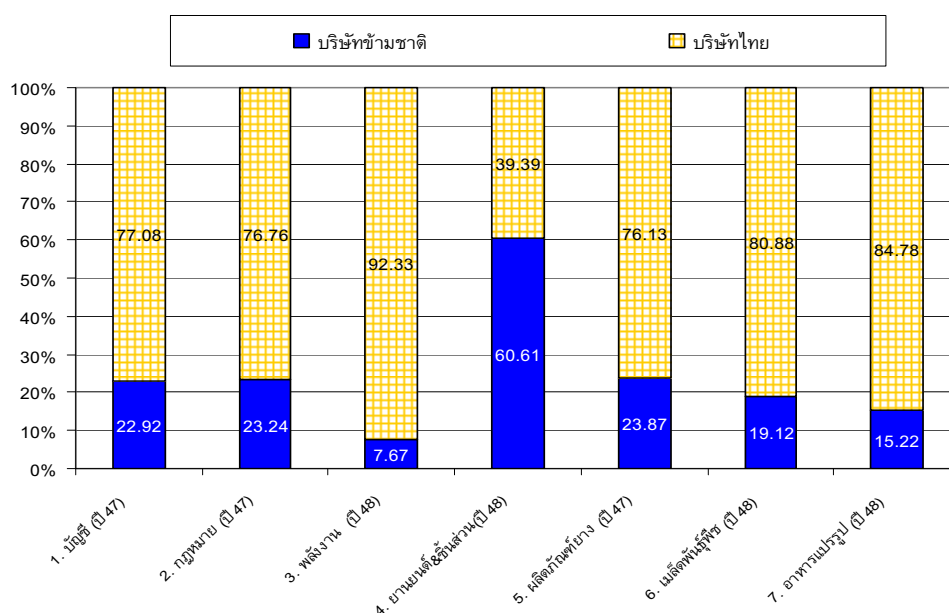
ในการศึกษาบทบาทของบริษัทข้ามชาติต่อการพัฒนาเศรษฐกิจไทย จะเน้นศึกษาจากการสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นในประเทศไทยของบริษัทข้ามชาติ การจ่ายภาษีให้แก่ภาครัฐ และการเพิ่มการจ้างงาน

11.2.1 รายได้ของบริษัทข้ามชาติ

จากรูปที่ 11.3 จะเห็นได้ว่า บริษัทไทยมีส่วนแบ่งตลาดตามรายได้ใน 7 สาขามากกว่าบริษัทข้ามชาติยกเว้นภาคการผลิตยานยนต์และชิ้นส่วนที่บริษัทข้ามชาติมีส่วนแบ่งตลาดมากกว่า อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาตามหมวดอุตสาหกรรมย่อยในแต่ละสาขา จะพบว่าส่วนแบ่งตลาดจะมีสัดส่วนที่แตกต่างกันไป เช่น

- ในธุรกิจการผลิตยานยนต์ บริษัทข้ามชาติมีส่วนแบ่งตลาดตามรายได้เป็นร้อยละ 98 ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า การผลิตยานยนต์ของไทยเกือบทั้งหมดเป็นของผู้ผลิตข้ามชาติ
- ในธุรกิจการผลิตยางนอกและยางใน บริษัทข้ามชาติมีส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 57 ซึ่งแตกต่างจากส่วนแบ่งตลาดของทั้งภาคอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยางค่อนข้างมาก
- ในธุรกิจอาหารแปรรูปในหมวดการผลิตผลิตภัณฑ์นม พบว่า บริษัทข้ามชาติมีบทบาทอย่างมากในอุตสาหกรรมนี้ เนื่องจากมีบริษัทข้ามชาติรายใหญ่ระดับโลกมาตั้งฐานการผลิตในประเทศไทย โดยมีส่วนแบ่งตลาดกว่าร้อยละ 80

รูปที่ 11.3 ส่วนแบ่งตลาดตามรายได้ของบริษัทไทยและบริษัทข้ามชาติ
ในรายอุตสาหกรรม

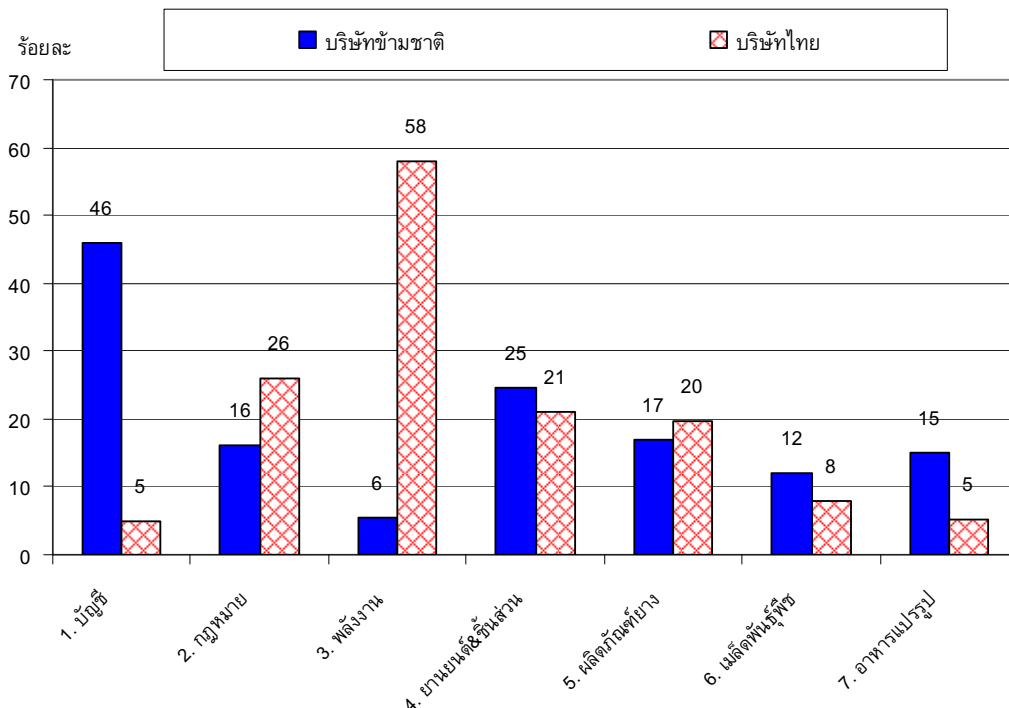
ที่มา: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

หากพิจารณาถึงอัตราการขยายตัวของรายได้ในช่วง 5-10 ปีที่ผ่านมาขึ้นกับข้อมูล ทุติยภูมิที่สามารถเก็บรวบรวมได้ในแต่ละสาขา พบว่า บริษัทข้ามชาติในธุรกิจบัญชีมีอัตราการ เติบโตของรายได้ในช่วง 10 ปีมากถึงร้อยละ 46 เนื่องมาจากการเติบโตของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ซึ่งต้องใช้บริการด้านบัญชีจากบริษัทบัญชีที่มีคุณภาพในระดับสากล

ส่วนบริษัทข้ามชาติในอุตสาหกรรมผลิตยานยนต์และชิ้นส่วนก็มีรายได้ที่เติบโตเพิ่มขึ้น ในช่วง 5 ปีกว่าร้อยละ 25 ซึ่งมีอัตราเติบโตมากกว่าบริษัทไทย เนื่องจากหลังวิกฤตเศรษฐกิจ ความต้องการซื้อรถยนต์ภายในประเทศลดลงอย่างมาก ผู้ผลิตรถยนต์จึงหันไปส่งออกรถยนต์ ไปยังต่างประเทศแทนเนื่องจากมีกำลังการผลิตรถยนต์ส่วนเกินจำนวนมาก ทำให้โครงสร้าง การผลิตรถยนต์ของไทยเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก จากเดิมที่เน้นผลิตเพื่อจำหน่าย ภายในประเทศกลายเป็นการผลิตเพื่อส่งออกควบคู่กันไป ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างมหาศาล ส่งผลให้ธุรกิจสนับสนุน เช่น การผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ และธุรกิจที่เกี่ยวข้องอื่น เช่น ธุรกิจ ผลิตยางรถยนต์ อุตสาหกรรมเหล็ก และอิเล็กทรอนิกส์เติบโตขึ้นตามไปด้วย

แต่ธุรกิจที่มีรายได้เติบโตมากที่สุดในการศึกษาครั้งนี้ คือ ธุรกิจพลังงาน โดยบริษัทไทย มีรายได้เติบโตมากถึงร้อยละ 58 ซึ่งเป็นการเติบโตเนื่องมาจากการแปรรูป ปตท. และการควบ รวมกิจการของบริษัท ปตท. กับบริษัทไทยโอเลฟินส์ จำกัด ในนามของบริษัท ปตท. เคมีคอล จำกัด

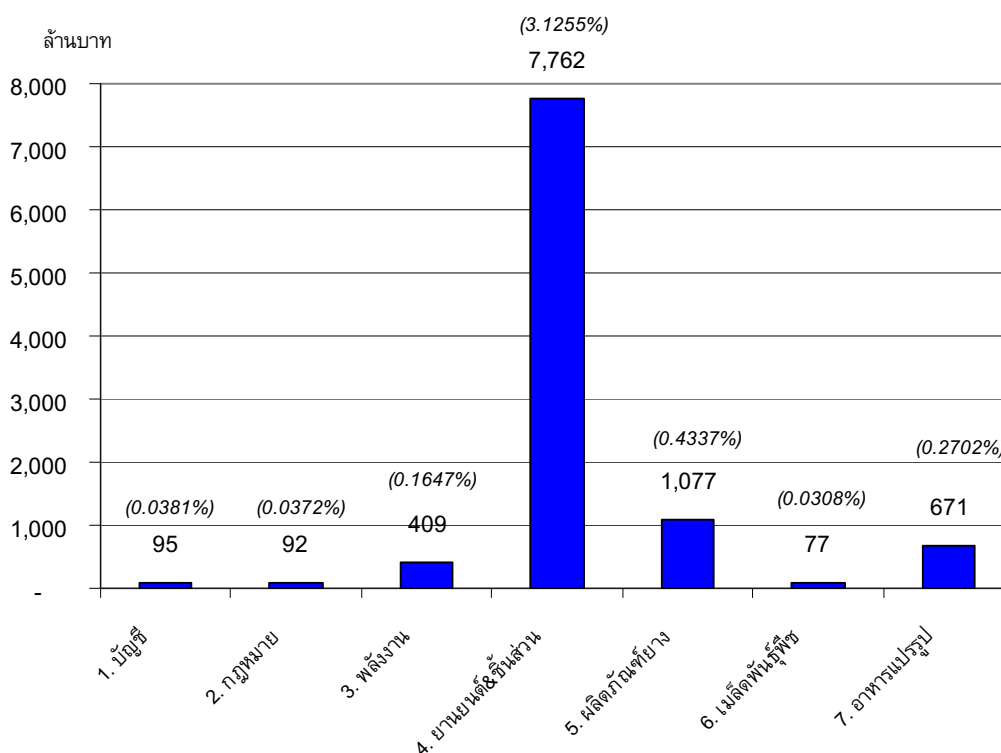
รูปที่ 11.4 อัตราการขยายตัวเฉลี่ยของรายได้ของบริษัทไทยและบริษัทข้ามชาติ ในรายอุตสาหกรรม

11.2.2 ภาษีนิติบุคคลของบริษัทข้ามชาติ

นอกจากบริษัทข้ามชาติจะสร้างรายได้ให้กับประเทศไทยแล้ว บริษัทข้ามชาติยังต้องเสียภาษีรายได้นิติบุคคลให้กับรัฐด้วย จากรูปที่ 11.5 จะเห็นได้ว่าบริษัทข้ามชาติในอุตสาหกรรมยานยนต์เสียภาษีให้แก่ภาครัฐจำนวนมากถึง 7.7 พันล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 3 ของภาษีนิติบุคคลทั่วประเทศ รองลงมาคืออุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยางที่เสียภาษีให้ภาครัฐ 1 พันล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 0.43 ของภาษีนิติบุคคลทั่วประเทศ

รูปที่ 11.5 ภาษีเงินได้นิติบุคคลของบริษัทข้ามชาติ ปี 2547

หมายเหตุ: 1) จำนวนสัดส่วนในวงเล็บ คือ สัดส่วนภาษีเงินได้นิติบุคคลของบริษัทข้ามชาติต่อภาษีทั้งประเทศ

2) ภาษีเงินได้นิติบุคคลทั้งประเทศ 248,346 ล้านบาท

ที่มา: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

11.2.3 การจ้างงานของบริษัทข้ามชาติ

นอกจากประโยชน์ที่ประเทศไทยจะได้รับจากการลงทุนของบริษัทข้ามชาติในรูปตัวเงินที่เป็นรายได้และภาษีที่จ่ายให้รัฐแล้ว ไทยยังได้ประโยชน์จากการเพิ่มการจ้างงานของบริษัทข้ามชาติเหล่านั้นด้วย

บริษัทข้ามชาติในอุตสาหกรรมและอุตสาหกรรมย่อยที่ทำการศึกษามีประมาณ 9 อุตสาหกรรม³ ในปี 2548 มีการจ้างงานรวมกันมากกว่าหนึ่งแสนคน คิดเป็นร้อยละ 13.24 ของการจ้างงานในอุตสาหกรรมที่ทำการศึกษาโดยรวม โดยอุตสาหกรรมการผลิตยานยนต์เป็นธุรกิจที่เป็นธุรกิจที่บริษัทข้ามชาติมีส่วนการจ้างงานมากที่สุด คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 85.98 ในอุตสาหกรรมการผลิตยานยนต์โดยรวม ลำดับรองลงมา คือ กิจการขยายพันธุ์พืชมีสัดส่วนร้อยละ 43.53 ของการจ้างงานในกิจการขยายเมล็ดพันธุ์โดยรวม การผลิตส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบ บริษัทข้ามชาติในอุตสาหกรรมมีการจ้างงานคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 38.91 ของการจ้างงานของอุตสาหกรรมผลิตส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบโดยรวม ขณะที่ธุรกิจพลังงานในสาขาการผลิต การเก็บและการจ่ายไฟฟ้าบริษัทข้ามชาติมีส่วนการจ้างงานเพียงร้อยละ 0.35 ของการจ้างงานในสาขาการผลิต การเก็บและการจ่ายไฟฟ้าในประเทศโดยรวม (ตารางที่ 11.1)

ตารางที่ 11.1 การจ้างงานของบริษัทข้ามชาติในรายอุตสาหกรรม (ข้อมูล ปี 2548)

ที่	ธุรกิจ / อุตสาหกรรม	การจ้างงานใน อุตสาหกรรม โดยรวม (คน) ^{1/}	การจ้างงาน ของบริษัทข้ามชาติ	
			จำนวน (คน) ^{2/}	สัดส่วน (%)
1	อาหารแปรรูปและผักผลไม้กระป๋อง	517,650.00	8,898.00	1.72
2	กิจการขยายพันธุ์พืช	1,500.00 ^{3/}	653.00	43.53
3	การผลิตยางนอกและยางใน	40,240.00	9,721	24.16
4	การผลิตผลิตภัณฑ์ยางอื่นๆ	56,554.00	12,633.00	22.34
5	การผลิตยานยนต์	32,801.00	28,203	85.98
6	การผลิตตัวถัง	17,693.00	1,332	7.53
7	การผลิตส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบ	139,001.00	54,081	38.91
8	การขุดเจาะน้ำมันปิโตรเลียมดิบและก๊าซธรรมชาติ	4,886.00	3,067.00	3.27
9	การผลิต การเก็บและการจ่ายไฟฟ้า	88,766.00	490.00	0.35
	รวม	899,091.00	119,078	

หมายเหตุ : 1/ ประมวลผลข้อมูลโดยคณะผู้วิจัยโดยอาศัยข้อมูลจาก Labor Force Survey ปี 2548 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

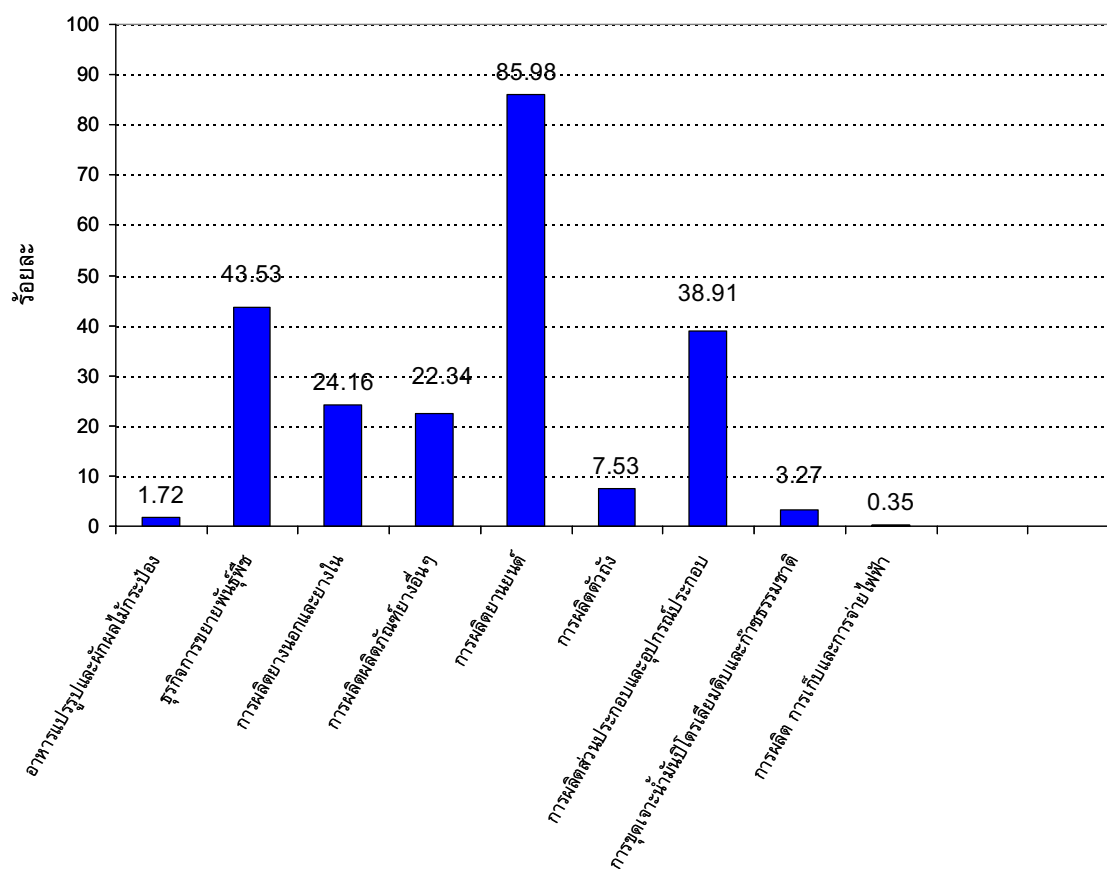
2/ ประมวลผลข้อมูลโดยคณะผู้วิจัยโดยอาศัยข้อมูล ฐานข้อมูลโรงงานอุตสาหกรรม กรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม และข้อมูลบางส่วนได้จากการสอบถามหรือข้อมูลจากบริษัทโดยตรง

3/ กิจการขยายพันธุ์พืช ไม่มีข้อมูลการจ้างงานของอุตสาหกรรมโดยรวม ผู้วิจัยจึงใช้ข้อมูลการจ้างงานรวมของบริษัททุกรายในอุตสาหกรรมจากฐานข้อมูลโรงงานอุตสาหกรรม กรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม และข้อมูลบางส่วนได้จากการสอบถามหรือข้อมูลจากบริษัทโดยตรง

ที่มา : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

³ ไม่นับรวมธุรกิจบริการด้านบัญชีและกฎหมายที่ไม่มีแหล่งข้อมูลการจ้างงานที่สามารถสืบค้นได้

รูปที่ 11.6 สัดส่วนการจ้างงานของบริษัทข้ามชาติ (ข้อมูล ปี 2548)

ที่มา : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

11.3 ผลกระทบทางสังคมจากการเข้ามาประกอบกิจการของบริษัทข้ามชาติ

ในการศึกษาผลกระทบทางสังคมจะศึกษาถึง 1) ภาวะการแข่งขันในตลาดว่ามีการผูกขาดจากผู้ประกอบการรายใดรายหนึ่งหรือไม่ โดยสามารถพิจารณาจากอัตราการแข่งขันของตลาด หากมีการกระจุกตัวสูงของผู้ประกอบการน้อยราย แสดงว่ามีการแข่งขันในตลาดน้อย และ 2) ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม

11.3.1 อัตราการกระจุกตัวของตลาด

การศึกษ้อัตราการกระจุกตัวของแต่ละอุตสาหกรรม (Concentration Ratio : CR) โดยการนำส่วนแบ่งตลาดของผู้ประกอบการรายใหญ่ 3 อันดับแรกมารวมกัน หากอุตสาหกรรมใดมีอัตราการกระจุกตัวสูงแสดงถึงแนวโน้มที่จะมีการผูกขาดในอุตสาหกรรมนั้นสูง และหากอัตราการกระจุกตัวเริ่มสูงตั้งแต่ CR ระดับต้นๆ เช่น CR1 หรือ CR2 ผู้ประกอบการรายนั้นจะยังมีแนวโน้มทำให้เกิดการผูกขาดสูง และถือเป็นผู้มีอำนาจในตลาด ผลการศึกษาสภาพการกระจุกตัวของอุตสาหกรรมพบว่า (รายละเอียดในตารางที่ 11.2 และรูปที่ 11.7)

- ธุรกิจพลังงาน (ไฟฟ้า น้ำมันปิโตรเลียม และก๊าซธรรมชาติ) กิจการขยายพันธุ์พืช การผลิตเนื้อสัตว์กระป๋องและการผลิตผลิตภัณฑ์นม เป็นกลุ่มธุรกิจที่โครงสร้างตลาดมีการกระจุกตัวสูง โดยผู้ประกอบการรายใหญ่หนึ่งรายครองส่วนแบ่งตลาดเกินกว่าร้อยละ 50 ขึ้นไป เป็นธุรกิจที่มีแนวโน้มให้เกิดการผูกขาด และถือเป็นธุรกิจที่มีผู้มีอำนาจเหนือตลาด ตาม พ.ร.บ. การแข่งขันทางการค้า พ.ศ.2542

- กลุ่มธุรกิจอื่นๆ เช่น ยานยนต์ ผลิตภัณฑ์ยาง ธุรกิจบริการบัญชีและกฎหมาย เป็นธุรกิจที่มีโครงสร้างตลาดไม่มีการกระจุกตัวในผู้ประกอบการรายใดรายหนึ่ง ดังจะเห็นได้จากส่วนแบ่งตลาดของผู้ประกอบการแต่ละรายที่มีค่าไม่เกินร้อยละ 30 โดยเฉพาะธุรกิจบริการด้านบัญชีและกฎหมาย ซึ่งสภาพการแข่งขันโดยรวมมีการแข่งขันกันสูง มีบริษัทข้ามชาติขนาดใหญ่หลายบริษัท ทำให้เกิดจากแข่งขันระหว่างบริษัทข้ามชาติด้วยกัน

หากพิจารณาธุรกิจที่โครงสร้างตลาดมีอัตราการกระจุกตัวกันสูงในรายสาขา จากรูปที่ 11.8 พบว่า ธุรกิจที่ผู้ประกอบการไทยครองส่วนแบ่งตลาดในสัดส่วนที่สูง ได้แก่ พลังงานไฟฟ้า กิจการขยายพันธุ์พืช และการผลิตเนื้อสัตว์กระป๋อง ส่วนธุรกิจที่ผู้ประกอบการต่างชาติครองส่วนแบ่งตลาดในสัดส่วนที่สูง ได้แก่ ธุรกิจการผลิตน้ำมันปิโตรเลียมดิบ การผลิตก๊าซธรรมชาติ และการผลิตผลิตภัณฑ์นม ทั้งนี้หากพิจารณาธุรกิจที่บริษัทข้ามชาติมีอัตราการกระจุกตัวสูงจะมีแนวโน้มไปสู่การผูกขาดหรือไม่จะต้องพิจารณาสภาพตลาดพร้อมทั้งพฤติกรรมตลาดประกอบ ซึ่งธุรกิจการผลิตน้ำมันปิโตรเลียมดิบ การผลิตก๊าซธรรมชาติในประเทศไทยมีผู้รับซื้อรายเดียวในตลาดซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจไทยที่มีความได้เปรียบในเชิงธุรกิจและมีอำนาจต่อรองสูง ส่วนธุรกิจผลิตผลิตภัณฑ์นมที่บริษัทข้ามชาติครองส่วนแบ่งการตลาดในสัดส่วนที่สูงถึงร้อยละ 88 ไม่พบพฤติกรรมที่มีลักษณะของการจำกัดการแข่งขันหรือผูกขาดแต่อย่างใด จึงอาจกล่าวได้ว่าผู้ประกอบการข้ามชาติที่เข้ามาประกอบธุรกิจในประเทศไทยในรายอุตสาหกรรมที่ทำการศึกษามีแนวโน้มไม่ทำให้เกิดการผูกขาดในอุตสาหกรรม ในทางตรงกันข้ามพบว่า การเข้ามาของบริษัทต่างชาติในบางธุรกิจ เช่น ธุรกิจเมล็ดพันธุ์ช่วยส่งเสริมให้มีการแข่งขันมากขึ้นในตลาดที่มีความเสี่ยงต่อการผูกขาดสูง ทำให้เกษตรกรมีทางเลือกมากขึ้น

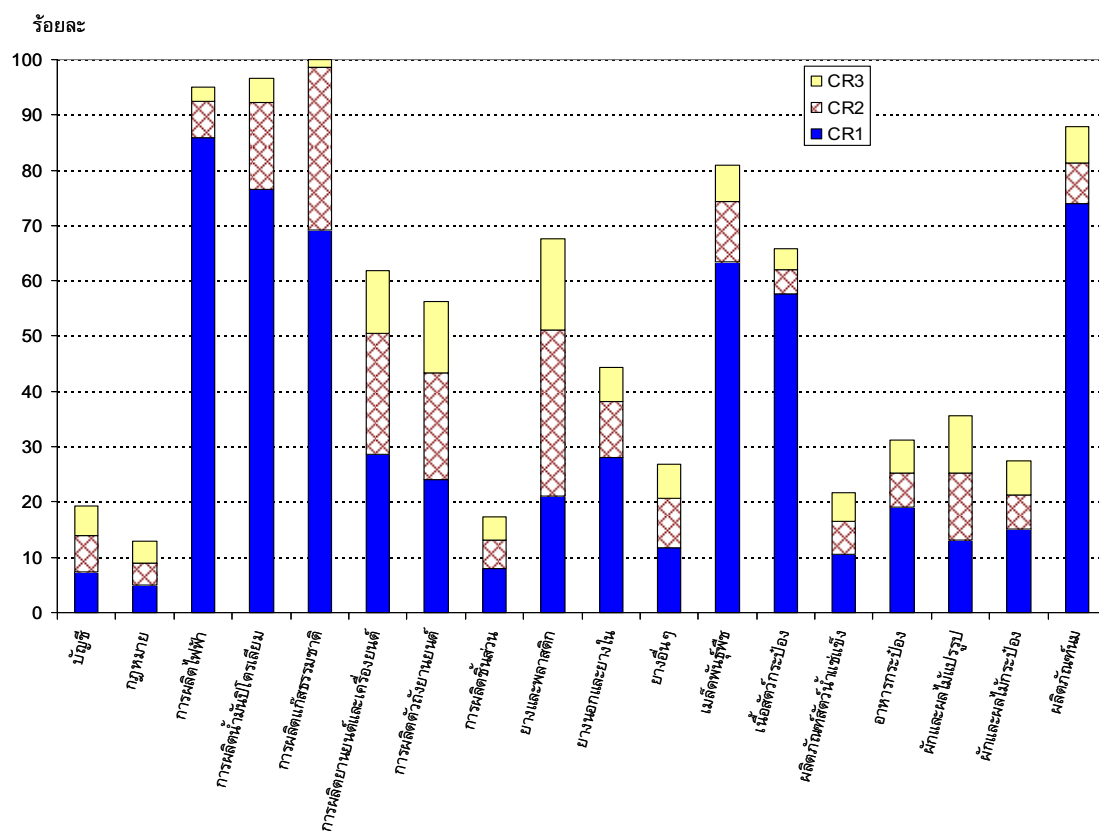
ตารางที่ 11.2 อัตราการกระจุกตัวของอุตสาหกรรม

ที่	ธุรกิจ/อุตสาหกรรม	อัตราการกระจุกตัวของอุตสาหกรรม (%)		
		CR1	CR2	CR3
1	บัญชี	7.36	13.86	19.28
2	กฎหมาย	4.96	8.96	12.94
3	กิจการขยายพันธุ์พืช	63.43	74.41	80.93
	ธุรกิจพลังงาน			
4	การผลิตไฟฟ้า	85.93	92.41	95.06
5	การผลิตน้ำมันปิโตรเลียม	76.60	92.28	96.63
6	การผลิตก๊าซธรรมชาติ	69.26	98.57	100.00

ที่	ธุรกิจ/อุตสาหกรรม	อัตราการกระจุกตัวของอุตสาหกรรม (%)		
		CR1	CR2	CR3
	ยานยนต์และชิ้นส่วน			
7	การผลิตยานยนต์และเครื่องยนต์	28.66	50.51	61.87
8	การผลิตตัวถังยานยนต์	24.12	43.32	56.28
9	การผลิตชิ้นส่วน	8.04	13.16	17.31
	ผลิตภัณฑ์ยาง			
10	ยางและพลาสติก	21.01	51.19	67.61
11	ยางนอกและยางใน	27.99	38.23	44.41
12	ยางอื่นๆ	11.65	20.59	26.93
	อาหารสำเร็จรูปและผักผลไม้กระป๋อง			
13	เนื้อสัตว์กระป๋อง	57.60	62.07	65.84
14	ผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำแช่แข็ง	10.54	16.51	21.76
15	อาหารกระป๋อง	19.16	25.26	31.17
16	ผักและผลไม้แปรรูป	13.19	25.18	35.51
17	ผักและผลไม้กระป๋อง	15.01	21.25	27.37
18	ผลิตภัณฑ์นม	73.90	81.27	87.78

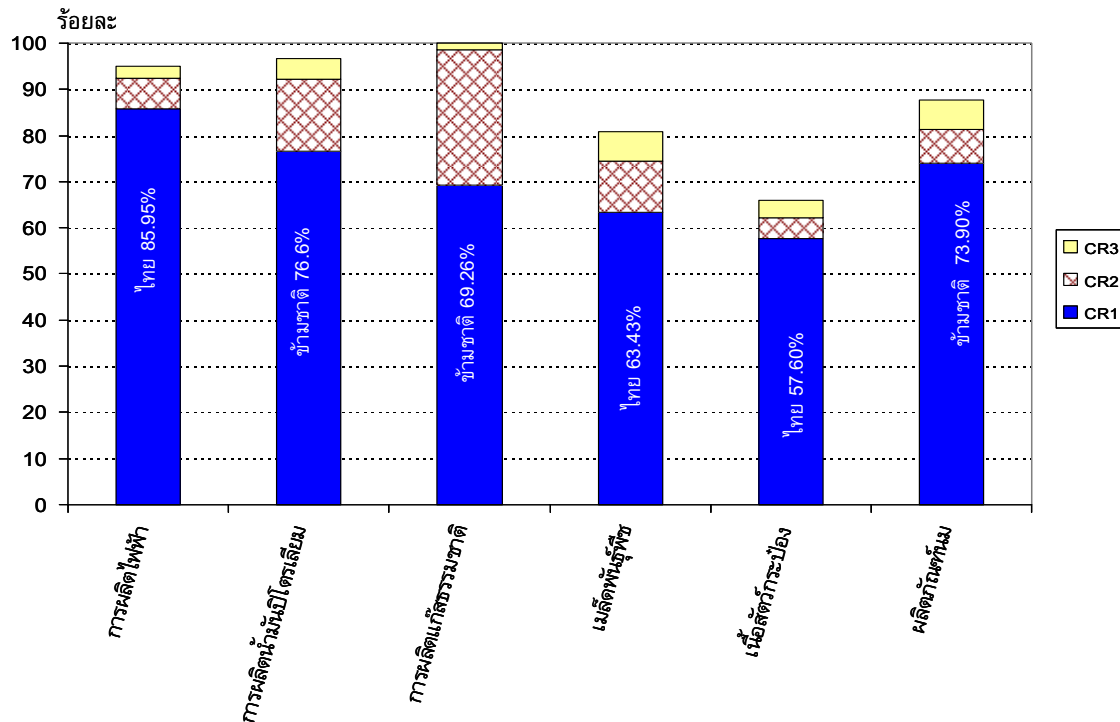
ที่มา : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

รูปที่ 11.7 อัตราการกระจุกตัวของอุตสาหกรรมของผู้ประกอบการรายใหญ่ 3 อันดับแรก

ที่มา : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

รูปที่ 11.8 อัตราการกระจุกตัวของอุตสาหกรรมที่ผู้ประกอบการรายใหญ่
มีส่วนแบ่งตลาดมากกว่าร้อยละ 50

ที่มา : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

11.3.2 ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม

การศึกษาครั้งนี้ได้ประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมจากเกณฑ์การได้รับการรับรองมาตรฐานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมสากล ISO 14001 (Environmental Management System) ของผู้ประกอบการ แม้การได้รับ ISO 14001 ไม่สามารถสะท้อนมาตรฐานทางด้านสิ่งแวดล้อมของกิจการอย่างครบถ้วนเนื่องจากเป็นมาตรฐานที่เกี่ยวกับกระบวนการดำเนินงานผลิตภัณฑ์และบริการของบริษัทเท่านั้น แต่ก็เป็นตัวแปรเดียวที่สามารถตรวจสอบและเปรียบเทียบได้ระหว่างบริษัท

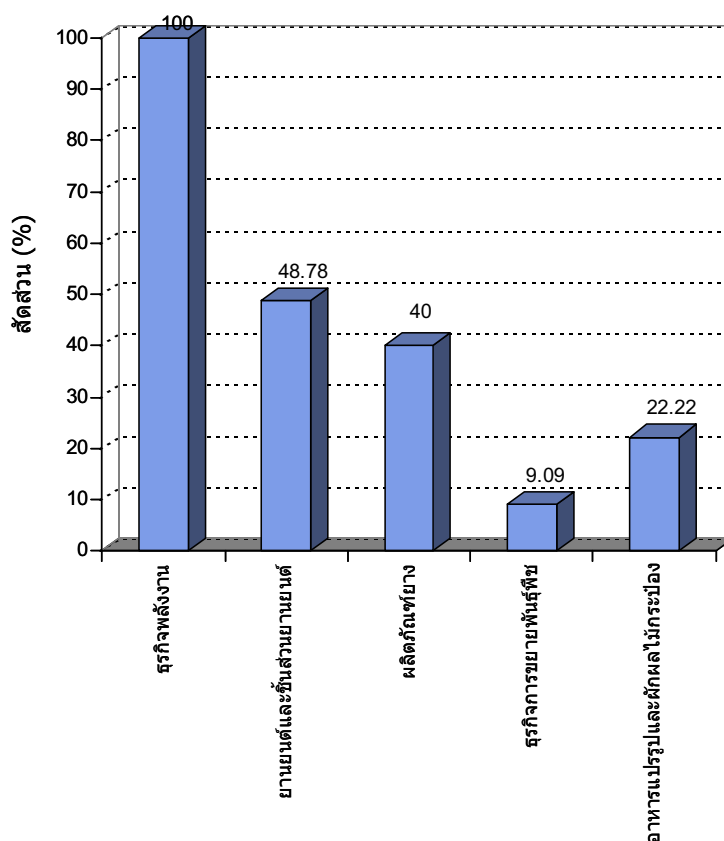
การสืบค้นข้อมูลบริษัทข้ามชาติที่ได้รับมาตรฐานสิ่งแวดล้อม ISO 14001 โดยอาศัยฐานข้อมูลของสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม จากรูปที่ 11.9 พบว่า บริษัทพลังงานข้ามชาติทุกรายได้รับการรับรองมาตรฐานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14001 ทั้งสิ้น เนื่องจาก กิจการพลังงานเป็นกิจการประเภทหนึ่งที่ต้องผ่านขั้นตอนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม หรือ EIA ภายใต้อำนาจ พ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ในลำดับรองลงมา ได้แก่ อุตสาหกรรมการผลิตยานยนต์และชิ้นส่วนยานยนต์ ซึ่งบริษัทข้ามชาติที่ประกอบธุรกิจในประเทศไทย ได้รับ ISO 14001 สูงถึงร้อยละ 48.78 ของบริษัทข้ามชาติทั้งหมดในอุตสาหกรรม ส่วนบริษัทข้ามชาติที่ประกอบธุรกิจผลิตภัณฑ์ยาง

อาหารแปรรูปและผักผลไม้กระป๋อง และกิจการขยายพันธุ์พืช ได้รับ ISO 14001 ในสัดส่วนร้อยละ 40 ร้อยละ 22.22 และร้อยละ 9.09 ของบริษัทข้ามชาติในแต่ละอุตสาหกรรมโดยรวม

การศึกษาพบว่าบริษัทที่ส่งออกโดยส่วนมาก ไม่ว่าจะเป็นบริษัทไทยหรือบริษัทข้ามชาติมักมีมาตรฐานสิ่งแวดล้อมที่สูงกว่าบริษัทที่ผลิตเพื่อป้อนตลาดภายในประเทศ ยกตัวอย่างเช่น บริษัทในอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปและผักผลไม้กระป๋องได้รับมาตรฐานสิ่งแวดล้อม ISO14001 จำนวนทั้งสิ้น 72 บริษัท ในจำนวนนี้เป็นบริษัทผู้ส่งออกอาหารจำนวน 65 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 62.50 ของบริษัทในอุตสาหกรรมอาหารที่ได้รับมาตรฐานสิ่งแวดล้อมทั้งหมด

ข้อมูลดังกล่าว ชี้ให้เห็นว่า บริษัทข้ามชาติที่เข้ามาประกอบธุรกิจในประเทศไทยได้คำนึงถึงการประกอบธุรกิจที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมด้วย อย่างไรก็ตามการบังคับใช้กฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อที่จะผลักดันให้ผู้ประกอบการต้องดำเนินการตามมาตรการภายในประเทศเป็นสิ่งสำคัญไม่ว่าจะเป็นสัญชาติใดก็ตาม มาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมขึ้นอยู่กับกฎ กติกาภายในประเทศมากกว่าสัญชาติของบริษัท ดังนั้น หากไทยต้องการที่จะลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือปัญหาด้านความปลอดภัยของอาหารจากการลงทุนจากต่างประเทศ ก็ควรที่จะบังคับใช้กฎหมายภายในประเทศที่เกี่ยวข้องให้เข้มงวดขึ้น

รูปที่ 11.9 สัดส่วนบริษัทข้ามชาติที่ได้รับมาตรฐานสิ่งแวดล้อม ISO 14001

คณะวิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ที่ใช้ประกอบการศึกษาวิเคราะห์ เพื่อให้ได้ฐานข้อมูลเกี่ยวกับบริษัทข้ามชาติในประเทศไทยใน 7 อุตสาหกรรมที่ทำการศึกษารวมทั้งข้อจำกัดในการสืบค้นข้อมูล แสดงไว้ในตารางที่ 11.3 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของบริษัทข้ามชาติในประเทศไทยต่อไป

ตารางที่ 11.3 แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาและข้อจำกัดของข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา	แหล่งข้อมูล	ข้อจำกัด
จำนวนบริษัทข้ามชาติ	สืบค้นรายชื่อบริษัทในอุตสาหกรรมตามรหัส TSIC ของบริษัทจดทะเบียน กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ผ่านบริการบริษัท บีบีเอสออนไลน์ จำกัด (มหาชน)	การจำแนกประเภทธุรกิจบริษัทจดทะเบียนตามรหัส TSIC จากเกณฑ์รายการสินค้า/บริการที่บริษัทมีรายได้สูงสุด 3 อันดับแรกทำให้บริษัทหนึ่งๆ ถูกจัดอยู่ใน TSIC 3 หมวด ทำให้ผลการสืบค้นได้รายชื่อบริษัทที่ไม่ได้ประกอบธุรกิจหลักในอุตสาหกรรมนั้นโดยตรง
มูลค่ารายได้ต่อระบบเศรษฐกิจไทย	- รายได้รวมของบริษัทที่ปรากฏในงบการเงินของบริษัทจดทะเบียน กรมพัฒนาธุรกิจการค้า ผ่านบริการ ; : บริษัทบีบีเอส ออนไลน์ จำกัด (มหาชน) : เว็บไซต์ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ : ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (กรณีบริษัทมหาชน)	- ไม่ได้จำแนกรายละเอียดแหล่งที่มาของรายได้ ซึ่งรายได้รวมของบริษัทอาจรวมถึงรายได้จากการทำธุรกรรมอื่นๆ ของบริษัทด้วย : ค่าใช้จ่ายในการสืบค้นข้อมูลค่อนข้างสูง : มีข้อมูลย้อนหลัง 3 ปีล่าสุด ข้อมูลย้อนหลังปีอื่นๆ สืบค้นได้ที่กรมพัฒนาธุรกิจการค้า(เสียค่าบริการ) : มีข้อมูลย้อนหลัง 3 ปี (ปีย้อนหลังเสียค่าบริการ)
ภาษีที่จ่ายให้แก่ภาครัฐ	- ภาษีเงินได้นิติบุคคลที่ปรากฏในงบการเงินของบริษัทจดทะเบียน (แหล่งข้อมูลเดียวกับรายได้รวมของบริษัทจดทะเบียน) - กรมสรรพากร	- ข้อมูลไม่สมบูรณ์ ในบางกรณีบริษัทไม่ได้รายงานงบการเงินปีใดปีหนึ่งต่อกรมพัฒนาธุรกิจการค้า จะไม่มีแหล่งข้อมูลภาษีของบริษัทนั้นๆ ที่สามารถสืบค้นได้ - ไม่เปิดเผยข้อมูลเป็นรายบริษัท
การจ้างงาน	กรมโรงงานอุตสาหกรรม	จำนวนแรงงานในโรงงานรายบริษัท แต่ไม่ครบทุกโรงงานและไม่มีข้อมูลการจ้างงานของธุรกิจบริการ
	สถิติแรงงาน สำนักงานสถิติแห่งชาติ	ข้อมูลการจ้างงานจำแนกตามหมวดอุตสาหกรรมการผลิตซึ่งจำแนกหมวดธุรกิจไม่สอดคล้องกับฐานข้อมูลบริษัทจดทะเบียน

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา	แหล่งข้อมูล	ข้อจำกัด
		ทะเบียน กรมพัฒนาธุรกิจการค้า และไม่มีข้อมูลรายบริษัท
	สำนักงานประกันสังคม (ขึ้นทะเบียนลูกจ้าง)	ไม่เปิดเผยข้อมูลรายบริษัท
การส่งออก	กรมศุลกากร	ไม่มีข้อมูลการส่งออกเป็นรายบริษัท
การวิจัยและพัฒนา	- ต้นทุน/ค่าใช้จ่ายในการวิจัยและพัฒนาที่ปรากฏในงบการเงินรายบริษัท (แหล่งข้อมูลเดียวกันกับรายได้และภาษี) - ค่าใช้จ่ายในการวิจัยและพัฒนา ตามแบบภาษีเงินได้นิติบุคคล ภงด.91 กรมสรรพากร	- ไม่มีการตรวจสอบข้อเท็จจริงว่าบริษัทมีค่าใช้จ่ายในการวิจัยและพัฒนาหรือไม่ - ไม่เปิดเผยข้อมูลรายบริษัท
การนำเข้า	กรมศุลกากร	ไม่มีข้อมูลรายบริษัท
	คำนวณจาก I/O Table (ภาคการผลิต)	- ไม่มีข้อมูลรายบริษัท - จำแนกหมวดธุรกิจไม่สอดคล้องกับฐานข้อมูลบริษัทจดทะเบียน กรมพัฒนาธุรกิจการค้า
การโอนกำไรออกนอกประเทศ	รายการจ่ายเงินปันผลที่ปรากฏในงบการเงินของบริษัทจดทะเบียน (แหล่งข้อมูลเดียวกับรายได้รวมของบริษัทจดทะเบียน)	ข้อมูลไม่ครบถ้วน ไม่มีรายงานเงินปันผลของบริษัท ตั้งแต่ปี 2545
การผูกขาด	คำนวณจากส่วนแบ่งตลาดและอัตราการกระจุกตัวของอุตสาหกรรม	ส่วนแบ่งตลาดที่คำนวณจากรายได้รวมของบริษัทอาจสูงหรือต่ำกว่าความเป็นจริง ส่งผลต่อการคำนวณอัตราการกระจุกตัวและภาวะการผูกขาด
ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม	รายชื่อผู้ได้รับการรับมาตรฐานสิ่งแวดล้อม ISO 14001 รวบรวมโดยสำนักงานมาตรฐานอุตสาหกรรม (สมอ.)	ข้อมูลไม่สมบูรณ์ มีเฉพาะรายชื่อบริษัทที่แจ้งให้สมอ. ทราบ แต่ไม่มีข้อบังคับให้บริษัทที่ได้รับมาตรฐานทุกรายต้องแจ้งต่อ สมอ.

ที่มา : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

11.4 เหตุผลในการเข้ามาลงทุนของบริษัทข้ามชาติในประเทศไทย

จากการศึกษาข้อมูลทฤษฎีและการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการที่เป็นบริษัทข้ามชาติในสาขาต่าง ๆ สามารถสรุปเหตุผลในการเข้ามาลงทุนของบริษัทข้ามชาติในภาคการผลิตและภาคบริการในภาพรวมได้ดังนี้

11.4.1 อุตสาหกรรมการผลิต

บริษัทข้ามชาติเข้ามาลงทุนในภาคการผลิต เนื่องจาก

- ฝีมือและวัฒนธรรมการทำงานของแรงงานกึ่งทักษะ กอปรกับค่าจ้างแรงงานไม่สูงนัก (อาหารแปรรูป ยาง ชิ้นส่วนยานยนต์) แม้ประเทศไทยจะไม่ใช่ว่าประเทศที่มีค่าจ้างแรงงานต่ำที่สุดในภูมิภาคนี้ แต่ฝีมือแรงงานและวัฒนธรรมการทำงานของแรงงานไทยจะสูงกว่าในฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย
- แหล่งวัตถุดิบ (ยาง อาหารแปรรูป)
- อุตสาหกรรมสนับสนุน (ยานยนต์)
- นโยบายของประเทศ (นโยบายการลงทุนที่เสรี/ นโยบายการบังคับใช้ชิ้นส่วนภายในประเทศในอดีตที่ส่งผลให้เกิดอุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ที่แข็งแกร่ง และสามารถสนับสนุนอุตสาหกรรมยานยนต์ได้ นโยบายอุตสาหกรรมที่ไม่มี national champion และ นโยบายการส่งเสริมอุตสาหกรรม)
- ขนาดของตลาดภายในประเทศที่ค่อนข้างใหญ่สามารถรองรับผลการผลิตได้
- ความเป็นเมืองน่าอยู่และวิถีการดำรงชีวิตของคนไทย ที่สามารถพึ่งพาอาศัยกันได้ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเป็นมิตร มีความเคารพและเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา ทำให้ผู้ลงทุนจากต่างประเทศยินดีที่จะเข้ามาลงทุนในประเทศไทย

11.4.2 ธุรกิจบริการ

บริษัทข้ามชาติเข้ามาลงทุนในภาคบริการ เนื่องจาก

- นโยบายการเปิดเสรีด้านการลงทุนในภาคการผลิตทำให้มีบริษัทข้ามชาติจำนวนมาก จึงมีอุปสงค์สำหรับการให้บริการทางธุรกิจ เช่น บัญชี และกฎหมายจากบริษัทข้ามชาติที่มาตั้งฐานการผลิตในประเทศไทย
- นโยบายการเปิดเสรีการโอนเงินตราต่างประเทศ

11.5 อุปสรรคในการเข้ามาลงทุนประกอบกิจการในประเทศไทย

11.5.1 อุปสรรคในภาพรวมสำหรับการประกอบกิจการในทุกธุรกิจ

- กฎ กติกาที่ไม่ชัดเจน ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ (เช่น เรื่องภาษี การประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว)
- กฎ กติกาทำให้เกิดภาระต้นทุนโดยไม่เกิดประโยชน์ต่อเศรษฐกิจไทย (เช่น เงื่อนไขสัดส่วนการจ้างงานพนักงานไทยต่อพนักงานต่างชาติ 4:1 ตามหลักเกณฑ์ของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง (ตม.) ขั้นตอนในการต่ออายุวีซ่าการทำงาน ฯลฯ)
- กฎหมาย พ.ร.บ. การประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวเข้มงวดเกินไป ทำให้บริษัทข้ามชาติถูกจำกัดประเภทของบริการหรือสินค้าที่สามารถเสนอให้แก่ลูกค้าได้ เช่น ในกรณีที่บริษัทผลิตเมล็ดพันธุ์ไม่สามารถขายปุ๋ยให้แก่เกษตรกรไทยได้ และไม่สามารถรับค่าเช่าสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาจากสิทธิบัตรเมล็ดพันธุ์พืชที่จดทะเบียนในประเทศไทย

11.5.2 อุปสรรคต่อภาคอุตสาหกรรม

- การขาดการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่มีประสิทธิภาพ เช่น มีการขโมยเมล็ดพันธุ์พืชทำให้ขาดแรงจูงใจในการทำการวิจัยและพัฒนาเพื่อปรับปรุงพันธุ์พืช
- หน่วยงานควบคุมดูแลมาตรฐานสินค้ามีหลายหน่วยงาน ทำให้ใช้เวลาและเอกสารมากเกินไป
- การขาดแคลนแรงงานกึ่งทักษะ และแรงงานที่มีทักษะโดยเฉพาะวิศวกร
- ความไม่ชัดเจนของนโยบายของรัฐ เช่น ในประเด็นของพลังงานทดแทน รถยนต์ Ecocar

11.5.3 อุปสรรคต่อภาคบริการ

- กฎหมายวิชาชีพจำกัดการประกอบอาชีพของผู้เชี่ยวชาญต่างชาติ ซึ่งห้ามต่างชาติให้บริการที่ปรึกษาทางด้านกฎหมายและบัญชี ซึ่งเป็นข้อห้ามที่เข้มกว่าในประเทศข้างเคียง เช่น ลาวและเวียดนาม
- การขาดแคลนบุคลากรที่มีทักษะด้านภาษาอังกฤษ

11.6 บทสรุป

- ข้อมูลเกี่ยวกับบริษัทต่างชาติในประเทศไทยมีน้อยมาก และไม่สมบูรณ์
- บริษัทข้ามชาติมีส่วนแบ่งตลาดประมาณร้อยละ 20-25 ในหลายธุรกิจที่ศึกษา
- บริษัทข้ามชาติเป็นแหล่งการจ้างงานและสร้างรายได้ให้แก่รัฐที่สำคัญ นอกจากนี้ ยังช่วยลดการผูกขาดของธุรกิจไทยในบางอุตสาหกรรมอีกด้วย
- บริษัทต่างชาติส่วนมากประกอบธุรกิจที่มีการแข่งขันสูง ยกเว้นธุรกิจที่ใช้ทุนและเทคโนโลยีสูง เช่น การขุดเจาะปิโตรเลียม
- บริษัทต่างชาติได้เปรียบบริษัทไทยทั้งในด้านเทคโนโลยีในการผลิต และด้านข้อมูลความรู้ ประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญ และเครือข่าย
- บริษัทไม่ว่าจะเป็นบริษัทไทยหรือบริษัทต่างชาติจะมีมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมค่อนข้างสูงหากต้องผลิตสินค้าเพื่อส่งออกไปยังต่างประเทศที่กำหนดเงื่อนไขเรื่องมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมไว้สูง
- ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีพื้นฐานเศรษฐกิจและสภาพแวดล้อมในการลงทุนที่ดีกว่าประเทศข้างเคียง โดยเฉพาะในเรื่องของขนาดของตลาด เสถียรภาพทางการเมือง นโยบายที่ค่อนข้างเสรี (ในทางปฏิบัติ) และความเป็นเมืองน่าอยู่สำหรับนักธุรกิจและผู้เชี่ยวชาญต่างชาติ

11.7 ข้อเสนอแนะต่อภาครัฐ

11.7.1 การปรับปรุงฐานข้อมูลเกี่ยวกับบริษัทข้ามชาติ

1. รัฐจำเป็นต้องปรับปรุงข้อจำกัดใน บัญชี 3 ของ กฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวเพื่อที่จะให้บริษัทต่างชาติที่ประกอบธุรกิจในประเทศไทยเปิดเผยตนว่าเป็นนิติบุคคลต่างด้าว
2. รัฐควรกำหนดนิยามของบริษัทข้ามชาติที่ชัดเจน และกำหนดให้บริษัทที่มีลักษณะเป็นบริษัทลูกของบริษัทข้ามชาติทุกรายต้องขึ้นทะเบียน กับกรมพัฒนาธุรกิจการค้าไม่ว่าจะประกอบธุรกิจในสาขาใดก็ตาม
3. กรมพัฒนาธุรกิจการค้าควรตรวจสอบความถูกต้อง ความทันการและความสมบูรณ์ของข้อมูลบริษัทจดทะเบียนในฐานข้อมูลของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า และฐานข้อมูลอื่นๆ

4. กรมพัฒนาธุรกิจการค้าควรให้บริการฐานข้อมูลบริษัทจดทะเบียนแก่ประชาชนในราคาที่เป็นธรรม
5. หน่วยงานภาครัฐควรปรับปรุงวิธีการแบ่งหมวดอุตสาหกรรมสำหรับข้อมูลต่างๆ ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

11.7.2 การปรับปรุง กฎ กติกาการกำกับดูแล

1. รวบรวมและทบทวนกฎ กติกาที่กำกับการประกอบธุรกิจของคนต่างชาติและบริษัทต่างชาติที่มีอยู่ทั้งหมด
2. ประเมินผลการบังคับใช้ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา
3. ประเมินประโยชน์/ผลเสียที่เกิดจากการบังคับใช้กฎ กติกาเหล่านั้นในเชิงปริมาณ และในเชิงคุณภาพที่มีหลักฐานข้อมูลสนับสนุนอย่างชัดเจน
4. เปรียบเทียบ กฎ กติกากับประเทศข้างเคียง เช่น สิงคโปร์ เกาหลี ไต้หวัน ว่าเหมือนหรือแตกต่างจากของไทยอย่างไร
5. เสนอแนะแนวทางในการปรับปรุง/เปลี่ยนแปลง กฎ กติกาเพื่อ (1) ลดอำนาจแห่งดุลยพินิจในการบังคับใช้กฎหมาย (2) ลด ระเบียบ ขั้นตอนที่ไม่ก่อประโยชน์ใดๆ และเป็นอุปสรรคในการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว

11.7.3 การปรับปรุงนโยบาย

1. ยกเลิกข้อห้ามการลงทุนแบบ “ครอบจักรวาล” ที่ไม่สอดคล้องกับเศรษฐกิจไทยที่เปิดรับการลงทุนในทางปฏิบัติ และไม่เป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจไทยและคนไทย
2. บังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมในประเทศให้ดีขึ้น เนื่องจากธุรกิจไม่ว่าไทยหรือต่างชาติย่อมมีแรงจูงใจที่จะประหยัดต้นทุนหากไม่บังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง

บรรณานุกรม

- ข่าวสารเมล็ดพันธุ์พืช ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 ประจำเดือน มกราคม-กุมภาพันธ์ 2547. สถานภาพการผลิต/การค้าและความต้องการทางเทคโนโลยีของธุรกิจเมล็ดพันธุ์ในประเทศไทย : กรณีศึกษาในกลุ่มเมล็ดพืชไร่และเมล็ดพืชผัก. กุมภาพันธ์ 2547
- ข่าวสารเมล็ดพันธุ์พืช ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 ประจำเดือน มีนาคม-เมษายน 2547. สถานภาพการผลิต/การค้าและความต้องการทางเทคโนโลยีของธุรกิจเมล็ดพันธุ์ในประเทศไทย : กรณีศึกษาในกลุ่มเมล็ดพืชไร่และเมล็ดพืชผัก ตอนที่ 2. เมษายน 2547
- ชิตพันธุ์ ไทยอดุม . การศึกษาความสามารถในการแข่งขันส่งออกของอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยางของประเทศไทย. ภาคนิพนธ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. พฤษภาคม 2549.
- เดือนเด่น นิคมบริรักษ์ และสุณีพร ทวรรณกุล . การประกอบกิจการของบริษัทต่างชาติในประเทศไทย. การสัมมนาวิชาการเรื่อง สู่ความชัดเจนในระเบียบบริหารมาภิบาล ประเด็นสืบเนื่องจากกรณีการขายหุ้นชินคอร์ปอเรชั่น. สิงหาคม 2549
- พระราชกฤษฎีกา ออกตามความในประมวลกฎหมายว่าด้วยการยกเว้นราชการ (ฉบับที่ 297) พ.ศ. 2539
- ศูนย์บริการวิชาการเศรษฐศาสตร์. รายงานฉบับสมบูรณ์เรื่อง การศึกษาโครงสร้างปัจจัยการผลิตเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยางพารา. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. เมษายน 2541.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. โครงการสำรวจพฤติกรรมทางการตลาดเพื่อสนับสนุนระบบการแข่งขันตามโครงการส่งเสริมระบบการแข่งขันทางการค้าที่เกื้อหนุนต่อการส่งออก. เสนอ กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์. กุมภาพันธ์ 2545
- สถาบันอาหาร กระทรวงอุตสาหกรรม . โครงการพัฒนาฐานข้อมูลอุตสาหกรรมเชิงเปรียบเทียบ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน (Competitive Benchmarking). เสนอ สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม. กันยายน 2545
- สถาบันอาหาร กระทรวงอุตสาหกรรม. โครงการจัดทำแผนแม่บทอุตสาหกรรมรายสาขา (สาขาอาหาร) เสนอ สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม. กันยายน 2545
- สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน กระทรวงพลังงาน. รายงานประจำปี 2548 สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน กระทรวงพลังงาน . มกราคม 2549
- Kohpaiboon, Archanun. *Foreign Direct Investment and Technology Spillover: A Cross-Industry Analysis of Thai Manufacturing*. 2006